

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PRÁVNICKÁ

**PRÁVNÍ ÚPRAVA DRŽENÍ A NOŠENÍ
ZBRANÍ V HISTORICKÉM VÝVOJI**

RIGORÓZNÍ PRÁCE

Mgr. Václav Peš

Plzeň 2020

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PRÁVNICKÁ

RIGORÓZNÍ PRÁCE

Název tématu: Právní úprava držení a nošení zbraní v historickém vývoji

Oborová katedra: Katedra právních dějin

Obor: Právní dějiny

Mgr. Václav Peš

Plzeň 2020

Čestné prohlášení

„Prohlašuji, že jsem tuto rigorózní práci zpracoval samostatně, a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

V Plzni dne 20. června 2020

Mgr. Václav Peš

Obsah

Čestné prohlášení	3
Obsah	4
Seznam použitých zkratk.....	7
Úvod.....	1
1. Základní pojmy	5
1.1. Pojem zbraň a jeho vymezení	5
1.2. Střelné a zbraně.....	6
1.3. Palné zbraně.....	6
1.4. Palné zbraně a jejich vývoj	7
1.5. Zbraně a právo	7
2. Právní úprava do roku 1852	9
2.1. Držení a nošení zbraní v městském právu	10
2.1.1. Základní charakteristika městského práva	10
2.1.2. Vybrané aspekty držení a nošení zbraní v městském právu.....	11
2.1.3. Zbraně a jejich úloha k zajištění obrany města	16
2.2. Držení a nošení zbraní v zemském právu	17
2.2.1. Základní charakteristika zemského práva	17
2.2.2. Vladislavské zřízení zemské	19
2.2.3. Svatováclavská smlouva.....	20
2.2.4. Zřízení o ručnicích.....	21
2.2.5. Moravské zemské právo	24
2.2.6. Obnovené zřízení zemské.....	28
2.2.7. Právní úprava držení zbraní v letech 1628 - 1852.....	30
2.3. První střelecká společenství a jejich činnost	30
2.4. Shrnutí.....	32
3. Právní úprava v letech 1852 - 1939.....	36
3.1. Obecné výklady	36
3.2. Zbrojní patent z roku 1852	37
3.2.1. Systematika zbrojního patentu	38
3.2.2. Základní pojmosloví.....	39
3.2.3. Držení zbraní	41
3.2.4. Nošení zbraní.....	45
3.2.5. Ustanovení trestní.....	48
3.2.6. Ustanovení obecná	53

3.3.	Právní úprava držení a nošení zbraní na území Slovenska.....	56
3.4.	Zákon č. 81/1938 Sb. z. a n, o zbraních a střelivu.....	57
3.4.1.	Systematika a působnost zákona č. 91/1938 Sb. z. a n., o střelných zbraních a střelivu	59
3.4.2.	Předpisy o zbraních a střelivu, s výjimkou zvláště nebezpečného zbraní a zvláště nebezpečného střeliva	60
3.4.3.	Předpisy o zvláště nebezpečných zbraních a zvláště nebezpečném střelivu	62
3.4.4.	Výjimky a společná ustanovení.....	63
3.4.5.	Ustanovení trestní.....	65
3.5.	Střelecká společenství a jejich činnost v letech 1852 - 1939.....	65
3.6.	Shrnutí.....	68
4.	Právní úprava v letech 1939 - 1945.....	72
4.1.	Obecné výklady	72
4.2.	Právní úprava držení a nošení zbraní v letech 1939 - 1935.....	73
4.2.1.	Nařízení ze dne 15. března 1939	73
4.2.2.	Nařízení ze dne 1. srpna 1939	75
4.3.	Shrnutí.....	78
5.	Právní úprava v letech 1945 - 1989.....	80
5.1.	Obnovení právního pořádku a proměny právního řádu po roce 1948	80
5.2.	Zákon č. 162/1949 Sb., o zbraních a střelivu	82
5.2.1.	Pojem zbraň a jeho vymezení.....	83
5.2.2.	Držení a nošení zbraní.....	84
5.2.3.	Držení a nošení loveckých zbraní	86
5.2.4.	Povolení k držení a nošení zbraní.....	87
5.3.	Zákon č. 147/1983 Sb., o střelných zbraních a střelivu.....	89
5.3.1.	Držení a nošení zbraní.....	90
5.3.2.	Nabytí vlastnictví ke kulové zbraní.....	94
5.3.3.	Aplikace právních předpisů upravujících držení a nošení zbraní v letech 1945 - 1989.....	95
5.4.	Střelecká společenství a jejich činnost v letech 1945 - 1989.....	97
5.5.	Shrnutí.....	100
6.	Právní úprava v letech 1989 - 2020.....	103
6.1.	Obecné výklady	103
6.2.	Zákon č. 147/1983 Sb., o zbraních a střelivu a jeho aplikace po roce 1989	104
6.3.	Zákon č. 288/1995 Sb.	109

6.3.1.	Obecná ustanovení zákona č. 288/1995 Sb.	110
6.3.2.	Zbrojní průkaz a podmínky jeho vydání	112
6.3.3.	Zbrojní oprávnění	114
6.3.4.	Ostatní oblasti upravené zákonem č. 288/1995 Sb.....	115
6.4.	Zákon č. 119/2002 Sb.	116
6.4.1.	Kategorizace zbraní dle zákona č. 119/2002 Sb.....	117
6.4.2.	Zbrojní průkaz	120
6.4.3.	Zbrojní licence.....	125
6.4.4.	Ostatní oblasti upravené zákonem č. 288/1995 Sb.....	126
6.5.	Regulace držení a nošení zbraní v právu Evropské unie	127
6.6.	Držení a nošení zbraní v ústavním pořádku České republiky	132
6.7.	Shrnutí.....	136
	Závěr.....	140
	Summary	150
	Seznam použitých pramenů	153
	Odborná literatura.....	153
	Články v odborných periodících.....	157
	Právní předpisy	158
	Judikatura.....	162
	Internetové zdroje	162
	Kvalifikační práce.....	164
	Ostatní prameny.....	164

Seznam použitých zkratk

ZoR	Zřízení o ručnicích z roku 1524
ZMM 1535	Zřízení markrabství Moravského o soudu zemském z roku 1535
OZZ	Obnovené zřízení zemské z roku 1627
trestní zákon	zákon ze dne 27. května 1852 o zločinech, přečinech a přestupcích (č. 117/1852 ř. z.)
zbrojní patent	císařský patent ze dne 24. října 1852 č. 223 ř. z., o ustanoveních týkajících se výroby, obchodu a držení zbraní a věcí muničních a nošení zbraní (zbrojní patent)
zákon za ochranu republiky	zákon č. 50/1923 Sb. z. a n., na ochranu republiky
ZZS 1938	zákon č. 81/1938 Sb. z. a n., o zbraních a střelivu
nařízení o držení zbraní	nařízení ze dne 1. srpna 1939 o držení zbraní v území Protektorátu Čechy a Morava
ZZS 1949	zákon č. 162/1949 Sb., o zbraních a střelivu
vyhláška z roku 1950	vyhláška ministerstva vnitra a národní obrany č. 34/1950 Ú. l., kterou se vydávají podrobnější předpisy k provedení zákona o zbraních a střelivu
vyhláška z roku 1953	vyhláška ministerstva vnitra č. 365/1953 Ú. l., kterou se vydávají

	podrobnější předpisy k provedení zákona o zbraních a střelivu
vyhláška z roku 1961	vyhláška ministerstva vnitra č. 124/1961 Sb., o střelných zbraních a střelivu
směrnice z roku 1962	směrnice o střelných zbraních a střelivu (směrnice je přílohou nařízení ministerstva vnitra č. 34 z roku 1962)
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
ZZS 1983	zákon č. 147/1983 Sb., o zbraních a střelivu
vyhláška z roku 1984	vyhláška federálního ministerstva vnitra č. 10/1984 Sb., kterou se vydávají podrobnější předpisy o zbraních a střelivu
instrukce z roku 1984	instrukce o zbraních a střelivu (instrukce je přílohou nařízení ministra vnitra Československé socialistické republiky č. 5 ze dne 22. března 1984)
směrnice z roku 1991	směrnice Rady č. 91/477/EHS ze dne 18. června 1991 o kontrole nabývání a držení zbraní
LZPS	usnesení předsednictva České národní rady ze dne 16. prosince 1992 o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky (2/1993 Sb.)

ZZS 1995	zákon č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o střelných zbraních)
ÚZBČR	ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky
ZZ 2002	zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních)
novela směrnice	směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2017/853 ze dne 17. května 2017, kterou se mění směrnice Rady 91/477/EHS o kontrole nabývání a držení zbraní
EZP	evropský zbrojní pas
SDEU	Soudní dvůr Evropské unie

Úvod

Problematika držení a nošení zbraní je v posledních několika letech velice diskutovaným tématem nejen v České republice, nýbrž i v jiných evropských státech a dalších koutech světa. Mimo Evropu lze sledovat zvýšenou pozornost o tuto oblast zejména ve Spojených státech amerických. Hlavním důvodem výraznějšího zájmu odborné i laické veřejnosti o uvedené pododvětví správního práva je zcela jistě otázka zajištění bezpečnosti, kdy lze ve veřejném prostoru sledovat dva zcela protichůdné názorové proudy, když na jedné straně jsou zbraně v rukou občanů považovány za bezpečnostní riziko, na druhé straně jsou vnímány jako jeden z prostředků, kterými se občanská společnost v krajních situacích může ubránit před některými hrozbami. Těmito hrozbami jsou nepochybně rizika spojená s pácháním trestné činnosti, která může mít celou řadu podob, od „běžné“ kriminality ohrožující život, zdraví i majetek jednotlivců až po skutky s teroristickým podtextem, kdy je podobným jednáním ohrožena širší skupina osob. Je zjevné, že zbraně v rukou širší veřejnosti mohou stát na obou stranách pomyslné barikády, mohou tedy být nástrojem pachatelů trestné činnosti, ale i prostředkem obrany proti nim. Odpověď na otázku, který z nastíněných názorových proudů v moderní společnosti převáží, bude nepochybně základním východiskem budoucího vývoje právní úpravy držení a nošení zbraní.

Takzvaná „zbraňová legislativa“ je tedy v současnosti velmi aktuálním tématem i v České republice, a to zejména v souvislosti s aktivitou Evropské unie vyvíjenou v posledních několika letech. Může se zdát, že snaha příslušných orgánů Evropské unie je projevem prvního z výše uvedených názorových proudů, jelikož směřuje spíše k omezení soukromého vlastnictví nejen palných zbraní z důvodu možného ohrožení bezpečnosti. Česká republika je však státem s velmi početnou skupinou vlastníků zbraní, a to zejména pro účely sportovního vyžití či myslivosti. Snahy o restrikcii soukromého vlastnictví zbraní tedy v tuzemsku naráží na velmi silný odpor veřejnosti, který vyústil v úsilí směřující k zakotvení některých práv spojených s vlastnictvím zbraní do ústavního pořádku.

Právě v době intenzivních diskusí o úloze zbraní v moderní společnosti a z toho plynoucí podoby právní úpravy držení a nošení zbraní považují za vhodné ohlédnout se za historickým vývojem této problematiky, což je stěžejní úlohou této práce. Chceme-li vhodným způsobem nastavit poměry pro futuro, je nepochybně

na místě komplexně zhodnotit předcházející vývoj, tedy analyzovat dosavadní právní úpravu držení a nošení zbraní s ohledem na společenský a kulturní vývoj v daném období včetně zasazení do širších historických souvislostí.

Cílem této práce je tedy provedení analýzy a zhodnocení dosavadní právní úpravy dotčené problematiky na území dnešní České republiky, od středověku po současnost a zároveň nastínění některých dílčích úvah *de lege ferenda*. Vzhledem k tomu, že území dnešní České republiky bylo po staletí neoddělitelnou součástí mnohonárodnostní habsburské monarchie, je zjevné, že celou řadu níže uvedených poznatků bude možné vztáhnout rovněž k některým dalším nástupnickým státům, jejichž legislativa se později ubrala různými směry. Vedle samotné analýzy budou rovněž částečně srovnávány některé vybrané aspekty právní úpravy dotčené oblasti za užití komparativní metody. S ohledem na skutečnost, že po rozdělení Československa v roce 1993 se právní řády obou vzniklých států vydaly vlastní nezávislou cestou, nebude chybět ani částečné srovnání některých institutů z pohledu české a slovenské právní úpravy.

Pro lepší přehlednost bude tato práce členěna na šest hlavních kapitol. Nejprve je třeba definovat vybrané pojmy stěžejní pro tuto práci, se kterými bude v následujícím textu dále pracováno. Druhá kapitola bude věnována právní úpravě dotčené problematiky od středověku až do roku 1852, tedy do vydání císařského patentu č. 223/1852 ř. z., tzv. zbrojního patentu, který byl prvním právním předpisem komplexně upravujícím oblast držení a nošení zbraní nejen na území dnešní České republiky. Dále bude pojednáno o období následujícím, tedy o časovém úseku od roku 1852, zahrnující taktéž období meziválečné, do okupace části území tehdejší Československé republiky nacistickým Německem a s tím souvisejícího vzniku Protektorátu Čechy a Morava. Právě období druhé světové války bude obsahem čtvrté kapitoly. Zvláštní pozornost si zcela jistě zaslouží období mezi léty 1945-1989, což bude předmětem kapitoly páté. V pořadí šestá kapitola se však bude trochu vymykat předcházejícím, jelikož jejím tématem bude mimo jiné i aktuální právní úprava držení a nošení zbraní, jakožto i její zhodnocení včetně některých dílčích úvah *de lege ferenda*. Pokud jde o některé úvahy *de lege ferenda*, klade si tato práce za cíl zejména nastínit některá teoretická východiska, na kterých by právní úprava měla být v budoucnu postavena, aby byla s to splnit svou roli v moderní společnosti.

S ohledem na to, že cílem této práce je rovněž zasazení zkoumané problematiky do širších historických souvislostí, nelze následující výklad omezit jen a pouze na problematiku právní úpravy držení a nošení zbraní, což by nepochybně nestačilo k vytvoření komplexnějšího obrazu o celospolečenské úloze zkoumané problematiky v jednotlivých obdobích. Nelze tedy opomenout ani oblast společenství a spolků orientujících se na činnost související s držením a nošením zbraní, tedy zejména za účelem lovu, sportovních aktivit a podobně. Přestože se uvedené svým způsobem vymyká tématu, jak bylo výše vymezeno, může tato drobná odbočka přispět k vytvoření alespoň částečné představy o tom, jakou společenskou úlohu hrály zbraně v jednotlivých obdobích, což je při zkoumání samotných legislativních aktů a jejich aplikace nepochybně velmi užitečné.

Považuji rovněž za vhodné na tomto místě alespoň částečně shrnout dosavadní zpracování zkoumané problematiky. Pokud jde o odbornou právnickou literaturu jakékoliv povahy, je výběr značně omezen, jelikož zatím nedošlo k žádnému ucelenému zpracování historie právní úpravy držení a nošení zbraní čistě z právního hlediska. Informace však lze částečně čerpat z některých publikací historických, ze samotných pramenů a podobně. Tématu se velmi okrajově dotýkají rovněž mnohé články publikované v odborných periodících, které však ve valné většině případů nejsou určeny odborné právnické veřejnosti a proto z nich lze čerpat jen velmi omezeně. Opomenout však nelze některé vysokoškolské kvalifikační práce, ať už z oborů právnického či historického zaměření. Pokud jde o období, o němž bude pojednáno ve třetí kapitole této práce, považuji za zcela stěžejní pramen komentář k tzv. zbrojnímu patentu z roku 1852 z pera F. Vyhnánovského, přičemž další komentářová literatura se váže až k právním předpisům vydaným po roce 1989. Ve zbytku je tedy třeba spoléhat se na samotné právní předpisy, dostupnou judikaturu a některé další prameny související s procesem vzniku právních předpisů, například důvodové zprávy a podobně. Ve srovnání s jinými oblastmi práva, které jsou častějším předmětem vědeckého zkoumání, jako je například občanské, trestní či obchodní právo, je v oblasti držení a nošení zbraní rozsah relevantních pramenů dle mého názoru mnohem užší.

S ohledem na výše uvedené lze stanovit i další cíl této práce, jelikož může posloužit jako východisko pro další zkoumání dané problematiky, kterému bude zcela nepochybně ponechán dostatečný prostor, neboť tato práce je koncipována jako ucelený rozbor dotčené materie, včetně zasazení do širšího kontextu

historického vývoje. Vzhledem k tomu, že tato práce si klade za cíl zejména zmapování právní úpravy držení zbraní na území dnešní České republiky od středověku po současnost, nelze se domnívat, že toto téma bude na následujících stránkách vyčerpáno. Naopak může být otevřen prostor pro další bádání, zejména pokud jde o bližší pohled na předmětnou problematiku v úžeji vymezeném období, popřípadě komparaci právní úpravy držení zbraní s právními řády jiných státních útvarů.

1. Základní pojmy

Jak již bylo avizováno výše, předmětem první kapitoly bude vymezení pojmů, se kterými bude na následujících stranách pracováno. Nebude-li tedy dále uvedeno jinak, budou následující pojmy užívány ve významu stanoveném v této kapitole. Přesné vymezení těchto pojmů považuji za důležité zejména proto, že byly postupem času užívány v mnoha různých významech a souvislostech. Opomenout nelze ani skutečnost, že jejich obsah se mnohdy poněkud liší nejen podle toho, v rámci kterého právního odvětví na něj nahlížíme.

1.1. Pojem zbraň a jeho vymezení

Definice pojmu „zbraň“ je pro tuto práci zásadním východiskem, jelikož s ním bude pracováno ve všech následujících kapitolách. Stejně jako v případě celé řady dalších termínů, se kterými je pracováno v současných i historických pramenech práva, ani pojem „zbraň“ nemá jakoukoliv jednotnou definici. Úkolem této podkapitoly je tedy tento klíčový pojem vymezit tak, aby s ním mohlo být pracováno v následujícím výkladu. Na tomto místě je rovněž třeba upozornit na skutečnost, že ne všechny níže naznačené definice nejsou vytvořeny za účelem jejich užití v prostředí práva.

V obecné rovině lze za zbraň označit téměř vše, co lze využít k účinnějšímu útoku či obraně, tzn. cokoli, co je způsobilé učinit útok či obranu vůči jiné osobě efektivnější. V takovém případě je tedy lhostejné, zda je použitý předmět zhotoven právě pro tyto účely nebo se jedná o jakoukoliv běžně dostupnou věc. Naproti tomu zbraní v užším smyslu je takový předmět, který byl zhotoven k tomu, aby sloužil právě k účelům útoku či obrany.¹ Podobným způsobem je termín „zbraň“ vymezen i v současném trestním zákoníku, který uvádí, že *„zbraní se tu rozumí, pokud z jednotlivého ustanovení trestního zákona nevyplývá něco jiného, cokoli, čím je možno učinit útok proti tělu důraznějším“*.²

Dle výše uvedeného lze za zbraň považovat téměř jakýkoliv předmět, aniž by bylo třeba dále uvažovat, jaký je jeho skutečný účel. První a nejjednodušší zbraně, které se v ruce člověka objevily již v pravěku, také měly svou konstrukcí velmi blízko k předmětům užívaným k účelům zcela odlišným. Během následného

¹ VESELÝ, František Xaver. *Všeobecný slovník právní: příruční sborník práva soukromého i veřejného země na radě říšské zastoupených: se zvláštním zřetelem na nejnovější zákonodárství a poměry právní země koruny české*. Díl pátý. V Praze: F.X. Veselý, 1899, 775 s.

² § 118 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

vývoje lze postupně odlišovat několik kategorií zbraní podle způsobu jejich působení na cíl. Členění zbraní podrobněji rozpracovává např. L. Kovárník a M. Rouč, když rozlišují tři základní kategorie zbraní, a to úderné, chladné a střelné. Poslední ze jmenovaných skupin dále člení na zbraně mechanické, plynové a palné.³ Pod pojmem úderné zbraně si lze představit např. kyj nebo palcát. Zbraně chladné se od úderných odlišují zejména tím, že na svůj cíl působí bodnutím čepele, tedy např. nože, meče a podobně.⁴

1.2. Střelné a zbraně

Střelné zbraně jsou založeny na principu okamžitého uvolnění energie při výstřelu. Podle zdroje energie rozlišujeme střelné zbraně mechanické a palné. U střelných zbraní mechanických je účinek odvozen od uvolnění mechanické energie, jedná se např. o praky, luky a kuše. Další kategorií jsou střelné zbraně plynové, které jsou založeny na principu uvolnění stlačeného vzduchu, případně jiného plynu, například obecně známé tzv. „vzduchovky“.⁵

1.3. Palné zbraně

Poslední a pro tuto práci nejdůležitější kategorií střelných zbraní jsou zbraně palné, které fungují na principu uvolnění chemické energie a její přeměny na energii tepelnou a mechanickou. Palné zbraně lze dále členit podle celé řady kritérií, například dle automatizace jejich mechanismu (jednoranové, opakovací, samonabíjecí a samočinné) či podle účelu využití (vojenské, lovecké, sportovní a obranné).⁶ Základem jejich funkce je zapálení hořlavé směsi v uzavřeném prostoru, když vzniknuvší tlak vytlačí střelu z hlavně.⁷

Právě kategorie palných zbraní je pro tuto práci stěžejní, neboť nejvýraznější pozornost bude věnována právě problematice držení a nošení palných zbraní. Opomenout však nelze skutečnost, že právní úprava držení a nošení palných

³ KOVÁRNÍK, Libor a Miroslav ROUČ. *Zbraně a střelivo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-030-7, 13 - 14 s., totožné členění je uváděno i v jiných odborných publikacích, například HRAZDÍRA, Ivo, Libor KOVÁRNÍK a František NOVOTNÝ. *Použití zbraně a zákon*. Praha: Eurounion, 2000. ISBN 80-85858-83-5, 31 s.

⁴ KOVÁRNÍK, Libor a Miroslav ROUČ. *Zbraně a střelivo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-030-7, 14 - 16 s.

⁵ tamtéž, 24 - 32 s.

⁶ tamtéž, 32 - 33 s.

⁷ BRÝCH, Jan, Ladislav JANOUŠEK a František PARKAN. *Historie střelctví z ručních palných zbraní: střelecké soutěže, spolky, disciplíny, organizace od 14. století do současnosti*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2018. ISBN 978-80-246-3865-2, 11 s.

zbraní se mnohdy vztahovala i na jiné kategorie zbraní, především pak zbraně chladné. Dále je třeba podotknout, že ne všechny právní předpisy reflektují výše uvedené členění střelných zbraní na mechanické, plynové a palné, přičemž mnohdy je užíván pojem „střelné zbraně“ pro označení zbraní palných. Například dle zákona č. 81/1938 Sb. z. a n., o zbraních a střelivu se střelnou zbraní rozumí zbraň palná i plynová.⁸

1.4. Palné zbraně a jejich vývoj

Vzniku a následnému rozšíření palných zbraní zcela jistě předcházelo objevení takzvaného černého prachu, k čemuž došlo s největší pravděpodobností v Číně.⁹ Přestože první zpráva o dovozu černého prachu do Evropy je datována do roku 1299, postup jeho výroby byl popsán již v polovině 13. stol. Rogerem Baconem, anglickým vědcem a filosofem. S velkou pravděpodobností byl tedy černý prach zcela nezávisle objeven i na území Evropy. Vlastnosti směsi, jejímž spalováním vznikala energie potřebná k pohybu střely, byly i v následujících staletích postupně zdokonalovány, což vyvrcholilo vynálezem tzv. bezdýmného prachu v devatenáctém století. Palné zbraně se začaly postupně rozšiřovat již od čtrnáctého století, počínaje těžkými děly (tzv. bombardami) vyžadující několika člennou obsluhu. Postupem doby se však palné zbraně zdokonalovaly a zmenšovaly do té míry, že mohly být efektivně obsluhovány jedním střelcem.¹⁰

1.5. Zbraně a právo

Potřeba právní regulace výroby, držení a nošení nejen palných zbraní byla nepochybně důsledkem zjednodušení a zlevnění jejich výroby a s tím souvisejícího šíření zbraní ve společnosti. Držení a užívání zbraní bylo předmětem právní regulace na území dnešní České republiky již od středověku, přičemž největší pozornost byla této problematice věnována v městském právu. Právě ve městech byla potřeba takové právní regulace patrně nejdůležitější, jelikož právě zde byla nejsilnější koncentrace obyvatelstva a případné zneužití zbraní tedy přinášelo nepochybně větší rizika. Postupem času se však regulace nakládání se zbraněmi, zejména pak palnými, stala tak významnou otázkou, že nakládání se zbraněmi bylo

⁸ § 2 odst. 1 zákona č. 81/1938 Sb. z. a n., o zbraních a střelivu

⁹ HARTINK, A. E. *Encyklopedie pušek a karabin*. Praha: Rebo Productions, c1997. ISBN 80-85815-87-7, 9 s.

¹⁰ BRYCH, Jan, Ladislav JANOUŠEK a František PARKAN. *Historie střelectví z ručních palných zbraní: střelecké soutěže, spolky, disciplíny, organizace od 14. století do současnosti*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2018. ISBN 978-80-246-3865-2, 11 -13 s.

upravováno i normami práva zemského. Moderní právní úprava držení a nošení zbraní v tehdejší habsburské monarchii se pak začala rozvíjet až od druhé poloviny devatenáctého století, přičemž podrobnější rozbor jednotlivých pramenů práva bude předmětem následujících kapitol této práce.

Z výše uvedeného je zřejmé, že v průběhu historického vývoje došlo k vyčlenění souboru právních norem upravujících mimo jiné držení, nošení, a užívání zbraní. Takto vymezený okruh právních norem, v německém jazyce označovaný jako „Waffenrecht“ však v českém jazyce nemá ustálené označení. Nejčastěji se lze setkat s pojmy „zbraňové právo“, „zbrojní právo“, případně „zbraňová legislativa“.

Vycházíme-li z tradičního členění práva na soukromé a veřejné, lze téměř bezvýhradně zařadit toto „zbraňové právo“ v jeho moderní podobě do sféry práva veřejného, přestože i zbraně a další předměty podrobené podobně přísné veřejnoprávní regulaci jsou zároveň předmětem právních vztahů fyzických a právnických osob upravených právem soukromým. Chceme-li „zbraňové právo“ zařadit do některého právního odvětví, bylo by to nepochybně právo správní, na čemž panuje všeobecná shoda.¹¹

¹¹ Zařazení „zbraňového práva“ do odvětví práva správního lze dovodit z celé řady odborných publikací, např. PRAŽÁK, Jiří, FIEDLER, František, ed. *Rakouské právo správní*. V Praze: Jednota právnická, 1906. Rakouské právo veřejné.

2. Právní úprava do roku 1852

Časové vymezení této kapitoly není stanoveno náhodně, neboť jejím předmětem bude právní úprava držení a nošení zbraní počínaje jejími středověkými kořeny a vydáním prvního moderního zákona upravujícího tuto problematiku, tzv. zbrojního patentu z roku 1852, konče. S ohledem na skutečnost, že zkoumané období trvalo několik staletí a zejména středověké právo se vyznačovalo nesourodostí a rozdrobeností, bude tato kapitola pojata poněkud odlišně od těch následujících, jelikož pozornost bude věnována pouze některým vybraným aspektům zkoumané problematiky. Ve srovnání s následujícími kapitolami tedy bude pojednání o období předcházejícímu roku 1852 poněkud méně komplexní.

Pro správné pochopení následujícího výkladu považuji za vhodné alespoň ve stručnosti upozornit na následující skutečnosti, které pomohou zasadit následující pojednání do základních historických souvislostí. Přestože se období, jemuž je tato kapitola věnována, může na první pohled zdát jako velmi dlouhé, když zahrnuje celé období feudálního státu a práva, jehož konec lze datovat do roku 1848, považuji uvedené členění za účelné, neboť reflektuje významné předěly v oblasti zkoumané problematiky. Feudální stát a právo zahrnuje období tzv. raného a později rozvinutého feudalismu, husitských válek, etapu stavovské a nakonec i absolutistické monarchie.¹² Zejména pak v době raného a rozvinutého feudalismu se tehdejší právo vyznačovalo značným partikularismem. V souvislosti s tehdy uplatňovaným principem personality práva lze hovořit nejprve o partikularismu etnickém, kdy se jednotlivé skupiny obyvatelstva řídily „svým“ právem, což bylo mimo jiné způsobeno příchodem etnicky různorodého obyvatelstva na území tehdejšího českého státu. V následujícím období takzvané stavovské monarchie se začíná výrazněji rozvíjet partikularismus stavovský, jehož základem je společenské postavení konkrétního subjektu práva, například šlechta, měšťané, poddaní či duchovenstvo. Právní poměry šlechty se řídily takzvaným právem zemským, dále se konstitovalo právo městské, pozemkově vrchnostenské a kanonické.¹³

Snahy o odbourávání právního partikularismu typického pro období stavovské monarchie lze sledovat již od sedmnáctého století, kdy byla vydána tzv.

¹² MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-87212-39-4, 18 - 19 s.

¹³ VOJÁČEK, Ladislav, Karel SCHELLE a Vilém KNOLL. *České právní dějiny*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-257-8, 119 - 120 s.

Obnovená zřízení zemská. Za vlády Josefa II. a Marie Terezie začaly být vyvíjeny snahy o kodifikaci jednotlivých právních odvětví, zejména pak práva trestního a občanského. Výše naznačené vývojové tendence vyvrcholily na počátku století devatenáctého, kdy byl vydán trestní zákoník z roku 1803 a zejména Obecný zákoník občanský (ABGB).¹⁴

Pokud jde o právní úpravu regulující držení a nošení zbraní, první právní normy tohoto druhu se objevovaly již od dvanáctého století, přičemž byly vydávány světskou i církevní mocí¹⁵, a to za účelem zajištění bezpečnosti a veřejného pořádku.

2.1. Držení a nošení zbraní v městském právu

2.1.1. Základní charakteristika městského práva

Právním základem existence měst byla privilegia udělená jejich zakladatelem, která vymezila základní rámec městské samosprávy, dále bylo rovněž stanoveno, kterým právem se mělo dané město řídit, neboť velmi často bylo uděleno právo odpovídající jinému již existujícímu městu.¹⁶ Privilegium rovněž městům umožnilo vydávat své právní předpisy, vytvářet vlastní správní orgány a podobně. Z výše uvedeného je zřejmé, že i v oblasti městského práva vládl partikularismus, přestože lze najít společné rysy práv některých měst. V českých zemích bylo možné rozlišit zejména dvě základní skupiny, a to města řídicí se právem hornoněmeckým (sasko-magdeburským) a dolnoněmeckým (švábsko-norimberským). Právo se tedy v jednotlivých městech vyvíjelo téměř nezávisle na sobě, přičemž jeho prameny byla výše zmíněná privilegia, usnesení samosprávných orgánů a rozsudky městských soudů. Postupně však vznikaly i právní knihy zachycující ona usnesení či nálezy soudů.¹⁷

Na počátku šestnáctého století partikularismus již působil značné obtíže, zejména pak s ohledem na ekonomický rozvoj jednotlivých měst a obligačních vztahů. O kodifikaci městského práva se nejprve pokusil Mistr Brikcí Kouřimský,

¹⁴ VOJÁČEK, Ladislav, Karel SCHELLE a Vilém KNOLL. *České právní dějiny*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-257-8, 411 - 412 s.

¹⁵ JÁNOŠÍKOVÁ, Petra, Vilém KNOLL a Alena RUNDOVÁ. *Mezníky českých právních dějin*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-251-6, 70 s.

¹⁶ MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-87212-39-4, 18 - 19 s.

¹⁷ VOJÁČEK, Ladislav, Karel SCHELLE a Vilém KNOLL. *České právní dějiny*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-257-8, 132 - 134 s.

jeho dílo „Knihy práv městských“ vycházející mimo jiné z brněnské „Knihy písaře Jana“ a brněnsko-jihlavské sbírky nálezů však postavení kodexu městského práva nikdy nedosáhlo. Autorem první kodifikace městského práva byl až Pavel Kristián z Koldína, jehož „Práva městská království Českého“ byla vydána v roce 1579, následujícího roku byla za závazná uznána i apelačním soudem. Některá města hornoněmecké oblasti městského práva však i nadále zmíněný kodex odmítala a uznala jeho platnost až v roce 1610, čímž byla dovršena kodifikace městského práva v celých Čechách. Postupně se však stával závazným i pro města mimo samotné Čechy, zejména pak na Moravě a ve Slezsku. Platnost tohoto takzvaného Koldínova zákoníku skončila definitivně až v roce 1812, jelikož nabytí účinnosti Obecný zákoník občanský (ABGB) z roku 1811.¹⁸ V první polovině sedmáctého století byl Koldínův zákoník prohlášen dokonce za podpůrný pramen zemského práva.¹⁹

S ohledem na výše uvedené, zejména pak na popsany partikularismus práva v jednotlivých městech nebude následující výklad obsahovat komplexní pojednání o právní úpravě držení a nošení zbraní v jednotlivých městech, což by zcela nepochybně mnohonásobně přesahovalo rozsah této práce. Následující řádky budou tedy zaměřeny na některé vybrané aspekty právní úpravy držení a nošení zbraní v městském právu, respektive ve vybraných městech.

2.1.2. *Vybrané aspekty držení a nošení zbraní v městském právu*

Nutnost právní regulace držení, nošení a jiné užívání zbraní ve městech plynula zřejmě z potřeby zajištění bezpečnosti a veřejného pořádku na území měst, kde byla vysoká koncentrace obyvatelstva, a to nejen samotných měšťanů, nýbrž i jiných osob na jejich území pobývajících, ať už trvale či dočasně. Normy středověkého městského práva se tedy nevztahovaly zdaleka jen na zbraně palné, nýbrž i úderné, chladné a střelné, jak byly vymezeny v první kapitole této práce.

¹⁸ JÁNOŠÍKOVÁ, Petra a Knoll VILÉM. Ke kodifikaci městského práva v Čechách. In: JAROMÍR, Tauchen. *Soubor publikovaných příspěvků k historii soukromého práva*. Ostrava: Key Publishing, 2010. ISBN 978-80-904522-3-7. (dostupné z: https://www.academia.edu/1494478/Ke_kodifikaci_m%C4%9Bstsk%C3%A9ho_pr%C3%A1va_v_%C4%8Cech%C3%A1ch).

¹⁹ VOJÁČEK, Ladislav, Karel SCHELLE a Vilém KNOLL. *České právní dějiny*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-257-8, 412 s.

I. Obecné výklady

Různorodou podobu právní úpravy držení a nošení zbraní ve městech obsaženou mimo jiné v tzv. městských policejních řádech nastiňuje například Z. Winter, který zároveň upozorňuje na omezenou míru vymahatelnosti těchto právních norem. Jako příklad jednoho z ustanovení městského policejního řádu omezující držení zbraní a nakládání se zbraněmi uvádí Winter, že již v roce 1373 bylo v Praze zakázáno neusedlým osobám mýti zbraň. V následujícím období husitských válek byla však jakákoliv právní regulace zbraní a jejich užívání téměř bezpředmětná.²⁰ S velkou pravděpodobností však nešlo o první právní normu svého druhu, což potvrzuje i V. Tomek, podle kterého bylo nošení zbraní z důvodu zachování klidu a bezpečnosti na území „obcí pražských“ zakázáno „od dávných časů“.²¹

Poněkud liberálněji se jeví přístup ke zbraním v brněnském městském právu, které jejich držení a nošení povolovalo, a to za účelem obrany jak samotného držitele zbraně, tak i jiných osob a majetku před možným napadením. Naopak zakázáno bylo nejen samotné použití zbraně k útoku proti jinému, nýbrž i pouhý náznak takového jednání, například vytažení meče z pochvy se trestalo pokutou ve výši deseti grošů, stalo-li se tak o trhovém dni, tak čtyřicet grošů. Vedle peněžité sankce však v případě použití zbraně k útoku vůči jiným osobám měl takový skutek za následek rovněž odnětí použité zbraně. Nedostávalo-li se přistiženému peněz k zaplacení pokuty, bylo mu ruka probodnuta dýkou. Ani brněnské městské právo však neumožňovalo držet a nosit jakoukoliv zbraň, zcela zakázána byla dlouhá dýka (označována také jako „cultellus longus“ či „stechmezzir“), jejíž nošení na opasku znamenalo rovněž pokutu, případně probodnutí ruky. Přísněji však bylo trestáno skryté nošení takovéto dýky, což mohlo mít za následek i useknutí ruky.²²

K výraznějšímu omezování držení a nošení zbraní ve městech docházelo od počátku šestnáctého století, například v Mladé Boleslavi, Litoměřicích či Náchodě.²³ Neshody ohledně nošení zbraní ve městech panovaly také mezi

²⁰ WINTER, Zikmund. *Kulturní obraz českých měst: Život veřejný v XV. a XVI. věku, Díl druhý*. V Praze: Matice česká, 1892. Spisy musejní (Matice česká), 66 s.

²¹ TOMEK, Václav Vladivoj. *Dějepis města Prahy: Díl VIII*. Praha, 1891, 327 s.

²² FLODR, Miroslav. *Brněnské městské právo: zakladatelské období (-1359)*. Brno: Matice moravská, 2001. Knižnice Matice moravské. ISBN 80-86488-00-4, 209 - 210 s.

²³ WINTER, Zikmund. *Kulturní obraz českých měst: Život veřejný v XV. a XVI. věku, Díl druhý*. V Praze: Matice česká, 1892. Spisy musejní (Matice česká), 67 s.

samotnými měšťany a šlechtici, kteří velice často přicházeli do měst ozbrojeni, což jim bylo vytýkáno na sněmu konaném v roce 1514. Na výtky ze strany měst reagovala šlechta tvrzením, že města by se měla postarat nejprve o zákaz nošení zbraní ze strany měšťanů. Nošení zbraní bylo tedy ve Starém Městě pražském opětovně zakázáno a kontrolou dodržování tohoto zákazu byl pověřen rychtář, který měl napomínat ty osoby, které se mu nepodrobily. Nebylo-li napomenutí uposlechnuto, mohl být dotyčný uvězněn na tři dny, v případě dalších provinění se doba uvěznění prodlužovala. Pamatováno již bylo i na zbraně palné, když bylo zakázáno střílení z ručnic na ulicích.²⁴ Za účelem zamezení rvačkám v hospodách přijali vlastní právní úpravu nošení zbraní i konšelé města Plzně. Odnětím zbraně a pokutou uloženou rychtářem měl být potrestán ten, kdo by byl přistižen s tesákem či jinou zbraní. V případě, že by došlo k útoku tesákem či dýkou vůči jiným osobám, byl útočník potrestán ztrátou ruky.²⁵

Přes veškeré nedostatky právní regulace držení a nošení zbraní v městském právu byla tato problematika považována za natolik důležitou, že nemohla být opomenuta ani Brikcím Kouřimským v jeho díle „Knihy práv městských“ z roku 1536, které se mělo stát kodifikací městského práva. Přestože tato ambice nebyla naplněna, nepřišla Brikcího práce vniveč, jelikož „Knihy práv městských“, do značné míry inspirované brněnským městským právem, byly i tak aplikovány městskými soudy.²⁶ Problematice držení a nošení zbraní se Brikcí věnuje v kapitole páté, když podobně jako v brněnském městském právu zdůrazňuje oprávněnost nosit zbraň za účelem obrany. Útočné užití zbraně je opět trestáno pokutou, případně probodnutím ruky. Odlišná pravidla však platila pro sedláky, kterým měla být rychtářem odňata zbraň nošená v rozporu se zákazem, pokud tento nemohl zaplatit pokutu. Naproti tomu kupcům a pocestným nemá být zbraň odňata, pokud ji nepoužívají způsobem zakázaným, tedy zejména k narušování veřejného pořádku.²⁷

²⁴ TOMEK, Václav Vladivoj. *Dějepis města Prahy: Díl VIII.* Praha, 1891, 327 s.

²⁵ STRNAD, Josef. *Listář královského města Plzně a druhdy poddaných osad: Část II. Od r. 1450 - 1526.* Plzeň: Městské historické museum v Plzni, 1905, 408 s.

²⁶ JÁNOŠÍKOVÁ, Petra a Knoll VILÉM. Ke kodifikaci městského práva v Čechách. In: JAROMÍR, Tauchen. *Soubor publikovaných příspěvků k historii soukromého práva.* Ostrava: Key Publishing, 2010. ISBN 978-80-904522-3-7, 51 s.

²⁷ JIREČEK, Josef a Hermenegild JIREČEK. *M. Brikcího z Licka Práva městská: Dle textu z r. 1536.* Praha: Právnická jednota, 1880, 63 s.

Koldínova kodifikace městského práva z roku 1579 držení a nošení zbraní nevěnuje zásadní pozornost, v následujících řádcích proto budou zmíněna pouze vybraná ustanovení Koldínova zákoníku, která se zkoumané problematice alespoň okrajově dotýkají. Upraveno je například používání střelných zbraní při lovu, kdy je stanoveno, že v případě neúmyslného zastřelení člověka při lovu („...*na tom místě, kudy lidé nečasto chodí...*“) nemá být pachatel trestán na hrdle či na těle, nýbrž peněžitým případně jiným spravedlivým trestem. Pokud by byl někdo střelnou zbraní usmrcen naopak v místech, kde se lidé často pohybují („...*po ryncích, ulicích, skrze brány a jinde mezi lidským obydlím...*“), bylo by takové konání považováno za vraždu i v případě, že by se jednalo o nešťastnou náhodu.²⁸ Demonstrativní výčet některých druhů zbraní (ručnice, kuše a meče) zmiňuje Koldín v souvislosti ochranou před ozbrojeným vloupáním do cizích domů či jiných obydlí a ohrožováním přítomných osob touto zbraní.²⁹ Uvedená ustanovení Koldínova zákoníku se však přímo netýkají právní regulace držení nebo nošení zbraní, jedná se o právní normy, které bychom z dnešního pohledu zařadili spíše do odvětví trestního práva. Nelze však opomenout, že v této oblasti se Koldín v mnohém inspiroval dílem Brikcího Kouřimského, například výše uvedené ustanovení o neúmyslném zastřelení jiného při lovu se velmi podobá formulaci použité právě Brikcím.³⁰ V obecné rovině reguluje v šestnáctém století držení a nošení zbraní, zejména pak zbraní palných čím dál častěji právo zemské.

Zbraně však ve středověkých a raně novověkých městech nesoužily jen k případné sebeobraně jednotlivců a zajištění obranyschopnosti města, o čemž bude pojednáno níže, nýbrž byly i projevem svobod, které městům náležely. Podobně jako šlechta považovala meč za symbol svého společenského statusu, u měšťanů obdobnou roli postupně získávaly palné zbraně, respektive ručnice.³¹

II. Právní regulace palných zbraní a jejich užívání v městském právu

S postupným rozšiřováním palných zbraní vyvstala potřeba jejich zvláštní právní regulace, neboť jejich přispěním docházelo stále častěji k narušení

²⁸ MALÝ, Karel. *Práva městská Království českého: edice s komentářem*. V Praze: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2117-3, 290 s.

²⁹ tamtéž, 281 s.

³⁰ JIREČEK, Josef a Hermenegild JIREČEK. *M. Brikcího z Licka Práva městská: Dle textu z r. 1536*. Praha: Právnická jednota, 1880, 187 s.

³¹ MACEK, Josef. *Jagellonský věk v českých zemích: 1471-1526*. Praha: Academia, 2002. ISBN 80-200-0976-0, 85 s.

bezpečnosti a veřejného pořádku nejen ve městech. Přestože držení a nošení palných zbraní bylo postupem času stále více regulováno normami práva zemského, o čemž bude pojednáno v kapitole 2. 2. této práce, pokoušela se i města přispět k omezení negativních vlivů s jejich rozšířením spojených. Příkladem může být konstatování uvedené v řádu pražském z roku 1584 a 1608, že „*mnozi nepamatujíce na předešlé přísné zápovědi po domích i ulicích, ve dne v noci z ručnic střílejí*“.³² Hodnocení dopadů právní regulace držení a nošení zbraní ve městech bude předmětem následující samostatné podkapitoly.

III. Dopady právní regulace nakládání se zbraněmi na každodenní život ve městech

Přestože snaha o omezení zneužívání zbraní všeho druhu ve středověkých a novověkých městech je dle mého názoru naprosto nezpochybnitelná, míru vymahatelnosti těchto norem však považuji za zanedbatelnou, o čemž svědčí celá řada zaznamenaných incidentů. Neuspokojivá bezpečnostní situace v Praze neunikla ani králi Vladislavu II. Jagellonskému, který v roce 1509 vyzýval konšely, aby se přičinili o zajištění bezpečnosti na ulicích, zejména pak v nočních hodinách.³³ Četné narušování veřejného pořádku bylo zaznamenáno rovněž v době vlády císaře Rudolfa II. Habsburského, kdy se Praha opět stala sídelním městem panovníka. Jedním z negativních důsledků výše uvedeného byla skutečnost, že na území města v té době pobývalo mnoho cizinců pocházejících z různých koutů Evropy, jejichž přítomnost k pořádku ve městě nepochybně nepřispěla. V pražské soudní knize byl například zaznamenán případ jistého Francouze jménem Roussel de Reins an Tchanpagne, který se v roce 1603 pohyboval v Kaprově ulici ozbrojen kordem a pokoušel se vyprovokovat přítomné k souboji a následně zavraždil jistého kožešníka.³⁴

Již od šestnáctého století byly mezi obyvatelstvem značně rozšířené i zbraně palné, kterých bylo rovněž hojně zneužíváno, a střelba v ulicích nebyla v té době žádnou výjimkou. Tento problém se zdaleka netýkal jen samotné Prahy, nýbrž i menších měst. Například v Klatovech někteří zemané přicházející do města nekontrolovaně stříleli v blízkosti hospody. Winter dále popisuje další podobné

³² WINTER, Zikmund. *Kulturní obraz českých měst: Život veřejný v XV. a XVI. věku, Díl druhý*. V Praze: Matice česká, 1892. Spisy musejní (Matice česká), 71 - 72 s.

³³ TOMEK, Václav Vladivoj. *Dějepis města Prahy: Díl VIII*. Praha, 1891, 327 s.

³⁴ WINTER, Zikmund. *Kulturní obraz českých měst: Život veřejný v XV. a XVI. věku, Díl druhý*. V Praze: Matice česká, 1892, 68 s.

incidenty, ke kterým docházelo v ostatních městech³⁵, což jen potvrzuje závěr, že dopady všemožné právní regulace držení a nošení zbraní byly téměř bezvýznamné. S přihlédnutím k tehdejším možnostem vymáhání práva však nelze uvažovat o tom, že by příslušné orgány zneužívání všech druhů zbraní mohly bránit efektivněji.

2.1.3. Zbraně a jejich úloha k zajištění obrany města

Přestože tématem této práce jsou zejména zbraně v soukromém vlastnictví jednotlivců, pro dokreslení představy o jejich úloze v tehdejší společnosti je třeba alespoň krátce pojednat o vojenské funkci měst, zajišťování jejich obrany a částečně i o výrobě zbraní, což bude předmětem této podkapitoly.

Obrana měst byla původně zajišťována samotným obyvatelstvem daného města, jehož výzbroj byla obstarávána z vlastních i cizích zdrojů. V případě potřeby však byly nepochybně používány i zbraně, které měli měšťané a další osoby ve svém soukromém vlastnictví. S ohledem na omezené schopnosti měšťanů co se týče vojenských dovedností a jejich narůstající neochoty účastnit se bojových akcí byli stále častěji najímáni žoldnéři. Například v Praze bylo namísto osobního zapojení do válečných operací přistoupeno k zavedení zvláštní daně a výnosy z ní měly sloužit k pokrytí nákladů na žoldnéřské vojsko.³⁶ K zabezpečení obranyschopnosti byla města nucena opatřit si potřebnou výzbroj, která byla nakupována i ze zahraničí. Například město Plzeň si za vlády Vladislava II. obstarala tarasnici vybavenou dvoukolovou lafetou, zdobenou plzeňským znakem, která byla vyrobena v Norimberku. V roce 1530 však již Plzeň odebírá zbraně od pražského puškaře jménem Václav. Od Norimberských výrobců nakupovaly výzbroj rovněž Pražané, kterým byly v roce 1509 dodány dvě tarasnice.³⁷ Zbraně určené primárně k zajišťování města byly zpravidla uloženy na radnicích nebo v blízkosti městských hradeb a věží. Naproti tomu zbraně v osobním vlastnictví měšťanů měli tito uloženy ve svých domech a v případě zaznění zvonů byli připraveni zapojit se do bojů. Jak bylo zmíněno výše, již v období vlády Jagellonců byly do bojů stále častěji najímány žoldnéřské armády, které však mnohdy jim svěřenou výzbroj nevraceli a dále prodávali.³⁸

³⁵ tamtéž, s. 72 - 73

³⁶ TOMEK, Václav Vladivoj. *Dějepis města Prahy: Díl VIII*. Praha, 1891, 352 s.

³⁷ WINTER, Zikmund. *Kulturní obraz českých měst: Život veřejný mezi r. 1420 - 1620, Díl první*. V Praze: Spisy muzejní, 1890, 269 - 270 s.

³⁸ MACEK, Josef. *Jagellonský věk v českých zemích: 1471-1526*. Praha: Academia, 2002. ISBN 80-200-0976-0, 83 - 84 s.

Z výše uvedeného je tedy zřejmé, že ve středověku a raném novověku disponovala města celou škálou výzbroje, chladnými zbraněmi počínaje a těžkým dělostřelectvem konče. Za účelem přijatelného vyzbrojení bylo se zbraněmi rovněž zcela běžně obchodováno, přičemž byly dodávány i ze zahraničí. S ohledem na to, že počet řemeslníků zabývajících se výrobou zbraní nepochybně postupem doby rostl, dostávaly se takto vyrobené zbraně ve velkém množství i do soukromého držení obyvatelstva, čímž se potvrzují některé závěry uvedené v podkapitole č. I, tedy že soukromé držení a nošení zbraní nebylo ve zkoumaném období ničím výjimečným. Nelze však předpokládat, že by se do soukromých rukou dostávaly těžké zbraně, jaké byly obvykle ve vlastnictví samotných měst a určeny k jejich obraně.

Za vlády Ferdinanda I. Habsburského však byly ze strany tohoto panovníka činěny kroky k omezení bojeschopnosti měst a redukce jejich výzbroje, což bylo reakcí na neochotu stavů zapojit se to šmalkaldské války. Události roku 1547, později známé jako první stavovské povstání, které bylo panovníkem potlačeno, však znamenaly značené omezení dosavadních práv a svobod zejména královských měst, jimž byl konfiskován majetek včetně zbraní. Vedle toho byli do měst dosazováni královští rychtáři a jejich soudy byly podřízeny nově konstituovanému soudu apelačnímu.³⁹ Pokud jde o zbraně v soukromém vlastnictví, snažili se tyto jejich vlastníci poschovávat a uchránit tak před konfiskací. Městu Domažlice jako jednomu z mála byla „obecní“ výzbroj včetně ručnic ponechána, nejspíše z důvodu jeho strategické polohy na hranicích českých zemí.⁴⁰

2.2. Držení a nošení zbraní v zemském právu

2.2.1. Základní charakteristika zemského práva

Jak již bylo naznačeno v úvodu této kapitoly, zemské právo upravovalo zejména poměry šlechty, dále pak postavení a vzájemné vztahy státních orgánů. Jeho prameny byly především právní obyčeje, zákonodárné akty panovníka, nálezy zemského soudu, právní knihy, usnesení sněmu, zemské desky a nakonec i kodifikace zemského práva.⁴¹ Opomenout nelze ani tzv. zemské míry (Landfriedy),

³⁹ VOJÁČEK, Ladislav, Karel SCHELLE a Vilém KNOLL. *České právní dějiny*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-257-8, 62 - 63 s.

⁴⁰ WINTER, Zikmund. *Kulturní obraz českých měst: Život veřejný mezi r. 1420 - 1620, Díl první*. V Praze: Spisy muzejní, 1890, 294 s.

⁴¹ MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-87212-39-4, 92 s.

kterýžto institut pocházel z říšského práva a jeho cílem bylo řešení lokálních konfliktů prostřednictvím spolků založených veřejnoprávní smlouvou. Zemské míry se však prosadily spíše na Moravě, když měly zabezpečit veřejný pořádek a umožnit společné zásahy vůči lupičům, zemským škůdcům a jiným narušitelům pořádku.⁴²

Stejně jako tomu bylo v případě práva městského, postupem doby se objevily snahy o kodifikaci zemského práva. Již Karel IV. nechal vypracovat návrh kodifikace, tzv. Codex Carolinus, známější spíše jako Maiestas Carolina, který však byl generálním sněmem odmítnut.⁴³ Proces kodifikace zemského práva byl dovršen až v roce 1500, kdy bylo zemským sněmem schváleno tzv. Vladislavské zřízení zemské, zasedání sněmu se však neúčastnil stav městský. Vladislavské zřízení zemské bylo následně doplněno řadou dodatků, z nichž nejvýznamnější jsou Svatováclavská smlouva, Zřízení o ručnicích a Smlouva o kovy.⁴⁴

Vzhledem k tomu, že postavení měst bylo novým kodexem do značné míry omezeno, odmítla se jím řídit. Situace se stabilizovala až uzavřením tzv. Svatováclavské smlouvy, která se stala prvním doplňkem Vladislavského zřízení zemského a města jejím prostřednictvím Vladislavské zřízení uznala výměnou za navrácení některých práv, která jim v minulosti náležela. Dalším významným doplňkem Vladislavského zřízení bylo tzv. zřízení o ručnicích z roku 1524, o kterém bude blíže pojednáno v kapitole 2. 2. 4. této práce.⁴⁵

Snahy o kodifikaci zemského práva se však neprojevovaly pouze v Čechách, na Moravě bylo první zemské zřízení vydáno v roce 1511, další o pět let později. Jednalo se však o doplnění tzv. Knihy Tovačovské z druhé poloviny patnáctého století. Zemské právo bylo na Moravě opětovně kodifikováno až v roce 1535, kdy bylo vydáno „Zřízení Markrabství Moravského o soudu zemském“. Jak však plyne z jeho názvu, toto zemské zřízení obsahovalo spíše ustanovení procesního charakteru. Na tomto místě považuji za důležité upozornit na

⁴² VOJÁČEK, Ladislav, Karel SCHELLE a Vilém KNOLL. *České právní dějiny*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-257-8, 130 - 131 s.

⁴³ tamtéž, 126 s.

⁴⁴ ADAMOVIČ, Karolína a Ladislav SOUKUP. *Prameny k dějinám práva v českých zemích*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-271-4, 89 s.

⁴⁵ VOJÁČEK, Ladislav, Karel SCHELLE a Vilém KNOLL. *České právní dějiny*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-257-8, 131 - 132 s.

skutečnost, že Vladislavské zřízení zemské bylo v průběhu šestnáctého a počátku sedmnáctého století mnohokrát „novelizováno“ a upravováno.⁴⁶

V důsledku porážky stavovského povstání bylo v roce 1627 rekonstruováno zemské právo pro Čechy, v případě Moravy se tak stalo o rok později. Obnovené zřízení zemské vychází z tzv. teorie propadlých práv, které stavové pozbyli svým ozbrojeným vystoupením vůči panovníkovi. České země se na základě nového zemského zřízení staly dědičným královstvím pro habsburskou dynastii a katolická církev získala přístup na zemský sněm jakožto stav.⁴⁷ Jak již bylo naznačeno v úvodu kapitoly č. 2 této práce, od vydání tzv. Obnovených zřízení zemských lze spatřovat stále silnější snahy o odstranění právního partikularismu a kodifikaci jednotlivých právních odvětví, což dalo základ moderní podobě právního řádu, jak jej známe dnes.

V následujících podkapitolách bude pojednáno o vybraných právních normách regulujících držení a nošení zbraní obsažených v pramenech práva zemského, z nichž největší pozornosti si dle mého názoru zaslouží Zřízení o ručnicích z roku 1524, které lze označit za první komplexnější právní akt zabývající se výhradně regulací držení a nošení palných zbraní. Opomenout však nelze ani některá ustanovení dalších významných pramenů zemského práva, zejména pak zemských zřízení a jejich doplňků.

2.2.2. Vladislavské zřízení zemské

Jisté náznaky snahy regulovat nošení palných zbraní lze najít již v samotném Vladislavském zřízení zemském. Za zmínku stojí například ustanovení zakazující užívání ručnic k myslivosti („*Nalezli vuobec za právo: S ručnicemi aby žádný nechodil ani jezdil po myslivosti.*“). Dále je sedlákům zakázáno jakkoliv vykonávat právo myslivosti, k čemuž je připojen demonstrativní výčet prostředků, které by při myslivosti mohly být využity, včetně ručnic a kuší.⁴⁸

Z výše uvedeného je zjevné, že Vladislavské zřízení zemské neobsahuje komplexní právní úpravu držení a nošení palných zbraní, nýbrž upravuje jejich

⁴⁶ JÁNOŠÍKOVÁ, Petra, Vilém KNOLL a Alena RUNDOVÁ. *Mezníky českých právních dějin*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-251-6, 67 s.

⁴⁷ ADAMOVIČ, Karolína a Ladislav SOUKUP. *Prameny k dějinám práva v českých zemích*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-271-4, 124 s.

⁴⁸ KREUZ, Petr a Ivan MARTINOVSKÝ, ed. *Vladislavské zřízení zemské: a navazující prameny (Svatováclavská smlouva a Zřízení o ručnicích)*. Praha: Scriptorium, 2007. ISBN 978-80-86197-91-3, 258 s.

použití ve vztahu ke konkrétním aktivitám, v tomto případě myslivosti. Tento nedostatek byl však částečně napraven v roce 1510, kdy bylo na základě usnesení sněmu zakázáno nosit dlouhé i krátké ručnice, přičemž dlouhé bylo povoleno užívat alespoň k obranným účelům, případně k pronásledování zločinců. Porušení tohoto usnesení bylo trestáno pokutou čítající pět kop grošů.⁴⁹ Přísněji bylo trestáno, pokud někdo vstoupil se zbraní na cizí majetek, a to pokutou ve výši sto kop grošů.⁵⁰

2.2.3. Svatováclavská smlouva

Potřeba právní regulace užívání palných zbraní (zejména ručnic) byla však stále silnější. Po několika letech rozepří mezi městy a šlechtou byl dne 2. října 1517 všemi stavy včetně městského přijat dodatek Vladislavského zřízení zemského nazvaný Svatováclavská smlouva. Pokud jde o normy týkající se držení a nošení palných zbraní, je třeba zmínit ustanovení zakazující osobám všech stavů chodit po městech, vesnicích i cestách s ručnicí, která by byla v jeho či obecním vlastnictví. Pokud by byl kdokoliv přistižen, jak porušuje tento zákaz, mělo k němu být přistupováno „jakožto k člověku lotrovskému a ve zlém podezřelému, kterýž práva užití nebude moci“. Naproti tomu je lidem ze všech stavů dovoleno mít ve svých domech ručnice pro potřebu války.⁵¹

Slovy pozdějšího zákonodárce tedy bylo povoleno zbraně držet, jejich nošení je však ve vztahu k vymezeným místům zakázané. Z pohledu tehdejší státní moci tedy bylo žádoucí, aby byli lidé všech stavů ozbrojeni pro případ vypuknutí války. V dobách míru však platil zákaz nosit zbraň na vymezených místech, tedy ve městech, vesnicích, v okolí cest a silnic. Z výše uvedeného lze usuzovat, že cílem tohoto omezení bylo udržení veřejného pořádku zvláště v místech, kde byla velká koncentrace lidí a bylo zde větší riziko nehody či páchání trestné činnosti za použití zbraní. Tehdejší legislativci však výše uvedený demonstrativní výčet míst, kde bylo zakázáno ručnice nosit, určitě nezvolili náhodou. Pokud jde o místa, kde lze předpokládat větší koncentraci lidí, jako jsou zejména města, nebyla regulace nošení všech druhů zbraní na jejich území ničím novým, jak již bylo uvedeno výše. Svatováclavská smlouva již neopomíjí ani jiné obydlené prostory, například

⁴⁹ MALÝ, Karel. *Trestní právo v Čechách v 15.-16. století*. 2. přepr. a dopl. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 1989, 115 s.

⁵⁰ JÁNOŠÍKOVÁ, Petra, Vilém KNOLL a Alena RUNDOVÁ. *Mezníky českých právních dějin*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-251-6, 70 s.

⁵¹ ADAMOVÁ, Karolína a Ladislav SOUKUP. *Prameny k dějinám práva v českých zemích*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-271-4, 93 s.

vesnice. Dále je v dotčeném ustanovení zapovězeno nosit ručnice po cestách a silnicích, což by dle mého názoru mělo být interpretováno poněkud šířeji, tedy včetně jejich bezprostředního okolí. Cílem tohoto zákazu bylo zcela nepochybně zamezení trestné činnosti páchané v souvislosti s dopravou probíhající po cestách a silnicích, zejména pak ozbrojeným loupežím.

Na tomto místě považuji rovněž za nutné upozornit na skutečnost, že rozebírané ustanovení Svatováclavské smlouvy se vztahovalo na osoby ze všech stavů, což u starších právních norem omezujících držení a nošení zbraní není zdaleka pravidlem a o jejich osobní působnosti se často vedly spory, zejména pak mezi městy a šlechtou.

2.2.4. Zřízení o ručnicích

Zřízení o ručnicích z roku 1524 bylo po Svatováclavské smlouvě druhým doplňkem Vladislavského zřízení zemského. Jedná se zcela nepochybně o první takto rozsáhlý právní akt regulující držení, nošení a užívání palných zbraní přijatý v českých zemích, navazovalo však na starší právní normy podobného druhu, z nichž některé byly zmíněny výše. V době přijetí Zřízení o ručnicích byly palné zbraně již velmi rozšířené a rovněž hojně zneužívané k všemožné protiprávní činnosti, což jistě přispělo k potřebě jejich užívání omezit tímto poměrně propracovaným právním předpisem.⁵² Cílem právní regulace Zřízení o ručnicích (dále jen jako „ZoR“) bylo nepochybně zajištění bezpečnosti a veřejného pořádku, K. Malý však rovněž akcentuje strach šlechty z možných důsledků velkého rozšíření palných zbraní mezi poddanými.⁵³ Podle mého názoru zcela jistě hrály roli oba výše uvedené aspekty, tedy požadavek na zajištění bezpečnosti i strach z možných ozbrojených vystoupení poddaných proti vrchnosti i všemožných nepokojů ve městech.

Jelikož snahy o revizi doplnění Vladislavského zřízení zemského samotným zemským sněmem byly neúspěšné, došlo k ustanovení dvaadvaceti členné komise složené ze čtrnácti osob z každého stavu⁵⁴, která se zásadním způsobem podílela také na podobě ZoR. Skutečnost, že první komplexnější právní akt regulující držení

⁵² JÁNOŠÍKOVÁ, Petra, Vilém KNOLL a Alena RUNDOVÁ. *Mezníky českých právních dějin*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-251-6, 70 s.

⁵³ MALÝ, Karel. *Trestní právo v Čechách v 15.-16. století*. 2. přepr. a dopl. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 1989, 114 s.

⁵⁴ PALACKÝ, František. *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě: Díl V. Wěk Jagellonský*. Praha: Fridrich Tempský, 1867, 434 - 435 s.

a nošení zbraní vydaný v Čechách byl od počátku doplňkem samotného zemského zřízení, svědčí o významnosti této problematiky pro tehdejší společnost. Pokud jde o systematiku ZoR, je třeba upozornit na jistou nejednotnost, se kterou se lze v odborné literatuře setkat. Například Hermenegild Jireček rytíř ze Samokova a jeho bratr Josef Jireček ve svém díle „Zřízení zemská království českého XVI. věku“ člení samotný text ZoR na preambuli a čtrnáct článků⁵⁵, P. Kreuz a I. Martinovský uvádějí odlišné členění, kdy za preambulí následuje dvaadvacet článků.⁵⁶ S ohledem na tuto nejednotnost bude v následujících řádcích pojednáno o vybraných ustanovení ZoR bez toho, aniž by bylo odkazováno na číselné označení konkrétního článku, jelikož opačný přístup by mohl vést k jisté mystifikaci čtenáře, který by měl k dispozici jinak členěný text. S ohledem na to, že ZoR není nijak rozsáhlým předpisem, mám za to, že tento přístup nebude na újmu srozumitelnosti a přehlednosti následujícího pojednání.

Preambule ZoR blíže hovoří o potřebě právního zakotvení držení a nošení ručnic a nastiňuje některé základní zásady, ze kterých následující text vychází. Mimo jiné je zde stanoveno, že „*ručnice jest braň velmi ukrutná a tak nekřesťanská i nemužská, více ke zlému nežli k dobrému, neb se jimi mnoho nestatečných a nerozšafných mordův (i těm, ktož se s nimi obírají) přihází (...)*“. Preambule rovněž obsahuje výčet sankcí postihujících osoby porušující ustanovení ZoR, tzn. peněžité pokuty, vězení a v krajním případě i trest smrti. Úvodní ustanovení stanovuje všeobecný zákaz nošení dlouhých i krátkých ručnic bez ohledu na stavovskou příslušnost, který platil rovněž i pro duchovenstvo a poddané. Byl-li příslušník stavů i přes tento zákaz přistižen s ručnicí, měla mu být uložena pokuta ve výši sto kop grošů. Zde je však třeba upozornit na skutečnost, že tato pokuta měla být hrazena ve prospěch toho, kdo provinilce s ručnicí viděl.⁵⁷ Veřejnost tedy byla tímto způsobem motivována k ohlášení jakéhokoli přestupku proti ZoR. Přestože se tento způsob vymáhání práva může z dnešního pohledu zdát poněkud nemorálním, je třeba na něj pohlížet s přihlédnutím k tomu, že na počátku šestnáctého století zcela jistě nebylo možné, aby dohled nad dodržováním norem ZoR byl svěřen výhradně příslušným orgánům veřejné správy. Zmíněné

⁵⁵ JIREČEK, Hermenegild a Josef JIREČEK. *Zřízení zemská království českého XVI. věku*. Praha: Všehrd, 1882, 105 - 109 s.

⁵⁶ KREUZ, Petr a Ivan MARTINOVSKÝ, ed. *Vladislavské zřízení zemské: a navazující prameny (Svatováclavská smlouva a Zřízení o ručnicích)*. Praha: Scriptorium, 2007. ISBN 978-80-86197-91-3, 287 - 291 s.

⁵⁷tamtéž, 287 - 288 s.

„odměňování“ veřejnosti za ohlášení protiprávního jednání může být alespoň částečně ospravedlněno také tím, že palné zbraně byly tehdy velmi často zneužívané k páchání všemožné trestné činnosti, na což upozorňuje výše citovaná preambule ZoR. Vzhledem ke všem okolnostem se mi toto opatření jeví jako projev snahy k zajištění alespoň částečné vymahatelnosti dotčených právních norem. V případě, kdy je veřejnost podobným způsobem „motivována“ k ohlašování jakýchkoliv deliktů, je však třeba nepochybně počítat s množstvím falešných obvinění.

Zvláštní pozornost si zcela jistě zaslouží konstrukce odpovědnosti za delikty dle ZoR ve vztahu k osobám do nějaké míry podřízeným jinému. V případě, kdy by služebník náležející k některému ze stavů nesl ručnici s vědomím svého pána, měla být výše uvedená pokuta vymáhána právě po jeho pánovi. Pokud tak služebník učinil bez jeho vědomí, odpovídal za svůj delikt sám a sám rovněž hradil pokutu. Byl-li s ručnicí přistižen člověk, který není příslušníkem žádného ze stavů („*Pakli by služebník byl z lidí obecních...*“) a činil by tak bez vědomí svého pána, mohl za něj pán pokutu zaplatit, případně provinilého vydat tomu, kdo jej přistihl. V případě, že stavovský příslušník neměl prostředky na úhradu pokuty a nenašel se nikdo, kdo by za něj zaplatil, dotyčný měl být uvězněn minimálně po dobu půl roku.⁵⁸ V případě, že by pokuta nebyla uhrazena za poddaného a nebyl ani vydán, měl jeho pán hradit pokutu ve výši padesát kop grošů.⁵⁹ Užívání a nošení ručnic bylo rovněž zakázáno všem osobám, které nebyly příslušníky stavů.⁶⁰

Přísnější tresty byly stanoveny pro případ, kdy by někdo ručnici nejen nosil, nýbrž ji i použil k útoku vůči jinému. Bez ohledu na stavovskou příslušnost má být ztrátou hrdla potrestán ten, kdo s úmyslem jiného usmrtit na něj ručnici jen namíří, případně i zapálí, a to i za situace, že by jej nezasáhl. Trestána byla i střelba jako taková, pokud by nebyl dán úmysl usmrtit jiného, ne však hrdelním trestem.⁶¹

Přes veškerá omezení užívání ručnic, z nichž některá byla výše rozebrána, však ZoR nezakazoval držení zbraní jako takové. Závěrem ZoR je stanoveno, „*že ručnice všelijaké každý pán a rytířský člověk i města mohau jmíti na zámcích,*

⁵⁸ JIREČEK, Hermenegild a Josef JIREČEK. *Zřízení zemská království českého XVI. věku*. Praha: Všehrd, 1882, 106 - 107 s.

⁵⁹ MALÝ, Karel. *Trestní právo v Čechách v 15.-16. století*. 2. přepr. a dopl. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 1989, 116 s.

⁶⁰ tamtéž, 108 s.

⁶¹ JÁNOŠÍKOVÁ, Petra, Vilém KNOLL a Alena RUNDOVÁ. *Mezníky českých právních dějin*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-251-6, 71 s.

tvrzech, městech, v městečkách i ve všech svých pro obranu“. Zbraně držené stavovskými příslušníky v souladu s tímto ustanovením mohly být použity při pronásledování zemských nepřátel či zločinců. Každý, kdo nosil zbraň v souladu s výše uvedeným, musel mít u sebe list opatřený pečeti od svého pána, úředníka či města. V případě pomnutí potřeby nošení zbraní měly být opět uloženy.⁶² Dokument označovaný jako „fedrovní list na ručnice“ tedy opravňoval toho, kdo se jím prokázal, k nošení ručnice, dle názoru K. Malého šlo o předchůdce pozdějšího zbrojního pasu, respektive zbrojního průkazu.⁶³

Samotné ZoR obsahuje rovněž ustanovení upravující řízení vedené proti osobám podezřelým z porušení v něm uvedených norem, které se v mnohém podobalo řízení před komorním soudem, přičemž nejdůležitější úlohu v něm zaujímal nejvyšší zemský hejtman.⁶⁴ V případě, že kdokoliv přistihl jiného při porušování norem ZoR, mohl tento žádat nejvyššího zemského hejtmana o zahájení řízení. Hejtman následně takovou osobu vyzval k dostavení se k soudu, přičemž se rovněž mohl nechat zastoupit či požádat o poskytnutí lhůty na přípravu (tzv. hájemství).⁶⁵

2.2.5. *Moravské zemské právo*

Právní regulace držení a nošení zbraní, především pak zbraní palných - ručnic nebyla opomenuta ani v zemském právu moravském, zejména pak v jeho kodifikacích vzniknuvších v průběhu šestnáctého století. Přestože moravská zemská zřízení nikdy nezahrnovala žádný komplexní akt zabývající se problematikou držení a nošení zbraní, jakým bylo například výše zmíněné ZoR z roku 1524, nelze následující prameny práva v této práci opomenout. V dalších řádcích tedy bude pojednáno o některých vybraných ustanoveních, která jsou obsažena v pramenech moravského zemského práva.

Proces kodifikace zemského práva na Moravě neměl zdaleka jednoduchý průběh. Přestože v roce 1535 došlo k vydání kodifikace označené jako „Zřízení

⁶² KREUZ, Petr a Ivan MARTINOVSKÝ, ed. *Vladislavské zřízení zemské: a navazující prameny (Svatováclavská smlouva a Zřízení o ručnicích)*. Praha: Scriptorium, 2007. ISBN 978-80-86197-91-3, 291 s.

⁶³ MALÝ, Karel. *Trestní právo v Čechách v 15.-16. století*. 2. přepr. a dopl. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 1989, 117 s.

⁶⁴ JÁNOŠÍKOVÁ, Petra, Vilém KNOLL a Alena RUNDOVÁ. *Mezníky českých právních dějin*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-251-6, 71 s.

⁶⁵ JIREČEK, Hermenegild a Josef JIREČEK. *Zřízení zemská království českého XVI. věku*. Praha: Všehrd, 1882, 106 s.

markrabství Moravského o soudu zemském“, již za deset let bylo zemským sněmem přijato zřízení nové („Práva a zřízení markrabství Moravského“). V roce 1562 však byla opětovně vydána původní kodifikace z roku 1535 s drobnými úpravami. K další změně došlo až v roce 1604, kdy bylo vydáno „Zřízení zemské markrabství Moravského“.⁶⁶ Dalšími významnými prameny moravského zemského práva jsou Kniha Tovačovská a Kniha Drnovská.⁶⁷

Nejprve tedy k regulaci držení a nošení zbraní ve Zřízení Markrabství Moravského o soudu zemském z roku 1535 (dále jen jako „ZMM 1535“). Článek 109 zmiňovaného právního aktu nadepsaný „*O ručnicích a myslivostech*“ obsahuje poměrně rozsáhlou úpravu dotčené problematiky. Nejprve byl stanoven obecný zákaz chození a ježdění s dlouhými i krátkými ručnicemi pro pány, rytíře, preláty i měšťany pod pokutou padesát kop grošů, která má být hrazena ve prospěch toho, kdo provinilce usvědčil. Je zde tedy aplikován obdobný princip participace veřejnosti na postihování deliktů jako v ZoR. V případě neuhrazení pokuty mělo být přistoupeno k uvěznění takové osoby po dobu čtyř týdnů. Nosit zbraně bylo zakázáno i sedlákům, kterým nebylo rovněž umožněno jakkoliv vykonávat myslivost. Na svých pozemcích však mohl každý jejich vlastník myslivost vykonávat, a to i prostřednictvím nájemného myslivce oprávněného k držení palné zbraně k tomuto účelu na základě listu opatřeného pečeti svého pána. Za zmínku rovněž stojí úprava odpovědnosti řemeslníků, služebníků a dalších osob v podřízeném postavení, pro které je stanoveno následující: „*Pakli by podruh neb řemeslník aneb služebný pacholek postižen aneb usvědčen s ručnicí nebo myslivostí byl, ten má tomu, kdož by jej usvědčil aneb postihl, vydán býti z té dědiny, z kteréž by postižen byl. A ten jej má držeti dotud, dokudž by pokuty nedal aneb toho času nevyseděl.*“⁶⁸

Za zmínku zcela jistě stojí ustanovení ZMM 1535 upravující přepravu palných zbraní vztahující se na jejich výrobce, překupníky i koncové odběratele. Ručnice mohly být přepravovány na vozech, a to i do jiných zemí a následně prodávány. Při přepravě musely být ručnice zabaleny ve slámě. Člověk, který si ručnici zakoupil, musel z ní odejmout zámek a v tomto stavu mohl ručnici donést

⁶⁶ VOJÁČEK, Ladislav, Karel SCHELLE a Vilém KNOLL. *České právní dějiny*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-257-8, 132 s.

⁶⁷ tamtéž, 129 s.

⁶⁸ ČÁDA, František. *Zemské zřízení moravské z roku 1535 spolu s tiskem z roku 1562 nově vydaným*. Praha: Československá akademie věd a umění, 1937, 119 - 121 s.

domů, opět zabalenou ve slámě. Pokud byly ručnice přepravovány v souladu s výše uvedeným, nejednalo se o porušení obecného zákazu jejich nošení.⁶⁹ Z výše uvedeného je zjevné, že vlastnictví palných zbraní jako takové, slovy dnešní právní úpravy „držení zbraní“ nebylo všeobecně zakázáno. Naproti tomu jejich nošení a další užívání podléhalo výše popsané právní regulaci. Před přijetím ZMM 1535 však povoleno bylo, neboť moravské zřízení z roku 1516 nezakazovalo nošení zbraní „*pro obranu životuo a statkuo svých*“.⁷⁰

Jak již bylo výše uvedeno, ZMM 1535 bylo opětovně vydáno v roce 1562, byly však provedeny drobné úpravy a doplnění. V oblasti držení a nošení palných zbraní je v souvislosti s těmito změnami třeba zmínit nově přidaný čl. 145 nadepsaný „*O ručnice*“. Nošení dlouhých a krátkých ručnic bylo zakázáno sedlákům, řemeslníkům i rybníkářům, a to nejen pro účely myslivosti. Dále bylo stanoveno, že „*...páni, preláti rytířstvo a z měst, kteříž na ouřadech sou, pro obranu hrdel svých a s nimi jezdití a chodití mají*“. Kupci mohli pro účely své obrany nosit ručnice, ovšem na základě příslušného listu vydaného jejich pánem, případně městem. Dále je opět zmíněna možnost vykonávat myslivost na svých pozemcích, a to i prostřednictvím najatého myslivce oprávněného nosit palnou zbraň. Téměř totožně jako v ZMM 1535 byly v tomto článku upraveny podmínky pro převoz palných zbraní.⁷¹ Poslední „předbělohorská“ kodifikace zemského práva na Moravě v čl. 151 přejala výše popsanou úpravu ZMM 1535, respektive článek 145 „*O ručnice*“, který byl do ZMM 1535 vložen v souvislosti s úpravami prováděnými před opětovným vydáním v roce 1562.⁷²

Kořeny shora nastíněné právní úpravy lze zcela nepochybně najít v Knize Drnovské, jejímž autorem byl Ctibor Drnovský z Drnovic, obsahující několik ustanovení, která byla ve výše nastíněných zemských zřízeních dále rozvinuta. Kniha Drnovská obsahuje obecnou regulaci nošení ručnic⁷³ i zvláštní úpravu

⁶⁹ Tamtéž.

⁷⁰ tamtéž, 119 s.

⁷¹ ČÁDA, František. *Zemské zřízení moravské z roku 1535 spolu s tiskem z roku 1562 nově vydaným*. Praha: Československá akademie věd a umění, 1937, 200 - 201 s.

⁷² JANIŠOVÁ, Jana. *Zřízení zemské Markrabství moravského z roku 1604*. Praha: Scriptorium, 2015. ISBN 978-8088013-17-4, 395 s.

⁷³ „*XVIII. O ručnicích. Item na tom zůstáno, že obyvatelé zemští, páni, rytířstvo, preláti, města, mohou pro obranu životů a statků svých s ručnicemi jezdití. Než na myslivost žádný chodití ani služebníků svých vysýlati nemají. Pakliby který pán nebo-li rytířský člověk koho na myslivosti s ručnicí poslal, má jemu list pod pečeti dáti, že jest jeho, a sice to při tom řízení zůstati má, jakž o myslivosti sedlské řízeno jest prvé.*“

vztahující se k myslivosti⁷⁴, a to i ve vztahu k sedlákům.⁷⁵ S ohledem na význam knihy Drnovské, jejíž kompletní znění bylo později vydáno V. Brandlem⁷⁶, by v této práci neměla být opomenuta citovaná ustanovení, která se později více či méně projevila v kodifikacích moravského zemského práva.

Závěrem této podkapitoly považuji za vhodné alespoň stručně komparovat hlavní vývojové tendence právní úpravy držení a nošení zbraní v českém a moravském zemském právu v šestnáctém století. I když hlavní principy právní úpravy jsou dle mého názoru shodné, shledávám přesto několik odlišností. Nejprve je třeba upozornit na skutečnost, že v Čechách, zejména pak v ZoR je silně akcentována potřeba ochrany veřejného pořádku a s tím související zamezení páchaní trestné činnosti, což je zjevné mimo jiné z preambule ZoR. Naproti tomu na Moravě na tyto aspekty regulace užívání palných zbraní není kladen takový důraz, do popředí je však velmi často stavěna myslivost a s tím související úprava držení zbraní pro účely výkonu myslivosti. Z výše uvedeného lze dovodit, že na Moravě nemusela být potřeba ochrany veřejného pořádku tak výrazná jako v Čechách, jedná se však pouze o domněnku, jelikož objektivní zhodnocení četnosti kriminality páchané za pomoci zbraní (zejména ručnic) zásadně přesahuje možný rozsah této práce.

Moravské zemské právo dále relativně podrobně upravuje transport ručnic ze strany obchodníků i podmínky dopravy zakoupené ručnice vztahující se na kupujícího, obdobné ustanovení však v ZoR není obsaženo. Moravské zemské právo tedy výslovně umožnilo, aby zbraně byly kupovány a poté drženy, což je částečně připouštěno i v Čechách, kde však na tuto oblast nebyl kladen takový důraz.

⁷⁴ „VII. O ručnicích a myslivostech. Na tom zůstáno, že obyvatelé zemští: páni, rytířstvo, preláti a města mohou pro obranu životů svých a statků s ručnicemi jezdit než na myslivost žádný choditi ani služebníkům svým vysílati nemají. A kdožby se tak nezachoval a služebníkům neb myslivcům svým na myslivost choditi s ručnicemi dopustil, ten bude moci pohnán býti z 10 kop gr. českých.“

⁷⁵ „VIII. O myslivosti sedlské. Sedláci s ručnicemi na žádnú myslivost ani cestami choditi nemají, tenat, rukávníků, sopíků ani žádné poléčky, lovův ani střelby na všelikú zvěř velikú i malú kromě na vlky a lišky míti nemají. A každý pán, preláti i rytířstvo svým lidem tenata, rukávníky i všeliké poléčky pobrati mají a všecky myslivosti jim zastaviti. A pakli by kdo tak se nezachoval a kdo kterého člověka v tom usvědčil, tehdy má tomu pánu jeho oznámiti, že ten takové poléčky má a takovou myslivost vede. Tehdy ten každý, komuž by to oznámeno bylo, má toho člověka svého k tomu míti, aby každý kopu groší dal tomu, kdož jest jej s tím postihl; pakli by se tak nezachoval, jakž se svrchu píše a to přehledal aneb té nápravy od člověka svého neučinil, bude moci z 10 kop groší pohnán býti.“

⁷⁶ BRANDL, Vincenc. *Knihy Drnovská*. Brno: V. Brandl, 1868.

Shodné je však pojetí sankcí za porušení příslušných ustanovení, když se jedná primárně o pokuty, které jsou hrazeny ve prospěch osoby, která přispěla k usvědčení provinilce. V případě neuhrazení pokuty se v Čechách i na Moravě přistupuje k odnětí svobody. Přes některé odlišnosti je do jisté míry obdobně přistupováno i ke konstrukci odpovědnosti, která se v některých případech přenáší z provinilce samotného na osobu, které je tento podřízen. V Čechách, zejména pak pokud jde o ZoR je však toto, z dnešního pohledu poněkud zvláštní pojetí odpovědnosti za delikt, rozpracováno podrobněji.

2.2.6. *Obnovené zřízení zemské*

Obnovené zřízení zemské (dále jen jako „OZZ“) bylo vydáno v roce 1627 pro Čechy a o rok později pro Moravu. Přestože o něm bylo již ve stručnosti pojednáno v kapitole 2. 2. 1., považuji za vhodné alespoň v krátkosti upozornit na změny, které tato rekodifikace zemského práva přinesla, přestože některé z nich jsou notoricky známé. V důsledku porážky stavovského povstání byly české země prohlášeny dědičným královstvím v habsburské dynastii, panovník měl nově výlučné právo tvořit zákony a katolické náboženství se stalo jediným povoleným. Na zemský sněm se opět vrátila římskokatolická církev jako stav a český jazyk byl zrovnoprávněn s německým. Na základě OZZ se také Koldínův zákoník z roku 1579 stal subsidiárním pramenem zemského práva, přestože vliv královských měst na sněmu podstatně oslabil, když všem náležel pouze jediný hlas.⁷⁷

Přestože obnovená zřízení zemská pro Čechy a Moravu přinesla významný mezník v oblasti státoprávního vývoje, co se týče jejich důležitosti v oblasti držení a nošení zbraní, nepřinesla žádnou zásadní změnu a dle mého názoru došlo spíše k navázání na některé výše zmiňované prameny zemského práva z šestnáctého století. Přesto však by některá ustanovení OZZ neměla být v této práci opomenuta, přičemž bude vycházeno z překladu obou OZZ publikovaného H. Jirečkem v roce 1888⁷⁸, respektive 1890⁷⁹. V následujícím pojednání bude rovněž upozorněno na některé odlišnosti v textu obou dotčených zemských zřízení.

⁷⁷ ADAMOVIČ, Karolina a Ladislav SOUKUP. *Prameny k dějinám práva v českých zemích*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-271-4, 124 s.

⁷⁸ JIREČEK, Hermenegild. *Obnovené právo a zřízení Zemské dědičného království Českého: Verneuerte Landes-Ordnung des Erb-Königreichs Böhmen : 1627*. Praha: F. Tempský.

⁷⁹ JIREČEK, Hermenegild, ed. *Verneuerte Landes-Ordnung des Erb-Markgrafthums Mähren: Obnovené zřízení zemské dědičného markhrabství moravského*. Brno: H. Jireček, 1890.

Držení a nošení palných zbraní je v obou OZZ věnováno několik ustanovení. První z nich umožňuje osobám z vyšších stavů a jejich služebníkům užívání krátkých ručnic⁸⁰ na cestách, a to pro účely obrany. Dále bylo rovněž povoleno užívání ručnic mysliveckých, pouze však na vlastních pozemcích. Mysliveckou ručnici mohl nosit také ten, komu to bylo povoleno vlastníkem příslušného pozemku (gruntu). Měšťané z jiných měst než královských, kteří chtěli užívat ručnice v souvislosti se svými obchodními (živnostenskými) aktivitami, tak mohli činit pouze v případě, že jim byl purkmistrem a konšely vydán tzv. „list věřící“. Ostatním poddaným mohl být „list věřící“ z obdobných důvodů vydán jejich pánem či příslušným úředníkem. Pokud jde o měšťany měst královských, mohli tito užívat ručnice na svých gruntech. Totéž ustanovení však říká, že *„ti, kteřížby na sobě žádných auřadův městských neměli a také osoby přísežné nebyli, též i služebníci kupečtí neusedlí, chtěli-li by s ručnicemi po potřebách, živnostech a obchodech svých jezdit: ty listy a jistoty od purkmistra a konšelův na to (...) míti mají“*.⁸¹

Ostatní obyvatelé *„neosedlí v městech Našich, též také řemeslníci, nádeníci, čeledínové a jacíbykoli lidé obecní“* nesměli nosit dlouhé ani krátké ručnice. V případě porušení tohoto zákazu měl provinilec platit pokutu ve výši deseti kop grošů. Pokud by pokuta nebyla uhrazena, měl být uvězněn. Podobně jako tomu bylo již dříve, dovozovala obě OZZ odpovědnost pánů za porušení výše uvedených norem ze strany svých poddaných, a to na podobných principech jako tomu bylo již v ZoR. Pán tedy měl možnost uhradit pokutu za svého poddaného, případně jej vydat tomu, kdo jej s ručnicí přistihl. V případě, že pán svého poddaného nevydal ani za něj pokutu neuhradil, měl sám platit padesát kop grošů ve prospěch toho, komu měla být hrazena původní pokuta.⁸²

Vedle výše uvedených případů mohly být ručnice užívány rovněž k zásahům proti zemským nepřátelům, zločincům a loupežníkům. Ručnice však měly být opět schovány a uloženy, pokud pominula potřeba zasahovat proti uvedeným nežádoucím osobám. Poslední ustanovení OZZ týkající se držení a nošení ručnic stanovuje pokutu ve výši sto kop grošů, která má být uložena

⁸⁰ Moravské OZZ umožňovalo osobám z vyšších stavů a jejich služebníkům nosit pro účely obrany i ručnice dlouhé.

⁸¹ JIREČEK, Hermenegild. *Obnovené právo a zřízení Zemské dědického království Českého: Verneuerte Landes-Ordnung des Erb-Königreichs Böhmen : 1627*. Praha: F. Tempský, 1888, 486 - 488 s.

⁸² tamtéž, 488 - 492 s.

stavovskému příslušníkovi, který by ručnice užíval v rozporu s předchozími normami. V případě neuhrazení pokuty má být věc řešena před komorním soudem.⁸³ Moravské OZZ však ještě dodává: „*Pakli by osoba duchovní byla, ta má před právem duchovním obžalována a pokuta na věci duchovní obrácena býti.*“⁸⁴ Obdobné pravidlo vztahující se na duchovenstvo OZZ pro Čechy neobsahovalo.

Jak již bylo uvedeno v úvodu této podkapitoly, OZZ se dle mého mínění nijak výrazně neodklonila od principů, na kterých byly postaveny starší prameny zemského práva, zejména pak ZoR z roku 1524, pokud jde o snahu omezovat držení a nošení zbraní, povahu sankcí ukládaných za provinění proti dotčeným právním normám a motivaci obyvatelstva taková provinění ohlašovat.

2.2.7. Právní úprava držení zbraní v letech 1628 - 1852

V období mezi léty 1628 - 1852 nebyl v tehdejší habsburské monarchii vydán žádný právní předpis, který by zásadním způsobem ovlivnil následný vývoj zkoumané problematiky. Předpisy, které byly v tomto období vydávány, upravovaly v zásadě dva hlavní okruhy společenských vztahů, a to nelegální užívání všech typů zbraní v souvislosti s neustále se rozmáhajícím pytláctvím a ochranu veřejného pořádku, zejména ve větších městech. Problematikou těchto dílčích předpisů se podrobně zabývá například Š. Kalousek.⁸⁵

S ohledem na skutečnost, že dotčené předpisy neměly na pozdější vývoj právní úpravy držení a nošení zbraní nijak zásadní vliv, jejich územní působnost byla často omezená a nejednalo se tedy o předpisy zvlášť významné jako výše uvedená zemská zřízení, nepovažuji na nutné se jim v následujícím textu blíže věnovat.

2.3. První střelecká společenství a jejich činnost

Přestože se činnost střeleckých společenství a organizací dotýká tématu této práce jen okrajově, považuji za vhodné zmínit se alespoň o některých aspektech této problematiky, jelikož může velmi dobře posloužit k pochopení, jakou roli hrály zbraně ve společnosti v průběhu zkoumaného období. Právě přístup společnosti ke zbraním má zcela nepochybně vliv na podobu samotné právní úpravy a jejího

⁸³ tamtéž, 492 s.

⁸⁴ JIREČEK, Hermenegild, ed. *Verneuerte Landes-Ordnung des Erb-Markgrafthums Mähren: Obnovené zřízení zemské dědičného markhrabství moravského*. Brno: H. Jireček, 1890, 391 s.

⁸⁵ KALOUSEK, Štěpán. *Právní úprava držení zbraní v 18. a 19. století*. Brno, 2009. Diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně, Právnická fakulta, 27 - 45 s.

vývoje, jelikož právo se od prvopočátku své existence snaží regulovat jevy, které jeho tvůrce považuje za negativní. Následovat tedy bude alespoň krátký náhled do činnosti prvních střeleckých společností sdružujících osoby užívající zbraně k celé řadě aktivit, činností zaměřenou na vojenské užití zbraní počínaje a konče čistě zájmovou, dnes bychom řekli sportovní střelbou, jak se vyvinula později.

První sbor pražských střelců byl konstituován již za Karla IV., přičemž jeho posláním byla zejména obrana města. Mezi privilegia členů patřilo například právo nosit meč, zproštění všech daní atd. Mezi střelecká společenství lze nepochybně zařadit i cechy sdružující řemeslníky, kteří se později zabývali výrobou palných zbraní, tzv. puškaře. Střelci postupem času pořádali i různé soutěže a začaly vznikat první střelnice. V Praze se tak dělo již v šestnáctém století. Jedna z nejstarších pražských střelnic dokonce dala jméno Střeleckému ostrovu, původně nazývanému Malé Benátky.⁸⁶ Střelba se tak postupem doby stala vyhledávanou zábavou měšťanů a střelnice vznikaly i mimo samotnou Prahu.

Na tomto místě rovněž požaduji za vhodné navázat na kapitolu 2. 1. 3. této práce pojednávající o zajišťování obranyschopnosti města. Úloha měst jakožto vojenských opěrných bodů se postupem času snižovala a celkově se měnila i organizace ozbrojených složek. Roli městských a zemských hotovostí postupem času přebrala žoldnéřská vojska a později pravidelná armáda. Původní vojenské tradice ve městech však byly nadále udržovány střeleckými společnostmi. Přestože se tyto společnosti měšťanů i nadále podílely na zajištění bezpečnosti měst, a to například během válečných konfliktů či jiných mimořádných situací, věnovaly se v mírových dobách všemožným aktivitám, střeleckými soutěžemi počínaje a „ceremoniálními“ činnostmi konče. Obecně lze konstatovat, že jejich vojenská úloha postupem času klesala a členství v nich se stávalo dobrovolnou a často i dosti prestižní záležitostí. Tyto střelecké společnosti vešly ve známost jako takzvaní „ostrostřelci“.⁸⁷ Například v Plzni se společenství ozbrojených měšťanů počínalo formovat již ve druhé polovině sedmnáctého století. Podnětem se stala plánovaná návštěva města císaře Leopolda I. v roce 1658, během níž měli právě ozbrojení měšťané panovníka uvítat. O rok později již městská rada schválila regule

⁸⁶ BRYCH, Jan, Ladislav JANOUŠEK a František PARKAN. *Historie střelectví z ručních palných zbraní: střelecké soutěže, spolky, disciplíny, organizace od 14. století do současnosti*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2018. ISBN 978-80-246-3865-2, 24 - 27 s.

⁸⁷ MACEK, Pavel a Lubomír UHLÍŘ. *Dějiny policie a četnictva*. Praha: Themis, 1997. ISBN 80-85821-52-4, 94 s.

„Tovaryšstva střeleckého“, první organizace ozbrojených měšťanů v Plzni.⁸⁸ Činnost tohoto uskupení byla orientována zejména na zlepšování svých střeleckých dovedností, což dále vyústilo i v organizaci střeleckých soutěží. Jedny z prvních střeleckých závodů proběhly v Plzni již v roce 1703.⁸⁹ Stranou však nezůstávala ani činnost reprezentační, například když v roce 1827 navštívil Plzeň korunní princ Ferdinand, zúčastnil se rovněž slavnostní střelby a připojil svůj podpis do pamětní knihy plzeňského střeleckého sboru, což v roce 1847 učinil také pozdější císař František Josef I.⁹⁰

2.4. *Shrnutí*

Z výše uvedeného je zřejmé, že již od středověku lze vysledovat snahy veřejné moci o omezování držení a nošení zbraní z důvodu ochrany veřejného pořádku, zamezení páchání trestné činnosti a v neposlední řadě i zabránění všemožným ozbrojeným povstáním vůči vládnoucím elitám, zejména pak vůči panovníkovi a šlechtě. Pokud jde o období vrcholného středověku, jsou z mého pohledu pro zkoumanou problematiku nejzajímavější prameny městského práva, které zejména ve svých tzv. policejních rádech kladlo na držení a nošení zbraní ve městech značný důraz. Vedle městského práva však bylo užívání všemožných druhů zbraní regulováno i ze strany církve.⁹¹ Přestože právo nosit a užívat zbraň bylo zejména po husitských válkách stále častěji omezováno, na pouhé vlastnictví zbraní včetně palných nebylo nahlíženo zdaleka tak nekompromisně.⁹² Přes velkou roztržičnost a nejednotnost právní úpravy zkoumané problematiky, která je však pro středověké právo charakteristická, lze dle mého názoru definovat některé sjednocující vývojové tendence. Přestože například brněnské městské právo se k nošení zbraní stavělo poněkud liberálněji než právo aplikované v městech pražských či Plzni, sankce ukládané za provinění proti příslušným normám měly velice podobnou povahu. Jednalo se především o tresty peněžité, odnětí zbraně, uvěznění či nějaké formy fyzických trestů (v Brně například probodnutí ruky dýkou

⁸⁸ SCHIEBL, Jaroslav. Měšťan ve zbroji: *Příspěvky k dějinám ozbrojeného měšťanstva a válečnictví města Plzně*, I. Díl. Plzeň: Ozbrojená jednota v Plzni, 1929, 162 - 163 s.

⁸⁹ tamtéž, 169 s.

⁹⁰ SCHIEBL, Jaroslav. Měšťan ve zbroji: *Příspěvky k dějinám ozbrojeného měšťanstva a válečnictví města Plzně*, II. Díl. Plzeň: Národní garda v Plzni, 1930, 23 s.

⁹¹ JÁNOŠÍKOVÁ, Petra, Vilém KNOLL a Alena RUNDOVÁ. *Mezníky českých právních dějin*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-251-6, 70 s.

⁹² KROFTA, Kamil. *Přehled dějin selského stavu v Čechách a na Moravě*. Praha: Kamil Krofta, 1919, 50 s.

v případě neuhrazení pokuty). Postupem doby, zvláště pak od šestnáctého století bylo nošení palných zbraní stále častěji regulováno prostřednictvím celé řady pramenů zemského práva, o jejichž vybraných ustanoveních bylo podrobněji pojednáno výše. Jedná se zejména o kodifikace zemského práva a normy na ně navazující, Vladislavským zřízením zemským počínaje a OZZ pro Čechy a Moravu konče. I v oblasti práva zemského pokračuje trend omezování nošení zbraní, když na vlastnictví samotné nebyl kladen tak silný důraz, kupříkladu Svatováclavská smlouva výslovně povoluje stavovským příslušníkům zbraně držet pro účely války. Stejně jako v právu městském, lze i v této oblasti vysledovat jisté vývojové tendence opakující se v různých pramenech zemského práva. Na prvním místě je třeba zdůraznit, že od šestnáctého století se v českém i moravském zemském právu uplatňoval relativně široký zákaz užívání zejména palných zbraní s cílem zajištění veřejného pořádku a bezpečnosti, například na cestách a v jejich okolí. V oblasti sankcí převažovaly i nadále pokuty, které měly být v mnoha případech hrazeny ve prospěch osoby, která provinilce dopadla či jeho protiprávní jednání ohlásila. Zemské právo rovněž rozvinulo specifickou konstrukci odpovědnosti za delikty, kdy za provinění osob v podřízeném postavení (například služebníků či poddaných) odpovídal alespoň částečně jejich pán, který mohl za tyto osoby uhradit pokutu, případně je vydat tomu, kým byli přistiženi a podobně. Zemské právo klade rovněž velký důraz na užívání zbraní v souvislosti s myslivostí. Za největší přínos zemského práva pro budoucí právní úpravu v oblasti držení a nošení zbraní však považují institut tzv. fedrovního listu na ručnice, v OZZ označovaného jako „list věřící“, tedy listiny vydávané nejčastěji příslušnými orgány městské a vrchnostenské správy, která povolovala určité osobě legálně nosit palnou zbraň. S jistou dávkou shovívavosti lze podobné listiny označit za předchůdce pozdějších zbrojních pasů a zbrojních průkazů, kterýžto názor zastává i K. Malý.⁹³

Chceme-li si však vytvořit komplexní představu o rozšíření zbraní mezi obyvatelstvem ve zkoumaném období, jejich úloze ve společnosti a širších souvislostech dopadů právní regulace jejich držení a nošení, neměl by být okruh zájmu omezen jen na samotné prameny tehdejšího práva. Jak již bylo v této kapitole několikrát naznačeno. Přes veškerou snahu směřující k opaku byly palné zbraně hojně rozšířeny mezi obyvatelstvem a bylo jich také velmi často zneužíváno, o

⁹³ MALÝ, Karel. *Trestní právo v Čechách v 15.-16. století*. 2. přepr. a dopl. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 1989.

čemž svědčí mimo jiné i některé výše popsané události odehrávající se v Praze za vlády Rudolfa II., které dosti vypovídají o velmi špatné bezpečnostní situaci i četnosti páchání trestné činnosti za pomocí zbraní všeho druhu. Není to však jediný náznak potvrzující domněnku, že jakékoliv předpisy vydávané za účelem zamezení zneužívání zbraní nebyly nijak zvlášť dodržovány. Z venkovského prostředí lze uvést například povstání sedláků na křivoklátském panství v roce 1517, v jejichž držení bylo značné množství palných zbraní. Zbraně však nebyly zneužívány jen k páchání násilné trestné činnosti a rebeliím, nýbrž i k nelegálnímu lovu zvěře, s čímž se kupříkladu setkal Vilém z Rožmberka na rábském panství.⁹⁴ Na problém hojného rozšíření všemožných typů zbraní tedy byla nucena reagovat i šlechta jakožto pozemková vrchnost.

Příčinou tak velkého rozšíření palných zbraní ve středověku a raném novověku byl zcela nepochybně rozvoj jejich výroby a s tím související snižování cen. Dále je třeba brát v úvahu omezené možnosti vymáhání práva ze strany tehdejších orgánů, a to jak ve vztahu k užívání zbraní, tak jejich výrobě a distribuci mezi obyvatelstvo. V návaznosti na shora uvedené lze právní úpravu držení a nošení zbraní ve zkoumaném období označit jako relativně rozsáhlou a mnohdy i na svou dobu dosti propracovanou (zejména pak v oblasti kodifikací zemského práva). Dopady veškeré právní regulace však nebyly zdaleka takové, jaké si tehdejší veřejná moc představovala.

Na druhou stranu však nelze opomenout, že od šestnáctého století se střelba z palných zbraní stávala stále oblíbenější společenskou kratochvílí a budování střelnic nebylo v českých zemích ničím výjimečným. Zejména ve městech docházelo k rozvoji střeleckých společností a spolků, které se sice pokoušely o udržování tradic, jejichž kořeny sahaly až k městským hotovostem z doby středověku, ale postupem času ztratily jakoukoliv vojenskou funkci. Střelecká společenství se těšila velké popularitě a ze strany veřejné moci nebylo do jejich činnosti nijak razantně zasahováno. Vlastnictví zbraní tedy bylo ve společnosti tehdejší habsburské monarchie hluboce zakořeněno již od šestnáctého století. Na tyto tradice bylo dále navazováno i v následujících staletích, kdy byly střeleckými společenstvími pořádány lidové slavnosti, které byly velmi oblíbené. Podobné

⁹⁴ KROFTA, Kamil. *Přehled dějin selského stavu v Čechách a na Moravě*. Praha: Kamil Krofta, 1919, 50 s.

poměry však v tehdejší Evropě nebyly samozřejmostí. Například pruský král Fridrich II. byl horlivým odpůrcem ozbrojených měšťanských spolků.⁹⁵

Vzhledem k výše uvedenému lze stanovit jeden z dílčích závěrů této práce, tedy že soukromé vlastnictví palných zbraní a střelectví jako takové má na území dnešní České republiky dlouhou tradici, jejíž kořeny vedou až do dob středověku. Přestože zde byla zjevná snaha o to, aby se užívání zbraní dostalo zcela pod kontrolu veřejné moci, ve zkoumaném období se to nikdy zcela nepodařilo.

⁹⁵ BRYCH, Jan, Ladislav JANOUŠEK a František PARKAN. *Historie střelectví z ručních palných zbraní: střelecké soutěže, spolky, disciplíny, organizace od 14. století do současnosti*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2018. ISBN 978-80-246-3865-2, 32 s.

3. Právní úprava v letech 1852 - 1939

3.1. Obecné výklady

Rozvoj moderního právního řádu podnítila nepochybně i revoluce z let 1848 a 1849, která byla důsledkem narůstajících vnitropolitických problémů včetně sociálních a národnostních rozporů uvnitř tehdejší habsburské monarchie.⁹⁶ S ohledem na skutečnost, že jedním z nejzásadnějších opatření přijatých v důsledku revolučních událostí bylo zrušení poddanských svazků⁹⁷, měl být nový právní řád založen především na zásadě rovnosti před zákonem, bez ohledu na stavovskou příslušnost. Přestože revoluční události měly na vývoj právního řádu podunajské monarchie nezanedbatelný vliv, k významným legislativním změnám došlo již na počátku devatenáctého století, kdy byl vydán Obecný zákoník občanský (ABGB) z roku 1811 a trestní zákoník z roku 1803. Období tzv. bachovského absolutismu proces modernizace práva zásadním způsobem nezbrzdilo, neboť byla vydána celá řada zákonů vytvářejících příznivé podmínky pro ekonomický rozvoj monarchie, jednalo se například o spolkový patent, železniční patent či živnostenský řád. Dále je třeba upozornit na skutečnost, že od roku 1849 byly obecně závazné předpisy s celorakouskou působností publikovány v tzv. Říšském zákoníku (Reichsgesetzblatt), zkráceně ř. z. a předpisy pro jednotlivé země v tzv. zemských zákonících (například český zemský zákoník, zkráceně č. z. z.).⁹⁸ Právě v období bachovského absolutismu byl vydán rovněž císařský patent ze dne 24. října 1852 č. 223 ř. z., o ustanoveních týkajících se výroby, obchodu a držení zbraní a věcí muničních a nošení zbraní (zbrojní patent), který je z pohledu tématu této práce zcela přelomovým právním předpisem.

Přestože na období tzv. bachovského absolutismu bývá v českém prostředí nahlíženo spíše v negativním světle, nelze opomenout, že právě tehdy byl položen základ právního řádu platného na území dnešní České republiky až do poloviny dvacátého století.⁹⁹ Právním základem recepce předpisů vydaných před vznikem Československé republiky se stal zákon č. 11/1918 Sb., o zřízení samostatného státu československého (tzv. recepční zákon), jehož autorem byl Alois Rašín. V čl. 2

⁹⁶ SCHELLE, Karel, Ilona SCHELLEOVÁ a Ladislav VOJÁČEK. *Proměny státu a práva v druhé polovině 19. století: vybrané problémy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. ISBN 80-86861-91-0, 7 s.

⁹⁷ MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-87212-39-4, 208 s.

⁹⁸ VOJÁČEK, Ladislav, Karel SCHELLE a Vilém KNOLL. *České právní dějiny*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-257-8, 414 - 416 s.

⁹⁹ tamtéž, 420 s.

tohoto zákona bylo stanoveno, že „*veškeré dosavadní zemské a říšské zákony a nařízení zůstávají prozatím v platnosti*“.¹⁰⁰ Prostřednictvím recepčního zákona tedy nově vzniklý stát téměř bezvýhradně přijal právní řád rakouský pro české země a uherský pro východní část (Slovensko a Podkarpatskou Rus), včetně výše zmíněného zbrojního patentu z roku 1852.

S ohledem na skutečnost, že základem právní úpravy držení a nošení zbraní v letech 1918 - 1939 byl stále výše uvedený zbrojní patent z roku 1852, bylo toto období zahrnuto do jedné kapitoly společně s předcházející periodou. V této kapitole však nebude opomenut ani zákon č. 81/1938 Sb. z. a n., o zbraních a střelivu, který však nikdy nenabyl účinnosti z důvodů blíže rozvedených v kapitole 3. 4. této práce.

3.2. Zbrojní patent z roku 1852

Císařský patent ze dne 24. října 1852 č. 223 ř. z., o ustanoveních týkajících se výroby, obchodu a držení zbraní a věcí muničních a nošení zbraní (dále jen jako „zbrojní patent“) byl prvním právním předpisem vydaným v habsburské monarchii, který komplexně upravoval podmínky držení a nošení zbraní na jejím území, s výjimkou Vorarlberska a Tyrolska¹⁰¹, o roku 1867 byl zbrojní patent platný i v Uhrách včetně území dnešního Slovenska.¹⁰² Zbrojní patent platil na území dnešní České republiky bez mála sto let, a to i po zániku habsburské monarchie, jelikož byl zrušen až zákonem č. 162/1949 Sb., o zbraních a střelivu. Komplexnost a univerzálnost zbrojního patentu však nebyla dána pouze jeho teritoriální a osobní působností, nýbrž i předmětem úpravy, jelikož se vztahoval na veškeré druhy zbraní, nejen na zbraně palné.

Jak již bylo výše naznačeno, zbrojní patent byl na základě zákona č. 11/1918 Sb. z. a n. recipován do právního řádu nově vzniklé Československé republiky a v její západní části¹⁰³ byl stěžejním právním předpisem upravujícím držení a nošení zbraní po celou dobu její existence. Pro území Slovenska a Podkarpatské Rusi byly

¹⁰⁰ čl. 2 zákona č. 11/1918 Sb. z. a n., o zřízení samostatného státu československého

¹⁰¹ VESELÝ, František Xaver. *Všeobecný slovník právní: příruční sborník práva soukromého i veřejného zemí na radě říšské zastoupených: se zvláštním zřetelem na nejnovější zákonodárství a poměry právní země koruny české*. Díl pátý. V Praze: F.X. Veselý, 1899, 775 s.

¹⁰² LAŠTOVKA, Karel. *Československé správní právo: Část zvláštní*. Praha: Melantrich, 1936, 82 s.

¹⁰³ Pozdější země Česká a Moravskoslezská ve smyslu zákona č. 125/1927 Sb. z. a n., o organizaci politické správy.

recipovány zcela odlišné předpisy, které dotčenou problematiku v minulosti upravovaly pro území Uher, o nichž bude blíže pojednáno v kapitole 3. 3. této práce.

V následujících řádcích tedy bude věnována pozornost vybraným ustanovením zbrojního patentu a zhodnocen bude rovněž jeho vliv pro právní úpravu následující, přičemž bude vycházeno nejen ze samotného textu zbrojního patentu, ale i ze související literatury. Na tomto místě považuji za vhodné vyzdvihnout práci F. Vyhnánovského, jehož komentář ke zbrojnímu patentu a souvisejícím právním předpisům vydaný v roce 1936¹⁰⁴ poslouží jako cenný zdroj informací o tomto významném předpisu i jeho aplikaci.

3.2.1. Systematika zbrojního patentu

Pokud jde o systematiku zbrojního patentu, obsahuje tento celkem čtyřicet devět paragrafů členěných do pěti částí. První z nich upravuje výrobu zbraní, munice a obchodování s těmito artikly; druhá problematiku držení zbraní a munice, třetí je zaměřena na nošení zbraní; čtvrtá je věnována „*ustanovením trestním*“ a na konec byla zařazena „*ustanovení obecná*“. Z výše uvedeného je tedy zjevné, že zbrojní patent již výslovně rozlišuje pojmy „držení zbraně“ a „nošení zbraně.“ V návaznosti na to přiznává dotčeným subjektům odlišná práva a povinnosti. Právě v oblasti systematiky a zařazení některých ustanovení do první části spatřuji jeden z nejvýraznějších nedostatků tohoto, na svou dobu velmi kvalitního právního předpisu.

Část první, která převážně upravuje výrobu zbraní, střeliva a obchod s nimi rovněž zahrnuje první tři paragrafy, které by dle mého názoru měly stát mimo, jelikož se jedná o typická úvodní ustanovení, která jsou stěžejní i pro další části tohoto předpisu. Ustanovení § 1 vymezuje předmět právní úpravy, když konstatuje, že ustanovení zbrojního patentu se vztahují jednak na zbraně a věci muniční, „*keré jest zpravidla zakázáno vyráběti, je míti a jich užívati, jakož i obchod s nimi vésti (...)*“ a zároveň na zbraně a věci muniční, které je povoleno vyrábět, držet a užívat za podmínek stanovených zbrojním patentem.¹⁰⁵ Demonstrativní výčet „zapovězených zbraní“ je obsažen v § 2 zbrojního patentu.¹⁰⁶

¹⁰⁴ VYHNANOVSKÝ, František. *Zbraně a střelivo: Komentované předpisy platné v zemi České a Moravskoslezské*. Praha: Československý kompas, 1936.

¹⁰⁵ § 1 císařského patentu č. 223/1852 ř. z.

¹⁰⁶ § 2 císařského patentu č. 223/1852 ř. z. („*Dýky, stylety a nože na způsob styletu dutě broušené, kordy o trojím ostří, trombony, terceroły pod sedm vídeňských palců zvící, pojímajíc v míru tuto i pažbu a hlaveň, větrovky všelikého druhu, granáty ruční a skleněné, petardy a rakety zapalovací,*

Počínaje § 4 předmětného právního předpisu následují ustanovení regulující výrobu a obchod se zbraněmi a municí. Z mého pohledu však takové členění nepřispívá k přehlednosti a srozumitelnosti předpisu a považoval bych za vhodnější, aby výše uvedené §§ 1 - 3 byly zařazeny do samostatné části, která by mohla být pojmenovaná například „Úvodní ustanovení“, čímž by se zdůraznil jejich stěžejní význam i pro následující části. Zároveň bych považoval za vhodné, aby právě v úvodní části předpisu, vedle ustanovení výše uvedených, byly definovány některé základní pojmy, zejména již samotný pojem zbraň, dále pak držení zbraní, nošení zbraní a podobně. Pojmosloví zbrojního patentu a význam některých výrazů bude blíže rozvedeno v následující kapitole.

3.2.2. Základní pojmosloví

Na prvním místě je třeba upozornit na skutečnost, že zbrojní patent nedefinuje samotný pojem zbraň. Pojem zbraň dle zbrojního patentu je však třeba vykládat restriktivněji, než tomu bylo například v právu trestním, kde se mohlo jednat o jakýkoliv předmět určený k útoku či obraně, který byl schopen přivodit zranění.¹⁰⁷ Z pohledu zbrojního patentu je zbraní taková věc, která je sice rovněž určena k útoku či obraně, ale je k tomuto účelu zkonstruována nebo následně upravena. V návaznosti na výše uvedené za zbraň nelze považovat například poplašné pistole či praky.¹⁰⁸

Výše citované ustanovení § 2 zbrojního patentu obsahuje demonstrativní výčet takzvaných zapovězených zbraní - dýky, stylety, dutě broušené nože na způsob styletu, kordy o trojím ostří, trombony, terceroly kratší sedmi vídeňských palců včetně pažby, větrovky, ruční a skleněné granáty, zapalovací rakety a petardy, skryté zbraně jakéhokoliv druhu vhodné k zákeřným útokům (například pušky v holi, hole s kordem atd.). Pokud jde o terceroly, zaslouží si tento druh zbraní zvláštní pozornost, a to z následujících důvodů. Jedná se o pistole hojněji užívané

konečně všeliká zbraň ukrytá jakéhokoliv druhu, příhodná k zákeřným útokům, např. pušky v holi, hole s kordem ap.“)

Ke zbraní zapovězené počteny budtež i nástroje všeliké, jichž původní a přirozená forma zúmyslně jest změněna, aby se jimi tíže poraniti mohlo, jakož vůbec všeliký nástroj ukrytý, k útokům zákeřným příhodný, který podle povahy své ustanoven není ani k provozování umění nějakého nebo nějaké živnosti, ani k domácí potřebě.“)

¹⁰⁷ Z pohledu trestního práva je třeba považovat za zbraň „každý předmět, jehož užívá útočník nebo napadený k útoku či obraně...“ (VESELÝ, František Xaver. *Všeobecný slovník právní: příruční sborník práva soukromého i veřejného zemí na radě říšské zastoupených: se zvláštním zřetelem na nejnovější zákonodárství a poměry právní země koruny české*. Díl pátý. V Praze: F.X. Veselý, 1899.)

¹⁰⁸ VYHNANOVSKÝ, František. *Zbraně a střelivo: komentované předpisy platné v zemi České a Moravskoslezské*. Praha: Československý kompas, 1936, 4 - 5 s.

v devatenáctém století, přičemž povolená minimální délka sedmi vídeňských palců byla nařízením 148/1875 ř. z. modifikována na osmnáct centimetrů. S ohledem na zastaralost tercerolů jako takových, bylo ministerským nařízením z roku 1898 stanoveno, že revolvery kratší osmnácti centimetrů nemají být postaveny na roveň tercerolům a nejsou tedy bez dalšího zapovězenými zbraněmi.¹⁰⁹ Tento přístup ke krátkým palným zbraním byl dále modifikován v roce 1912, kdy byl vydán výnos Ministerstva vnitra č. 13822, dle kterého byly za zapovězené považovány veškeré ruční palné zbraně kratší osmnácti centimetrů.¹¹⁰ Vyjma zbraní uvedených v tomto demonstrativním výčtu byly za zapovězené zbraně považovány i takové předměty, „jichž původní a přirozená forma zúmyslně jest změněna, aby se jimi těže poraniti mohlo, jakož vůbec všeliký nástroj ukrytý, k útokům zákeřným příhodný, který podle povahy své ustanoven není ani k provozování umění nějakého nebo nějaké živnosti, ani k domácí potřebě“.¹¹¹ Na základě ministerského nařízení č. 159/1857 ř. z. byla za zapovězené zbraně považována rovněž děla.¹¹²

Zbrojní patent, podobně jako současná právní úprava¹¹³ rozlišovala mezi držením a nošením zbraní¹¹⁴, když na držitele nebyly kladeny tak striktní požadavky jako na toho, kdo zbraň rovněž nosil. Legální definice těchto stěžejních pojmů však rovněž chybí. Dále je třeba podotknout, že zbrojní patent výslovně nepoužívá ani obrat „držení zbraně“, jelikož část druhá (§ 8 a násl.), která se touto problematikou zabývá, je označena následovně: „Kdo má právo míti zbraň a věci muniční.“ Nejpozději na konci dvacátého století již však pojmu „držení zbraní“ užíváno v obdobném smyslu, v jakém jej užíváme dnes.¹¹⁵ Držením zbraní

¹⁰⁹ VESELÝ, František Xaver. *Všeobecný slovník právní: příruční sborník práva soukromého i veřejného zemí na radě říšské zastoupených: se zvláštním zřetelem na nejnovější zákonodárství a poměry právní zemí koruny české*. Díl pátý. V Praze: F.X. Veselý, 1899, 776 s.

¹¹⁰ VYHNANOVSKÝ, František. *Zbraně a střelivo: komentované předpisy platné v zemi České a Moravskoslezské*. Praha: Československý kompas, 1936, 6 s.

¹¹¹ § 2 císařského patentu č. 223/1852 ř. z.

¹¹² PRAŽÁK, Jiří, FIEDLER, František, ed. *Rakouské právo správní: Část druhá: Nástin zvláštní části správního práva*. V Praze: Jednota právnická, 1906. Rakouské právo veřejné, 78 s.

¹¹³ Zákon č. 119/2002 Sb., zákon o střelných zbraních a střelivu a o změně zákona č. 156/2000 Sb., o ověřování střelných zbraní, střeliva a pyrotechnických předmětů a o změně zákona č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o střelných zbraních), ve znění zákona č. 13/1998 Sb., a zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, (zákon o zbraních)

¹¹⁴ SCHELLE, Karel a Jaromír TAUCHEN, ed. *Encyklopedie českých právních dějin: V. Svazek*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o. v koedici s Key Publishing, 2016. ISBN 978-80-7380-638-5, 155 s.

¹¹⁵ VESELÝ, František Xaver. *Všeobecný slovník právní: příruční sborník práva soukromého i veřejného zemí na radě říšské zastoupených: se zvláštním zřetelem na nejnovější zákonodárství a poměry právní zemí koruny české*. Díl pátý. V Praze: F.X. Veselý, 1899, 777 s.

rozumíme stav, kdy dotyčná osoba zbraň vlastní a má ji tedy uloženou v určitých prostorách. Nejedná se však o držbu ve smyslu soukromého práva, jak bylo potvrzeno již rozhodnutím Nejvyššího soudu z roku 1929, dle kterého se držení zbraně rozumí jakýkoliv poměr k ní, v jehož důsledku se věc nachází u určité osoby, například i prostá detence.¹¹⁶ Naproti tomu nošení zbraně zahrnuje právo mít zbraň u sebe v takovém stavu, kdy je ji možno bezprostředně použít. Podmínky držení a nošení zbraní a s tím související práva a povinnost dotčených osob budou blíže rozebrány v kapitolách 3. 2. 3. a 3. 2. 4. této práce.

3.2.3. Držení zbraní

Držení zbraní bylo zbrojním patentem upraveno v §§ 8 - 13. V obecné rovině lze konstatovat, že držení zbraní je povoleno každému, pokud se nejedná o zbraně zapovězené ve smyslu ustanovení § 2 zbrojního patentu a nejsou-li zbraně drženy v nepřiměřeném množství, „*keré by budilo důvodné podezření nějakého zneužívání*“.¹¹⁷ Výše uvedené se rovněž vztahuje na zakázané věci muniční dle § 3 zbrojního patentu.¹¹⁸ Ustanovení § 12 dotčeného právního předpisu výslovně stanovovalo, že držení jiných zbraní než těch uvedených v § 2 mohlo být určitým osobám zakázáno, a to na základě zákona či výslovného rozhodnutí příslušného úřadu. V případě, že někdo drží více množství zbraní či munice, „*nežli potřeba jeho osobní vyhledává, má to oznámiti politickému úřadu zemskému, který v příčině té učiní, co bude příhodno*“.¹¹⁹ Výklad pojmu „učiní, co bude příhodno“ však nepřináší ani komentář F. Vyhnanovského. Lze však předpokládat, že činnost příslušných úřadů v takovém případě mohla směřovat buďto k legalizaci faktického stavu či k odnětí nepřiměřeného množství zbraní či střeliva. Výše uvedený závěr potvrzuje rovněž K. Laštovka, když uvádí: „*Nevezme-li tento úřad ohlášení na vědomí, jest majitel zbraní povinen, aby jejich zásobu zmenšil, např. je zcizil, nebo může žádati, aby mu zbraně byly ponechány, ale učiněny nepotřebnými, nebo budou zbraně úředně prodány*“.¹²⁰

Ustanovení § 12 zbrojního patentu rovněž výslovně stanoví, že „*míti munici vojenskou dovoleno jest toliko těm, jimž služba k tomu dává práva, anebo kteří*

¹¹⁶ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 22. června 1929, sp. zn. Zm II 70/29

¹¹⁷ § 12 císařského patentu č. 223/1852 ř. z.

¹¹⁸ PRAŽÁK, Jiří, FIEDLER, František, ed. *Rakouské právo správní: Část druhá: Nástin zvláštní části správního práva*. V Praze: Jednota právnická, 1906. Rakouské právo veřejné, 79 s.

¹¹⁹ § 12 císařského patentu č. 223/1852 ř. z.

¹²⁰ LAŠTOVKA, Karel. *Československé správní právo: Část zvláštní*. Praha: Melantrich, 1936, 83 s.

*výjimkou obdrželi zvláštní zmocnění, že mohou takové muniční věci míti“.*¹²¹ Problematika držení vojenských a jim podobných zbraní však byla postupem času blíže rozvedena. V meziválečném období bylo například možné, aby soukromé osoby vlastnily vojenskou pušku v případě, že tato nebyla způsobilá ke střelbě a byla držena jakožto předmět památkový (muzeální). Vojenské pušky mohly být rovněž drženy střeleckými korporacemi za účelem výcviku a dále spolky, které obdržely písemné povolení Ministerstva národní obrany. Dle výnosu téhož ministerstva z roku 1934 mohly být soukromým osobám ponechány sbírky vojenských zbraní, pokud „*je splněna podmínka o znehodnocování vojenských střelných zbraní*“ v případě, že nebyly dány důvody k opačnému rozhodnutí. Upravené vojenské pušky a střelivo do nich mohlo být drženo rovněž zaměstnanci státních lesních správ, pokud jim byly vydány zvláštní průkazy Ministerstvem národní obrany společně s Ministerstvem zemědělství.¹²²

V období první Československé republiky byly vydány některé další právní předpisy, které navazovaly na ustanovení zbrojního patentu. Pokud jde o držení zbraní, stojí zcela nepochybně za zmínku zákon č. 117/1927 Sb. z. a n., o potulných cikánech. Osobám, na které se tento zákon vztahoval,¹²³ bylo dle ustanovení § 6 zakázáno držení jakýchkoliv zbraní, střeliva a výbušných látek.¹²⁴ Snahy o omezení neusedlého způsobu života však byly vyvíjeny již před rokem 1918.¹²⁵

Dalším legislativním aktem, který se dotýká problematiky držení zbraní, je nepochybně zákon č. 50/1923 Sb. z. a n., na ochranu republiky (dále jen jako „zákon na ochranu republiky“). Tento právní předpis v § 13 stanovuje za trestné takové jednání, kdy si někdo „*bez úředního povolení opatří přechovává nebo jinému přenechá dělo, kulomet, samostříl (automatickou pušku), ruční granát, minomet, plamenomet nebo zbraň podobné účinnosti nebo součástky, jichž je nezbytně zapotřebí k užití takové zbraně, hromadí nebo rozděljuje ruční nebo střelné zbraně, střelivo, vojenským účelům sloužící traskaviny nebo jedovaté plyny, tvoří ozbrojené*

¹²¹ § 12 císařského patentu č. 223/1852 ř. z.

¹²² VYHNANOVSKÝ, František. *Zbraně a střelivo: Komentované předpisy platné v zemi České a Moravskoslezské*. Praha: Československý kompas, 1936, 21 - 22 s.

¹²³ § 1 zákona č. 117/1927 Sb. z. a n., o potulných cikánech („*Za potulné cikány podle tohoto zákona pokládají se cikáni z místa na místo se toulající a jiní tuláci práce se štitící, kteří po cikánsku žijí, a to v obojím případě i tehdy, mají-li po část roku hlavně v zimě stálé bydliště.*“)

¹²⁴ § 6 zákona zákon č. 117/1927 Sb. z. a n., o potulných cikánech

¹²⁵ k tomu blíže viz SOUKUP, Ladislav. *Snahy o regulaci tuláckého života Cikánů v prvním desetiletí ČSR*. Acta Universitatis Carolinae - IURIDICA. 2013, (1), 117 - 132. ISSN 0323-0619.

skupiny nebo je cvičí v zacházení se zbraní (...).¹²⁶ Přestože se jedná o ustanovení, které má povahu spíše trestněprávní normy, mohl by být výše citovaný demonstrativní výčet druhů zbraní vnímán jako jakési rozšíření toho, který byl již uveden v § 2 zbrojního patentu. Osobně se však přikláním k názoru, že zákaz opatřování či přechovávání například děl či kulometů lze dovodit i ze samotného textu zbrojního patentu, kdy otázka o povaze děl byla již v minulosti řešena například již zmíněným nařízením č. 159/1857 ř. z., kterým byla děla prohlášena za zbraně zapovězené ve smyslu § 2 zbrojního patentu. Z výše uvedených důvodů zastávám názor, že ustanovení § 13 zákona na ochranu republiky by mělo být vnímáno toliko jako vymezení skutkové podstaty trestného činu nedovoleného ozbrojování a jako takové mělo být aplikováno autonomně na příslušných ustanoveních zbrojního patentu, zejména pak na § 2 tohoto právního předpisu. V teoretické rovině však nelze vyloučit, že mohla nastat situace, kdy by někdo svým jednáním naplnil jak skutkovou podstatu trestného činu nedovoleného ozbrojování dle zákona na ochranu republiky a zároveň některého deliktu dle zbrojního patentu (například § 30 či § 32 zbrojního patentu).

Pokud jde o držení zbraní zapovězených ve smyslu § 2 zbrojního patentu, nebylo oprávnění k jejich držení zcela vyloučeno a mohlo být povoleno pouze tomu, kdo obdržel zvláštní povolení.¹²⁷ Povolení mohlo být vydáno, pokud byly prokázány „*příčiny zvláštního zřetele hodné, ze kterých kdo má zakázané zbraně nebo střeliva zapotřebí*“. Zbrojní patent dále stanovil, že povolení mělo být vydáno v případě, že nebyly dány žádné překážky.¹²⁸ Pokud bylo takové zvláštní povolení uděleno a žadatel o to požádal, mělo mu být zároveň vydáno i zvláštní povolení ke koupi zapovězené zbraně u konkrétního živnostníka.¹²⁹ Vzhledem k tomu, že zbrojní patent nestanovuje dobu platnosti tohoto zvláštního povolení, dovozuje F. Vyhnánovský ve svém komentáři, že je vydáváno na dobu neomezenou. Dále je třeba upozornit na skutečnost, že ani zvláštní povolení nezahrnuje oprávnění dotčenou zbraň nosit. Na základě nařízení č. 159/1857 ř. z. však bylo možné povolit i nošení zbraně jinak zapovězené, byly-li pro to dány důvody.¹³⁰ Zvláštní povolení držet zbraň jinak zapovězenou bylo dále možné udělit tehdy, „*když jde o starou*

¹²⁶ § 13 zákona č. 50/1923 Sb. z. a n., na ochranu republiky

¹²⁷ § 8 císařského patentu č. 223/1852 ř. z.

¹²⁸ § 9 císařského patentu č. 223/1852 ř. z.

¹²⁹ § 9 císařského patentu č. 223/1852 ř. z.

¹³⁰ VYHNANOVSKÝ, František. *Zbraně a střelivo: Komentované předpisy platné v zemi České a Moravskoslezské*. Praha: Československý kompas, 1936, 18 s.

*nebo z užívání vyšlou zbraň zapovězenou, která má toliko hodnotu historickou nebo uměleckou, anebo hodnotu zvláštní oblíbenosti“.*¹³¹

V souvislosti s reformou veřejné správy v Československu, zejména pak s přijetím zákona č. 125/1927 Sb. z. a n., o organizaci politické správy (tzv. organizační zákon) došlo na základě nařízení č. 186/1929 Sb. z. a n., o některých přesunech působnosti zemských úřadů na úřady okresní, k přenosu působnosti k udělování zvláštních povolení k držení zapovězených zbraní. Nově byla tato povolení vydávána okresními úřady.¹³² Touto změnou však zůstala nedotčena příslušnost zemského úřadu k udělování povolení k nošení takovýchto zbraní. Dalším důsledkem této změny bylo rovněž odpadnutí povinného vyjádření státních úřadů bezpečnosti, jelikož tyto nyní o udělení povolení samy rozhodovaly.¹³³

Závěrem kapitoly věnované držení zbraní dle příslušných ustanovení zbrojního patentu považuji za vhodné upozornit na formulaci již výše uvedeného § 9 dotčeného právního předpisu, která dle mého názoru umožňuje dvojí interpretaci. Zatímco věta první¹³⁴ tohoto ustanovení je formulována tak, že k vydání zvláštního povolení k držení zapovězených zbraní je třeba, aby se prokázaly příčiny hodné zřetele, které vedou k ospravedlnění potřeby takové zbraně držet, věta druhá téhož ustanovení¹³⁵ se však může jevit jako zcela protichůdná. Z formulace věty první je zjevné, že na vydání povolení není právní nárok a před příslušným správním orgánem by měly být prokázány důvody a okolnosti vedoucí k udělení tohoto povolení. Z věty druhé lze však dovodit závěr, že příslušný správní orgán má povinnost povolení udělit, pokud nejsou dány žádné překážky, což je z mého pohledu v rozporu s tím, co plyne z věty první. Interpretujeme-li však toto ustanovení s přihlédnutím k základním principům, ze kterých zbrojní patent vychází, přiklonil bych se jednoznačně k názoru, že na vydání zvláštního povolení k držení jinak zapovězených zbraní nemohl být právní nárok.

¹³¹ § 10 císařského patentu č. 223/1852 ř. z.

¹³² § 2 a) nařízení č. 186/1929 Sb., o některých přesunech působnosti zemských úřadů na úřady okresní.

¹³³ VYHNANOVSKÝ, František. *Zbraně a střelivo: Komentované předpisy platné v zemi České a Moravskoslezské*. Praha: Československý kompas, 1936, 19 s.

¹³⁴ § 9 císařského patentu č. 223/1852 ř. z., věta první („*Za povolení, aby někdo směl míti zbraň nebo munici zapovězenou, žádati se má u politického úřadu zemského, a mají se prokázati příčiny zřetele hodné, z kterých kdo má zbraně nebo munice zapovězené zapotřebí.*“).

¹³⁵ § 9 císařského patentu č. 223/1852 ř. z., věta druhá („*Není-li proti tomu žádné překážky, má se povolení žádané po slyšení (státního) úřadu bezpečnosti písemně udělit, a k němu, žádá-li se za to, i zvláštní povolení ke koupi pro toho kterého živnostníka přiložiti.*“).

3.2.4. Nošení zbraní

Nošení zbraní, jak bylo definováno v kapitole 3. 2. 2. této práce, je upraveno v části třetí zbrojního patentu (§§ 14 - 27). Ustanovení § 14 opětovně upozorňuje na skutečnost, že povolení k držení zbraně nezahrnuje oprávnění takovou zbraň nosit, jelikož nošení zbraně je možné jen a pouze na základě zvláštního povolení.¹³⁶ Osoby oprávněné nosit zbraň v souladu s výše uvedeným mají rovněž právo si své zbraně a munici nechat donášeti svým služebnictvem.¹³⁷ Bez zvláštního povolení mohou zbraň nosit osoby uvedené v § 15 zbrojního patentu: „*a) ti, kdož podle služby své nebo svého charakteru mají právo nebo povinnost, nositi zbraň, avšak směji nositi jen takovou zbraň, která náleží k předepsanému vypravení nebo k úřednímu oděvu; b) ti, jichž živnost nebo zaměstnání to s sebou přináší, že musí zbraně nebo nástrojů jí za rovné pokládáných i kromě domu užívati, avšak jen v čas skutečného provozování živnosti nebo zaměstnání; c) ty osoby civilní, u nichž v jednotlivých zemích (korunních) podle posavadního obyčeje zbraň jest příslušenstvím obvyklého tam kroje zemského, ač nebylo-li jim právo toto v tom neb onom případě odejmuto, a to jen co se týče zbraně ke kroji zemskému náležitě; d) služebnictvo soukromé, k jehož uniformě nebo livreji se obyčejně zbraň nosí, ač nebylo-li osobám jednotlivým právo, nositi zbraň, odňato a jen jakožto příslušenství uniformy nebo livreje; e) cizozemští pocestní, kteří k uniformě nebo ke kroji národnímu zbraň nosí, jakož i příslušníci jich, co se týče livreje, pod omezením svrchu dotčeným [a), b) a c)], konečně f) střelci řádné, s povolením úředním zřízené střelnice, ač nebylo-li tomu neb onomu z nich právo k nošení zbraně odňato, když navštěvují střelnice.*“¹³⁸ V souladu s ustanovením § 15 zbrojního patentu mohli zbraň nosit například osoby, jejichž povolání spočívalo v hájení lesů či myslivosti, a to ve službách obecních i soukromých, pokud měly na sobě příslušný stejnokroj či jiné označení dle zvláštního právního předpisu. Dále byli k nošení zbraně bez zvláštního povolení oprávněni například příslušníci finanční stráže a političtí úředníci, kteří byli z titulu své funkce oprávněni nosit šavli.¹³⁹

V návaznosti na výše uvedené považuji za vhodné upozornit na skutečnost, že na § 15 zbrojního patentu navazovaly některé zvláštní zákony upravující

¹³⁶ § 14 císařského patentu č. 223/1852 ř. z.

¹³⁷ § 16 císařského patentu č. 223/1852 ř. z.

¹³⁸ § 15 císařského patentu č. 223/1852 ř. z.

¹³⁹ VYHNANOVSKÝ, František. *Zbraně a střelivo: Komentované předpisy platné v zemi České a Moravskoslezské*. Praha: Československý kompas, 1936. 27 - 29 s.

postavení a činnost osob oprávněných nosit zbraň bez zvláštního povolení. Za příklad takového zvláštního zákona poslouží lesní zákon z roku 1852, který v § 53 opravňuje zřízence vykonávající „ochrannou službu lesní“ k nošení zbraně, a to bez zvláštního povolení, v souladu s ustanovením § 15 zbrojního patentu.¹⁴⁰

Osoby, které nejsou oprávněny nosit zbraň bez zvláštního povolení (na základě § 15 zbrojního patentu) tak mohou činit jen a pouze v případě, že „*obdrží povolení k nošení zbraně toliko udělením pasu zbrojního, který se však smí vydávat jenom osobám nezávadným*“.¹⁴¹ Otázka nezávadnosti žadatele o vydání zbrojního pasu byla mnohokrát posuzována v judikatuře, a to i po roce 1918. Nejvyšší správní soud v jednom ze svých nálezu došel k závěru, že osobou nezávadnou ve smyslu § 17 zbrojního patentu nemusí být bez dalšího člověk netrestaný, pokud jsou dány některé jiné okolnosti, na základě kterých by byla důvěryhodnost žadatele snížena. Odepření vydání zbrojního pasu však musí být podloženo náležitě zjištěnými konkrétními skutečnostmi. Pro dokreslení okolností, za kterých bylo dotčené rozhodnutí vydáno, považuji za vhodné uvést, že Nejvyšší správní soud posuzoval stížnost žadatele, kterému bylo vydání zbrojního pasu odepřeno mimo jiné z důvodu, že byl v minulosti odsouzen za přestupek dle § 36 zbrojního patentu¹⁴², ačkoliv byl odvolacím soudem obžaloby zproštěn.¹⁴³ Výše nastíněné úvahy rozvíjí Nejvyšší správní soud rovněž v nálezu z roku 1927, když upozorňuje na nesprávnost právního názoru správních orgánů, které bez dalšího považovaly podmínku nezávadnosti za nesplněnou v případě, že byl žadatel v minulosti odsouzen trestním soudem.¹⁴⁴ Tentýž soud však přisvědčil k názoru správních orgánů, že podmínka nezávadnosti není splněna u osoby v minulosti odsouzené za to, že se se zbraní účastnila honu bez honebního lístku, tedy v rozporu s § 26 a) zákona č. 49/1866 čes. z. z., honební zákon pro Čechy, jelikož takové jednání odůvodňuje závěr, že žadatel tímto jednáním zneužil zbraně, na kterou mu byl v minulosti udělen zbrojní pas.¹⁴⁵

Přestože judikatura kladla postupem času stále přísnější požadavky na rozhodování o vydání či nevydání zbrojního pasu, zejména pokud jde o náležité

¹⁴⁰ § 53 císařského patentu č. 250/1852 ř. z.

¹⁴¹ § 17 císařského patentu č. 223/1852 ř. z.

¹⁴² § 36 císařského patentu č. 223/1852 ř. z. („*Kdo by bez dovození a neprokázav potřeby k odvrácení hrožícího nebezpečnosti zbraň nosil, tomu uložena bude krom toho, že zbraň, kterou bez dovození nosil, propadne, pokuta od deseti až do třiceti korun nebo vězení od jednoho až do tří dnů.*“).

¹⁴³ Nález č. 7477 ze dne 4. května 1923 (Boh. 2306/1922).

¹⁴⁴ Nález č. 18051 ze dne 21. října 1927 (Boh. 6820/1927).

¹⁴⁵ Nález č. 13719 ze dne 26. září 1931 (Boh. 9396/1931).

zjišťování rozhodných skutečností atd., nebyl na vydání zbrojního průkazu právní nárok ani v případě, že nebyly dány žádné pochybnosti o nezávadnosti žadatele, což bylo rovněž potvrzeno Nejvyšším správním soudem v roce 1929.¹⁴⁶ Tento výklad ustanovení § 17 zbrojního patentu však nebyl ničím novým, jelikož obdobně bylo k této problematice přistupováno již před rokem 1918, když na relevantní judikaturu z doby Rakouska-Uherska odkazuje i F. Vyhnanovský ve svém komentáři ke zbrojnímu patentu.¹⁴⁷

Z výše uvedeného je zjevné, že judikatura kladla důraz zejména na to, aby příslušné orgány náležitě zjišťovaly, zda je u konkrétní osoby podmínka nezávadnosti naplněna a své závěry řádně zdůvodňovaly. Veškeré výše rozebírané nálezy Nejvyššího správního soudu byly publikovány ve Sbirce nálezů Nejvyššího správního soudu ve věcech administrativních.¹⁴⁸

V návaznosti na výše uvedené je zřejmé, že příslušné správní orgány měly povinnost náležitě zjišťovat, zda je u žadatele o vydání zbrojního pasu splněna podmínka nezávadnosti a další zákonné požadavky. V praxi bylo postupováno tak, že správní orgán rozhodující o vydání zbrojního pasu zjišťoval potřebné skutečnosti prostřednictvím dotazu na příslušnou četnickou stanici. Dotčené četnické stanice měly být také informovány o každém vydání i odepření zbrojního pasu. Osoba, které byl zbrojní pas vydán, nemusela dále žádat o vydání zvláštního povolení k nošení zakázané zbraně.¹⁴⁹

Orgány příslušnými k rozhodování o žádostech o vydání zbrojního pasu byla dle nařízení č. 16/1853 ř. z. okresní hejtmanství.¹⁵⁰ V místech, kde byly zřízeny státní policejní úřady, byly tyto oprávněny i k rozhodování v oblasti vydávání zbrojního pasu namísto okresních hejtmanství.¹⁵¹ Státní policejní úřady však vznikly jen ve velkých městech, případně v místech jinak významných, například

¹⁴⁶ Nález č. 16053 ze dne 7. září 1929 (Boh. 8093/1929).

¹⁴⁷ VYHNANOVSKÝ, František. *Zbraně a střelivo: Komentované předpisy platné v zemi České a Moravskoslezské*. Praha: Československý kompas, 1936, 34 s.

¹⁴⁸ BOHUSLAV, Josef Václav. *Sbírka nálezů Nejvyššího správního soudu ve věcech administrativních* [online]. Praha: Právnícké vydavatelství V. Tomsa [cit. 2019-12-31]. Dostupné z: <http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/periodical/uuid:6a0e36a0-1b66-11e7-94e5-001018b5eb5c>

¹⁴⁹ VYHNANOVSKÝ, František. *Zbraně a střelivo: Komentované předpisy platné v zemi České a Moravskoslezské*. Praha: Československý kompas, 1936, 34 - 35 s.

¹⁵⁰ § 4 nařízení č. 16/1853 ř. z., jímž se provádí zbrojní patent.

¹⁵¹ VYHNANOVSKÝ, František. *Zbraně a střelivo: Komentované předpisy platné v zemi České a Moravskoslezské*. Praha: Československý kompas, 1936, 37 s.

v pohraničních regionech a podobně.¹⁵² Povolení k nošení zbraně zapovězené (ve smyslu § 2 zbrojního patentu) však mohlo být vydáno pouze zemským úřadem, a to na základě nařízení č. 159/1857 ř. z.. Výjimkou z tohoto pravidla bylo povolení k nošení ručních palných zbraní kratších osmnácti centimetrů, které bylo vydávané okresními hejtmanstvími či státními policejními úřady. V případě krátkých palných zbraní měly příslušné správní orgány dle F. Vyhnanovského postupovat zvláště obezřetně, podrobně zkoumat nejen nezávadnost žadatele, nýbrž i naplnění „ohleduplných důvodů“ k držení a nošení takové zbraně. V případě vydání zbrojního pasu opravňujícího konkrétní osobu k nošení krátké palné zbraně mělo být přímo ve zbrojním pasu vyznačeno, zda zní na střelnou zbraň delší či kratší osmnácti centimetrů. Příslušníkům četnictva byly zbrojní pasy opravňující je k nošení soukromých zbraní vydávány zemskými četnickými velitelskými, a to pro případy, kdy na sobě neměli služební stejnokroj.¹⁵³ Zbrojní pas opravňoval konkrétní osobu k nošení pouze těch zbraní, které v něm byly výslovně uvedeny, a platil pouze omezenou dobu¹⁵⁴, která dle § 20 zbrojního patentu činila tři léta. Na kratší dobu mohl být zbrojní pas vydán ke konkrétnímu účelu (např. na cesty).¹⁵⁵ Zbrojní patent dále výslovně zakotvoval povinnost držitele zbrojního pasu mít tento u sebe, kdykoli nesl zbraň, v opačném případě mu měla být tato odňata.¹⁵⁶

3.2.5. Ustanovení trestní

Část čtvrtá zbrojního patentu označená jako „Ustanovení trestní“ (§§ 28 - 40) obsahuje výčet skutkových podstat protiprávních jednání (tehdejší terminologií označovaných jako „přestupky“) a sankcí, které bylo možno za tato provinění uložit. Přestupky vymezené zbrojním patentem lze členit na tzv. policejní a soudní přestupky. Zatímco policejní přestupky měly být projednávány a trestány příslušnými politickými úřady, přestupky soudní byly projednávány soudy.¹⁵⁷ Označení „policejní“ je tedy v tomto případě nutné chápat spíše ve smyslu materiálním, tedy jako souhrn činností, které spadaly do působnosti veřejné správy,

¹⁵² VOJÁČEK, Ladislav, Karel SCHELLE a Vilém KNOLL. *České právní dějiny*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-257-8, 265 s.

¹⁵³ VYHNANOVSKÝ, František. *Zbraně a střelivo: Komentované předpisy platné v zemi České a Moravskoslezské*. Praha: Československý kompas, 1936, 38 s.

¹⁵⁴ VESELÝ, František Xaver. *Všeobecný slovník právní: příruční sborník práva soukromého i veřejného zemi na radě říšské zastoupených: se zvláštním zřetelem na nejnovější zákonodárství a poměry právní zemi koruny české*. Díl pátý. V Praze: F.X. Veselý, 1899, 779 s.

¹⁵⁵ § 20 císařského patentu č. 223/1852 ř. z.

¹⁵⁶ § 24 a 25 císařského patentu č. 223/1852 ř. z.

¹⁵⁷ PRAŽÁK, Jiří, FIEDLER, František, ed. *Rakouské právo správní: Část druhá: Nástin zvláštní části správního práva*. V Praze: Jednota právnická, 1906. Rakouské právo veřejné, 79 s.

nikoli však pouze policie v pojetí institucionálním. V následujících řádcích tedy bude blíže pojednáno o některých vybraných deliktech uvedených v části čtvrté zbrojního patentu, a to jak z kategorie přestupků policejních, tak soudních.

Ustanovení § 28 zbrojního patentu stanoví, že v případě porušení některých ustanovení tohoto předpisu, kterým by zároveň došlo ke spáchání některého z vyjmenovaných trestných činů dle obecného trestního zákona (dále jen jako „trestní zákon“)¹⁵⁸ má být pachatel potrestán právě dle trestního zákona. Již v roce 1899 však bylo judikaturou dovozeno, že toto ustanovení nevylučuje, „*aby viníkovi nebyl přičten též konkurující přestupek podle § 36 zbrojního patentu*“, o němž bude pojednáno níže. Z uvedených trestných činů, na které zbrojní patent v § 28 odkazuje, stojí za zmínku ustanovení § 372 trestního zákona („*Kdo zhotoví nějakou zbraň, která zvláštními předpisy zapovězena nebo jinak pro svou povahu podezřelou jest, aneb kdo zbraně povahy takové, když mu ku správě přineseny, nezadrží a vrchnosti to neoznámí, potrestán buď za tento přestupek vězením ode tří dnů až do jednoho měsíce; ale bylo-li takovou zbraní někomu těžce ublíženo na těle, nebo byl-li jí někdo usmrcen, potrestáno to budiž podle § 335 trestního zákona.*“).¹⁵⁹ Nedovolenou výrobu zbraní a obchod s nimi označuje za trestnou i samotný zbrojní patent v § 29, když za takový delikt mohl být uložen trest vězení v trvání maximálně jednoho měsíce a propadnutí nalezených věcí.¹⁶⁰ Přísněji je pak trestána nedovolená výroba a obchod se zbraněmi či střelivem v takovém rozsahu, že vzbuzuje důvodné podezření jeho zneužití, a to vězením v trvání až do jednoho roku, pokud tímto jednáním nebude naplněna skutková podstata takového trestného činu, za který by byl ukládán trest přísnější.¹⁶¹

Nedovolené držení zbraní mohlo být dle ustanovení § 32 zbrojního patentu trestáno peněžitou pokutou či vězením v trvání od tří dnů do jednoho měsíce a zároveň propadnutím nalezených zbraní či munice.¹⁶² Pro správné pochopení považuji za vhodné připomenout, že zbrojní patent povoloval držení zbraní s výjimkou těch, na které se vztahovalo ustanovení § 2, který rovněž obsahoval demonstrativní výčet těchto zbraní. Vězením v trvání od tří měsíců do jednoho roku

¹⁵⁸ Zákon č. 117/1852 ř. z., trestní zákon o zločinech, přečinech a přestupcích

¹⁵⁹ VYHNANOVSKÝ, František. *Zbraně a střelivo: Komentované předpisy platné v zemi České a Moravskoslezské*. Praha: Československý kompas, 1936, 52 - 53 s.

¹⁶⁰ § 29 císařského patentu č. 223/1852 ř. z.

¹⁶¹ § 30 císařského patentu č. 223/1852 ř. z.

¹⁶² § 32 císařského patentu č. 223/1852 ř. z.

a propadnutím dotčených zbraní mohl být potrestán pachatel, který držel zbraně dovolené, avšak v množství nepřiměřeném (tedy v rozporu s ustanovením § 12 zbrojního patentu) a okolnosti nasvědčovaly možnosti zneužití takových zbraní.¹⁶³ Komentář F. Vyhnanovského však úvahu o možnosti zneužití nepřiměřeného množství jinak povolených zbraní dále rozvíjí v tom smyslu, že podezření na možné zneužití dotčených zbraní odůvodňuje již samotná skutečnost, že jsou někým drženy v takovém množství, které přesahuje jeho potřebu. V návaznosti na to je zřejmé, že tato potřeba není u všech osob stejná a je tedy třeba posuzovat naplnění této skutkové podstaty s přihlédnutím k osobě pachatele. Pro řádné posouzení, zda se někdo tohoto deliktu dopustil, není rozhodující ani skutečný soukromoprávní poměr k dotčeným zbraním, když postačí běžná detence.¹⁶⁴

Přestupku se dopustil rovněž ten, kdo nosil zbraň bez příslušného povolení (zbrojního pasu), aniž by prokázal potřebu, že tak činí za účelem odvrácení hrozícího nebezpečí. Za takový delikt mohl být pachatel potrestán peněžitou pokutou či vězením v trvání od jednoho do tří dnů a rovněž propadnutím takto nelegálně nošené zbraně.¹⁶⁵ Za příklad vhodně poslouží případ Josefa Ž., který byl v roce 1923 přistižen při neoprávněném nošení pušky. Pachateli byla uložena pokuta ve výši 40 Kč a puška byla prohlášena za propadlou, přestože byla ve vlastnictví třetí osoby, konkrétně pachatelova otce. Nejvyšší správní soud došel k závěru, že propadnutí pušky bylo v souladu se zákonem, jelikož byly naplněny všechny obligatorní znaky skutkové podstaty dle § 36 zbrojního patentu. Nejvyšší správní soud dále dovodil následující: „*Okolnost pak, zda zbraň jest vlastnictvím toho, kdo ji nosí aneb patří osobě třetí, jest nerozhodnou, pakli splněny jsou předpoklady uvedené.*“¹⁶⁶ Z dnešního pohledu je nepochybně velmi zajímavá konstrukce odpovědnosti vyjádřená v nálezu Nejvyššího správního soudu z roku 1925, z něhož vyplývá, že přestupku dle § 36 zbrojního patentu (nelegálního nošení zbraně) se nedopouští manželka převážející revolver do místa bydliště svého manžela, který jej zapomněl v letním bytě v Sasku. Tento závěr je odůvodněn zejména ustanovením § 16 zbrojního patentu¹⁶⁷, dle kterého osoba oprávněná zbraň

¹⁶³ § 33 císařského patentu č. 223/1852 ř. z.

¹⁶⁴ VYHNANOVSKÝ, František. *Zbraně a střelivo: Komentované předpisy platné v zemi České a Moravskoslezské*. Praha: Československý kompas, 1936, 58 s.

¹⁶⁵ § 36 císařského patentu č. 223/1852 ř. z.

¹⁶⁶ Nález č. 20.579 ze dne 5. listopadu 1925 (Boh. 5058/1925)

¹⁶⁷ § 16 císařského patentu č. 223/1852 ř. z. („*Kdo má právo nositi zbraň, má i právo dáti si zbraň svou a věci muniční od svého služebnictva na jistá místa donášeti.*“).

nosit má rovněž právo nechat si tuto zbraň donášet od jiných osob, aniž by tyto měly povinnost mít zbrojní pas.¹⁶⁸ Přestože z dnešního pohledu se může tento přístup jevit poněkud rozporuplně, ve světle § 16 zbrojního patentu považují výklad Nejvyššího správního soudu za logický a v kontextu doby i věcně správný.

Ustanovení § 36 zbrojního patentu rovněž umožňuje nosit zbraň bez příslušného povolení (zbrojního pasu) v případě, že je prokázána nutná potřeba k odvrácení hrozícího nebezpečí. Dle nařízení č. 16/1853 ř. z., jímž se provádí zbrojní patent, taková situace nastává mimo jiné v případě, kdy příslušný politický úřad honby (nadháňky) vydá opatření k zabití dravých zvířat.¹⁶⁹

Nastali-li však okolnosti přitěžující, mohl být za neoprávněné nošení zbraní uložen trest přísnější, konkrétně vyšší pokuta či vězení v trvání od tří dnů do tří měsíců. Přitěžující okolností bylo například přepuštění zbrojního pasu jiné osobě či naopak užití zbrojního pasu vydaného jiné osobě.¹⁷⁰ Následující ustanovení označuje za trestné samotné přepuštění zbrojního pasu jiné osobě, avšak bez potřeby návaznosti na nedovolené nošení zbraně. Peněžitou pokutou má být potrestán jak ten, kdo jinému zbrojní pas přepustí, tak i ten, kdo jej na sebe „převodl“.¹⁷¹

Peněžitou pokutou měl být rovněž potrestán ten, kdo ačkoliv měl platný zbrojní pas, neměl jej u sebe, když nosil zbraň, nemohl se jím tedy prokázat a jednal tak v rozporu s ustanovením § 24 zbrojního patentu. Dle § 25 měla být dotyčnému v takovém případě zbraň odňata. Byl-li však zbrojní pas předložen později nebo došlo-li k jeho ztrátě, měla být odňatá zbraň dle § 25 zbrojního patentu vrácena, pokud byla pokuta uhrazena.¹⁷²

Již v úvodu této kapitoly bylo naznačeno, že přestupky podle části čtvrté zbrojního patentu byly členěny na tzv. policejní a soudní.¹⁷³ Přestupky jsou do těchto dvou kategorií členěny na základě kritérií stanovených v § 40 zbrojního patentu. Policejními přestupky jsou pouze ty, jejichž skutková podstata je definována v §§ 36 a 39, jedná se tedy o nošení zbraní bez povolení (zbrojního

¹⁶⁸ Nález č. 13.032 ze dne 16. června 1925 (Boh. 4798/28).

¹⁶⁹ § 10 nařízení č. 16/1853 ř. z., jímž se provádí zbrojní patent.

¹⁷⁰ § 37 císařského patentu č. 223/1852 ř. z.

¹⁷¹ § 38 císařského patentu č. 223/1852 ř. z.

¹⁷² § 39 císařského patentu č. 223/1852 ř. z.

¹⁷³ PRAŽÁK, Jiří, FIEDLER, František, ed. *Rakouské právo správní: Část druhá: Nástin zvláštní části správního práva*. V Praze: Jednota právnická, 1906. Rakouské právo veřejné, 79 s.

pasu), aniž by byla prokázána potřeba k odvracení nebezpečí a dále nošení zbraní oprávněnou osobou, která se však nemohla zbrojním pasem ihned prokázat. Oba tyto policejní přestupky byly podrobněji rozebrány výše, přičemž všechny ostatní, které jsou v části čtvrté uvedeny, jsou přestupky soudními. Přestupky uvedené v §§ 36 a 39 měly být projednávány okresními politickými úřady, které byly rovněž oprávněny ukládat tresty dle zbrojního patentu. Uvedené však platilo pouze v případě, že nebyly dány žádné přitěžující okolnosti a jednání nebylo spojeno s činem, jehož projednání přísluší soudu.¹⁷⁴ Všechny ostatní přestupky měly být projednávány a trestány pouze soudy. V případě, že by soud došel k závěru, že není příslušný k projednání konkrétního protiprávního jednání, měl věc postoupit příslušnému orgánu veřejné správy. V místech, kde byly zřízeny státní policejní úřady, projednávaly tyto rovněž přestupky na úseku zbraní a střeliva na místo okresních úřadů politických.¹⁷⁵

V souvislosti s členěním přestupků na výše uvedené, tedy na soudní a policejní, považuji za vhodné upozornit na skutečnost, že zatímco pouhé nelegální držení zbraně je přestupkem soudním, tak nošení zbraní bez zbrojního pasu je přestupkem „pouze“ policejním. Vycházíme-li z toho, že závažnější delikty by měly být projednávány soudem, může se tento přístup jevit poněkud nelogicky, jelikož nošení zbraní osobně považuji za potencionálně nebezpečnější a mělo by tedy podléhat přísnější regulaci, což by se mělo projevit jednak v povaze ukládaných sankcí, tak i v příslušnosti orgánů oprávněných tyto delikty projednávat a trestat. Pokud jde o sankce, tak neoprávněné držení zbraně dle § 32 zbrojního patentu bylo obecně trestáno peněžitou pokutou či vězením od tří dnů do jednoho měsíce a propadnutím zbraně, zatímco nošení zbraně bez příslušného povolení dle § 36 (tj. zbrojního pasu) bylo trestáno vězením „pouze“ od jednoho do tří dnů. Na druhou stranu je však třeba poznamenat, že zákaz držení zbraní se vztahoval pouze na zbraně zapovězené ve smyslu § 2 zbrojního patentu, případně zbraně držené v nepřiměřeném množství. Závěrem této úvahy je tedy konstatování, že dle zbrojního patentu bylo závažnějším deliktem držení zbraní zapovězených, zatímco nošení zbraní (byť povolených, ale bez zbrojního pasu) bylo považováno za delikt méně závažný. Správnost uvedeného přístupu tehdejších zákonodárců se však

¹⁷⁴ § 40 císařského patentu č. 223/1852 ř. z.

¹⁷⁵ VYHNANOVSKÝ, František. *Zbraně a střelivo: Komentované předpisy platné v zemi České a Moravskoslezské*. Praha: Československý kompas, 1936, 64 s.

zpětně hodnotí jen těžko, avšak skutečnost, že zbrojní patent s velmi drobnými byl aplikován téměř sto let, jen potvrzuje kvalitu právní úpravy vzniknuvší v polovině devatenáctého století.

Pokud jde o výši peněžitých pokut, jejich výše se postupem doby měnila. Za zmínku určitě stojí zákon č. 31/1929 Sb. z. a n., kterým byly zvýšeny sazby peněžitých trestů a pokut, které mohly být uloženy v soudním řízení, byla-li jejich výše stanovena zákony vydanými před 28. říjnem 1918.¹⁷⁶

3.2.6. *Ustanovení obecná*

Poslední pátá část zbrojního patentu označená jako „Ustanovení obecná“ (§§ 41 - 49) obsahuje řadu ustanovení, které bych si pro větší přehlednost dovolil rozdělit do tří kategorií, z nichž první do jisté míry navazuje na část předcházející (tyto normy upřesňují zejména některé otázky související s ukládáním trestů), druhá má povahu spíše ustanovení závěrečných a přechodných. Do třetice sem spadá § 42 zbrojního patentu, který si dle mého názoru zaslouží zvláštní pozornost a bude o něm blíže pojednáno na konci této kapitoly.

Nejprve tedy ke skupině první, tedy k ustanovením navazujícím na část čtvrtou. Právě zde je upravena možnost odnětí zbrojního pasu, k čemuž mohlo dojít v případě, že se jeho držitel dopustil přestupku dle zbrojního patentu, konkrétně jeho části čtvrté.¹⁷⁷ Zbrojní pas však mohl být rovněž odňat v případě, že oprávněná osoba přestala splňovat podmínku nezávadnosti ve smyslu § 17 zbrojního patentu, což nemuselo být následkem jen a pouze spáchání přestupku dle tohoto právního předpisu.¹⁷⁸ Jako jiný důvod pro odnětí zbrojního pasu si lze představit například odsouzení pro odlišný trestný čin či takové jednání držitele zbrojního pasu, které vzbuzovalo důvodnou pochybnost o jeho závadnosti.

Dále je zde stanoven postup pro ukládání sankcí za přestupky dle zbrojního patentu pro situace, kdy by peněžitá pokuta způsobila delikventovi či jeho rodině závažnou újmu na jmění, případně škodu na provozování živnosti. V takovém případě měla být pokuta změněna na přiměřený trest vězení. Výměra trestu vězení měla být stanovena tak, že za každých deset korun pokuty měl být uložen jeden den

¹⁷⁶ § 6 odst. 1 zákona č. 31/1929 Sb. z. a n., kterým se mění a doplňují trestní zákony a trestní řády

¹⁷⁷ § 41 císařského patentu č. 223/1852 ř. z.

¹⁷⁸ VYHNANOVSKÝ, František. *Zbraně a střelivo: Komentované předpisy platné v zemi České a Moravskoslezské*. Praha: Československý kompas, 1936, 65 s.

vězení.¹⁷⁹ Uvedený postup však byl zrušen zákonem č. 31/1929 Sb. z. a n., kterým se mění a doplňují trestní zákony a trestní řády, pouze však ve vztahu k deliktům, k jejichž projednávání byla dána příslušnost soudů.¹⁸⁰ Nově bylo stanoveno, že „*doba náhradního trestu na svobodě za nedobytný trest peněžité bude stanovena podle zavinění, a to za každých 10 Kč až 100 Kč uloženého trestu na penězích jedním dnem trestu na svobodě*“.¹⁸¹ Pokuty uložené dle zbrojního patentu měly být odváděny ve prospěch ústavů pro chudé nacházejících se v místě spáchání přestupku.¹⁸² Tento přístup se však částečně změnil v souvislosti s reformou polické správy tzv. organizačním zákonem, dle kterého měly peněžité tresty uložené politickými úřady připadnout státu, stejně tak jako výtěžek z věcí, které politické úřady prohlásily za propadlé, a to včetně zbraní.¹⁸³ Za jistých okolností zbrojním patentem předpokládaných mohlo být odnětí zbraně nahrazeno přiměřenou peněžitou pokutou.¹⁸⁴

Do druhé skupiny pak spadají ustanovení, které bychom dnes označili nejspíše jako „přechodná a závěrečná“, jejichž podstatu dle mého názoru není třeba blíže rozvádět a postačí zde uvést jejich doslovné znění. Zatímco § 48 stanovil povinnost příslušných orgánů bdít nad dodržováním ustanovení zbrojního patentu („*Úřady bezpečnosti, četnictvo a vůbec všichni orgánové, k zachování veřejné bezpečnosti zřízení, jak v městech tak i na venkově, jsou zvláště povinny přihlížeti k tomu, aby se ustanovení tato náležitě zachovávala a oznamovati příslušným úřadům činy trestné, o kterýchž vědomosti nabudou.*“), následující a zároveň poslední ustanovení má zmocňovací charakter („*Místodržící ustanoví v každé zemi (korunní) dobu přiměřenou, v kteréž se jeden každý podle nařízení, v tomto patentu učiněných, bude míti zachovati. Našim ministrům vnitra a spravedlnosti uloženo jest, aby (ve srozumění se správcem nejvyššího úřadu policejního) patent tento ve skutek uvedli, a oni se zmocňují, aby vydali nařízení prováděcí k tomu příhodná.*“).¹⁸⁵

¹⁷⁹ § 43 císařského patentu č. 223/1852 ř. z.

¹⁸⁰ § 19 odst. 1 zákona č. 31/1929 Sb. z. a n., kterým se mění a doplňují trestní zákony a trestní řády.

¹⁸¹ § 8 odst. 1 zákona č. 31/1929 Sb. z. a n., kterým se mění a doplňují trestní zákony a trestní řády

¹⁸² § 44 císařského patentu č. 223/1852 ř. z.

¹⁸³ čl. 11 zákona č. 125/1927 Sb. z. a n., o organizaci politické správy.

¹⁸⁴ § 47 císařského patentu č. 223/1852 ř. z. („*Propadnutí zbraně a munice může se jenom z příčin zvláštního zřetele hodných změnit v pokutu peněžitou, kupř. když provinilec věci těchto pilně ku své ochraně nebo ke své živnosti má zapotřebí a nemůže sobě snadno jiných opatření, nebo když věci propadlých již tu není.*

Pokuta peněžité vyměřena budiž v takových případech, majíc slušný zřetel na hodnotu věci propadlých, od čtyř korun až do jednoho tisíce korun.“).

¹⁸⁵ § 49 císařského patentu č. 223/1852 ř. z.

Jak již bylo výše předestřeno, zvláštní pozornost si dle mého názoru zaslouží ustanovení § 42 zbrojního patentu opravňující místodržícího k vydání nařízení, kterým bylo možné či pozastavit povolení k držení a nošení zbraní dle zbrojního patentu, pokud tak vyžadovala veřejná bezpečnost.¹⁸⁶ V důsledku reformy veřejné správy po vzniku Československé republiky přešlo toto oprávnění na zemského prezidenta. K otázce nakládání se zbraněmi, jejichž držení bylo vlastníku zakázáno nařízením vydaným dle § 42 zbrojního patentu, uvádí F. Vyhnanovský, že je tyto třeba úředně uložit. Vlastník byl však oprávněn tyto zbraně zcizit (nabyvatel však musel být k jejich držení oprávněn), případně mohl žádat o jejich znehodnocení a následné vydání. Pokud vlastník do tří měsíců neučinil ničeho, měly být prodány ve veřejné dražbě a výtěžek měl být vydán vlastníkovi.¹⁸⁷ Nařízení dle § 42 bylo vydáno hned několikrát, a to i po roce 1918.

Například nařízením ze dne 19. března 1919 č. 162/1919 Sb. z. a n. bylo v Čechách pozastaveno oprávnění držet a nosit zbraně v souladu se zbrojním patentem z důvodu veřejné bezpečnosti. Všem vlastníkům zbraní byla uložena povinnost, aby je odevzdali u politického úřadu první stolice, případně státního policejního úřadu. Nařízení se však nevztahovalo na zbraně náležející do uměleckých či historických sbírek. Zemská politická správa byla oprávněna udělit výjimku z tohoto opatření, avšak pouze „*ve zvláště ohleduhodných případech, kde toho nezbytně vyžaduje bezpečnost osoby nebo majetku, pro jednotlivce, pro určitý okruh osob nebo jednotlivé části správního okrsku, dále pro živnostníky oprávněné ku výrobě a prodeji zbraní a pro majitele soukromých sbírek zbraní*“. Přestupky proti tomuto nařízení měly být trestány dle části čtvrté zbrojního patentu.¹⁸⁸

Příslušné orgány využily svých oprávnění pozastavit oprávnění držet a nosit zbraně v souvislosti s vypjatou situací a bezprostředně hrozícím vláčeným konfliktem v září roku 1938. Nařízením zemského prezidenta ze dne 15. září 1938 č. 174/1938 Sb. z. a n. bylo zakázáno držení a nošení zbraní jakéhokoliv druhu pro území jmenovaných politických okresů. Držitelé zbraní a střeliva měli tyto odevzdat do čtyřiaadvaceti hodin u příslušného okresního úřadu, státního policejního úřadu či četnické stanice. Ustanovení § 2 dále obsahovalo taxativní výčet těch osob,

¹⁸⁶ § 42 císařského patentu č. 223/1852 ř. z. („*Žádá-li toho veřejná bezpečnost, mohou se k nařízení místodržícího povolení míti nebo nositi zbraň, podle patentu tohoto udělená, na čas, v jistých místech nebo jistým osobám obmeziti nebo docela zastaviti, podle toho, jak se toho shledá potřeba.*“)

¹⁸⁷ VYHNANOVSKÝ, František. *Zbraně a střelivo: Komentované předpisy platné v zemi České a Moravskoslezské*. Praha: Československý kompas, 1936.

¹⁸⁸ Nařízení zemského politického správce v Praze č. 162/1919 Sb. z. a n.

na které se nařízení nevztahovalo, ve zbytku bylo toto nařízení v podstatě obdobné tomu z roku 1919.¹⁸⁹ Obdobné nařízení bylo téhož dne vydáno také zemským prezidentem v Brně.¹⁹⁰

V návaznosti na výše uvedené nelze opomenout ani zákon č. 300/1920 Sb. z. a n., o mimořádných opatřeních, který přiznává vládě, případně vládou zmocněným orgánům oprávnění k vydávání výjimečných předpisů „o výrobě, prodeji, chování a nošení zbraní a střeliva, o pasech a hlášení, o chování a shlukování na veřejných místech, jakož i o demonstrativních jednáních a používání odznaků“.¹⁹¹ Uvedený postup však bylo možné aplikovat pouze v případě, že nastaly okolnosti uvedené v § 1 tohoto zákona, například zvýšená míra ohrožení celistvosti státu a podobně.¹⁹² Obě výše uvedená nařízení zemských prezidentů ze dne 15. září 1938 výslovně odkazují právě na § 11 tohoto zákona a zároveň na ustanovení § 42 zbrojního patentu.

3.3. Právní úprava držení a nošení zbraní na území Slovenska

Jak již bylo uvedeno v kapitole 3. 1. této práce, na základě zákona č. 11/1918 Sb. z. a n., o zřízení samostatného státu československého, došlo v Českých zemích k recepci říšského a zemského zákonodárství, zatímco na Slovensku byl převzat dosavadní právní řád uherský. Na území nově vzniklého státu tedy v zásadě platil dvojitý právní režim, kterýžto stav se přes veškeré snahy nepodařilo do zániku předmnichovské první republiky odstranit.¹⁹³ Přestože právní normy regulující držení a nošení zbraní na území pozdějšího Slovenska před rokem 1918 nepovažuji pro pozdější vývoj za tak zásadní, jako tomu je v případě zbrojního patentu, pokládám za vhodné na tomto místě alespoň nastínit některé základní vývojové tendence vztahující se k období 1852 - 1939.

¹⁸⁹ Nařízení zemského presidenta v Praze ze dne 15. září 1938 č. 174/1919 Sb. z. a n.

¹⁹⁰ Nařízení zemského presidenta v Brně ze dne 15. září 1938 č. 175/1938 Sb. z. a n.

¹⁹¹ § 11 zákona č. 300/1920 Sb. z. a n., o mimořádných opatřeních.

¹⁹² § 1 zákona č. 300/1920 Sb. z. a n., o mimořádných opatřeních („*Za války nebo tehdy, nastanou-li uvnitř státu události, ohrožující zvýšenou měrou celistvost státu, jeho republikánskou formu, ústavu nebo veřejný klid a pořádek, mohou býti podle tohoto zákona učiněna mimořádná opatření, obmezující nebo rušící dočasně svobody zaručené ústavní listinou v §§ 107, 112, 113 a 116 a zákonem o ochraně svobody osobní, domovní a tajemství listovního, a v souvislosti s nimi i jiná opatření.*“).

¹⁹³ k tomu blíže viz BEŇA, Jozef. *Vývoj slovenského právneho poriadku*. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Právnická fakulta, 2001. ISBN 80-8055-477-3, 18 - 23 s.

Zbrojní patent platil v uherské části podunajské monarchie pouze do roku 1867.¹⁹⁴ Nařízením ministerstva vnitra z roku 1891 byla jednotlivým municipiím¹⁹⁵ uložena povinnost, aby problematiku držení a nošení zbraní prozatímně regulovaly prostřednictvím svých statutů, dokud nebude vydán právní předpis s územní působností pro celé území tehdejších Uher včetně pozdějšího Slovenska a Podkarpatské Rusi. Statuty však byly vydány pouze v některých municipiích, z nichž některé až po roce 1918.¹⁹⁶ K další změně došlo v roce 1914, kdy bylo držení a nošení zbraní na celém území Uher pro všechny jejich obyvatele zakázáno, s výjimkou osob uvedených v § 2 nařízení č. 5476 z roku 1914 (například veřejní úředníci v rámci služební výstroje, lesní úředníci a podobně). Ostatní občané mohli držet a nosit zbraň pouze v případě, že jim bylo uděleno povolení policejní vrchnosti. Takové povolení mohlo být uděleno kupříkladu vlastníkům zbraní s uměleckou či historickou hodnotou, střeleckým spolkům a dospělým osobám, u kterých byl splněn požadavek bezúhonnosti a náležité spolehlivosti. Jen a pouze osobě oprávněné k držení zbraně mohlo být uděleno povolení k držení a nabývání střeliva.¹⁹⁷

Výše uvedené nařízení č. 5476 z roku 1914 bylo výslovně ponecháno v platnosti vládním nařízením č. 17/1934 Sb. z. a n., jímž se zrušují bývalá uherská nařízení vydaná podle zák. čl. LXIII/1912, o výjimečných opatřeních.¹⁹⁸ Přesto však byly i po roce 1918 dále vydávány některé zbrojní statuty v jednotlivých župách, které fakticky tvořily základ právní úpravy držení a nošení zbraní na Slovensku v meziválečném období.¹⁹⁹ Právní úprava držení a nošení zbraní na celém území Československé republiky měla být unifikována prostřednictvím zákona č. 81/1938 Sb. z. a n., o zbraních a střelivu, kterému bude věnována následující kapitola této práce. Tento zákon však nikdy nenabyl účinnosti.

3.4. Zákon č. 81/1938 Sb. z. a n., o zbraních a střelivu

Nový zákon upravující problematiku držení a nošení zbraní byl přijat dne 8. dubna 1938. Potřeba takto výrazné legislativní změny však dle mého názoru

¹⁹⁴ LAŠTOVKA, Karel. *Československé správní právo: Část zvláštní*. Praha: Melantrich, 1936, 82 s.

¹⁹⁵ Municipia byly územní samosprávné celky oprávněné vydávat vlastní statuty (BEŇA, Jozef a Tomáš GABRIŠ. *Dejiny práva na Slovensku*. Bratislava: Univerzita Komenského, Právnická fakulta, 2015. Učebnice Právnickej fakulty. ISBN 978-80-7160-391-7, 225 s.

¹⁹⁶ LAŠTOVKA, Karel. *Československé správní právo: Část zvláštní*. Praha: Melantrich, 1936, 82 s.

¹⁹⁷ tamtéž, 84 - 85 s.

¹⁹⁸ § 1 vládního nařízení č. 17/1934 Sb. z. a n., jímž se zrušují bývalá uherská nařízení vydaná podle zák. čl. LXIII/1912, o výjimečných opatřeních.

¹⁹⁹ LAŠTOVKA, Karel. *Československé správní právo: Část zvláštní*. Praha: Melantrich, 1936, 85 s.

nevyplývala ani tak z nedostatečné kvality či zastaralosti zbrojního patentu, nýbrž spíše z důvodu výše zmíněné nejednotnosti právní úpravy na území Československa a neustále se zhoršující bezpečnostní situace v důsledku nacionalistických nálad zejména německé menšiny stále více podporované nacistickým Německem. Od samotného vzniku Československé republiky byla vyvíjena snaha o unifikaci právního řádu pro celé její území. Za tímto účelem bylo také zřízeno ministerstvo pro sjednocení zákonodárství a správní organizace (tzv. ministerstvo unifikací).²⁰⁰ Pokud jde o druhý shora naznačený důvod potřeby nové „zbraňové legislativy“, napětí rostlo především v pohraničí od poloviny třicátých let, kdy byla Henleinova Sudetoněmecká strana jednou z nejsilnějších politických uskupení v Československu.²⁰¹

Z výše uvedených důvodů tedy bylo přistoupeno k přijetí nového zákona upravujícího mimo jiné držení a nošení zbraní č. 81/1938 Sb. z. a n., o zbraních a střelivu (dále jen jako „ZZS 1938“), který však již nenabyl účinnosti, jelikož vláda nikdy nevydala příslušné nařízení dle § 41 ZZS 1938, které by stanovilo datum účinnosti.²⁰² Přesto by však na tento předpis nemělo být zapomínáno, neboť z něj lze alespoň částečně dovodit, jaký přístup k držení a nošení zbraní zastávala politická reprezentace Československé republiky stojící před závažnou hrozbou zneužití zbraní nacházejících se v rukou civilních osob, zejména pak některých nacionalisticky orientovaných organizací, které, jak se později ukázalo, neváhaly obrátit zbraně právě proti státu, respektive proti jeho správním orgánům a ozbrojeným složkám.

Některé základní principy dotčeného právního předpisu jsou zřejmé již ze zprávy Výboru ústavně-právního a branného Národního shromáždění republiky Československé (NS) z roku 1937 o vládním návrhu zákona o zbraních a střelivu.²⁰³ Právě výbor ústavně-právní navrhl některé úpravy původního vládního návrhu ZZS

²⁰⁰ VOJÁČEK, Ladislav, Karel SCHELLE a Vilém KNOLL. *České právní dějiny*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-257-8, 423 s.

²⁰¹ MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-87212-39-4, 433 - 434 s.

²⁰² § 41 zákona č. 81/1938 Sb. z. a n. („*Tento zákon nabývá účinnosti dnem, který stanoví vláda nařízením. Již před tím dnem lze provést podle něho opatření, kterých je třeba k včasnému provedení zákona.*“).

²⁰³ *Vládní návrh zákona o zbraních a střelivu, tisk 796: Část 1* [online]. Poslanecká sněmovna Národního shromáždění republiky Československé, 1937 [cit. 2020-01-08]. Dostupné z: http://www.psp.cz/eknih/1935ns/ps/tisky/t0796_01.htm
Vládní návrh zákona o zbraních a střelivu, tisk 796: Část 2 [online]. Poslanecká sněmovna Národního shromáždění republiky Československé, 1937 [cit. 2020-01-08]. Dostupné z: http://www.psp.cz/eknih/1935ns/ps/tisky/t0796_02.htm

1938, které se nakonec projeví v jeho finálním znění. Některé z těchto změn budou blíže rozebrány v následujícím textu v souvislosti s těmi ustanoveními, kterých se týkaly. Zpráva výboru ústavně-právního upozorňuje na potřebu unifikace právní úpravy na celém území republiky, neboť dosavadní roztržitost přinášela celou řadu problémů. Zpráva ve svém úvodu rovněž říká: „*Dosavadní předpisy jsou rozptýlené, zastaralé a nejednotné, činí sice překážky v nošení a přechovávání zbraní a střeliva řádným a bezúhonným občanům, zatím co občané, kteří na bezúhonnost nekladou právě velkou váhu, mohou si i střelnou zbraň opatřit bez obtíží.*“ Vzhledem k tomu, že předložený návrh zákona byl způsobilý napravit některé nedostatky dosavadní právní úpravy, hodnotil jej výbor ústavně-právní veskrze pozitivně, a to i přes drobné úpravy některých ustanovení, jak již bylo naznačeno výše.²⁰⁴

3.4.1. Systematika a působnost zákona č. 91/1938 Sb. z. a n., o střelných zbraních a střelivu

ZZS 1938 zahrnoval celkem jednačtyřicet paragrafů členěných do šesti hlav, když první z nich stanoví působnost zákona a definuje členění zbraní (zejména zbraně a střelivo zvláště nebezpečné a ostatní), druhá obsahuje ustanovení týkající se všech zbraní s výjimkou zvláště nebezpečných, třetí naopak stanovuje podmínky nakládání se zbraněmi zvláště nebezpečnými. Výjimky z předcházejících regulí upravuje hlava čtvrtá, následují ustanovení trestní a nakonec ustanovení přechodná a závěrečná.

Úvodní ustanovení ZZS 1938 stanoví, že se tento předpis vztahuje nejen na zbraně střelné, nýbrž i sečné, bodné a úderné, bojové chemické látky, výbušniny, střelivo a podobně. Z působnosti zákony byly vyňaty „*nástroje a předměty denního života*“, pokud nebyly upraveny takovým způsobem, aby mohly být použity jako zbraně.²⁰⁵ Ustanovení § 2 definuje střelné zbraně jako takové, „*u nichž střela vypuzuje se z hlavně výbušnou silou vznícených plynů nebo silou stlačeného vzduchu nebo zvláštním mechanismem*“.²⁰⁶ Dále je stanoveno, které zbraně a střelivo jsou považovány za zvláště nebezpečné.²⁰⁷

²⁰⁴ Zpráva výboru ústavně-právního a branného o vládním návrhu zákona o zbraních a střelivu, tisk 1111: Část 1 [online]. Poslanecká sněmovna Národního shromáždění republiky Československé, 1937 [cit. 2020-01-08]. Dostupné z: http://www.psp.cz/eknih/1935ns/ps/tisky/t1111_01.htm

²⁰⁵ § 1 zákona č. 81/1938 Sb. z. a n., o zbraních a střelivu.

²⁰⁶ § 2 zákona č. 81/1938 Sb. z. a n., o zbraních a střelivu.

²⁰⁷ § 3 zákona č. 81/1938 Sb. z. a n., o zbraních a střelivu („(1) Ustanovení tohoto zákona o zvláště nebezpečných zbraních se vztahují na: 1. zbraně vojenské, t. j. zbraně určené výhradně nebo

3.4.2. Předpisy o zbraních a střelivu, s výjimkou zvláště nebezpečného zbraní a zvláště nebezpečného střeliva

Zbraně a střelivo, jichž se týkají ustanovení zařazená do hlavy druhé ZZS 1938 jsou všechny, které nejsou zařazeny do kategorie zvláště nebezpečných zbraní dle výše citovaného ustanovení § 3 tohoto zákona. ZZS 1938 stanovil podmínky nejen pro jejich držení a nošení, nýbrž i výrobu, obchod a další související záležitosti.

Výroba zbraní a střeliva byla povolena jen osobám k tomu oprávněným dle živnostenského řádu, a to pouze ve stálých provozovnách, což platilo rovněž pro obchod s těmito artikly. Přísnější nároky byly kladeny rovněž na osoby opravující střelné zbraně, když k této činnosti musely mít příslušné oprávnění. Naplňování nábojů do loveckých zbraní však bylo povoleno i těm, kteří měli právo takovou zbraň držet a nosit.²⁰⁸ Obchodníkům se zbraněmi a jejich výrobcům byla uložena povinnost vést záznamy o zbraních a střelivu, zejména pak o střelných zbraních, které byly vyrobeny, prodány či skladovány u dotčeného obchodníka. Obchodníci byli rovněž povinni evidovat nacionále osob, kterým zbraně prodali. Dotčené záznamy měly být na požádání předloženy okresnímu úřadu.²⁰⁹ Výše uvedené požadavky na evidenci vyrobených a prodaných zbraní, zejména pak střelných, považují za velký přínos tohoto právního předpisu, neboť příslušné orgány měly možnost zkoumat, jaký počet zbraní a střeliva byl vyroben, respektive komu byl prodán, čímž mohlo být účinněji zabráněno jejich možnému zneužití.

Problematiku pro tuto práci klíčovou, tedy držení zbraní a střeliva, upravoval ZZS 1938 v ustanovení § 6. Držení střelných zbraní, střeliva a jakýchkoliv jiných zbraní v množství převyšujícím osobní potřebu bylo povoleno fyzickým osobám jen a pouze na základě zbrojního listu vydaného příslušným

převážně pro vojenské účely (na př. děla, kulomety, vojenské pušky, ruční granáty a veškeré jiné zbraně třaskavé, minomety, plamenomety, veškeré bojové chemické látky, jakož i přístroje k jejich použití),

2. zbraně zákeřné, t. j. ukryté a hodící se k útokům zákeřným, jako pušky nebo dýky v holi, zabijáky, zbraně upravené tak, že jejich vzhled lze rozložením nebo jiným způsobem snadno utajiti, a pod.,

3. zbraně, jejichž původní a přirozená podoba byla změněna k tomu účelu, aby se jimi mohlo těžce zraniti,

4. výbušné přístroje.

(2) Ustanovení tohoto zákona o zvláště nebezpečném střelivu se vztahují na náboje s třaskavou střelou, jakož i, s výjimkou loveckého střeliva, na náboje, jejichž střela je upravena tak, že se při nárazu snadno tříští nebo mění tvar, dále na střelivo určené výhradně pro zbraně vojenské (vojenské střelivo).“).

²⁰⁸ § 4 odst. 3 zákona č. 81/1938 Sb. z. a n., o zbraních a střelivu.

²⁰⁹ § 5 zákona č. 81/1938 Sb. z. a n., o zbraních a střelivu.

okresním úřadem. Zbrojní list mohl být žadateli vydán pouze v případě, že nebyly dány důvody zakládající obavy z jejich zneužití. Zbrojní list mohl být udělen nejdéle na pět let a obsahoval výčet zbraní, pro které platil. Osoba oprávněná držet zbraň ji v rámci svého oprávnění mohla mít ve svém příbytku a na jiné místo ji směla dopravovat pouze za účelem opravy či prodeje, což mohlo být učiněno i prostřednictvím jiné osoby starší šestnácti let. Během přemísťování zbraní dle výše uvedeného musely tyto být uvedeny do stavu vylučujícího jejich okamžité použití.²¹⁰ Právě problematika držení zbraní, konkrétně věková hranice, které musela dosáhnout osoba žádající o zbrojní list, byla ovlivněna činností výboru ústavně-právního NS. V původním návrhu zákona předloženém vládou byla tato věková hranice stanovena na šestnáct let²¹¹, avšak právě výbor ústavně-právní NS navrhoval její zvýšení na osmnáct let²¹², kterýžto návrh byl nakonec akceptován. Nejvýznamnější změnou oproti právní úpravě vycházející ze zbrojního patentu je zcela nepochybně skutečnost, že držení střelných zbraní bylo dle ustanovení § 6 odst. 1 vždy vázáno na vydání zbrojního listu.²¹³

Další klíčová otázka, tedy nošení zbraní, byla předmětem následujícího ustanovení. Nošení jakýchkoliv zbraní (nejen palných) bylo povoleno pouze osobám, kterým byl příslušným okresním úřadem vydán zbrojní pas. Podmínkou vydání zbrojního pasu bylo dosažení věku osmnácti let, prokázání potřeby zbraň nosit a absence obavy z jejího zneužití ze zneužití. Oprávnění nosit zbraň zahrnovalo rovněž oprávnění ji držet a také nosit příslušné střelivo v množství nepřevyšující osobní potřebu. Pokud jde o dobu, na kterou mohl být zbrojní průkaz vydán, jeho územní působnosti a dalších náležitosti, odkazuje se zde na ustanovení § 6 odst. 4 upravující uvedené otázky ve vztahu ke zbrojnímu listu.²¹⁴ Oprávnění nosit zbraň zahrnuje rovněž právo nechat si zbraň přinést od jiné osoby starší

²¹⁰ § 6 zákona č. 81/1938 Sb. z. a n., o zbraních a střelivu.

²¹¹ *Vládní návrh zákona o zbraních a střelivu, tisk 796: Část 1* [online]. Poslanecká sněmovna Národního shromáždění republiky Československé, 1937 [cit. 2020-01-08]. Dostupné z: http://www.psp.cz/eknih/1935ns/ps/tisky/t0796_01.htm

²¹² *Zpráva výboru ústavně-právního a branného o vládním návrhu zákona o zbraních a střelivu, tisk 1111: Část 1* [online]. Poslanecká sněmovna Národního shromáždění republiky Československé, 1937 [cit. 2020-01-08]. Dostupné z: http://www.psp.cz/eknih/1935ns/ps/tisky/t1111_01.htm

²¹³ § 6 odst. 1 zákona č. 81/1938 Sb. z. a n., o zbraních a střelivu

²¹⁴ § 6 odst. 4 zákona č. 81/1938 Sb. z. a n., o zbraních a střelivu („Povolení podle odstavce 1 se dává na dobu nejdéle pěti roků a platí pro celé území republiky Československé, není-li v něm jinak uvedeno; buďtež v něm vyznačeny zbraně a střelivo, pro které platí. Přestěhuje-li se osoba, které bylo povolení dáno, do obvodu jiného okresního úřadu, je povinna povolení do 8 dnů předložit tomuto úřadu k potvrzení.“).

šestnácti let ve stavu vylučujícím okamžité použití, střelivo bylo možné nechat si donášet od kohokoliv.²¹⁵

Střelnou zbraň, střelivo či jinou zbraň v množství nepřesahujícím osobní potřebu si mohl zakoupit pouze ten, kdo byl oprávněn k jejich držení či nošení, pokud předložil příslušné povolení (zbrojní list či zbrojní pas). Jiné zbraně než střelné mohl bez dalšího držet kdokoli, komu nebyl udělen zákaz dle ustanovení § 6 odst. 3 ZZS 1938.²¹⁶ V předloženém povolení k držení nebo nošení zbraně měl prodávající povinnost vyznačit „*dobu prodeje, množství a druh prodaných zbraní (střeliva), své jméno (firmu), sídlo (stanoviště živnosti), po případě bydliště. Při koupi zbraně (střeliva) od jiné osoby než oprávněného výrobce nebo obchodníka vyznačí zároveň osoba zbraň (střelivo) kupující v povolení osoby zbraň (střelivo) prodávající dobu koupě, množství a druh koupených zbraní (střeliva), své jméno (firmu), sídlo (stanoviště živnosti), po případě bydliště*“.²¹⁷ Pokud by zbraň byla koupena za okolností znemožňujících dodržení všech povinností stanovených v § 9 (např. v exekučním či konkursním řízení) měl kupující povinnost oznámit takovou koupi okresnímu úřadu, který mohl některou z uvedených povinností prominout a následně zbraň vyznačit v příslušném povolení.²¹⁸

ZZS 1938 dále upravuje nabytí zbraní jakožto pozůstalosti. Náležely-li do pozůstalosti zbraně, k jejichž držení bylo třeba povolení, vznikla dědici či správci pozůstalosti povinnost tuto skutečnost oznámit ve lhůtě čtyř týdnů příslušnému okresnímu úřadu. Okresní úřad byl oprávněn dotčené zbraně vzít do vlastní úschovy, případně je svěřit jiné osobě. Dědic, kterému měly zbraně připadnout, musel bezodkladně zažádat o příslušné povolení.²¹⁹

3.4.3. *Předpisy o zvláště nebezpečných zbraních a zvláště nebezpečném střelivu*

Hlava třetí ZZS 1938 upravuje problematiku nakládání se zbraněmi a střelivem, které jsou ustanovením § 2 označeny za zvláště nebezpečné. Struktura hlavy čtvrté je obdobná, jako tomu bylo v případě výše rozebrané hlavy druhé.

²¹⁵ § 7 odst. 4 zákona č. 81/1938 Sb. z. a n., o zbraních a střelivu.

²¹⁶ § 6 odst. 3 zákona č. 81/1938 Sb. z. a n., o zbraních a střelivu („*K držení jiných než střelných zbraní v množství nepřevyšujícím osobní potřebu není třeba povolení; okresní úřad může další držení takovýchto zbraní zakázat, je-li tu obava ze zneužití.*“).

²¹⁷ § 9 odst. 4 zákona č. 81/1938 Sb. z. a n., o zbraních a střelivu.

²¹⁸ § 9 odst. 6 zákona č. 81/1938 Sb. z. a n., o zbraních a střelivu.

²¹⁹ § 10 zákona č. 81/1938 Sb. z. a n., o zbraních a střelivu.

Právní režim zbraní zvláště nebezpečných a dotčeného střeliva byl však do značné míry odlišný.

Zvláště nebezpečné zbraně mohly být drženy osobou, které byl udělen zbrojní list. Zbrojní list pro zbraně zvláště nebezpečné však byl vydáván vojenským zemským úřadem v součinnosti s vojenskou správou (pokud šlo o zbraně vojenské ve smyslu § 2 odst. 1 bod 1. ZZS 1938), v ostatních případech okresním úřadem. Zbrojní list mohl být vydán jen svéprávným osobám, které prokázaly potřebu takové zbraně držet a nebyla-li dána obava z jejich zneužití. Na rozdíl od ostatních zbraní mohl být zbrojní list vydán maximálně na tři roky a rovněž v něm měly být vyznačeny ty zbraně, na které se vztahoval.²²⁰

Co se týče nošení zbraní zvláště nebezpečných, toto bylo povoleno pouze držitelům zbrojního pasu vydaného pro zbraně vojenské taktéž vojenským zemským úřadem, v ostatních případech okresním úřadem. Zbrojní pas na zbraně zvláště nebezpečné mohl být vydán maximálně na tři roky, stejně jako zbrojní list opravňující k jejich držení.²²¹

Přísnější podmínky byly stanoveny také pro koupi zbraní zvláště nebezpečných, jelikož kromě oprávnění k jejich držení či nošení bylo třeba prokázat se také povolením ke koupi vydaným týmiž orgány, které byly příslušné k vydávání zbrojních listů a zbrojních pasů (doba platnosti tohoto povolení mohla činit maximálně šest měsíců). Co se týče nabytí zbraní nebezpečných jako pozůstalosti, v tomto případě platí ustanovení § 10 ZZS 1938.²²²

3.4.4. *Výjimky a společná ustanovení*

Hlava čtvrtá ZZS 1938 obsahuje taxativní výčet výjimek z působnosti tohoto předpisu. Vzhledem k povaze této práce bude v následujících řádcích podrobněji pojednáno pouze o některých, které hrají v problematice držení a nošení zbraní soukromými osobami nejdůležitější roli. Pro úplnost však považuji za vhodné nastínit alespoň základní oblasti, do kterých tyto výjimky zasahují. Jedná se tedy o výjimky: *„a) pro stát, svazky územní samosprávy a držitele (vydržovatele) podniků důležitých pro obranu státu; b) pro diplomatické osoby a konsuly z povolání; c) pro vojenské osoby, příslušníky četnictva a členy policejních strážních*

²²⁰ § 13 zákona č. 81/1938 Sb. z. a n., o zbraních a střelivu.

²²¹ § 14 zákona č. 81/1938 Sb. z. a n., o zbraních a střelivu.

²²² § 16 - 17 zákona č. 81/1938 Sb. z. a n., o zbraních a střelivu.

sborů; d) pro jiné zaměstnance státu, státních podniků atd., zaměstnance svazků územní samosprávy a některé další osoby; e) pro prodej zbraní nebo střeliva osobám uvedeným v §§ 19 až 22 a pro jiný jejich převod na tyto osoby; f) pro střelivo brokové; g) pro historické zbraně.²²³

Ustanovením § 25 ZZS 1938 byla stanovena výjimka pro zbraně historické, které byly z působnosti tohoto právního předpisu vyňaty. V případě, že počet držných historických zbraní překročil deset kusů, měla dotčená osoba povinnost oznámit tuto skutečnost ve lhůtě čtyř týdnů okresnímu úřadu, který mohl jejich držení zakázat v případě, měl-li obavu z jejich zneužití. Byla-li sbírka uvedeným způsobem oznámena, vznikla rovněž povinnost oznamovat i její změny.²²⁴

Pokud jde o takzvaná ustanovení společná zařazená do hlavy čtvrté ZZS 1938, stojí za pozornost zejména ustanovení § 26 ZZS 1938, dle kterého měly příslušné orgány vydávat povolení (zejména tedy zbrojní pasy a zbrojní listy) podle volného uvážení. Vznikla-li dodatečně obava ze zneužití zbraní nebo střeliva, případně byl-li dán důležitý veřejný zájem, mohla být tato povolení odňata.²²⁵ Z výše uvedeného je zřejmé, že stejně jako v minulosti nebyl dán právní nárok na vydání příslušného povolení. Žadatelé tedy povolení nemuselo být vydáno ani v případě, že splnil všechny zákonem stanovené podmínky a dostal uloženým povinností. Otázka udělení či neudělení povolení závisela jen a pouze na úvaze příslušných orgánů. Vzhledem k tomu, že zákon nikdy nenabyl účinnosti, můžeme se jen domnívat, jaká by byla případná aplikační praxe, respektive jaké nároky by byly kladeny na rozhodnutí o udělení či neudělení těchto povolení, a to především ze strany správního soudnictví. Lze však předpokládat, že v některých otázkách by byla jistě použitelná judikatura z doby účinnosti zbrojního patentu rozvíjející výklad pojmu „nezávadnosti“. V zásadě se však jedná o požadavky na řádné zjišťování všech rozhodných skutečností ze strany příslušných úřadů a náležité odůvodnění z nich dovozených závěrů.

²²³ § 19 - 25 zákona č. 81/1938 Sb. z. a n., o zbraních a střelivu.

²²⁴ § 25 zákona č. 81/1938 Sb. z. a n., o zbraních a střelivu.

²²⁵ § 26 odst. 1 zákona č. 81/1938 Sb. z. a n., o zbraních a střelivu („Povolení potřebná podle tohoto zákona dávají příslušné úřady podle volného uvážení. Úřad, který povolení vydal nebo potvrdil, může je odníti, jestliže dodatečně vznikne obava ze zneužití nebo žádá-li to důležitý zájem veřejný; je-li nebezpečí v prodlení, může povolení odníti okresní úřad místa pobytu osoby, již povolení bylo dáno.“).

3.4.5. Ustanovení trestní

ZZS 1938 obsahuje rovněž výčet skutkových podstat některých deliktů a sankcí, které za ně bylo možné uložit. Stejně jako tomu bylo v případě zbrojního patentu z roku 1852, jsou tyto delikty členěny podle toho, zda jsou k jejich projednávání příslušné soudy (soudní přestupky) či správní orgány (správní přestupky), které však byly zbrojním patentem v minulosti označovány jako „policejní“. Pokud jde o soudní přestupky, spadá sem například nedovolený obchod se zbraněmi a střelivem zvláště nebezpečným, jejich výroba či neoprávněné držení a nošení, případně nedostatky ve vedených záznamech. Za tyto přestupky mohl soud uložit trest vězení s výměrou až šest měsíců, vedle toho také trest peněžítý ve výši až dvacet tisíc korun a propadnutí dotčených zbraní.²²⁶

Správní přestupky však ZZS 1938 vymezuje širěji, než tomu bylo doposud, jelikož se jedná o všechna ostatní porušení zákona odlišná od těch, která jsou uvedena v § 32 ZZS 1938 (tj. soudní přestupky). Za správní přestupky mohl být uložen peněžítý trest ve výši až deset tisíc korun, případně trest vězení do čtyř týdnů²²⁷ a zároveň propadnutí dotčených zbraní.²²⁸

3.5. Střelecká společenství a jejich činnost v letech 1852 - 1939

Aktivity všemožných střeleckých společenství vznikajících již v období předcházejícím, byly nadále rozvíjeny i ve druhé polovině devatenáctého století a v období meziválečném. Své tradice nadále udržovaly spolky takzvaných ostrostřelců, které se orientovaly na aktivity související s jejich vojenskou minulostí, postupem času však čím dál více vstupovala do popředí úloha spíše reprezentační. Vedle nich však působily i některé další organizace, jejichž činnost se orientovala spíše na sportovní střelbu a pořádání soutěží, což později vyústilo ve vznik některých celostátních sdružení. Například v Rakousku-Uhersku v roce 1880

²²⁶ § 32 zákona č. 81/1938 Sb. z. a n., o zbraních a střelivu.

²²⁷ § 33 odst. 1 zákona č. 81/1938 Sb. z. a n., o zbraních a střelivu („Kdo poruší jiným způsobem než jednáním nebo opominutím uvedeným v § 32 předpisy tohoto zákona nebo nařízení na jeho základě vydaných nebo podmínek uložených úřady podle tohoto zákona, bude potrestán pro správní přestupek pokutou od 50 Kč do 10.000 Kč nebo vězením (uzamčením) od dvanácti hodin do čtyř týdnů. V případě nedobytnosti budiž pokuta přeměněna v trest vězení (uzamčení) podle míry zavinění, nejdéle však v trvání čtyř týdnů.“).

²²⁸ § 33 odst. 2 zákona č. 81/1938 Sb. z. a n., o zbraních a střelivu („Zbraně a střelivo, jichž se týkalo trestní řízení, mohou býti v odsuzujícím nálezu prohlášeny za propadlé.“).

vznikl Österreichischer Schützenbund, v překladu Rakouský střelecký spolek.²²⁹ V českých zemích v roce 1897 vznikla Česká obec střelecká, tedy první „celonárodní“ střelecká organizace, která sdružovala již existující střelecké jednoty působící v jednotlivých městech. Po první světové válce se Česká obec střelecká spojila s Českým střeleckým svazem a dále působila pod názvem Československá obec střelecká. V roce 1913 byly na střelnici v pražských Kobylisích uspořádány první národní závody.²³⁰

V letech 1848 - 1851 byly vyvíjeny snahy o sloučení starých měšťanských ostrostřeleckých sborů s nově vzniklými národními gardami, které však byly zrušeny již v roce 1851. Naproti tomu tradice městských ostrostřeleckých spolků byly udržovány i nadále.²³¹ Vezmeme-li opět za příklad sbor plzeňský, plnil tento svou historickou úlohu až do zániku podunajské monarchie v roce 1918. Činnost plzeňského ostrostřeleckého sboru spočívala v aktivitách spíše reprezentační povahy, zúčastnil se například slavnosti uspořádané ku příležitosti zahájení provozu na české západní dráze v roce 1861.²³² O pět let později však již příslušníci sboru velkou měrou přispívali k udržení veřejného pořádku ve městě během války s Pruskem, když vykonávali mimo jiné strážní službu za účelem zajištění některých strategických objektů.²³³ Po roce 1918 došlo k transformaci měšťanských ostrostřeleckých sborů, když ve dvacátých letech vznikla uskupení nazývaná jako „ozbrojené jednoty“, které se staly nástupci spolků, jejichž kořeny sahaly až do dob středověku. Ozbrojená jednota v Plzni složila slavnostní přísahu v roce 1928.²³⁴

V meziválečném období však byla aktivní i další uskupení, jejichž činnost byla rovněž spojena se střelbou, zacházení s palnou zbraní a dalšími souvisejícími aktivitami. Jak již bylo výše uvedeno, po válce obnovila svou činnost Česká obec střelecká, nově nazývaná jako Československá obec střelecká a střelecké oddíly působily i v rámci Sokola. Pokud jde o náplň činnosti střeleckých společenství v období první republiky, zaměřovaly se tyto zejména na rozvíjení střeleckých

²²⁹ BRYCH, Jan, Ladislav JANOUŠEK a František PARKAN. *Historie střelectví z ručních palných zbraní: střelecké soutěže, spolky, disciplíny, organizace od 14. století do současnosti*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2018. ISBN 978-80-246-3865-2, 36 - 37 s.

²³⁰ tamtéž, 42 - 43 s.

²³¹ SCHIEBL, Jaroslav. *Měšťan ve zbroji: Příspěvky k dějinám ozbrojeného měšťanstva a válečnictví města Plzně*, II. Díl. Plzeň: Národní garda v Plzni, 1930, 150 s.

²³² tamtéž, 163 s.

²³³ k tomu blíže viz SCHIEBL, Jaroslav. *Měšťan ve zbroji: Příspěvky k dějinám ozbrojeného měšťanstva a válečnictví města Plzně*, II. Díl. Plzeň: Národní garda v Plzni, 1930, 175 a násl.

²³⁴ SCHIEBL, Jaroslav. *Měšťan ve zbroji: Příspěvky k dějinám ozbrojeného měšťanstva a válečnictví města Plzně*, II. Díl. Plzeň: Národní garda v Plzni, 1930, 278 - 284 s.

dovedností mládeže, k čemuž byly používány zejména vzduchovky a malorážky. V roce 1935 vzniká Ústředí československých organizací střeleckých podřízené Ministerstvu národní obrany, jehož posláním bylo zejména přispět ke zlepšení spolupráce jednotlivých střeleckých organizací. Pod záštitou Ústředí československých organizací střeleckých se v roce 1937 na pražské střelnici v Kobylisích konaly národní střelecké závody.²³⁵

Pokud jde o právní úpravu držení a nošení zbraní v souvislosti s činností střeleckých spolků, mohli jejich členové nosit zbraň bez zvláštního povolení (zbrojního pasu) na základě ustanovení § 15 písm. f) zbrojního patentu z roku 1852.²³⁶ Výklad citovaného ustanovení zbrojního patentu se však postupem času měnil a na členy střeleckých spolků hodlajících nosit zbraň dle § 15 písm. f) zbrojního patentu byly kladeny stále přísnější nároky. Oběžník ministerstva vnitra z roku 1922 stanovil relativně liberální výklad dotčeného ustanovení zbrojního patentu, na což upozorňuje F. Vyhnánovský ve svém komentáři k tomuto předpisu. Mnohdy bylo členům střeleckých spolků tolerováno i přechovávání zbraní, které byly považovány za zbraně vojenské, a k jejich pouhému držení bylo za normálních okolností třeba zvláštního povolení dle § 8 zbrojního patentu. Výnosem ministerstva vnitra ze dne 16. srpna 1933 však bylo podřízeným úřadům nařizováno interpretovat dotčené ustanovení zbrojního patentu poněkud restriktivněji. I nadále bylo členům střeleckých spolků povoleno nosit zbraně bez zbrojního pasu, a to na základě příslušné členské legitimace, pouze však při návštěvě střelnice. Naopak zakázáno bylo nošení zbraní bez příslušného povolení při veřejných vystoupeních těchto spolků, například během průvodů. V případě zájmu člena střeleckého spolku nosit zbraň i mimo střelnici, tento musel být držitelem zbrojního pasu. Zbrojní pas však mohl být vydán na základě jedné žádosti, v níž byli uvedeni všichni členové dotčeného spolku. Odlišná pravidla platila pro některé vybrané střelecké spolky, mezi které patřila například Československá obec střelecká či Československý národní svaz střelecký, jehož členové mohli držet a nosit i zbraně jinak zakázané,

²³⁵ BRYCH, Jan, Ladislav JANOUŠEK a František PARKAN. *Historie střelectví z ručních palných zbraní: střelecké soutěže, spolky, disciplíny, organizace od 14. století do současnosti*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2018. ISBN 978-80-246-3865-2, 44 - 46 s.

²³⁶ § 15 písm. f) císařského patentu č. 223/1852 ř. z. („*Výjimkou mají právo, nositi zbraň, nežádavše za zvláštní dovolení k tomu: (...) f) střelci řádné, s povolením úředním zřízené střelnice, ač nebylo-li tomu neb onomu z nich právo k nošení zbraně odňato, když navštěvují střelnice.*“).

pokud tyto spolky dodržovaly určitá omezení, například předkládání seznamů svých členů příslušným správním orgánům a podobně.²³⁷

3.6. *Shrnutí*

Závěrem třetí kapitoly považuji za vhodné alespoň stručně shrnout následující poznatky, vyplývající z přecházejícího výkladu. Právě v polovině devatenáctého století vzniklo v tehdejší habsburské monarchii to, co lze označit jako „moderní právní úprava držení a nošení zbraní“. Skutečnost, že tomu tak bylo právě v této době, není náhodná, neboť po roce 1848 se počínala formovat moderní občanská společnost založená na respektu k základním lidským právům a rovnosti před zákonem, což se postupem času projevovalo napříč všemi právními odvětvími. Aniž bychom snižovali význam problematiky rozebrané ve druhé kapitole této práce, tak právě zbrojní patent z roku 1852 byl zcela přelomovým právním předpisem, pokud jde o držení a nošení zbraní civilními osobami na území tehdejší podunajské monarchie. Význam zbrojního patentu nejen jako předmětu právněhistorického bádání nýbrž i jako zdroje inspirace do dnešních dnů je nezpochybnitelný zejména z následujících důvodů.

Na prvním místě je třeba uvést, že se jedná o první právní předpis upravující tuto problematiku, který platil pro celé území monarchie, respektive její západní části a s několika drobnými výjimkami se vztahoval na všechny osoby na tomto území se pohybující. Druhým a dle mého názoru nejvýznamnějším přínosem zbrojního patentu je na svou dobu poměrně liberální přístup k držení a nošení zbraní soukromými subjekty, především pak fyzickými osobami, kterým zmiňovaný právní předpis nekladl nijak nepřiměřené podmínky k legálnímu nabytí všemožných druhů palných zbraní, a to včetně takzvaných krátkých zbraní, zejména pistolí a revolverů. S výjimkou zbraní zbrojním patentem označených jako tzv. „zapovězené“ bylo možné všechny ostatní v „přiměřeném“ množství držet bez povinnosti mít k tomu jakékoliv povolení, což v zásadě není možné ani v současnosti. Pokud jde o nošení zbraní, bylo možno získat i toto oprávnění, které však bylo podmíněno vydáním tzv. zbrojního pasu. Přestože se skutečnost, že na vydání zbrojního pasu ani jiných povolení dle zbrojního patentu nebyl právní nárok,

²³⁷VYHNANOVSKÝ, František. *Zbraně a střelivo: Komentované předpisy platné v zemi České a Moravskoslezské*. Praha: Československý kompas, 1936, 29 - 31 s.

může z dnešního pohledu jevit poněkud negativně, neboť vzbuzuje pochybnosti o tom, zda tento přístup nevedl ke zneužívání moci ze strany příslušných orgánů veřejné správy, v kontextu doby vzniku tohoto předpisu, zejména pak s přihlédnutím k tehdejším společenským a ekonomickým poměrům však považují zbrojní patent z roku 1852 za poměrně liberální právní předpis.

Dále je třeba upozornit na skutečnost, že zbrojní patent zavedl odlišný právní režim pouhého vlastnictví zbraně (držení) a jejího užívání ke konkrétnímu účelu, zejména pak právo mít zbraň neustále u sebe ve stavu umožňujícím její okamžité použití (nošení). Přestože rozsah práv osob oprávněných zbraň držet či nosit (popřípadě obojí) a zákonné podmínky kladené na tyto osoby se v průběhu doby v některých ohledech změnily, vychází z tohoto členění i aktuální právní úprava. O kvalitě a nepochybné „nadčasovosti“ zbrojního patentu svědčí i skutečnost, že na území dnešní České republiky platil bez mála sto let a o několik desetiletí přežil i samotnou podunajskou monarchii. Pomineme-li totiž některé právní předpisy z doby Protektorátu Čechy a Morava, byl zbrojní patent nahrazen až zákonem o zbraních a střelivu z roku 1949.²³⁸

Přestože zbrojní patent měl pro zkoumanou problematiku významný přínos, nelze jej hodnotit ve všech ohledech jen pozitivně, neboť i tento na svou dobu velmi kvalitní právní předpis ve spojení se zavedenou aplikační praxí měl své nedostatky. Na prvním místě je třeba upozornit na nedostatečnou úpravu registrace zbraní při jejich nabytí. Tento nedostatek byl částečně napraven v příslušných ustanoveních ZZS 1938. Poněkud archaicky se rovněž může jevit systematika zbrojního patentu, když některá ustanovení zařazuje do normativního textu poněkud odlišně než je zvykem u později vzniklých předpisů, přičemž o některých konkrétních příkladech bylo blíže pojednáno v kapitole 3. 2. 1. této práce.

Pokud jde o samotnou aplikační praxi, lze si udělat přesnou představu, jakým způsobem k výkladu některých ustanovení přistupovaly soudy, zejména pak po roce 1918 se nabízí poměrně rozsáhlá judikatura. Nejvyšší správní soud kladl důraz především na to, aby příslušné orgány náležitě zjišťovaly všechny rozhodné skutečnosti a jejich závěry byly přesvědčivě odůvodňovány, v čemž spatřuji snahu zamezit libovůli příslušných správních orgánů, která mohla plynout z výše zmíněné

²³⁸ zákon č. 162/1949 Sb., o zbraních a střelivu.

skutečnosti, tedy že na vydání příslušných povolení dle zbrojního patentu nebyl právní nárok.

Vzhledem k tomu, že nově vzniklá Československá republika prostřednictvím tzv. recepčního zákona převzala v podstatě dva odlišné právní řády a normy platné na území Slovenska a Podkarpatské Rusi samotné byly rovněž velmi roztržité, bylo ve druhé polovině třicátých let přistoupeno k vytvoření zcela nového zákona upravujícího problematiku zbraní a střeliva, a to ZZS 1938. Přestože tento předpis v důsledku politických událostí proběhnuvších v letech 1938 - 1939 nakonec účinnosti nenabyl a nejsou tedy žádné praktické poznatky plynoucí z jeho aplikace, jeví se ZZS 1938 jako kvalitní předpis, který v mnohém navazoval právě na zbrojní patent. Oba zmíněné předpisy shodně rozlišují mezi držením a nošením zbraní a z toho vyplývajícími právy a povinnostmi oprávněných osob včetně zákonných požadavků na tyto osoby kladených. Obdobně jako zbrojní patent vymezoval kategorii zapovězených zbraní, když jejich držení a nošení bylo podmíněno splněním přísnějších podmínek, tak i ZZS 1938 zavedl skupinu zbraní zvláště nebezpečných. ZZS 1938 však nově vázal na povolení i pouhé držení střelných zbraní,²³⁹ což považuji za jednu z nejvýznamnějších změn. Dále je třeba upozornit na skutečnost, že ZZS 1938 zavedl také přísnější požadavky na evidenci zbraní, respektive na záznamy vedené osobami oprávněnými k jejich výrobě a prodeji, což lze taktéž označit za velký přínos tohoto předpisu, neboť se výrazně snižovalo riziko, že by dotčená zbraň kolovala bez náležité evidence. Ve srovnání se zbrojním patentem měl ZZS 1938 z mého pohledu lépe propracovanou systematiku.

Uvedené poznatky lze dle mého názoru shrnout tak, že ZZS 1938 přejímá některé stěžejní principy zbrojního patentu, které se po dobu jeho účinnosti osvědčily, a blíže rozpracovává některé otázky, které byly dosud upraveny jen stručně či vůbec. Vedle rozlišování mezi držením a nošením zbraní byla rovněž převzata koncepce vydávání příslušných povolení, aniž by na ně měl žadatel právní nárok. Jak již bylo shora naznačeno, ZZS 1938 vznikl v době vypjaté bezpečnostní situace, lze v něm spatřit na jedné straně snahu o ochranu společnosti před zneužíváním zbraní a zároveň úsilí o zachování práva občanů zbraně svobodně

²³⁹ *Zpráva výboru ústavně-právního a branného o vládním návrhu zákona o zbraních a střelivu, tisk 1111: Část 1* [online]. Poslanecká sněmovna Národního shromáždění republiky Československé, 1937 [cit. 2020-01-08]. Dostupné z: http://www.psp.cz/eknih/1935ns/ps/tisky/t1111_01.htm

držet a nosit na straně druhé. Přestože vnitropolitická situace v době přijetí tohoto předpisu byla velmi vypjatá a Československá republika byla pod silným tlakem německé menšiny, později dokonce opřené o ozbrojené skupiny podporované nacistickou třetí říší, nebylo ani v této době přikročeno k žádnému zásahu do práv soukromých vlastníků zbraní, který by bylo možné označit za zcela zjevně nepřiměřený. Přes všechny shora popsané klady ZZS 1938 tento předpis nikdy nevstoupil v účinnost a právní regulace držení a nošení zbraní zůstala v českých zemích a na Slovensku roztržštěnou až do přijetí zákona č. 162/1949 Sb., o zbraních a střelivu.

V návaznosti na kapitolu 3. 5. lze závěrem tohoto shrnutí konstatovat, že činnost všemožných střeleckých společenství byla neustále rozvíjena i v období mezi léty 1852 - 1939 a sportovní střelba se stávala stále vyhledávanější zábavou.

4. Právní úprava v letech 1939 - 1945

4.1. *Obecné výklady*

V důsledku podpisu nechvalně známé mnichovské dohody z 29. září 1938 přišla Československá republika o značnou část území a beze změny nezůstalo ani státoprávní uspořádání takzvané druhé republiky. Pomnichovské Československo však existovalo pouze několik měsíců, když v březnu 1939 došlo k vyhlášení samostatného Slovenského státu, následně maďarská armáda obsadila Podkarpatskou Rus a české země byly okupovány nacistickým Německem. Dne 16. března 1939 byl vydán výnos o zřízení Protektorátu Čechy a Morava, který se stal součástí Německé říše.²⁴⁰ V Protektorátu platilo jednak právo z doby předokupační²⁴¹, dále pak předpisy vydané protektorátními orgány a také předpisy Německé říše. Říšský protektor byl rovněž oprávněn na základě svých dekretů měnit právní normy vydané protektorátními orgány a zároveň vydávat vlastní předpisy s platností zákona, pokud hrozilo nebezpečí z prodlení²⁴². Rozhodnutí o tom, zda takové „nebezpečí“ skutečně nastalo však záviselo jen a pouze na úvaze říšského protektora.²⁴³

Pokud jde o povahu právního řádu tzv. „Slovenského státu“, tento útvar vznikl na základě zákona č. 1/1939 Sl. z., kterým byly rovněž recipovány platné právní předpisy z doby první a druhé republiky.²⁴⁴ Z výše uvedeného tedy plyne, že právní předpisy upravující držení a nošení zbraní v českých zemích, jejichž základem byl zbrojní patent z roku 1852 a na Slovensku zejména příslušné župní statuty atd. zůstaly formálně v platnosti i po zániku „okleštěné“ pomnichovské republiky, což se však mělo krátce na to změnit. Na tomtéž území tedy zároveň platilo jak právo z doby před okupací, tak normy vydané autonomními orgány Protektorátu a zároveň právo Německé říše. Odpověď na otázku, který z výše

²⁴⁰ VOJÁČEK, Ladislav, Karel SCHELLE a Vilém KNOLL. *České právní dějiny*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-257-8, 348 - 349 s.

²⁴¹ čl. XII Výnosu Vůdce a říšského kancléře o Protektorátu Čechy a Morava ze dne 16. března 1939 („Právo, platné té doby v Čechách a na Moravě, zůstává v účinnosti, pokud neodporuje smyslu převzetí ochrany Německou říší.“).

²⁴² čl. V odst. 4 výnosu Vůdce a říšského kancléře o Protektorátu Čechy a Morava ze dne 16. března 1939 („Říšský protektor jest oprávněn dáti se informovati o všech opatřeních vlády Protektorátu a udíleti jí rady. Může podati námítky proti opatřením, která by byla s to poškoditi Říši a je-li nebezpečí v prodlení, vydati nařízení, nutná ve společném zájmu.“).

²⁴³ MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-87212-39-4, 459 - 460.

²⁴⁴ VOJÁČEK, Ladislav, Jozef KOLÁRIK a Tomáš GÁBRIŠ. *Československé právní dějiny (1918-1992)*. Bratislava: EUROKÓDEX, 2011. ISBN 978-80-89447-42-8, 69 s.

uvedených systémů právních norem má být použit se odvíjela od subjektů konkrétního právního vztahu, když příslušníci Protektorátu podléhali zejména recipovanému právu z doby předokupační a normám vydaným autonomními protektorátními orgány. Říšští státní příslušníci podléhali pravomoci německých soudů, říšské právo jako takové však na území Protektorátu v plném rozsahu neplatilo, neboť samo o sobě nebylo jednotné v důsledku připojení bývalého československého pohraničí a Rakouska k Německé říši.²⁴⁵

S ohledem na shora naznačenou nepřehlednost a partikularismus právních norem na území Protektorátu Čechy a Morava lze u některých předpisů jen velmi obtížně určit, zda měly být aplikovány i v Protektorátu. V návaznosti na to bude dále pojednáno o nejvýznamnějších předpisech vydaných po 15. březnu 1939 pro území Protektorátu, ať už orgány říšskými či autonomními, stranou tedy budou ponechány předpisy platné v Německé říši.

4.2. Právní úprava držení a nošení zbraní v letech 1939 - 1935

Úvodem této kapitoly považuji za nezbytné poukázat na skutečnost, že právní regulace držení a nošení zbraní, zejména pak zbraní palných, byla z pohledu okupační moci zcela nepochybně velmi významná, neboť zbraně držené civilními osobami mohly být kdykoliv použity k odbojové činnosti a jinému narušování činnosti nově ustavených orgánů. Nejspíše z těchto důvodů bylo také k restriktivním opatřením přikročeno téměř ihned, a to již 15. března 1939, tedy v den obsazení Čech a Moravy okupačními vojsky, ještě před vydáním Výnosu o Protektorátu Čechy a Morava ze dne 16. března 1939.

4.2.1. *Nařízení ze dne 15. března 1939*

První nařízení z doby okupace nacistickou Německou říší regulující držení a nošení zbraní, podepsané tehdejším vrchním velitelem pozemních vojsk Walterem von Brauchitschem, bylo vydáno již 15. března 1939. Přestože toto nařízení bylo velmi stručné, neupravovalo jen a pouze problematiku střelných zbraní a střeliva. Stanovilo také například zákaz nočního vycházení či zákaz shromažďování.²⁴⁶

²⁴⁵ TAUCHEN, Jaromír. *Právní řád a publikace právních předpisů v Protektorátu Čechy a Morava*. In: Dny práva 2012 - Days of Law 2012. Brno: Masarykova univerzita, 2013, 701 - 716. ISBN 978-80-210-6319-8.

²⁴⁶ čl. 1 - 3 nařízení vrchního velitele německé armády k obyvatelstvu v Čechách a na Moravě ze dne 15. března 1939.

Pokud však jde o problematiku zbraní a střeliva, byla předmětem čl. 4 nařízení ze dne 15. března 1939, v němž bylo stanoveno: „*Všechny střelné zbraně (včetně munice), třaskaviny, dále všechny rozhlasové vysílače, které nejsou státním majetkem, musí se odevzdati starostům na stvrzenku, kteří je musí odevzdati nejbližšímu německému vojenskému úřadu.*“²⁴⁷ Shora citované nařízení se tedy vztahovalo výhradně na zbraně střelné, jejichž vlastníci byli povinni tyto odevzdat starostům, ať už byli oprávněni k jejich nošení či pouze držení. Vzhledem k okolnostem vydání tohoto nařízení a snaze okupantů odzbrojit obyvatelstvo nově vzniklého Protektorátu lze mít za to, že tato norma byla aplikovatelná i na ty střelné zbraně, k jejichž držení nebyla dotčená osoba oprávněna podle dosavadních právních předpisů. Bez povšimnutí by neměla zůstat skutečnost, že nebyla stanovena jakákoliv lhůta ke splnění této povinnosti. Ze strany tehdejší okupační moci však zcela určitě nebylo možné předpokládat zdrženlivý postup vůči vlastníkům zbraní. S přihlédnutím k okolnostem vydání dotčeného nařízení se tedy držení a nošení střelných zbraní stalo nelegálním takzvaně „z minuty na minutu“, a to i pro osoby, kteří k němu byli oprávněni podle dosavadních právních předpisů. Dotčené nařízení rovněž žádným způsobem neupravilo problematiku nabývání zbraní a střeliva, když jej ani výslovně nezakazovalo. Povinnost odevzdání všech zbraní se však vztahovala i na osoby oprávněné s nimi obchodovat, čímž byla možnost legálního získání zbraně fakticky téměř vyloučena.

Jak již bylo výše uvedeno, všechny střelné zbraně a některé další předměty, jejichž držení bylo zakázáno (například rozhlasové vysílače), měly být odevzdány starostům, představitelům obecní samosprávy, kterým byla dále stanovena povinnost vydat předměty, které jim byly odevzdány, nejbližšímu německému vojenskému úřadu. Dále bylo stanoveno, že „*starostové jsou odpovědní za provádění výše uvedených nařízení*“, z čehož lze dovodit, že mohli být sankcionováni v případě, že by jejich jednání bylo shledáno za nedostatečné ve vztahu k cíli dotčeného nařízení, tedy k odzbrojení obyvatelstva nově vzniklého Protektorátu Čechy a Morava.

V návaznosti na shora uvedené nelze opomenout značně vágní ustanovení upravující trestání deliktů: „*Přečiny a zločiny proti veřejné bezpečnosti, vojsku a*

²⁴⁷ čl. 4 nařízení vrchního velitele německé armády k obyvatelstvu v Čechách a na Moravě ze dne 15. března 1939.

jeho zařízením a proti nařízením německých vojenských a civilních úřadů se bezohledně stíhají a co nejpřísněji trestají.“²⁴⁸ Nařízení tedy nevymezovalo druh či povahu sankcí ani normy upravující jejich ukládání.

4.2.2. Nařízení ze dne 1. srpna 1939

Nařízení ze dne 15. března 1939 bylo již o několik měsíců později nahrazeno podrobnějším a propracovanějším předpisem, a to nařízením ze dne 1. srpna 1939 o držení zbraní v území Protektorátu Čechy a Morava. Cíl okupační správy však i nadále zůstal neměnný, a to odzbrojení obyvatelstva Protektorátu za účelem zamezení především odbojových aktivit namířených proti okupantům. Výše uvedené cíle měly být naplněny mimo jiné s přispěním nařízení o držení zbraní na území Protektorátu Čechy a Morava (dále jen jako „nařízení o držení zbraní“), které v pouhých devíti paragrafech bez jakéhokoliv systematického členění zcela narušilo kontinuitu dosavadní právní úpravy z doby habsburské monarchie a předmnichovského Československa, když práva vlastníků zbraní byla zcela nepřijatelným způsobem suspendována. Okupační moc tedy zasáhla do právních poměrů založených dosavadními předpisy ve zcela zjevném rozporu se zásadou právní jistoty a legitimního očekávání. Již v úvodu této kapitoly bylo naznačeno, že na základě čl. V odst. 4 výnosu Vůdce Říšského kancléře o Protektorátu Čechy a Morava ze dne 16. března 1939 ve spojení s ustanovením § 1 nařízení o právu vydávati právní předpisy v Protektorátu Čechy a Morava ze dne 7. června 1939²⁴⁹ byl dosazený říšský protektor oprávněn vydávat právní předpisy platné na území Protektorátu.

Nařízení o držení zbraní v § 1 stanoví, že zbraněmi se dle tohoto předpisu rozumí zbraně nejen střelné (tzn. konkrétně palné), ale také sečné a úderné. Soubory více než pěti zbraní, případně více než padesáti nábojů, jsou považovány za tzv. „skladiště zbraní“, pokud nebyly určeny k výkonu povolání či živnostenskému podnikání na základě příslušného úředního povolení. Dále bylo stanoveno, že veškeré zbraně nacházející se v Protektorátu Čechy a Morava mají být ve lhůtě dvou týdnů od vyhlášení dotčeného nařízení odevzdány oberlandratu²⁵⁰

²⁴⁸ nařízení vrchního velitele německé armády k obyvatelstvu v Čechách a na Moravě ze dne 15. března 1939.

²⁴⁹ § 1 nařízení o právu vydávati právní předpisy v Protektorátu Čechy a Morava ze dne 7. června 1939 („1. Říšský protektor může nařízením měniti autonomní právo, pokud toho vyžaduje společný zájem. 2. V nebezpečí z prodlení může říšský protektor vydávati právní předpisy všeho druhu.“)

²⁵⁰ Oberlandraty byly správní obvody vzniknuvší na území Protektorátu Čechy a Morava v postavení nižších správních úřadů pro německé příslušníky a zároveň vykonávaly kontrolní funkci nad

příslušnému dle místa bydliště osoby, která zbraně odevzdávala. Uvedená povinnost se vztahovala rovněž na součásti zbraní, munici a zbrojní listy vydané úřady Československé republiky či Protektorátu. Dále bylo stanoveno, že „majitelé pozemností jsou za to zodpovědní, že se v obvodu jejich majetku nenalézají žádné předměty k odevzdání povinné“.²⁵¹

Ze shora uvedené povinnosti odevzdat všechny zbraně příslušnému oberlandratu byly stanoveny výjimky uvedené v § 3 odst. 1 nařízení o držení zbraní.²⁵² Za bližší rozbor stojí zejména písm. d) a e), tedy výjimky stanovené pro některé druhy zbraní, zejména pak zbraně lovecké. Povinnost odevzdání tedy neplatila pro zbraně lovecké a příslušnou munici, avšak pouze pro držitele platného zbrojního pasu a honebního lístku. Výše uvedené navíc naplatilo v případě, že dotčená osoba měla k dispozici více než pět kusů loveckých zbraní, případně padesát kusů munice.²⁵³ Z povinného odevzdávání byly dále vyjmuty mimo jiné zbraně nepoužitelné (tzn. znehodnocené, nezpůsobivé ke střelbě), pušky a terčové pistole do ráže šesti milimetrů a zbraně „sloužící účelům musejním nebo upomínkovým“.²⁵⁴ Přestože si tehdejší orgány nacistického Německa, které byly faktickým nositelem veřejné moci v Protektorátu Čechy a Morava, nepochybně uvědomovaly, že velké rozšíření zbraní mezi obyvatelstvem by za určitých okolností mohlo představovat značné riziko pro výkon „bezproblémové“ správy

okresními a obecními úřady v daném obvodu. Oberlandraty byly následně zrušeny tzv. Heydrichovou správní reformou. (VOJÁČEK, Ladislav, Karel SCHELLE a Vilém KNOLL. *České právní dějiny*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-257-8, 355 s.)

²⁵¹ § 2 nařízení o držení zbraní v území Protektorátu Čechy a Morava ze dne 1. srpna 1939

²⁵² § 3 odst. 1 nařízení o držení zbraní v území Protektorátu Čechy a Morava ze dne 1. srpna 1939
(„Z povinnosti odevzdání jsou vyjmuti:

a) německá branná moc, německá policie, SS-pohotovostní sbor, SS-svazy umrlčích hlav, bezpečnostní služba říšského vedoucího SS a říšští příslušníci, kteří mají řádný zbrojní lístek nebo úřední opravňující výkaz nebo dle práva Protektorátu platný zbrojní pas;

b) důstojníci, úředníci a služební místa úřadů Protektorátu, pokud zákonným příkazem mají povinnost zbraň míti nebo dle způsobu jejich služebních úkolů spravují zásoby třaskavin;

c) úředně schválení výrobci a obchodníci zbraněmi, třaskavinami a municí jakož i podnikatelé, kteří k živnostenským účelům s úředním povolením třaskaviny mají v držení v množství dle obvyklého způsobu potřebném;

d) lovecké zbraně a k nim patřící munice, pokud majitel jest držitelem platného zbrojního pasu a honebního lístku. Co však přesahuje držení pěti zbraní loveckých a padesáti ran lovecké munice, podléhá povinnosti k odevzdání;

e) za normální střelné zbraně nepoužitelné, zbraně na postrach neb zdánlivou smrt, malokaliberní pušky a terčové pistole do ráže 6 mm, vzduchovky a terčové pušky jakož i zbraně již neupotřebitelné, sloužící k účelům musejním nebo upomínkovým.“)

²⁵³ § 3 odst. 1 písm. d) nařízení o držení zbraní v území Protektorátu Čechy a Morava ze dne 1. srpna 1939

²⁵⁴ § 3 odst. 1 písm. e) nařízení o držení zbraní v území Protektorátu Čechy a Morava ze dne 1. srpna 1939

okupovaného území, nebylo možné odejmout veškeré zbraně všem protektorátním příslušníkům. Na prvním místě se tedy jednalo o zbraně lovecké, sloužící pro účely myslivosti a k činnostem s ní souvisejícím, bez nichž se nebylo možné obejít ani v době okupace (§ 3 odst. 1 písm. d)). Dále se jednalo o takové zbraně, které představovaly minimální riziko „zneužití“, respektive použití k odbojovým či jiným aktivitám namířených proti okupační moci (§ 3 odst. 1 písm. e)). Přestože dle uvedených ustanovení bylo možné držet některé druhy zbraní, dopadly přesto na jejich vlastníky některá omezení, když tito měli povinnost oznámit skutečnost, že takové zbraně vlastní, u příslušného oberlandratu a zároveň uvést jejich počet, druh, ráži a místo úschovy, to vše ve lhůtě dvou týdnů od vyhlášení nařízení o držení zbraní. Zavedena bylo rovněž povinnost ve stejné lhůtě odevzdat některé typy bodných a sečných zbraní.²⁵⁵

Opětovné vydávání všech povolení udělených dle právních předpisů platných v Protektorátu Čechy a Morava bylo možné jen se souhlasem příslušného říšského úřadu. Příslušným říšským úřadem byl opět oberlandrat, případně říšský protektor (pokud bylo dotčené povolení vydáváno v prvním stupni ministerstvem).²⁵⁶ Přísněji bylo zasahováno do práv vzniknuvších na základě správních aktů vydaných bývalými československými úřady, neboť dle § 5 nařízení o držení zbraní pozbývaly platnosti uplynutím roku 1939 a směly být obnoveny jen se souhlasem příslušných říšských úřadů. Tímto způsobem tedy zanikla platnost například zbrojních pasů a všech úředních povolení k výrobě, nabývání, držení, nošení zbraní a obchodu s nimi.

Ustanovení § 7 nařízení o držení zbraní definovalo skutkové podstaty některých deliktů včetně sankcí, které bylo možno uložit za jejich spáchání.²⁵⁷ Za

²⁵⁵ § 3 odst. 2 a odst. 3 nařízení o držení zbraní v území Protektorátu Čechy a Morava ze dne 1. srpna 1939

²⁵⁶ § 4 odst. 1 a odst. 2 nařízení o držení zbraní v území Protektorátu Čechy a Morava ze dne 1. srpna 1939

²⁵⁷ § 7 nařízení o držení zbraní v území Protektorátu Čechy a Morava ze dne 1. srpna 1939

(„Potrestán bude:

a) kdo úmyslně nevyhoví povinnosti odevzdání dle odst. 1, § 2 nebo zbraně, třaskaviny nebo municí v držení neb opatrování má, aniž by mohl předložití řádný průkaz o nabytí zbraní, zbrojní pas, služební výkaz o oprávnění nebo úřední potvrzení o povolení, káznici až do pěti let. V lehčích případech může býti uznáno na vězení;

b) kdo čin spáchá z nedbalosti, vězením až do jednoho roku a pokutou nebo jedním z těchto trestů;

c) kdo závazku § 2, odst. 2 zaviněně nevyhoví, vězením až do jednoho roku a pokutou nebo jedním z těchto trestů;

d) kdo nedovoleně udržuje skladiště zbraní nebo takovému udržování vědomě nadržuje, káznici. V obzvláště těžkých případech může býti uznáno na trest smrti;

e) kdo o skladišti zbraní zvěděl a neprodleně to neoznámí, káznici až do pěti let.“)

pozornost zcela nepochybně stojí ustanovení následující, dle kterého je dána působnost německých soudů k vyšetřování a rozhodování o těchto deliktech.²⁵⁸ Německé soudy fungovaly na území Protektorátu nezávisle na protektorátní soudní soustavě, jednalo se zejména o tzv. úřední soudy s kompetencemi soudů okresních (Amtsgerichte), dále pak dva německé zemské soudy v Praze a Brně (Landgerichte) a vrchní zemský soud (Oberlandgericht).²⁵⁹ Sankce ukládané za provinění proti ustanovením nařízení o držení zbraní byly zpřísněny nařízením ze dne 6. května 1940, kterým se mění nařízení ze dne 1. srpna 1939 o držení zbraní na území Protektorátu Čechy a Morava. Od vydání uvedeného nařízení bylo nově možné uložit trest smrti za neoprávněné držení zbraně schopné použití, třaskavin či střeliva.²⁶⁰

4.3. *Shrnutí*

Regulace držení a nošení zbraní na okupovaném území pozdějšího Protektorátu Čechy a Morava byla z pohledu nacistické Německé říše zcela nepochybně velmi významnou otázkou. Snaha odzbrojit obyvatelstvo a zabránit tak jakýmkoliv aktivitám namířeným proti okupantům se projevila záhy po obsazení Čech a Moravy německými vojsky, když první nařízení týkající se této problematiky bylo vydáno hned 15. března 1939. Dotčené nařízení obsahovalo vágně formulovanou povinnost odevzdat starostům všechny zbraně a střelivo, které nebyly v majetku státu a měly být následně předány do rukou německých vojenských úřadů. Stručnost tohoto nařízení však zcela určitě neplynula z toho, že by tehdejší okupační moc nepovažovala za nutné tuto problematiku upravit podrobněji, nýbrž ze skutečnosti, že k nařízení ze dne 15. března 1939 bylo s velkou pravděpodobností od počátku přistupováno jako k pouze dočasnému předpisu, což se později potvrdilo, neboť již 1. srpna 1939 bylo vydáno zcela nové nařízení o držení zbraní v území Protektorátu Čechy a Morava.

Ani nařízení o držení zbraní v území Protektorátu Čechy a Morava ze dne 1. srpna 1939 však nelze považovat za komplexní právní předpis upravující dotčenou problematiku, jelikož se jednalo spíše o právní akt, jehož prostřednictvím bylo mnohdy retroaktivně zasahováno do stávajících právních poměrů založených

²⁵⁸ § 8 nařízení o držení zbraní v území Protektorátu Čechy a Morava ze dne 1. srpna 1939

²⁵⁹ VOJÁČEK, Ladislav, Karel SCHELLE a Vilém KNOLL. *České právní dějiny*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-257-8, 356 s.

²⁶⁰ § 1 odst. 1 nařízení ze dne 6. května 1940, kterým se mění nařízení ze dne 1. srpna 1939 o držení zbraní na území Protektorátu Čechy a Morava

předpisy původními. Byla stanovena povinnost odevzdání všech zbraní nacházejících se na území Protektorátu Čechy a Morava a příslušných povolení, jejichž opětovné vydání bylo možné jen na základě schválení říšských úřadů. Práva nabytá na základě rozhodnutí úřadů bývalé Československé republiky byla dokonce uplynutím roku 1939 zcela suspendována. Nařízení o držení zbraní se tedy v ruce okupační moci stalo nástrojem k odzbrojení obyvatelstva Protektorátu Čechy a Morava, čímž byl sledován mimo jiné záměr omezit jakékoliv aktivity směřující proti okupantům.

Právě období okupace je mnohdy označováno za „nejtemnější“ etapu moderních dějin českého národa, s čímž se plně ztotožňuji. Ve vztahu k tématu této práce je třeba poznamenat, že odzbrojování obyvatelstva opřené o shora uvedené právní akty bylo taktéž jedním ze stěžejních předpokladů k uchopení moci nacistickou Německou říší v Protektorátu, čímž byla otevřena cesta k jejímu dalšímu zneužívání, které s velkou pravděpodobností nemělo v našich dějinách obdoby. Snahy o téměř absolutní odzbrojení obyvatelstva, které se projevily ihned po uchopení moci nacistickou Německou říší na území pozdějšího Protektorátu Čechy a Morava, poukazují na skutečnost, že z pohledu jakéhokoliv totalitního režimu je rozšíření zbraní mimo veřejný sektor naprosto nežádoucí. Konec konců, nacistický režim se svým záměrem odzbrojit nejen obyvatelstvo Protektorátu Čechy a Morava nijak netajil, o čemž svědčí i poměrně známý výrok Heinricha Himmlera: *„Němci, kteří chtějí používat zbraně, by měli vstoupit do SA nebo SS, obyčejní občané zbraně nepotřebují, protože v jejich rukou státu k ničemu nejsou.“* V návaznosti na výše uvedené je zřejmé, že ozbrojená část společnosti může za jistých okolností být oporou demokracie, která je případným uzurpátorům moci pomyslným „trnem v oku“.

5. Právní úprava v letech 1945 - 1989

5.1. Obnovení právního pořádku a proměny právního řádu po roce 1948

Okupace území bývalé Československé republiky nacistickým Německem, vznik tzv. Slovenského štátu a v neposlední řadě také činnost londýnské exilové vlády soustředěné kolem Edvarda Beneše způsobila značný chaos v právním řádu platném na tomto území, které bylo postupně osvobozováno sovětskou a americkou armádou. Nastalá situace byla řešena prostřednictvím ústavního dekretu prezidenta republiky o obnovení právního pořádku č. 11 Úř. věst. čsl. ze dne 3. srpna 1944. Dle tohoto dekretu tvořily československý právní řád předpisy vydané do 30. září 1938. Naopak předpisy vydané v období následujícím, do 4. května 1945, nebyly součástí československého právního řádu, jelikož nebyly přijaty ze svobodné vůle československého lidu. Mohly však být používány po přechodnou dobu, pokud nevykazovaly rozpor s ústavou z roku 1920 a demokratickými zásadami.²⁶¹ Přestože ústavní dekret výslovně nestanovil, které konkrétní předpisy vydané v „období nesvobody“ mohou být byť přechodně aplikovány, bylo tak učiněno zákonem č. 195/1946 Sb., o použitelnosti předpisů z doby nesvobody. Příloha „A“ tohoto zákona obsahovala mimo jiné výčet těch „oborů právních“, pro které měla být zrušena použitelnost předpisů vydaných v době nesvobody, které do těchto oborů spadaly. Vzhledem k tématu této práce nelze opomenout skutečnost, že se jednalo mimo jiné i obor označený jako „zbrojní policie (zbraně, střelivo a třaskaviny)“. Z výše uvedeného je zjevné, že předpisy vydané v období nesvobody upravující tuto problematiku byly prohlášeny za odporující ústavní listině z roku 1920 a demokratickým zásadám.²⁶² Dle mého názoru by výše uvedené mělo být interpretováno tak, že protiústavní a protidemokratická povaha dotčených předpisů byla dána od samého počátku jejich platnosti a účinnosti a zákon tuto skutečnost již pouze deklaruje s účinky ex tunc, jelikož takové předpisy neměly být užívány již dle textu samotného ústavního dekretu o obnovení právního pořádku a uvedený zákon spíše jen konkretizoval, na které konkrétní právní akty jím stanovená kritéria dopadají.

²⁶¹ KUKLÍK, Jan. Role ústavního dekretu prezidenta republiky o obnovení právního pořádku při obnově samostatného Československa. *Právník*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2018, **2018**(10), 837 - 853. ISSN 0231-6625.

²⁶² zákon č. 195/1946 Sb., o použitelnosti předpisů z doby nesvobody

V návaznosti na shora uvedené je tedy třeba uvést, že zásluhou ústavního dekretu o obnovení právního pořádku došlo k zachování kontinuity právního řádu předmnichovského Československa, derogaci značné části právních předpisů vydaných v době okupace a mnohdy i obnovení účinnosti předpisů předválečných. Pokud jde o právní úpravu držení a nošení zbraní, bylo v českých zemích (nikoli však na Slovensku) navázáno právě na úpravu předválečnou, když byla opět „obnovena“ účinnost zbrojního patentu z roku 1852 v posledním znění, ve kterém platil před 30. zářím 1938.

Komunistický převrat v únoru roku 1948 znamenal další výrazný předěl ve vývoji práva v poválečném Československu a nadále již nic nebránilo tomu, aby komunisté počali s budováním právního řádu ovlivněného myšlenkou třídního boje, k čemuž jim posloužil za vzor Sovětský svaz. Vzhledem k tomu, že dosavadní právní řád byl komunisty označován za „buržoazní“, bylo započato s jeho rozsáhlou přestavbou, kterýžto proces vyvrcholil v letech 1949 - 1950, tedy v období označovaném jako tzv. právní dvouletka, kdy došlo zejména k rekonstrukci občanského a trestního práva hmotného i procesního.²⁶³ Na tomto místě však nelze opomenout skutečnost, že nově zbudovaný právní řád se později stal nástrojem k perzekuci všech odpůrců komunistického režimu a potlačování veškerých lidských práv a svobod.

Na tomto místě považuji za vhodné upozornit na to, že následující výklad bude zaměřen téměř výhradně na právní úpravu držení a nošení zbraní civilními osobami. Problematika výroby zbraní a obchodu s nimi bude v této kapitole opomenuta zejména proto, že v podmínkách centrálně plánované ekonomiky ve spojení s absencí soukromého podnikání není s ohledem na téma této práce tato materie příliš důležitá, neboť jak praví důvodová zpráva k zákonu o zbraních a střelivu z roku 1949, byla v tehdejší době výroba zbraní soustředěna v národních podnicích a vývoz či dovoz zbraní byl rovněž v rukou státu.²⁶⁴

²⁶³ VOJÁČEK, Ladislav, Karel SCHELLE a Vilém KNOLL. *České právní dějiny*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-257-8, 559 - 562 s.

²⁶⁴ *Vládní návrh zákona o zbraních a střelivu, tisk 284* [online]. Národní shromáždění republiky Československé, 1949 [cit. 2020-02-01]. Dostupné z: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0284_00.htm

5.2. Zákon č. 162/1949 Sb., o zbraních a střelivu

V době právní dvoutletky došlo i k přijetí nového zákona upravujícího oblast držení a nošení zbraní č. 162/1949 Sb., o zbraních a střelivu, který nabyl účinnosti dne 1. února 1950.²⁶⁵ Důvodová zpráva k tomuto zákonu odůvodňuje potřebu nové právní úpravy dotčené problematiky zejména nutností sjednocení dosud roztržitých právní úpravy recipované zákonem č. 11/1918 Sb. z. a n. z doby habsburské monarchie. Dále je upozorňováno na skutečnost, že snahy o sjednocení právní úpravy byly činěny již v době předmnichovského Československa, kdy tak mělo být učiněno prostřednictvím ZZS 1938. Důvodová zpráva dále upozorňuje na další „nedostatek“ dosavadních právních předpisů, to nemožnost „*na jejich podkladě evidenčně podchytit držitele zbraní dovolených*“, jelikož dosud „*umožňují dále volné nabývání zbraní a střeliva, jež nebyly zbrojním patentem prohlášeny za zakázané*“. Nový zákon měl zajistit, „*aby se zbraně a střelivo nemohly dostat do rukou osob, které by je mohly zneužít k sabotážním a teroristickým činům proti lidově demokratické republice*“. Přestože nová právní úprava nepopírá svou inspiraci ZZS 1938, dává mnohem širší prostor k budoucí úpravě některých dílčích otázek prostřednictvím podzákoných právních předpisů.²⁶⁶ Právě shora citovaný úryvek obecné části důvodové zprávy považují za nejpodstatnější sdělení tohoto dokumentu, neboť naznačuje, jakým směrem se bude ubírat aplikační praxe zákona č. 162/1949 Sb., o zbraních a střelivu. Nadále tedy mělo být zabráněno tomu, aby přístup ke zbraním a střelivu měli ti občané, kteří byli z pohledu tehdejšího komunistického režimu nedůvěryhodní, a to z jakýchkoliv důvodů. Skutečnost, že se značná část právní úpravy problematiky zbraní a střeliva přesunula na úroveň podzákonou, rovněž naznačuje, že tehdejší komunistický režim považoval za nutné mít neustále možnost do právní úpravy zasahovat, a to bez nutnosti schvalování v rámci legislativního procesu. Vládní návrh zákona č. 162/1949 Sb., o zbraních a střelivu (dále jen jako „ZZS 1949“) byl tedy dne 8. června 1949 projednán výborem branným a bezpečnostním, který

²⁶⁵ nařízení ministerstva vnitra č. 290/1949 Sb., kterým se stanoví počátek účinnosti zákona o zbraních a střelivu.

²⁶⁶ *Vládní návrh zákona o zbraních a střelivu, tisk 284* [online]. Národní shromáždění republiky Československé, 1949 [cit.2020-02-01]. Dostupné z: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0284_00.htm

doporučil jej přijmout v navrhovaném znění, bez jakýchkoliv změn.²⁶⁷ Úplné znění ZZS 1949 zahrnovalo pouhých šestadvacet paragrafů rozdělených do sedmi částí.

Jak již bylo uvedeno výše, ZZS 1949 byl velmi stručný a celá řada velmi významných otázek byla upravena v podzákoných právních předpisech. Jednalo se především o vyhlášky vydané některými ministerstvy. Nejvýznamnější roli hrála vyhláška ministerstva vnitra a národní obrany č. 34/1950 Ú. l.²⁶⁸, kterou se vydávají podrobnější předpisy k provedení zákona o zbraních a střelivu (dále jen jako „vyhláška z roku 1950“), později nahrazena shodně pojmenovanou vyhláškou ministerstva vnitra č. 365/1953 Ú. l. (dále jen jako „vyhláška z roku 1953“) a nakonec vyhláška ministerstva vnitra č. 124/1961 Sb., o střelných zbraních a střelivu (dále jen jako „vyhláška z roku 1961“).

5.2.1. Pojem zbraň a jeho vymezení

Samotný ZZS 1949 neobsahuje legální definici pojmu zbraň a jeho vymezení ponechává na podzákoných právních předpisech. První prováděcí vyhláška z roku 1950 vymezuje tento pojem negativně²⁶⁹, když uvádí, které předměty se za zbraň nepovažují. Obdobný přístup je zachován i ve vyhlášce z roku 1953. Výčet předmětů, na které nemělo být pohlíženo jako na zbraně, se však poněkud zúžil, neboť sem již nebyly zařazeny například poplašné a startovací pistole, nástroje sloužící k porážení či omráčení zvířat a podobně.²⁷⁰ Zcela odlišný přístup je patrný ve třetí z prováděcích vyhlášek k ZZS 1949 z roku 1961, která definuje pouze pojem „střelných zbraní“, kterými se „pro účely této vyhlášky

²⁶⁷ Zpráva výboru branného a bezpečnostního k vládnímu návrhu zákona o zbraních a střelivu, tisk 316 [online]. Národní shromáždění republiky Československé, 1949 [cit. 2020-02-01]. Dostupné z: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0316_00.htm

²⁶⁸ úřední list republiky Československé

²⁶⁹ § 1 vyhlášky ministerstva vnitra a národní obrany č. 34/1950 Ú. l., kterou se vydávají podrobnější předpisy k provedení zákona o zbraních a střelivu („Z ustanovení zákona, pokud se týkají zbraní, jsou vyňaty:

1. poplašné a startovací pistole (revolvery),
2. poplašné samostříly,
3. přístroje k omráčení nebo porážení zvířat,
4. lovecké nože a lovecké tesáky,
5. t. zv. skautské nože a předměty jim podobné, pokud podle způsobu jejich používání je zřejmo, že jde o nástroje denní potřeby,
6. nástroje a předměty denního života, pokud jejich původní podoba nebyla změněna k tomu účelu, aby jich bylo použito jako zbraně střelné, sečné, bodné nebo úderné,
7. chemické látky, kterých lze též používat jako bojových látek chemických, jichž se však používá jako surovin, polotovarů nebo pomocných látek pro další použití k provozním účelům ve výrobě nebo k účelům vědeckým, studijním nebo k hubení škodlivého hmyzu,
8. neškodné dětské zbraně (hračky).“)

²⁷⁰ § 1 vyhlášky ministerstva vnitra č. 365/1953 Ú. l., kterou se vydávají podrobnější předpisy k provedení zákona o zbraních a střelivu

rozumějí palné zbraně s drážkovanou hlavní, v nichž je střela uváděna v pohyb okamžitým uvolněním chemické energie střelného prachu nebo nárazové složky, a zbraně, v nichž je střela uváděna v pohyb tlakem vzduchu nebo jiných plynů vypuštěných z tlakové nádoby“.²⁷¹ Pojmem střelné zbraně tedy vyhláška z roku 1961 označuje zbraně palné, jak byly definovány v kapitole 1. 3. této práce.

Odlišně od shora uvedeného je třeba vnímat pojem „vojenská zbraň“. Vojenskými zbraněmi se dle ZZS 1949 rozumí ty zbraně, které byly „určené výhradně nebo převážně pro vojenské účely, vojenským střelivem pak střelivo určené výhradně pro vojenské zbraně“.²⁷² Tento pojem byl blíže vymezen v příslušných podzákoných právních předpisech, počínaje vyhláškou z roku 1950.²⁷³ Vyhláška z roku 1961 již pojem vojenských zbraní blíže nedefinovala.

Dalším pojmem, který na tomto místě nelze opomenout, je kategorie tzv. „nedovolených zbraní“, jejichž demonstrativní výčet obsahuje ustanovení § 5 ZZS 1949. Jedná se například o pušky nebo dýky v holi, zbraně upravené za účelem jejich snadnějšího utajení, výbušná zařízení a podobně.²⁷⁴ Nelze si nepovšimnout, že některé z těchto nedovolených zbraní se objevily rovněž ve výčtu zapovězených zbraní obsaženém ve zbrojním patentu z roku 1852.

5.2.2. Držení a nošení zbraní

Bez jakéhokoliv povolení orgánu veřejné moci mohly být osobami staršími osmnácti let drženy zbraně sečné, bodné a úderné. Okresní národní výbor mohl stanovit výjimku ve vztahu k osobám mladším osmnácti let, rovněž byl

²⁷¹ § 1 vyhlášky ministerstva vnitra č. 124/1961 Sb., o střelných zbraních a střelivu

²⁷² § 7 zákona č. 162/1949 Sb., o zbraních a střelivu

²⁷³ § 12 vyhlášky ministerstva vnitra a národní obrany č. 34/1950 Ú. 1., kterou se vydávají podrobnější předpisy k provedení zákona o zbraních a střelivu („(1) Vojenskými zbraněmi jsou zejména:

1. pušky všech druhů

a) kterých užívá československá branná moc nebo branná moc cizích států,

b) kterých dříve užívala československá branná moc nebo branná moc cizích států a kterých i nyní lze vzhledem k jejich

výkonnosti použít pro účely vojenské;

2. revolvery a pistole ráže 9 mm a větší, jakož i pistole ráže pod 9 mm, kterých užívá československá branná moc nebo branná moc cizích států a které jsou opatřeny vojenskou přejímací značkou,

3. samopaly, 4. kulomety, 5. děla, 6. granátomety a všechny jiné přístroje na vrhání granátů, min, pum a torped,

7. plamenomety a jiná zařízení k vrhání zápalných látek,

8. ruční granáty, granáty, pumy, torpeda a miny,

9. bojové chemické látky a přístroje k jejich vojenskému použití,

10. zbraně, spočívající na raketovém systému,

11. zbraně bodné, kterých užívá československá branná moc nebo branná“)

²⁷⁴ § 5 zákona č. 162/1949 Sb., o zbraních a střelivu

oprávněn zakázat držení těchto zbraní konkrétní osobě, shledal-li obavu z jejich zneužití.²⁷⁵ Pokud jde o zbraně střelné (tímto rozumějme spíše zbraně palné, jak byly definovány v první kapitole této práce), přistupuje ZZS 1949 rozdílně ke střelným zbraním v obecné rovině (§§ 2 - 3) a ke zbraním vojenským (§§ 9 - 10).

Nejprve tedy k první kategorii zbraní vymezené ZZS 1949 a souvisejícími právními předpisy, pro účely této práce nazvanou jako zbraně „nevojenské“ a příslušného střeliva, jejichž držení bylo povoleno pouze osobám, které obdržely povolení vydané okresním národním výborem označované jako „zbrojní list“. Zbrojní list mohl být vydán jen osobě starší osmnácti let, nebyl-li dán důvod obavy ze zneužití zbraní, mladším osobám jen v případě hodném zvláštního zřetele.²⁷⁶ Obsah oprávnění osoby držící zbraň na základě zbrojního listu byl vymezen vyhláškou z roku 1950. Držení zbraně tedy spočívalo v tom, že bylo možné mít zbraň umístěnou „ve svém příbytku“ tak, aby se nedostala do nepovolaných rukou. V případě, že oprávněná osoba měla u sebe zbrojní list, mohla takovou zbraň po její koupi či jiném nabytí donést do svého bytu ve stavu vylučujícím okamžité použití. Totéž platilo pro prevoz zbraně za účelem jejího zcizení. Střelivo patřící k držené zbraní si oprávněná osoba mohla nechat donést či odnést prostřednictvím jakékoliv osoby starší patnácti let.²⁷⁷

Pokud jde o nošení zbraní, bylo toto oprávnění vázáno výhradně na povolení udělené okresním národním výborem, označované jako „zbrojní pas“. Zbrojní pas mohl být vydán osobám starším osmnácti let, pokud prokázaly potřebu zbraň nosit, což v případě pouhého držení zbraní na základě zbrojního listu zákon explicitně nevyžadoval. Oprávnění k nošení zbraně zahrnovalo rovněž právo zbraň držet a nosit střelivo do této zbraně v množství vyznačeném ve zbrojním pase.²⁷⁸ Stejně jako tomu bylo u osoby oprávněné k pouhému držení zbraní, bylo možné si i v případě oprávnění k jejímu nošení nechat donést střelivo do této zbraně osobou starší patnácti let.²⁷⁹ Zaměstnanci podniků a zařízení určených ministerstvem vnitra mohli být oprávněni k nošení zbraní také na základě takzvaných přenosných zbrojních pasů, které mohly „kolovat“ mezi jednotlivými zaměstnanci a nebyly tedy

²⁷⁵ § 2 odst. 4 zákona č. 162/1949 Sb., o zbraních a střelivu

²⁷⁶ § 2 odst. 1 - 3 zákona č. 162/1949 Sb., o zbraních a střelivu

²⁷⁷ § 4 odst. 3 a 4 vyhlášky ministerstva vnitra a národní obrany č. 34/1950 Ú. 1., kterou se vydávají podrobnější předpisy k provedení zákona o zbraních a střelivu

²⁷⁸ § 3 odst. 1 - 3 zákona č. 162/1949 Sb., o zbraních a střelivu

²⁷⁹ § 5 odst. 3 vyhlášky ministerstva vnitra a národní obrany č. 34/1950 Ú. 1., kterou se vydávají podrobnější předpisy k provedení zákona o zbraních a střelivu

vázány na konkrétní osobu. Mezi tyto podniky patřila dle vyhlášky z roku 1950 například Československá pošta.²⁸⁰

Zbrojní list opravňující k držení vojenské zbraně měl být vydáván okresním národním výborem po dohodě s vojenskou správou, stejně jako zbrojní pas opravňující k nošení vojenských zbraní.²⁸¹ Dle důvodové zprávy však mělo být nošení vojenských zbraní umožněno soukromým osobám jen v případech zcela ojedinělých.²⁸² Vyhláškou z roku 1953 však již bylo stanoveno, že držení vojenských zbraní a střeliva nebude jednotlivým občanům nadále povolováno a dosavadní povolení k jejich držení či nošení pozbývají platnosti. Osobám držícím vojenské zbraně byla uložena povinnost tyto odevzdat nejpozději do 1. února 1954.²⁸³ Prováděcí vyhláška z roku 1953 tedy retroaktivně zasáhla do práv založených předcházejícími právními předpisy, přestože nelze předpokládat, že by tato povolení byla vydána širšímu okruhu osob.

Přes některé drobné změny zůstala koncepce právní úpravy držení a nošení zbraní shodná až do roku 1984, přestože shora mnohokrát zmíněná vyhláška z roku 1950 byla zakrátko nahrazena stejně označenou vyhláškou z roku 1953 a následně vyhláškou z roku 1961, která byla zrušena až v souvislosti s přijetím zcela nového zákona o zbraních a střelivu z roku 1983.

5.2.3. *Držení a nošení loveckých zbraní*

Zvláštní režim platil pro zbraně lovecké, kterýžto pojem nebyl zákonem ani prováděcími předpisy nijak definován. Přestože mohou některé formulace ZZS 1949 vyvolávat dojem, že za loveckou zbraň lze považovat pouze zbraň brokovou, nebylo tomu tak, přestože některé aspekty držení a nošení brokových zbraní byly upraveny zvláštní vyhláškou ministerstev zemědělství a vnitra, o čemž bude pojednáno níže. Dle ustanovení § 33 odst. 3 zákona č. 225/1947 Sb., o myslivosti lovecký lístek vydaný okresním národním výborem nahrazoval „*zbrojní pas pro lovecké zbraně v něm uvedené podle druhu zbraně, výrobní firmy nebo značky a*

²⁸⁰ § 5 odst. 5 vyhlášky ministerstva vnitra a národní obrany č. 34/1950 Ú. l., kterou se vydávají podrobnější předpisy k provedení zákona o zbraních a střelivu

²⁸¹ § 9 a 10 zákona č. 162/1949 Sb., o zbraních a střelivu

²⁸² *Vládní návrh zákona o zbraních a střelivu, tisk 284* [online]. Národní shromáždění republiky Československé, 1949 [cit. 2020-02-01]. Dostupné z:

https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0284_00.htm

²⁸³ § 11 odst. 3 vyhlášky ministerstva vnitra č. 365/1953 Ú. l., kterou se vydávají podrobnější předpisy k provedení zákona o zbraních a střelivu

ráže“.²⁸⁴ Osoba, které byl lovecký lístek vydán, tedy byla oprávněna loveckou zbraň nejen držet, ale i nosit.

Jak již bylo výše zmíněno, některé aspekty držení a nošení loveckých zbraní byly upraveny vyhláškou ministerstev zemědělství a vnitra č. 7/1955 Ú. 1., o loveckých zbraních, která se však vztahovala pouze na lovecké zbraně s hladkým vývrtem hlavně (tzn. zejména zbraně brokové) a střelivo do těchto zbraní²⁸⁵, které bylo i nadále možno držet a nosit na základě loveckého lístku.²⁸⁶ Osobám držícím lovecké zbraně s hladkým vývrtem hlavně na základě zbrojního průkazu byla dotčenou vyhláškou uložena povinnost oznámit tuto skutečnost do 1. dubna 1955 zemědělskému odboru rady okresního národního výboru a dotčené zbrojní průkazy pozbyly platnosti dne 31. prosince 1955.²⁸⁷ Nadále tedy bylo možné mít oprávnění loveckou zbraň nosit na základě loveckého lístku či „osvědčení přísežného hajného“ dle jiného právního předpisu, případně zbraň pouze držet s povolením zemědělského odboru rady okresního národního výboru.²⁸⁸

5.2.4. *Povolení k držení a nošení zbraní*

V souladu s příslušnými ustanoveními ZZS 1949 bylo tedy možné buďto zbraň držet na základě zbrojního listu či zbraň nosit na základě zbrojního pasu, o čemž bylo blíže pojednáno v předcházejících kapitolách. Právě zbrojní list a zbrojní pas představovaly dvě nejvýznamnější formy povolení, které mohly být příslušnými orgány veřejné správy vydány ve vztahu ke zbraním a střelivu. Dle § 15 ZZS 1949 měla být tato povolení vydávána dle volného uvážení orgánů příslušných k jejich vydání. Povolení však bylo možné i odejmout, a to „*vznikne-li dodatečně obava ze zneužití, nebo žádá-li to veřejný zájem; je-li nebezpečí z prodlení, může povolení předběžně odnímt kterýkoli okresní národní výbor*“.²⁸⁹ Důvodová zpráva dále zdůrazňuje potřebu, aby příslušné orgány při vydávání povolení postupovaly na základě své volné úvahy s ohledem na ochranu důležitých

²⁸⁴ § 33 odst. 3 zákona č. 225/1947 Sb., o myslivosti

²⁸⁵ § 1 vyhlášky ministerstev vnitra a zemědělství č. 7/1955 Ú. 1., o loveckých zbraních

²⁸⁶ § 2 vyhlášky ministerstev vnitra a zemědělství č. 7/1955 Ú. 1., o loveckých zbraních

²⁸⁷ § 12 vyhlášky ministerstev vnitra a zemědělství č. 7/1955 Ú. 1., o loveckých zbraních

²⁸⁸ § 2 vyhlášky ministerstev vnitra a zemědělství č. 7/1955 Ú. 1., o loveckých zbraních

²⁸⁹ § 15 zákona č. 162/1949 Sb., o zbraních a střelivu

veřejných zájmů, čímž je rovněž odůvodněno oprávnění dotčené povolení kdykoli odejmout.²⁹⁰

Orgány veřejné věcně příslušnými k vydávání zbrojních pasů a zbrojních listů byly dle příslušných ustanovení ZZS 1949 okresní národní výbory.²⁹¹ Stejně označená povolení opravňující k držení či nošení vojenských zbraní byla vydávána taktéž okresními národními výbory, které však postupovaly v součinnosti s vojenskou správou.²⁹² Některé další otázky související s povoleními vydávanými dle ZZS 1949 byly upraveny v příslušných prováděcích vyhláškách. Dle vyhlášky z roku 1950 měly být zbrojní listy a zbrojní pasy vydávány na dobu nejdéle tří let pro celé území Československé republiky, nebylo-li v nich uvedeno jinak.²⁹³

Nová prováděcí vyhláška z roku 1953 zcela nově zavedla pojem „zbrojní průkaz“, který zastřešoval již zavedené označení povolení vydávaných dle ZZS 1949, tedy zbrojních pasů a zbrojních listů, jejichž význam zůstal i nadále stejný.²⁹⁴ Nově však bylo možné vydat zbrojní průkaz (tj. zbrojní list či zbrojní pas) na dobu nejdéle jednoho roku.²⁹⁵ Poslední vyhláška, kterou se prováděl ZZS 1949 byla vyhláška z roku 1961, která již nepracuje s pojmem zbrojní průkaz, zákonné pojmy „zbrojní list“ a „zbrojní pas“ byly však i nadále používány ve svém původním významu. Zajímavostí je, že dotčená vyhláška již výslovně stanoví, že „*držení, nošení a převod brokovnic upravují zvláštní předpisy*“ a explicitně odkazuje na již zmíněnou vyhlášku ministerstev zemědělství a vnitra č. 7/1955 Ú. 1., o loveckých zbraních.²⁹⁶

²⁹⁰ *Vládní návrh zákona o zbraních a střelivu, tisk 284* [online]. Národní shromáždění republiky Československé, 1949 [cit. 2020-02-01]. Dostupné z: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0284_00.htm

²⁹¹ § 2 - 3 zákona č. 162/1949 Sb., o zbraních a střelivu

²⁹² § 9 - 10 zákona č. 162/1949 Sb., o zbraních a střelivu

²⁹³ § 4 - 5 vyhlášky ministerstva vnitra a národní obrany č. 34/1950 Ú. 1., kterou se vydávají podrobnější předpisy k provedení zákona o zbraních a střelivu

²⁹⁴ § 5 odst. 1 vyhlášky ministerstva vnitra č. 365/1953 Ú. 1., kterou se vydávají podrobnější předpisy k provedení zákona o zbraních a střelivu („*Povolení držet a povolení nosit zbraň a střelivo prokazuje občan zbrojním průkazem; osvědčuje-li zbrojní průkaz právo držet zbraň, je zbrojním listem (§ 2 zákona), osvědčuje-li právo zbraň nosit je zbrojním pasem (§ 3 zákona). Povolení nosit loveckou zbraň prokazuje občan loveckým lístkem, přísežný hajný osvědčením o schválení ustanovení přísežného hajného a jeho vzetí do přísahy (dále jen "osvědčení"). Cizí státní příslušníci a osoby bez státní příslušnosti smějí držet nebo nosit zbraň a střelivo jen na zvláštní povolení ministerstva vnitra.*“)

²⁹⁵ § 5 odst. 2 vyhlášky ministerstva vnitra č. 365/1953 Ú. 1., kterou se vydávají podrobnější předpisy k provedení zákona o zbraních a střelivu

²⁹⁶ § 12 vyhlášky ministerstva vnitra č. 124/1961 Sb., o střelných zbraních a střelivu

Vedle zbrojních listů a zbrojních pasů se ve vyhlášce z roku 1953 lze setkat s pojmem „nákupní povolení“. Nákupní povolení bylo vedle zbrojního pasu či zbrojního listu nezbytným předpokladem legálního zakoupení zbraně či střeliva, neboť bylo stanoveno, že „*prodejna zbraní smí prodat zbraň a střelivo jen tomu, kdo předloží nákupní povolení*“.²⁹⁷

Jak již bylo řečeno v kapitole 5. 2. 3. této práce, lovecké zbraně bylo možné držet a nosit i bez nutnosti zbrojního listu či zbrojního pasu, a to na základě loveckého lístku vydaného dle příslušných ustanovení zákona č. 225/1947 Sb., o myslivosti. Osoba žádající o vydání loveckého lístku musela být členem Československé myslivecké jednoty a zároveň splnit některé podmínky dle tohoto zákona, například složení příslušné zkoušky, svéprávnost atd.²⁹⁸ Přestože byl v roce 1962 vydán nový zákon o myslivosti č. 23, vyhláška o loveckých zbraních z roku 1955 pozbyla účinnosti až v souvislosti s přijetím nového zákona o zbraních a střelivu z roku 1983 a na základě loveckého lístku bylo možné i nadále držet a nosit zbraně v něm uvedené.²⁹⁹

5.3. Zákon č. 147/1983 Sb., o střelných zbraních a střelivu

Po více než třech desetiletích byl ZZS 1949 nahrazen novým právním předpisem upravujícím mimo jiné problematiku držení a nošení zbraní, a to zákonem č. 147/1983 Sb., o zbraních a střelivu (dále jen jako „ZZS 1983“), který nabyl účinnosti dne 1. dubna 1984. Potřeba nahrazení ZZS 1949 novým zákonem plyne dle důvodové zprávy zejména z toho, že příslušné orgány státní správy získaly četné poznatky plynoucí z aplikace dosavadních předpisů, dále je upozorňováno na technický pokrok v dotčené oblasti a v neposlední řadě také na „*rozšíření používání zbraní k cvičným, sportovním a branným účelům, což má za následek vznik řady nových vztahů, které dosud právně upraveny nejsou*“. Důvodová zpráva k ZZS 1983 rovněž upozorňuje na skutečnost, že tento zákon dopadne na velké množství subjektů, neboť na území Československé socialistické republiky bylo na počátku osmdesátých let drženo přibližně čtyři sta tisíc brokových a devadesát pět tisíc dlouhých kulových zbraní na základě loveckého lístku. Vedle toho byly vydávány zbrojní průkazy, na jejichž základě bylo legálně

²⁹⁷ § 8 odst. 2 vyhlášky ministerstva č. 365/1953 Ú. 1., kterou se vydávají podrobnější předpisy k provedení zákona o zbraních a střelivu

²⁹⁸ § 33 - 35 zákona č. 225/1947 Sb., o myslivosti

²⁹⁹ § 23 odst. 1 vyhlášky ministerstva zemědělství, lesního a vodního hospodářství č. 24/1962 Sb., kterou se vydávají podrobnější předpisy k zákonu o myslivosti

drženo přibližně osmdesát tisíc krátkých kulových zbraní.³⁰⁰ Účelem ZZS 1983 bylo mimo jiné stanovit „*podmínky pro držení a nošení zbraní a střeliva zacházení s nimi a pro nabývání vlastnictví k nim tak, aby jich nemohlo být zneužito proti socialistickému společenskému a státnímu zřízení, proti životu a zdraví občanů, jakož i proti majetku a veřejnému pořádku*“.³⁰¹ Shora citované ustanovení, zejména pak zdůrazňování ochrany socialistického společenského a státního zřízení do jisté míry napoví, jakým způsobem byl tento zákon a další související právní normy aplikovány.

Pokud jde o systematické uspořádání ZZS 1983, byl tento předpis členěn na úvodní ustanovení a šest částí zahrnujících šedesát pět paragrafů, přičemž těžiště právní úpravy držení a nošení jednotlivých druhů zbraní bylo obsaženo v části první (§§4 - 37). Vedle stanovení účelu ZZS 1983 obsahovala jeho „úvodní ustanovení“ rovněž výčet druhů zbraní, které podléhaly povolovacímu řízení a evidenční povinnosti dle tohoto zákona.³⁰² Následující část první ZZS 1983 obsahovala definice jednotlivých druhů zbraní a dále ustanovení týkající se především jejich držení, nošení, nabývání a podobně.

5.3.1. *Držení a nošení zbraní*

Na prvním místě je třeba upozornit na skutečnost, že i ZZS 1983 v § 34 definoval kategorii tzv. nedovolených zbraní, jejichž držení a nošení bylo zakázáno.³⁰³ Výjimka z tohoto zákazu mohla být udělena socialistické organizaci,

³⁰⁰ *Vládní návrh zákona o zbraních a střelivu, tisk 112: Část 2* [online]. Federální shromáždění Československé socialistické republiky, 1983 [cit. 2020-02-16]. Dostupné z: https://www.psp.cz/eknih/1981fs/tisky/t0112_02.htm

³⁰¹ § 1 písm. a) zákona č. 147/1983 Sb., o zbraních a střelivu

³⁰² § 2 odst. 1 zákona č. 147/1983 Sb., o zbraních a střelivu („*Povolovacímu řízení a evidenční povinnosti v rozsahu stanoveném tímto zákonem podléhají:*

a) kulové zbraně,
b) lovecké brokové zbraně,
c) vojenské zbraně,
d) historické zbraně,
e) poplašné, startovací a jiné expanzní přístroje a zařízení,
f) součásti zbraní uvedených pod písmenem a) až e)
g) střelivo a jednotlivé součásti potřebné k jeho výrobě, popřípadě k sestavení nábojů do zbraní uvedených pod písmenem a) až d).“)

³⁰³ § 34 odst. 1 zákona č. 147/1983 Sb., o zbraních a střelivu („*a) zbraně zákeřné, tj. zbraně upravené tak, že lze utajit jejich vzhled, nebo zbraně, u kterých byly původní charakter či podoba změněny tak, aby se jejich použitím mohly způsobit těžší následky,*
b) zbraně, s výjimkou narkotizačních, konstruované nebo upravené k vystřelování chemických, dráždivých nebo toxických látek a pyrotechnických složí, zbraně s tlumiči zvuku nebo se zařízením na osvětlování cíle, zbraně založené na principu elektroindukce,
c) střelná nástrahová a výbušná zařízení.“)

případně orgánům státní správy, a to pouze pro nedovolené zbraně uvedené v § 34 odst. 1 písm. b) a c).³⁰⁴

Co se týče „kulových zbraní“, spadaly do této kategorie zbraně určené pro civilní účely založené na principu uvolnění chemické energie střelného prachu či jiné látky, ale také plynové zbraně (například vzduchovky)³⁰⁵, zbraně narkotizační a také kombinované (zejména kulobrokové). Ustanovení týkající se kulových zbraní se vztahovala rovněž na zbraně brokové, používané k jiným než loveckým účelům.³⁰⁶ Držet a nosit kulovou zbraň bylo možné jen na základě povolení vydaného okresní správou Sboru národní bezpečnosti označeného jako „zbrojní průkaz“.³⁰⁷ Zbrojní průkaz opravňoval konkrétní osobu k držení i nošení kulové zbraně, odpadl tedy dosavadní dualismus, kdy bylo rozlišováno mezi zbrojním listem a zbrojním pasem. Zbrojní průkaz mohl být vydán pouze osobě starší osmnácti let, způsobilé k používání takové zbraně po stránce fyzické, duševní i odborné. Vydání zbrojního průkazu mohl taktéž bránit veřejný zájem či zjištění příslušného orgánu, že žadatel neposkytuje dostatečnou záruku, že zbraně nebude zneužito.³⁰⁸ Stejně jako tomu bylo v minulosti, na vydání zbrojního průkazu nebyl právní nárok a rozhodováno bylo na základě volné úvahy příslušných orgánů. Důvodová zpráva k tomuto uvádí, že zbrojní průkaz by měl být vydán osobě „občansky i politicky spolehlivé s přihlédnutím k celospolečenským zájmům v této oblasti, například k zájmům státní správy lesního hospodářství při ustanovení lesní stráže“.³⁰⁹

Vyžadoval-li to veřejný zájem, mohl být „organizacím“ vydán tzv. hromadný zbrojní průkaz za účelem ochrany jejich majetku, bezpečnosti jejich pracovníků a v některých dalších případech hodných zvláštního zřetele.³¹⁰ Právě institut hromadného zbrojního průkazu částečně zachovává v minulosti používané

³⁰⁴ tamtéž

³⁰⁵ Dle důvodové zprávy se ustanovení týkající se kulových zbraní vztahovala rovněž na plynové zbraně, pokud však splňovaly uvedené parametry týkající se rychlosti střely a uvolněné energie. (*Vládní návrh zákona o zbraních a střelivu, tisk 112: Část 2* [online]. Federální shromáždění Československé socialistické republiky, 1983 [cit. 2020-02-16]. Dostupné z: https://www.psp.cz/eknih/1981fs/tisky/t0112_02.htm)

³⁰⁶ § 4 odst. 2 zákona č. 147/1983 Sb., o zbraních a střelivu

³⁰⁷ § 6 zákona č. 147/1983 Sb., o zbraních a střelivu

³⁰⁸ § 7 zákona č. 147/1983 Sb., o zbraních a střelivu

³⁰⁹ *Vládní návrh zákona o zbraních a střelivu, tisk 112: Část 2* [online]. Federální shromáždění Československé socialistické republiky, 1983 [cit. 2020-02-16]. Dostupné z: https://www.psp.cz/eknih/1981fs/tisky/t0112_02.htm

³¹⁰ § 9 zákona č. 147/1983 Sb., o zbraních a střelivu

rozdílení mezi držím a nošením zbraní, neboť na základě tohoto povolení oprávněná organizace zbraně drží, zatímco konkrétní fyzické osoby v rámci své činnosti zbraně nosí, a to pouze v době plnění svých úkolů. Pro představu se mohlo jednat například o činnost členů závodní stráže podniku.³¹¹ Institut hromadného zbrojního průkazu může z dnešního pohledu působit poněkud kontroverzně, neboť opravňuje k držení a nošení zbraně osoby, aniž by u nich bylo individuálně zkoumáno, zda splňují jednotlivé zákonné předpoklady.

Hlava druhá první části ZZS 1983 se týká loveckých brokových zbraní, definovaných jako „*palné zbraně pro lovecké účely, v nichž se používá brokových nábojů nebo kulových nábojů pro brokové zbraně*“.³¹² Držení a nošení lovecké brokové zbraně bylo povoleno pouze osobě, které byl v souladu s jiným právním předpisem vydán lovecký lístek (zákon č. 23/1962 Sb., o myslivosti).³¹³ Pro účely výuky, odborného výcviku a v jiných případech hodných zvláštního zřetele mohlo být příslušné organizaci vydáno hromadné povolení k držení loveckých brokových zbraní.³¹⁴

Další kategorií zbraní vymezenou ZZS 1983 jsou zbraně vojenské, tedy zbraně určené pro vojenské a bezpečnostní účely. Ustanovení tohoto zákona se však nevztahovala na vojenské zbraně používané v ozbrojených silách a Sboru národní bezpečnosti.³¹⁵ Důvodová zpráva dále uvádí následující: „*Za vojenské zbraně se podle § 25 odst. 1 považují například i pistole ráže 6, 35 mm a 7, 65 mm /i když nejsou vždy označeny vojenskými značkami používané v ozbrojených sborech, neboť jejich určení k bezpečnostním účelům bylo provedeno příslušným rozhodnutím o zavedení do výzbroje. Jsou-li takovéto zbraně používány civilními organizacemi nebo osobami uvedené určení zde chybí, a nejedná se tedy o vojenské zbraně.*“³¹⁶ Podmínky držení a nošení vojenských zbraní jsou však obdobné jako je

³¹¹ *Vládní návrh zákona o zbraních a střelivu, tisk 112: Část 2* [online]. Federální shromáždění Československé socialistické republiky, 1983 [cit. 2020-02-16]. Dostupné z: https://www.psp.cz/eknih/1981fs/tisky/t0112_02.htm

³¹² § 16 zákona č. 147/1983 Sb., o zbraních a střelivu

³¹³ *Vládní návrh zákona o zbraních a střelivu, tisk 112: Část 3* [online]. Federální shromáždění Československé socialistické republiky, 1983 [cit. 2020-02-16]. Dostupné z: https://www.psp.cz/eknih/1981fs/tisky/t0112_03.htm

³¹⁴ § 19 zákona č. 147/1983 Sb., o zbraních a střelivu

³¹⁵ § 25 odst. 1 a 2 zákona č. 147/1983 Sb., o zbraních a střelivu

³¹⁶ *Vládní návrh zákona o zbraních a střelivu, tisk 112: Část 3* [online]. Federální shromáždění Československé socialistické republiky, 1983 [cit. 2020-02-16]. Dostupné z: https://www.psp.cz/eknih/1981fs/tisky/t0112_03.htm

tomu u zbraní kulových, přesto jejich držení a nošení nemělo být civilním osobám v zásadě povolováno, i když to ZZS 1983 explicitně nevylučoval.³¹⁷

Zbraně vyrobené do konce roku 1870 spadaly do kategorie zbraní historických, stejně jako jejich napodobeniny. K držení a nošení historických zbraní nebylo třeba žádného povolení, nestanovil-li zákon jinak. Výjimku z této zásady představovaly historické pistole a revolvery nabíjené zezadu, jejichž držení a nošení se taktéž řídilo ustanoveními ZZS 1983 upravujícími držení a nošení kulových zbraní.³¹⁸ Opomenuta nebyla ani vcelku podrobná úprava znehodnocování zbraní, což mohlo být učiněno pouze na základě povolení orgánu příslušného k vydání zbrojního průkazu, u loveckých zbraní toto povolení vydával národní výbor.³¹⁹ Znehodnocené zbraně však nebylo povoleno nosit.³²⁰

V souvislosti s podmínkami držení a nošení zbraní dle ZZS 1983 nelze opomenout některá ustanovení vyhlášky federálního ministerstva vnitra č. 10/1984 Sb., kterou se vydávají podrobnější předpisy o zbraních a střelivu nabývající účinnosti dne 1. dubna 1984, tedy stejně jako samotný ZZS 1983 (dále jen jako „vyhláška z roku 1984“). Pokud jde o podmínky vydání zbrojního průkazu, které musel žadatel splnit, je třeba upozornit hned na prvé ustanovení vyhlášky z roku 1984, dle kterého muselo být k žádosti o vydání zbrojního průkazu přiloženo mimo jiné vyjádření zaměstnavatele („...pokud je žadatel v pracovním (učebním), případně členském poměru k výrobnímu nebo jednotnému zemědělskému družstvu...“), popřípadě vyjádření místního národního výboru, školy či uměleckého svazu a podobných organizací („...je-li žadatel v důchodu, v domácnosti, studuje, provozuje svobodné povolání nebo jinou činnost...“).³²¹ Shora uvedené formální požadavky kladené na žádost o vydání zbrojního průkazu měly zcela nepochybně za cíl, aby příslušné orgány získaly co nejvíce informací o osobě žadatele za účelem zamezení přístupu ke zbraním osobám, které nebyly považovány za dostatečně spolehlivé k držení či nošení zbraní. S ohledem na to, že na vydání zbrojního průkazu nebyl právní nárok a příslušné orgány postupovaly dle své volné úvahy, jak již bylo výše uvedeno, mohly informace získané například od zaměstnavatele

³¹⁷ tamtéž

³¹⁸ § 28 - 30 zákona č. 147/1983 Sb., o zbraních a střelivu

³¹⁹ § 37 odst. 1 zákona č. 147/1983 Sb., o zbraních a střelivu

³²⁰ § 37 odst. 6 zákona č. 147/1983 Sb., o zbraních a střelivu

³²¹ § 1 odst. 2 písm. a), písm. b) vyhlášky federálního ministerstva vnitra č. 10/1984 Sb., kterou se vydávají podrobnější předpisy o zbraních a střelivu

příspěť k perzekuci těch žadatelů, jejichž vztah k tehdejšímu režimu nebylo možné označit za kladný. Z dnešního pohledu se jeví jako zcela nepřijatelné, aby žadatel o vydání zbrojního průkazu například pro účely sběratelské či sportovní měl povinnost předkládat vyjádření svého zaměstnavatele.

Žadatel, který byl členem Českého či Slovenského mysliveckého svazu, musel příslušným orgánům předložit vyjádření jeho základní organizace. V případě, že bylo žádáno o zbrojní průkaz na kulovou zbraň pro lovecké účely, připojovalo se rovněž stanovisko okresního výboru Českého nebo Slovenského mysliveckého svazu. Obdobným způsobem se postupovalo v případě, kdy bylo žádáno o vydání zbrojního průkazu ke sportovním účelům.³²² Nezbytnou přílohou žádosti o vydání zbrojního průkazu opravňujícího k držení či nošení kulové zbraně byl dle ustanovení § 1 odst. 2 písm. d) vyhlášky z roku 1984 lékařský posudek osvědčující fyzickou a duševní způsobilost k jejímu používání. Na tomto místě je však třeba podotknout, že uvedená stanoviska nebyla pro orgány rozhodující o vydání či nevydání zbrojního průkazu závazná, přestože byla zcela určitě cenným zdrojem informací o osobě žadatele.

Z výše uvedeného je zjevné, že ZZS 1983 do jisté míry opustil dosud používané rozlišování mezi držením a nošením zbraní, respektive rozlišování povolení opravňující k držení a nošení zbraní jak tomu bylo dle ZZS 1949 a ZZS 1938 (zbrojní patent z roku 1852 ve většině případů vyžadoval povolení jen k nošení zbraní). Ačkoli byly oba uvedené pojmy i nadále v zákoně používány, význam tohoto rozlišování již byl minimální, neboť ZZS 1983 počítá jen s jedním druhem povolení, tedy zbrojním průkazem, který opravňoval k držení a nošení zbraně. Opětovný návrat k tomuto „dualismu“ právních vztahů, jejichž předmětem byly zbraně a střelivo, nastal až v souvislosti s přijetím zákona č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o střelných zbraních).

5.3.2. *Nabytí vlastnictví ke kulové zbraní*

Dle ustanovení § 11 ZZS 1983 bylo možné nabýt kulovou zbraň do vlastnictví pouze na základě předchozího povolení příslušného orgánu, kterým byla

³²² § 1 odst. 2 písm. b), písm. c) vyhlášky federálního ministerstva vnitra č. 10/1984 Sb., kterou se vydávají podrobnější předpisy o zbraních a střelivu („...vyjádření tělovýchovné jednoty nebo základní organizace a okresního výboru Československého svazu tělesné výchovy nebo Svazu pro spolupráci s armádou, žádá-li o vydání zbrojního průkazu na kulovou nebo brokovou zbraň pro sportovní nebo branné účely“)

okresní správa Sboru národní bezpečnosti.³²³ Vyhláška z roku 1984 však toto ustanovení dále rozvedla v tom smyslu, že osoba hodlající kulovou zbraň nabýt, které dosud nebyl vydán zbrojní průkaz, byla povinna podat žádost o jeho vydání, a to se všemi náležitostmi, z nichž některé byly blíže rozvedeny výše. Tato žádost, ve které bylo třeba uvést taktéž způsob nabytí zbraně, její druh a podobně, nahrazovala žádost o nákupní povolení.³²⁴ V případě, že osoba hodlající nabýt kulovou zbraň již byla držitelem zbrojního průkazu, bylo třeba podat právě žádost o vydání nákupního povolení, ke které musela být taktéž přiložena vyjádření příslušných organizací působících v oblasti myslivosti, sportu či branné činnosti³²⁵, stejně jako u žádosti o vydání zbrojního průkazu.

5.3.3. Aplikace právních předpisů upravujících držení a nošení zbraní v letech 1945 - 1989

Vzhledem k tomu, že cílem této práce je vedle rozboru příslušných právních předpisů upravujících držení a nošení zbraní rovněž analýza jejich faktické aplikace, jak již bylo učiněno v předchozích kapitolách, v případě období počínajícím komunistickým převratem v roce 1948 a končícím takzvanou sametovou revolucí je třeba na tuto problematiku klást zvláštní důraz. Právě v období komunistické totality totiž velmi často docházelo ke zneužívání diskreční pravomoci příslušných orgánů, neboť jak již bylo výše uvedeno, na vydání všech povolení dle ZZS 1949 a ZZS 1983 nebyl právní nárok.

V návaznosti na výše uvedené je tedy třeba upozornit na již uvedenou skutečnost, že zejména v době účinnosti ZZS 1949 bylo těžiště právní úpravy držení a nošení zbraní přesunuto do oblasti podzákonných předpisů, jejichž vydávání a případné novelizace nebyly předmětem jakéhokoliv legislativního procesu. Příslušné orgány aplikující dotčené právní předpisy však byly dále vázány celou řadou různým způsobem označených předpisů (většinou byly označovány jako „směrnice“ či „instrukce“). Právě nahlédnutím do těchto vnitřních předpisů lze získat konkrétnější představu, jakým způsobem příslušné orgány realizovaly svá oprávnění, tedy zejména možnost rozhodovat o vydání příslušných povolení na základě své volné úvahy. Opomenout však nelze ani omezené možnosti ochrany

³²³ § 11 zákona č. 147/1983 Sb., o zbraních a střelivu

³²⁴ § 6 odst. 1 vyhlášky federálního ministerstva vnitra č. 10/1984 Sb., kterou se vydávají podrobnější předpisy o zbraních a střelivu

³²⁵ § 6 odst. 2 vyhlášky federálního ministerstva vnitra č. 10/1984 Sb., kterou se vydávají podrobnější předpisy o zbraních a střelivu

veřejných subjektivních práv, neboť správní soudnictví bylo fakticky zrušeno již v první polovině padesátých let.³²⁶

Směrnicí o střelných zbraních a střelivu z roku 1962, která byla přílohou nařízení ministerstva vnitra č. 34 z téhož roku, jejíž účinnost byla stanovena na 1. července téhož roku (dále jen jako „směrnice z roku 1962“), bylo stanoveno, že povolení k držení a nošení krátké střelné zbraně mohlo být vydáno jen a pouze osobám, které vykonávaly činnost odpovídající výčtu uvedenému v čl. 4 této směrnice (*„členové vlády a jejich náměstci, poslanci Národního shromáždění a Slovenské národní rady, vedoucí funkcionáři a pracovníci KSČ, předsedové a tajemníci národních výborů, předsedové a tajemníci orgánů Národní fronty, členové lidových milic na doporučení příslušných náčelníků, prokurátoři a soudci, ředitelé a vedoucí zvláště důležitých podniků a zařízení, ústavů a institucí a předsedové JZD, členové pomocné stráže VB a pomocníci Pohraniční stráže po individuálním rozhodnutí náčelníka oddělení VB“*). Osoby uvedené ve shora citovaném výčtu neměly být před vydáním povolení nadále prověřovány.³²⁷ Z výše uvedeného je tedy zřejmé, že běžným občanům nezapojeným do shora zmíněných struktur byl přístup ke krátkým střelným zbraním (tzn. především pistole a revolvery) zcela znemožněn, neboť směrnice z roku 1962 byla pro příslušné orgány závazná, přestože stanovila některé normy zcela nad rámec zákonných i podzákonných předpisů. Pokud jde o lovecké kulové zbraně, mohlo být povolení k jejich držení a nošení vydáno jen *„prověřeným a spolehlivým osobám oddaným socialistickému zřízení“*.³²⁸ V případě brokových loveckých zbraní nebyl dotčenou směrnicí postup příslušných orgánů nijak upřesněn.

Uvedená směrnice byla zrušena nařízením ministra vnitra Československé socialistické republiky č. 5 ze dne 22. března 1984, jehož přílohou byla mimo jiné „Instrukce o zbraních a střelivu“ (dále jen jako „instrukce z roku 1984“), jejímž cílem bylo *„zajištění jednotného postupu útvarů Sboru národní bezpečnosti při povolovacím řízení a vedení evidencí na úseku zbraní a střeliva“*.³²⁹ Za účelem prověření žadatele o vydání zbrojního průkazu měly příslušné orgány lustrvat žadatele v krajských evidencích Veřejné bezpečnosti a v evidencích Státní

³²⁶ MAZANEC, Michal. Historie. *Nejvyšší správní soud* [online]. [cit. 2020-02-24]. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Historie/art/4?menu=174>

³²⁷ čl. 4 směrnice o střelných zbraních a střelivu ze dne 27. června 1962

³²⁸ čl. 5 směrnice o střelných zbraních a střelivu ze dne 27. června 1962

³²⁹ nařízení ministra vnitra Československé socialistické republiky č. 5 ze dne 22. března 1984

bezpečnosti, vyžádat si opis z rejstříku trestů a také charakteristiku žadatele od obvodního (místního) oddělení Veřejné bezpečnosti.³³⁰ Pokud jde o výčet osob, kterým mohlo být povoleno držení a nošení krátké kulové zbraně, nedošlo ve srovnání s dotčeným ustanovením směrnice z roku 1962 k zásadním změnám. Nově sem však byli zařazeni například sportovní střelci II. a vyšší výkonnostní třídy a příslušníci lesní stráže.³³¹ Jiným osobám mohlo být držení a nošení krátkých kulových zbraní povoleno pouze v případě, že svůj souhlas vyslovila správa pořádkové a dopravní služby Veřejné bezpečnosti.³³² Držení a nošení dlouhé kulové zbraně mohlo být povoleno taktéž sportovním střelcům II. a vyšší výkonnostní třídy, držitelům loveckého lístku a příslušníkům lesní stráže.³³³

5.4. Střelecká společenství a jejich činnost v letech 1945 - 1989

Politické, ekonomické a společenské změny související s nastolením komunistického režimu v roce 1948 se projeví nejen v právní úpravě držení a nošení zbraní, nýbrž i v oblasti sportovní střelby a všech souvisejících činností. Organizace zabývající se sportovní střelbou byly nadále začleněny do Svazu pro spolupráci s armádou (takzvaného „Svazarmu“), který se stal základem okresních a krajských střeleckých klubů a zaštiťoval taktéž činnost Československého střeleckého svazu.³³⁴

V souvislosti s činností uskupení zabývajících se sportovní střelbou je na tomto místě třeba upozornit na některá související ustanovení dotčených právních předpisů. Vyhláškou z roku 1950 bylo například stanoveno, že na majitele a provozovatele střelnic se nevztahují ustanovení ZZS 1949, což platilo i pro osoby na střelnicích na takových střelnicích, pokud používané zbraně a střelivo byly právě ve vlastnictví provozovatele střelnice a jejich používání schválil okresní národní výbor.³³⁵ Majitelé či provozovatelé úředně povolených střelnic byli taktéž oprávněni zakoupit zbraň i střelivo pro potřeby této střelnice, a to na základě nákupního povolení vydaného okresním národním výborem.³³⁶ Vyhláška z roku

³³⁰ čl. 2 Instrukce o zbraních a střelivu

³³¹ čl. 4 odst. 1 Instrukce o zbraních a střelivu

³³² čl. 4 odst. 4 Instrukce o zbraních a střelivu

³³³ čl. 4 odst. 2 Instrukce o zbraních a střelivu

³³⁴ BRYCH, Jan, Ladislav JANOŠEK a František PARKAN. *Historie střelectví z ručních palných zbraní: střelecké soutěže, spolky, disciplíny, organizace od 14. století do současnosti*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2018. ISBN 978-80-246-3865-2, 48 - 49 s.

³³⁵ § 21 vyhlášky ministerstev vnitra a národní obrany č. 34/1950 Ú. l., kterou se vydávají podrobnější předpisy k provedení zákona o zbraních a střelivu

³³⁶ § 7 odst. 6 vyhlášky ministerstev vnitra a národní obrany č. 34/1950 Ú. l., kterou se vydávají podrobnější předpisy k provedení zákona o zbraních a střelivu

1953 téměř doslova převzala uvedené normy, avšak orgánem příslušným ke schvalování používání zbraní na střelnicích již byla okresní oddělení ministerstva vnitra.³³⁷ Problematiky sportovní střelby se dotkla taktéž vyhláška z roku 1961, dle které byla střelba povolena pouze v případech odůvodněné potřeby a cvičná střelba umožněna výhradně na schválených střelnicích.³³⁸

Výraznější změny přinesl až ZZS 1983 ve spojení s vyhláškou z roku 1984. Možnost zřízení a provozování střelnice byla stále vázána na povolení, k jehož vydání však byl příslušný Sbor národní bezpečnosti.³³⁹ Jak již bylo výše zmíněno, žadatel o vydání zbrojního průkazu opravňujícího k držení či nošení kulové a brokové zbraně pro sportovní nebo branné účely byl povinen ke své žádosti připojit „*vyjádření tělovýchovné jednoty nebo základní organizace a okresního výboru Československého svazu tělesné výchovy nebo svazu pro spolupráci s armádou*“.³⁴⁰ Vyhláška z roku 1984 dále stanovila mnohem podrobnější náležitosti, které musela splňovat žádost o souhlas ke zřízení střelnice dle § 49 ZZS 1983.³⁴¹ Stejně jako tomu bylo u právní úpravy předcházející, cvičná střelba z kulových, brokových a vojenských zbraních byla povolena pouze na schválených střelnicích. Pod přímým dozorem odborného instruktora bylo na střelnicích povoleno střílet i osobám mladším osmnácti let, pouze však v souvislosti s organizovanou brannou výchovou.³⁴² Střelba z historických zbraní, kterýžto pojem byl blíže definován v § 28 odst. 1 a 2 ZZS 1983, byla povolena i mimo střelnice, a to pouze na základě

³³⁷ § 13 odst. 1 písm. c) vyhlášky ministerstva vnitra č. 365/1953 Ú. l., kterou se vydávají podrobnější předpisy k provedení zákona o zbraních a střelivu

³³⁸ § 3 vyhlášky ministerstva vnitra č. 124/1961 Sb., o střelných zbraních a střelivu

³³⁹ § 49 odst. 1 zákona č. 147/1983 Sb., o zbraních a střelivu

³⁴⁰ § 1 odst. 2 písm. c) vyhlášky federálního ministerstva vnitra č. 10/1984 Sb., kterou se vydávají podrobnější předpisy o zbraních a střelivu

³⁴¹ § 32 vyhlášky federálního ministerstva vnitra č. 10/1984 Sb., kterou se vydávají podrobnější předpisy o zbraních a střelivu („(1) V žádosti o souhlas ke zřízení střelnice musí organizace uvést: a) název a sídlo organizace, b) místo, kde má být střelnice zřízena, c) druh střelnice (stálá, jednorázová, sportovní, lovecká, podniková), d) důvod, pro který žádá o povolení, e) doporučení nadřízeného orgánu nebo organizace.

(2) K žádosti musí organizace připojit:

a) rozhodnutí stavebního úřadu o umístění stavby, b) stavební dokumentaci, c) situační náčrt střelnice s vyznačením prostředků k zajištění bezpečnosti při střelbě (například ochranných valů, krytů pro strážné a cílné), d) posudek soudního znalce z oboru střeliva a výbušnin (specializace balistika).

(3) Žádost organizace o souhlas k provozu střelnice musí obsahovat kromě náležitostí uvedených v odstavci 1 písm. a) a c) a odstavci 2 písm. b) a c), též posudek soudního znalce z oboru střeliva a výbušnin (specializace balistika), zda jsou splněna hlediska zajištění bezpečnosti při střelbě, a provozní řád.

(4) Pokud organizace žádá o souhlas ke zřízení a provozu jednorázové střelnice, musí žádost obsahovat náležitosti uvedené v odstavci 1 a odstavci 2 písm. c) a d), souhlas vlastníka (správce), popřípadě uživatele pozemku, na kterém má být tato střelnice zřízena, a dobu střelby.“)

³⁴² § 55 zákona č. 147/1983 Sb., o zbraních a střelivu

povolení vydaného okresní správou sboru národní bezpečnosti.³⁴³ Dle důvodové zprávy k ZZS 1983 měla být cvičná střelba osobami mladšími osmnácti let prováděna zejména v souvislosti s činností Svazu pro spolupráci s armádou.³⁴⁴ Orgány Svazu pro spolupráci s armádou byly dále oprávněny nakupovat střelivo potřebné k činnosti svých organizací na základě zvláštního povolení Sboru národní bezpečnosti.³⁴⁵

Přestože se v době komunistické totality povaha společenství zabývajících se sportovní a zájmovou střelbou oproti období přecházejícímu velmi změnila, zůstala střelba stále vyhledávanou činností. Téměř vymizely spolky a jiná uskupení ryze soukromoprávní povahy a byly nahrazeny jinými organizacemi, jejichž činnost byla více či méně ideologicky ovlivňována. Skutečnost, že bude střelba provozována jako sport či volnočasová aktivita, byla rovněž částečně reflektována v právní úpravě, zejména pak v ZZS 1983 a ve vyhlášce z roku 1984, přesto však byl rozvoj podobných aktivit dosti omezován takovým způsobem, aby se tehdejšímu režimu nevymkl z rukou a nakládání se zbraněmi, ať už na střelnicích nebo mimo ně, bylo pokud možno zapovězeno těm osobám, které z pohledu tehdejší vládnoucí garnitury nebylo možno považovat za spolehlivé. V přecházejícím výkladu byl několikrát zmíněn Svaz pro spolupráci s armádou (často také známý pod zkratkou „Svazarm“) jakožto organizace, která na sportovní a obecně vzato zájmovou střelbu měla značný vliv. Jednalo se o organizaci založenou zákonem o branné výchově z roku 1951³⁴⁶, jejímž cílem bylo především organizovat, řídit a kontrolovat provádění branné výchovy v rámci dobrovolných organizací. Svazarm byl samotným zákonem výslovně označen za právnickou osobu.³⁴⁷ Vymezení úkolů Svazarmu je však třeba vnímat v kontextu doby, ve které působil, jelikož byl vedle mnoha jiných podobných organizací taktéž mocenským a propagandistickým nástrojem tehdejšího režimu, který se prostřednictvím svých aktivit snažil zlepšit obraz zejména ozbrojených složek v očích veřejnosti.

Po roce 1989 však již mohla být střelba opět svobodně provozována jakožto sport či volnočasová aktivita, a to bez zásadních zásahů ze strany státní moci. Další

³⁴³ § 56 odst. 2 zákona č. 147/1983 Sb., o zbraních a střelivu

³⁴⁴ *Vládní návrh zákona o zbraních a střelivu, tisk 112: Část 3* [online]. Federální shromáždění Československé socialistické republiky, 1983 [cit. 2020-02-16]. Dostupné z: https://www.psp.cz/eknih/1981fs/tisky/t0112_03.htm

³⁴⁵ tamtéž

³⁴⁶ zákon č. 92/1951 Sb., o branné výchově

³⁴⁷ § 5 zákona č. 92/1951 Sb., o branné výchově

zlepšení podmínek pro sportovní střelce zcela nepochybně nastalo v souvislosti s přijetím nového zákona upravujícího problematiku držení a nošení zbraní, k čemuž došlo v roce 1995.

5.5. *Shrnutí*

Období mezi léty 1945 a 1989 mělo pro vývoj právní úpravy držení a nošení zbraní v tehdejší Československu a také v obou nástupnických státech zcela stěžejní význam. Přestože po druhé světové válce došlo k obnovení právního stavu z doby takzvané první republiky, jehož pilířem byl zejména zbrojní patent z roku 1852, nebyla stále odstraněna roztržičnost právní úpravy, neboť odlišné právní poměry panovaly na území Slovenska. Tento v této práci již několikrát zmíněný partikularismus byl odstraněn až přijetím ZZS 1949. Jednota právní úpravy již zůstala zachována i za účinnosti ZZS 1983 a k jejímu narušení došlo až po zániku Československa, kdy oba nástupnické státy přišly s vlastní legislativou. Sjednocení dosud roztržičené právní úpravy však dle mého názoru zůstává jediným počinem z doby komunistické totality, který lze v rámci zkoumané problematiky hodnotit pozitivně.

Pokud jde o ZZS 1949, jedná se o velice stručný předpis, který stanovil pouze základní rámec právní úpravy dotčené problematiky, přičemž řada klíčových otázek byla upravena v jednotlivých prováděcích vyhláškách, jejichž podobu ovlivňovalo zejména ministerstvo vnitra. Z dnešního pohledu se jeví jako nepřijatelné, aby zákon umožnil orgánu moci výkonné svou podzákonnou normotvorbou takto výrazné ovlivňování konečné podoby právní úpravy jako celku. Za nejvýznamnější změnu plynoucí ze samotného ZZS 1949 považují nově zavedený princip, dle kterého bylo i k pouhému držení zbraní třeba povolení vydaného příslušnými správními orgány, což zbrojní patent z roku 1852 nevyžadoval. Ve zbytku však ZZS 1949 nepřinesl žádné zcela přelomové změny koncepčního charakteru.

Ve srovnání se svým předchůdcem byl ZZS 1983 v mnohém podrobnější a podzákonným předpisům neoponechával tak široký prostor. Přesto však celá řada významných otázek byla upravena vyhláškou z roku 1984. Stejně jako tomu bylo v předcházejícím období, na vydání jakéhokoliv povolení nebyl právní nárok ani v případě, kdy žadatel splňoval všechny podmínky stanovené zákonem, neboť bylo vždy rozhodováno na základě volné úvahy příslušného orgánu veřejné správy.

Vzhledem k tehdejšímu politickým poměrům byl tento přístup mnohem častěji zneužíván, než tomu bylo v období před druhou světovou válkou, neboť možnost nezávislého soudního přezkumu dotčených rozhodnutí byla velmi omezená. V návaznosti na výše uvedené nelze zapomenout, že vedle zákonů a podzákonných právních předpisů hrály v aplikační praxi významnou roli vnitřní předpisy závazné pro správní orgány příslušné k vydávání povolení. Normy v nich uvedené tedy významným způsobem dotvářely podobu aplikace dotčených předpisů a faktického postavení jednotlivých subjektů.

Samotnou aplikaci všech právních předpisů upravujících dotčenou problematiku v letech 1945 - 1989 lze tedy shrnout tak, že tehdejší vládnoucí garnitura prostřednictvím legislativy a působením na orgány příslušné k vydávání dotčených povolení učinila maximum pro to, aby byl přístup ke zbraním zamezen těm osobám, které byly z pohledu tehdejšího režimu nespolehlivé. Zásadně tak byl potlačen princip rovnosti před zákonem, právní jistoty a legitimního očekávání. V návaznosti na uvedené nelze opomenout skutečnost, že v dotčeném období došlo k podrobnějšímu rozpracování ustanovení jednotlivých právních předpisů upravujících především evidenci zbraní, problematiku jejich nabývání a také zcizování, na což nebyl před druhou světovou válkou kladen takový důraz. Výše uvedené lze nepochybně taktéž přičíst snaze o získání co největší kontroly nad osobami, které byly oprávněny držet či nosit zbraně. Přes veškeré výhrady k právním poměrům panujícím v oblasti zbraní a střeliva ve zkoumaném období však snahu o přesnou evidenci zbraní nacházejících se v rukou civilních osob nelze považovat bez dalšího za negativní.

Přestože přístup státní moci ke zbraním v letech 1945 - 1989 lze označit za velmi restriktivní, byly zbraně mezi civilními osobami i tak dosti rozšířené a jejich vlastnictví nebylo ničím výjimečným. Důvodová zpráva k ZZS 1983 například uvádí, že v době příprav tohoto právního předpisu bylo legálně drženo čtyři sta tisíc kusů loveckých brokových zbraní, devadesát pět tisíc kusů dlouhých kulových zbraní (převážně loveckých kulovnic) a osmdesát tisíc kusů krátkých kulových zbraní (zejména pistolí a revolverů).³⁴⁸ Pro srovnání, ke dni 30. červnu roku 2018 Policie České republiky evidovala více než osm set tisíc kusů legálně držených

³⁴⁸ *Vládní návrh zákona o zbraních a střelivu, tisk 112: Část 2* [online]. Federální shromáždění Československé socialistické republiky, 1983 [cit. 2020-02-16]. Dostupné z: https://www.psp.cz/eknih/1981fs/tisky/t0112_02.htm

střelných zbraní podléhajících povolení či ohlášení³⁴⁹, tzn. zbraně kategorie A, B a C, jak jsou definovány zákonem č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních).³⁵⁰ Přestože počet uvedený v důvodové zprávě k ZZS 1983 zahrnuje i zbraně držené na území Slovenska, považuji i tak množství legálně držených zbraní na počátku osmdesátých let minulého století za relativně vysoké. Za zmínku však stojí, že drtivá většina zbraní byla určena pro lovecké účely, což již v dnešní době zdaleka neplatí.³⁵¹ Ve srovnání s obdobím nacistické okupace tedy lze konstatovat, že komunistický režim přeci jen částečně připouštěl možnost držení a nošení zbraní fyzickými osobami z řad širší veřejnosti, přesto však byl tento prostor velmi omezený. Základním cílem právní úpravy v dané oblasti bylo omezení přístupu ke zbraním těm osobám, které nebyly tehdejšímu režimu příliš nakloněny a představovaly tak z jeho pohledu bezpečnostní riziko. Přístup ke zbraním byl velmi komplikovaný rovněž pro ty osoby, které je hodlaly užívat ke sportovním účelům, pokud nebyly organizovány jako členové žádných státem povolených organizací. Výše uvedené platí dvojnásob pro zbraně krátké, které mohly být mimo veřejný sektor drženy či nošeny jen výjimečně a jejich legální nabytí a užívání bylo pro běžné občany fakticky nedosažitelné.

³⁴⁹ *Statistické údaje o zbraních* [online]. Policie České republiky, 2018 [cit. 2020-03-07]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-udaje-o-zbranich.aspx>

³⁵⁰ § 3 - 6 zákona č. 119/2002 Sb., o zbraních

³⁵¹ *Statistické údaje o zbraních* [online]. Policie České republiky, 2018 [cit. 2020-03-07]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-udaje-o-zbranich.aspx>

6. Právní úprava v letech 1989 - 2020

6.1. Obecné výklady

Již v úvodu této práce bylo avizováno, že závěrečná kapitola bude věnována právní úpravě držení a nošení zbraní od roku 1989 do současnosti, tedy do počátku roku 2020. Vzhledem k tomu, že takto vymezenému tématu odpovídá mimo jiné i současná právní úprava dotčené problematiky soustředěná zejména v zákoně č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu³⁵², je třeba pro správné pochopení následujícího výkladu zdůraznit, že jeho předmětem nebude podrobný rozbor jednotlivých ustanovení zákona č. 119/2002 Sb., jaký by bylo vhodné provést zejména v obdobné práci z oboru správního práva. S ohledem na povahu této práce jako celku je cílem této kapitoly zejména analyzovat a zhodnotit nejvýraznější vývojové tendence a principy, které se projeví v oblasti právní úpravy držení a nošení zbraní po roce 1989 a zasadit je do širšího kontextu událostí, jak tomu bylo učiněno v kapitolách předcházejících.

Společenské a politické změny související s koncem komunistického režimu měly za následek rovněž přestavbu dosavadního právního řádu, zvláště pak v některých oblastech, které byly dosavadní legislativou zcela opomíjeny, nebo v nichž byly existující předpisy v nově nastalých poměrech zcela nepoužitelné. Za příklad zcela určitě poslouží potřeba právní úpravy reflektující etablované soukromé podnikání a tržní ekonomiku státu. Přestože dosavadní legislativu nebylo možné změnit takřikajíc „ze dne na den“, nelze opomenout zcela odlišné pojmání práva, založené na demokratických principech a respektu k právům a svobodám zaručených ústavním pořádkem.³⁵³ Shora naznačené tendence se začaly projevovat rovněž v oblasti právní úpravy držení a nošení zbraní, o čemž bude blíže pojednáno právě v této kapitole. Následující pojednání bude taktéž obsahovat některé komparativní prvky, pokud jde o vybrané rozdíly v právní úpravě držení a nošení

³⁵² celým názvem zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu a o změně zákona č. 156/2000 Sb., o ověřování střelných zbraní, střeliva a pyrotechnických předmětů a o změně zákona č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o střelných zbraních), ve znění zákona č. 13/1998 Sb., a zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, (zákon o zbraních)

³⁵³ VOJÁČEK, Ladislav, Karel SCHELLE a Vilém KNOLL. *České právní dějiny*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-257-8, 575 s.

zbraně v České republice a na Slovensku, jelikož se právní řády obou nově vzniklých států postupem času vydaly v některých ohledech odlišnými cestami.

6.2. Zákon č. 147/1983 Sb., o zbraních a střelivu a jeho aplikace po roce 1989

Pilířem právní úpravy držení a nošení zbraní po roce 1989 stále zůstal ZZS 1983, který však byl částečně novelizován zákonem ze dne 1. března 1990 č. 49/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 147/1983 Sb., o zbraních a střelivu. Dle důvodové zprávy bylo prvořadým cílem zmíněné novelizace ZZS 1983 zejména získání přehledu o držitelích zbraní na základě individuálních i hromadných povolení.³⁵⁴

Opomenout nelze především novelizaci ustanovení § 7 ZZS 1983 stanovující podmínky k vydání povolení k držení a nošení kulových zbraní. Zbrojní průkaz mohl být nově vydán „*osobě starší 18 let, občansky bezúhonné, fyzicky, duševně a odborně způsobilé k používání kulové zbraně, pokud tato osoba skýtá záruku, že zbraně nebude zneužito*“, vypuštěno však bylo sousloví „*nebrání-li tomu veřejný zájem*“. Nově bylo stanoveno, že zbrojní průkaz mohl opravňovat k držení a nošení zbraní určených ke sportovním či loveckým účelům, zbraní používaných v souvislosti s výkonem povolání či zaměstnání a nakonec v případech hodných zvláštního zřetele i za účelem ochrany osoby nebo majetku.³⁵⁵ Vyhláškou federálního ministerstva vnitra pak mělo být stanoveno, „*kteřé zbraně se považují pro účely tohoto zákona za zbraně určené pro lovecké nebo sportovní účely a za zbraně používané v souvislosti s výkonem povolání nebo zaměstnání*“.³⁵⁶ V návaznosti na to pozbývaly platnosti zbrojní průkazy vydané před nabytím účinnosti zákona č. 49/1990 Sb., což se však nevztahovalo na ty, které opravňovaly k držení a nošení kulových zbraní určených pro lovecké či sportovní účely.³⁵⁷ Osobám oprávněným držet a nosit kulové zbraně k jiným účelům než sportovním a loveckým byla uložena povinnost tyto kulové zbraně včetně střeliva odevzdat do úschovy okresní správě Sboru národní bezpečnosti. Osoby, které odevzdaly zbraně

³⁵⁴ *Návrh poslanců Federálního shromáždění Blanky Hykové, Ladislava Lise, Vladimíra Mikule, Karola Stome a Josefa Bartončíka Zákon ze dne 1990, kterým se mění a doplňuje zákon č. 147/1983 Sb., o zbraních a střelivu, tisk 258 [online]. Federální shromáždění Československé socialistické republiky, 1990 [cit. 2020-02-27]. Dostupné z: https://www.psp.cz/eknih/1986fs/tisky/t0258_00.htm*

³⁵⁵ § 7 odst. 1 zákona č. 147/1983 Sb., o zbraních a střelivu, ve znění zákona č. 49/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 147/1983 Sb., o zbraních a střelivu

³⁵⁶ § 7 odst. 2 zákona č. 147/1983 Sb., o zbraních a střelivu, ve znění zákona č. 49/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 147/1983 Sb., o zbraních a střelivu

³⁵⁷ čl. II odst. 1 zákona č. 49/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 147/1983 Sb., o zbraních a střelivu

v souladu s výše uvedeným, byly oprávněny do 31. března 1990 (tedy do třiceti dnů od nabytí účinnosti zákona č. 49/1990 Sb.) požádat o vydání nového zbrojního průkazu.³⁵⁸

Novelizace se dotkla i institutu hromadného povolení k držení kulových zbraní dle § 9 ZZS 1983. Organizace oprávněné k držení zbraní na základě hromadného povolení měly nově povinnost do 10. března 1990 ohlásit okresní správě Sboru národní bezpečnosti národně těch osob, které byly v rámci činnosti organizace odpovědné za nakládání se zbraněmi.³⁵⁹ Ustanovení § 9 ZZS 1983 bylo dále rozšířeno o čtvrtý odstavec, dle kterého mohlo být hromadné povolení k držení zbraní odňato, pokud pominuly důvody vedoucí k jeho udělení.³⁶⁰ Potřeba výslovného zakotvení oprávnění k odnětí hromadného povolení k držení zbraní byla zdůrazňována již v důvodové zprávě k návrhu zákona č. 49/1990 Sb.³⁶¹ Novelizace ZZS 1983 v oblasti hromadného povolení k držení zbraní již částečně naznačuje, že osud tohoto institutu bude již brzy zpečetěn a nadále budou potřebná povolení vydávána jen a pouze individuálně. Z mého pohledu byla zvolená cesta správná, neboť se tento institut jeví jako typický „produkt své doby“, kdy tehdejší režim měl zájem na vyzbrojení jistých „organizací“, například za účelem vykonávání ostrahy významných podniků a podobně. V současných podmínkách však dle mého názoru podobný institut již nemá místo, neboť žádosti o povolení k držení a nošení zbraní by měly být posuzovány právě s ohledem na schopnosti a vlastnosti konkrétní fyzické osoby, jak je tomu dle aktuální právní úpravy.

Novela ZZS 1983 dále výslovně zakotvila právo podat k soudu opravný prostředek proti rozhodnutí učiněnému dle § 7 a § 8 ZZS 1983, tzn. proti rozhodnutí o vydání či nevydání zbrojního průkazu opravňujícího k držení a nošení kulové zbraně, případně o jeho odnětí.³⁶² Zákon č. 49/1990 Sb. na tomto místě výslovně odkazuje na ustanovení §§ 244 - 250 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

³⁵⁸ čl. II odst. 3 zákona č. 49/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 147/1983 Sb., o zbraních a střelivu

³⁵⁹ čl. II odst. 5 zákona č. 49/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 147/1983 Sb., o zbraních a střelivu

³⁶⁰ § 9 odst. 4 zákona č. 147/1983 Sb., o zbraních a střelivu, ve znění zákona č. 49/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 147/1983 Sb., o zbraních a střelivu

³⁶¹ *Návrh poslanců Federálního shromáždění Blanky Hykové, Ladislava Lise, Vladimíra Mikule, Karola Stome a Josefa Bartončíka Zákon ze dne 1990, kterým se mění a doplňuje zákon č. 147/1983 Sb., o zbraních a střelivu, tisk 258* [online]. Federální shromáždění Československé socialistické republiky, 1990 [cit. 2020-02-27]. Dostupné z: https://www.psp.cz/eknih/1986fs/tisky/t0258_00.htm

³⁶² § 61 odst. 2 zákona č. 147/1983 Sb., o zbraních a střelivu, ve znění zákona č. 49/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 147/1983 Sb., o zbraních a střelivu

(dále jen jako „OSŘ“). Na tomto místě je však třeba připomenout, že na počátku devadesátých let nefungovalo tzv. správní soudnictví v podobě, v jaké jej známe dnes. Dle ustanovení § 244 OSŘ ve znění účinném v době vydání zákona č. 49/1990 Sb. (tzn. ke dni 1. březnu 1990), byly soudy oprávněny přezkoumat rozhodnutí jiných orgánů, přičemž mělo být postupováno právě dle OSŘ, nestanovil-li zvláštní zákon jinak.³⁶³ K přezkumu rozhodnutí vydaných okresní správou Sboru národní bezpečnosti (od roku 1991 příslušnému útvaru Policie České republiky) na základě § 7 a § 8 ZZS 1983 byl příslušný okresní soud, v jehož obvodu bylo sídlo orgánu, jehož rozhodnutí bylo předmětem přezkumu.³⁶⁴ Dotčená ustanovení však prošla novelizacemi, přičemž od 1. ledna roku 1992 do 31. prosince 2000 byla dotčená rozhodnutí přezkoumávána v souladu s částí pátou OSŘ označenou jako „správní soudnictví“.³⁶⁵

V roce 1990 prošla novelizací rovněž vyhláška z roku 1984³⁶⁶, k žádosti o vydání zbrojního průkazu bylo nadále třeba připojit lékařský posudek dokládající fyzickou a duševní způsobilost; potvrzení zaměstnavatele či místního národního výboru, případně platnou koncesi (bylo-li žádáno o vydání zbrojního průkazu na kulovou zbraň, která měla být používána v souvislosti s výkonem povolání či zaměstnání); lovecký lístek, pokud bylo žádáno o zbrojní průkaz na kulovou zbraň určenou pro lovecké účely; doklad o dosažení příslušné výkonnostní třídy (pokud bylo žádáno o vydání zbrojního průkazu na kulovou zbraň určenou ke sportovním účelům).³⁶⁷ Povinnost přiložit k žádosti o vydání zbrojního průkazu vyjádření zaměstnavatele tedy zůstala zachována i po novelizaci ZZS 1983, přestože se tento požadavek může jevit jako přežitek z doby totalitního režimu směřující k získání co nejvíce informací o osobě žadatele, a to mnohdy i těch informací, které by v demokratickém právním státě orgánu rozhodujícímu o vydání či nevydání

³⁶³ § 244 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. dubna 1964 do 30. června 1990.

³⁶⁴ § 245 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. dubna 1964 do 30. června 1990.

³⁶⁵ § 244 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. ledna 1992 do 31. prosince 2000

³⁶⁶ vyhláškou federálního ministerstva vnitra č. 264/1990 Sb., kterou se mění a doplňuje vyhláška federálního ministerstva vnitra č. 10/1984 Sb., kterou se vydávají podrobnější předpisy o zbraních a střelivu

³⁶⁷ § 1 odst. 2 vyhlášky federálního ministerstva vnitra č. 10/1984 Sb., kterou se vydávají podrobnější předpisy o zbraních a střelivu, ve znění vyhlášky federálního ministerstva vnitra č. 264/1990 Sb., kterou se mění a doplňuje vyhláška federálního ministerstva vnitra č. 10/1984 Sb., kterou se vydávají podrobnější předpisy o zbraních a střelivu

zbrojního průkazu neměly být známy, respektive by neměly být relevantní pro posouzení dotčené žádosti.

Jak již bylo výše naznačeno, ustanovením § 7 odst. 2 ZZS 1983 ve znění zákona č. 49/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje ZZS 1983, bylo federální ministerstvo vnitra zmocněno k vydání vyhlášky stanovující, „*kteřé zbraně se považují pro účely tohoto zákona za zbraně určené pro lovecké nebo sportovní účely a za zbraně používané v souvislosti s výkonem povolání nebo zaměstnání*“.³⁶⁸ Citované ustanovení bylo naplněno vydáním vyhlášky č. 264/1990 Sb., kterou se mění a doplňuje vyhláška z roku 1984 („*(1) Za zbraň určenou pro lovecké účely se považuje zbraň, jejíž držení a nošení má být povoleno držiteli platného loveckého lístku k výkonu práva myslivosti. (2) Za zbraň určenou pro sportovní účely se považuje zbraň, jejíž držení a nošení má být povoleno ke sportovní činnosti nositeli výkonnostní třídy ve střelbě nebo v jiné sportovní disciplíně, jejíž součástí je střelba. (3) Za zbraně používané v souvislosti s výkonem povolání nebo zaměstnání se považují speciální expanzní přístroje uvedené v § 32 odst. 1 zákona a zbraně, jejichž držení a nošení má být povoleno osobám, které podle zvláštních předpisů při výkonu povolání nebo zaměstnání musí být ozbrojeny anebo jsou při něm oprávněny k použití zbraně.*“).³⁶⁹

Přestože dotčené právní předpisy prošly po roce 1989 dílčími novelizacemi, kterými bylo částečně reagováno na nově nastolené společenské a ekonomické poměry související s pádem komunistického režimu, zůstaly základní principy dosavadní právní úpravy zachovány. Ačkoli bylo rozhodování plynoucí z libovůle příslušného orgánu po roce 1989 zcela nepochybně méně časté než tomu bylo v období předcházejícím, stále neexistoval právní nárok na vydání zbrojního průkazu, a to ani v případě, kdy žadatel splňoval všechny zákonné podmínky. O tom, jaká byla aplikační praxe příslušných orgánů ve vztahu k předpisům upravujícím problematiku držení a nošení zbraní v letech 1990 - 1995, si lze učinit konkrétní představu především na základě některých konkrétních rozhodnutí. Spíše rezervovaný přístup k vydávání zbrojních průkazů lze demonstrovat například na

³⁶⁸ § 7 odst. 2 zákona č. 147/1983 Sb., o zbraních a střelivu, ve znění zákona č. 49/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 147/1983 Sb., o zbraních a střelivu

³⁶⁹ § 1a vyhlášky federálního ministerstva vnitra č. 10/1984 Sb., kterou se vydávají podrobnější předpisy o zbraních a střelivu, ve znění vyhlášky federálního ministerstva vnitra č. 264/1990 Sb., kterou se mění a doplňuje vyhláška federálního ministerstva vnitra č. 10/1984 Sb., kterou se vydávají podrobnější předpisy o zbraních a střelivu

rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 4. února 1993, v řízení vedeném pod sp. zn. 15 Ca 325/92, který byl rovněž publikován ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek (R 27/1994). Předmětem uvedeného řízení bylo rozhodování o opravném prostředku žadatele o vydání zbrojního průkazu na krátkou kulovou zbraň, který byl zaměstnancem právnické osoby disponující hromadným povolením k držení zbraní. Krajský soud v Ústí nad Labem v uvedeném rozsudku zdůraznil, že vydání zbrojního průkazu je věcí úvahy příslušného správního orgánu. Co se týče přezkumu rozhodnutí vydaného příslušným orgánem Policie České republiky, došel soud k závěru, že nebylo vybočeno z mezí stanovených ZZS 1983, přestože bylo dále konstatováno, že žadatel splnil předpoklady uvedené v § 7 ZZS 1983 a soudu nebyly známy jakékoliv okolnosti odůvodňující skutečnost, že by hrozilo zneužití zbraně ze strany žadatele. Dále bylo zdůrazněno, že splnění základních předpokladů uvedených v ustanovení § 7 odst. 1, věť první ZZS 1983 nepostačuje, neboť je vždy „*nutno zkoumat, zda je dán některý z důvodů uvedených ve druhé větě citovaného ustanovení zákona o zbraních a střelivu*“.³⁷⁰ Dále bylo uvedeno, že žadatel mohl plnit své pracovní úkoly, když byl oprávněn nosit zbraň právě na základě hromadného povolení vydaného jeho zaměstnavateli. Závěrem svého rozsudku uvedl Krajský soud v Ústí nad Labem následující: „*Jestliže tedy lze zajistit splnění účelu, k němuž má zbraň sloužit, jiným způsobem než vystavením individuálního zbrojního průkazu, tj. lze-li zajistit splnění tohoto účelu pomocí již vystaveného hromadného zbrojního průkazu, potom nejde o případ hodný zvláštního zřetele k vystavení povolení držet a nosit zbraně podle ustanovení § 7 odst. 1 zákona o zbraních a střelivu. Správní orgán proto nepochybil, jestliže zamítl žádost navrhovatele o vydání zbrojního průkazu, a soud proto jeho rozhodnutí jako zákonu a zjištěnému skutkovému stavu odpovídající potvrdil (§ 250q odst. 2 o. s. ř.)*“.³⁷¹ V případech, kdy měla být zbraň užívána v souvislosti s výkonem povolání či zaměstnání, tedy stále převládal přístup, dle kterého měly být zbraně nošeny primárně na základě hromadných povolení a individuální zbrojní průkazy byly v obdobných situacích institutem, který měl spíše subsidiární povahu. Ke změně principů, ze kterých vycházela právní úprava držení a nošení zbraní vzniknuvší v době komunistické totality, tedy došlo

³⁷⁰ Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 4. února 1993, sp. zn. 15 Ca 325/92 (R 27/1994)

³⁷¹ tamtéž

až v souvislosti s přijetím zcela nového zákona upravujícího zkoumanou problematiku, k čemuž došlo až v roce 1995.

6.3. Zákon č. 288/1995 Sb.

Právní úprava držení a nošení zbraní vzniknuvší v první polovině osmdesátých let vykazovala celou řadu nedostatků a potřeba vytvoření zcela nových předpisů založených na principech odpovídajících nově nastoleným poměrům byla neodvratná. Již v roce 1993 bylo tehdejší vládou přikročeno k formulaci základních zásad nového zákona o střelných zbraních a střelivu. Mezi nejdůležitější požadavky na nový zákon bylo zařazeno zejména opětovné rozlišování pojmů držení a nošení zbraně, stanovení podmínek pro efektivnější registraci zbraní, vymezení jednotlivých „skupin“ zbrojních průkazů spojených s rozdílnými oprávněními jeho držitelů a vydávání zbrojního průkazu na základě registračního principu (aby osoba splňující zákonné podmínky měla na vydání zbrojního průkazu právní nárok).³⁷² Právníkům osobám již měly být zbrojní průkazy (povolení k držení zbraně právnickou osobou bylo zákonem č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu označováno jako „zbrojní oprávnění“) vydávány stále na základě principu povolovacího, přičemž nakládat se zbraněmi vlastněnými právnickou osobou měli nadále již jen držitelé „individuálního“ zbrojního průkazu.³⁷³

Důvodová zpráva k zákonu č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o střelných zbraních) taktéž zdůrazňovala potřebu přijetí nové právní úpravy v oblasti zbraní a střeliva, neboť dosavadní již nebyla „*v souladu se současnými zájmy jednotlivých občanů, ale ani se zájmy veřejnými, které již vycházejí z kvalitativně odlišného společenského prostředí*“. Nový zákon měl dle důvodové zprávy představovat kompromis mezi příliš liberálním přístupem k otázce nakládání se zbraněmi civilními osobami a naopak přísnou regulací dotčených aktivit. Nově měl být stanoven takový legislativní rámec „*v němž se každý řádný občan po splnění stanovených podmínek může stát držitelem zbrojního průkazu za účelem ochrany osoby a majetku, k výkonu zaměstnání, ke sportu a lovu, či*

³⁷² *Vládní návrh - zásady zákona o střelných zbraních a střelivu, tisk 577: Část 1* [online]. Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna, 1993 [cit. 2020-02-28]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/1993ps/tisky/t057700a.htm>

³⁷³ *Vládní návrh - zásady zákona o střelných zbraních a střelivu, tisk 577: Část 2* [online]. Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna, 1993 [cit. 2020-02-28]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/1993ps/tisky/t057700b.htm>

sběratelství zbraní a střeliva“.³⁷⁴ Důvodová zpráva taktéž upozorňuje na některé nedostatky dosavadní právní úpravy, zejména pak dosti vágní vymezení podmínek, které musel splňovat žadatel o vydání zbrojního průkazu, pokud jde o bezúhonnost, spolehlivost, odbornou a zdravotní způsobilost. Dále je opětovně upozorňováno na nepřijatelnost dalšího fungování institutu hromadného povolení k držení zbraní.³⁷⁵

Vládní návrh nového zákona o střelných zbraních a střelivu byl dále předložen vybraným výborům poslanecké sněmovny, které jej doporučily přijmout, avšak s některými dílčími změnami.³⁷⁶ Zákon č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o střelných zbraních) (dále jen jako „ZZS 1995“) nabyl účinnosti dne 1. března 1996.³⁷⁷ Pokud jde o systematiku ZZS 1995, tvoří tento zákon celkem sto jedna paragrafů členěných do třinácti částí.

6.3.1. *Obecná ustanovení zákona č. 288/1995 Sb.*

Ve srovnání se staršími zákony a dalšími předpisy upravujícími zkoumanou problematiku obsahuje ZZS 1995 široký okruh legálních definic řady pojmů souvisejících s předmětem úpravy. Vedle definice střelné, palné a mechanické zbraně³⁷⁸ stojí za zmínku ustanovení § 3 písm. m) ZZS 1995, kterým je vymezen pojem zbraní určených k ochraně zdraví, života a majetku. Jednalo se o pistole či revolvery o celkové délce menší než 350 mm, pro které byly používány náboje kratší než 35 mm. Dále do této kategorie spadaly některé zbraně vystřelující pryžové nebo obdobné sférické střely.³⁷⁹ Na rozdíl od předcházející právní úpravy se ZZS 1995 opět vrací k rozlišování obsahu pojmů držení a nošení zbraní. Oba uvedené pojmy taktéž mají svou legální definici, dle které se držení zbraně (případně střeliva) rozumí stav, kdy dotčená osoba má zbraň u sebe, případně ji jinak přechovává ve stavu vylučujícím její okamžité použití.³⁸⁰ Naproti tomu nošení

³⁷⁴ Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o střelných zbraních)

³⁷⁵ tamtéž

³⁷⁶ *Společná zpráva výborů Poslanecké sněmovny k vládnímu návrhu zákona o střelných zbraních a střelivu (zákon o střelných zbraních), tisk 1804* [online]. Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna, 1995 [cit. 2020-02-28]. Dostupné z:

<https://www.psp.cz/eknih/1993ps/tisky/t180400.htm>

³⁷⁷ § 101 zákona č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o střelných zbraních)

³⁷⁸ § 3 zákona č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních) („*Pro účely tohoto zákona se rozumí a) střelnou zbraní zbraň, u které je funkce odvozena od okamžitého uvolnění energie při výstřelu, zkonstruovaná pro požadovaný účinek na definovanou vzdálenost (dále jen "zbraň"), ... b) palnou zbraní zbraň, u které je funkce odvozena od okamžitého uvolnění chemické energie, ... e) mechanickou zbraní zbraň, u které je střela uváděna do pohybu využitím mechanické energie, ...*“)

³⁷⁹ § 3 písm. m) zákona č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o střelných zbraních)

³⁸⁰ § 5 písm. a) zákona č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o střelných zbraních)

zbraně spočívá v tom, že ji konkrétní subjekt taktéž má u sebe či ji jinak přechovává, avšak ve stavu, který její okamžité použití umožňuje.³⁸¹ Osoba oprávněná k nošení zbraně je bez dalšího oprávněna taktéž k jejímu držení, přičemž jednotlivé skupiny zbrojního průkazu se rozlišují především podle toho, zda je jeho držitel oprávněn zbraň pouze držet nebo i nosit.³⁸²

Část druhá a třetí ZZS 1995 upravuje problematiku registrace zbraní, které podléhají všechny zbraně, s výjimkou zbraní uvedených v § 17 odst. 1³⁸³ a zakázaných zbraní dle § 21 ZZS 1995.³⁸⁴ Vlastníku zbraně podléhající registraci byla uložena povinnost podat žádost o její registraci do pěti dnů od nabytí této zbraně, a to u příslušného orgánu Policie České republiky. Jako zcela nový institut byl ZZS 1995 zaveden tzv. „průkaz zbraně“ jakožto doklad o registraci zbraně, který zároveň prokazoval vlastnictví k dotčené zbraně.³⁸⁵ Zbraně nepodléhající registraci mohla nabýt do vlastnictví pouze fyzická osoba starší osmnácti let, která byla způsobilá k právním úkonům.³⁸⁶ Jak již bylo shora naznačeno, registraci nepodléhaly rovněž zbraně zakázané, jejichž taxativní výčet byl obsažen v ustanovení § 21 odst. 1 ZZS 1995.³⁸⁷ Do kategorie zakázaných zbraní nespadaly

³⁸¹ § 5 písm. b) zákona č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o střelných zbraních)

³⁸² NĚMEC, Zdeněk a Vlastimil HUSÁK. *Zákon o střelných zbraních a střelivu: zákon s komentářem : rejstřík*. Praha: Prospektrum, 1996. ISBN 80-7175-038-7, 22 s.

³⁸³ § 17 odst. 1 zákona č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu („(1) Registraci podle § 6 nepodléhají a) palné zbraně, u nichž energie střely dosahuje nejvíce 7,5 J, a plynové zbraně, u nichž energie střely dosahuje nejvíce 10 J, b) paintbalové nebo obdobné značkovací zbraně, c) akustické zbraně a plynovky, jde-li o dovolené výrobní provedení, a jiné expanzní zbraně, přístroje a zařízení, jejichž konstrukce vylučuje použití kulového náboje nebo náboje s hromadnou střelou, d) historické zbraně, e) jednoranové a dvouranové předovky zkonstruované na principech doutnákových, kolečkových, křesadlových a perkusních zámkových systémů, f) mechanické zbraně, g) části zbraní podléhající registraci, s výjimkou jejich hlavních částí, h) zbraně ve vlastnictví státu, které jsou drženy ke sbírkovým, výzkumně vývojovým nebo muzejním účelům Ministerstvem vnitra nebo Ministerstvem obrany.“)

³⁸⁴ § 6 odst. 1 a 2 zákona č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu

³⁸⁵ TERYNGEL, Jiří. *Zbraně, střelivo a právo: [zákon o střelných zbraních s komentářem : související prováděcí předpisy a další informace : obrazová dokumentace : adresář]*. Praha: Orac, 2000. Iuris Context. ISBN 80-86199-21-5, 50 s.

³⁸⁶ § 18 odst. 1 zákona č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu

³⁸⁷ § 21 odst. 1 zákona č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu („(1) Zakázanými zbraněmi a doplňky jsou a) zbraně, které umožňují více výstřelů (dávku) na jedno stisknutí spouště (plně samočinné zbraně), b) vojenské zbraně, s výjimkou pušek, pistolí a revolverů do ráže 12 mm a signálních zbraní označených civilní ověřovací značkou, c) zbraně, které byly původně vyrobeny jako plně samočinné zbraně, d) palné samonabíjecí zbraně, pokud mají vzhled vojenských plně samočinných zbraní a které lze upravit na plně samočinné, e) brokovnice o celkové délce menší než 900 mm nebo brokovnice, u nichž je hlaveň kratší než 450 mm; u zbraní vybavených pohyblivou pažbou nebo ramenní opěrou se celkovou délkou zbraně rozumí její minimální délka při sklopené nebo zasunuté pažbě nebo opěře, f) zbraně vyrobené nebo upravené tak, že lze utajit jejich účel, nebo zbraně, u kterých byly původní charakter či podoba změněny tak, aby se jejich použitím mohly způsobit těžší následky (zákeřné zbraně), g) střelná nástrahová zařízení, h) zbraně, které nejsou vyrobeny z kovu, pokud nejsou identifikovatelné jako zbraně při kontrolách osob a zavazadel pomocí detekčních a rentgenových přístrojů, i) zbraně s pevně vestavěnými tlumiči hluku výstřelu, j) zbraně

lovecké a sportovní zbraně vybavené optickými a jinými podobnými zaměřovači a dále krátké zbraně opatřené laserovými zaměřovači, byly-li používány na střelnicích.³⁸⁸ Držení zakázaných zbraní a zakázaného střeliva bylo možné pouze na základě výjimky udělené příslušným orgánem Policie České republiky, mimo jiné ke sběratelským či muzejním účelům. Výjimka mohla být udělena i k nošení zakázaných zbraní k filmovým či divadelním účelům, pokud byly upraveny takovým způsobem, aby bylo možné používat výhradně cvičné náboje. Ministerstvo vnitra mohlo rovněž udělit výjimku k držení a nošení zakázaných zbraní, a to fyzické či právnické osobě za účelem ochrany mimořádně významných objektů a výkonu jiných obdobných činností.³⁸⁹ Jako praktický příklad okolností odůvodňující udělení výjimky dle § 24 odst. 2 ZZS 1995 lze uvést například přepravu radioaktivních materiálů, ostrahu jaderných elektráren a podobně.³⁹⁰

6.3.2. Zbrojní průkaz a podmínky jeho vydání

Problematika související se zbrojním průkazem je předmětem úpravy části šesté ZZS 1995. Fyzická osoba byla oprávněna nabýt do vlastnictví zbraň podléhající registraci jen a pouze v případě, že byla držitelem zbrojního průkazu, s výjimkou nabytí takové zbraně děděním, o čemž bude pojednáno níže. Orgánem příslušným k vydání zbrojního průkazu bylo okresní ředitelství Policie České republiky.³⁹¹

Rozsah oprávnění držitele zbrojního průkazu a účel, ke kterému byl držitel oprávněn zbraň užívat, se lišil podle jednotlivých skupin zbrojního průkazu, kterých bylo vymezeno celkem osm („a) *A - ke sběratelským účelům*, b) *B - ke sportovním účelům*, c) *C - k loveckým účelům*, d) *D - k výkonu zaměstnání v místech, kam nemá veřejnost volný přístup*, e) *E - k výkonu zaměstnání v místech, kam má veřejnost volný přístup*, f) *F - k ochraně zdraví, života a majetku v místech, kam nemá veřejnost volný přístup*, g) *G - k ochraně zdraví, života a majetku v místech, kam*

se zařízením k osvětlování cíle, k) zbraně s optickými a obdobnými zaměřovači, l) krátké zbraně s laserovými zaměřovači, m) zaměřovače zbraní konstruované na principu noktovizorů a obdobné zaměřovací přístroje pro mířenou střelbu za snížených podmínek viditelnosti, n) tlumiče hluku výstřelu.“)

³⁸⁸ § 21 odst. 2 zákona č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu

³⁸⁹ § 24 odst. 1 a 2 zákona č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu

³⁹⁰ TERYNGEL, Jiří. *Zbraně, střelivo a právo: [zákon o střelných zbraních s komentářem : související prováděcí předpisy a další informace : obrazová dokumentace : adresář]*. Praha: Orac, 2000. Iuris Context. ISBN 80-86199-21-5, 58 s.

³⁹¹ NĚMEC, Zdeněk a Vlastimil HUSÁK. *Zákon o střelných zbraních a střelivu: zákon s komentářem : rejstřík*. Praha: Prospektrum, 1996. ISBN 80-7175-038-7, 53 s.

má veřejnost volný přístup, h) H - k výkonu podnikání v oboru zbraní a střeliva.“).³⁹² Držitel zbrojního průkazu skupiny A byl oprávněn k držení zbraní a střeliva pro sběratelské účely (u střeliva však pouze v počtu maximálně tří kusů či jednoho minimálního balení). V případě skupiny B bylo možné držet sportovní zbraně, sportovní náboje a jejich jednotlivé díly, dále pak nosit tyto zbraně pouze v prostoru střelnice a také přebíjet předmětné náboje za podmínek stanovených ZZS 1995. Skupina C zahrnovala zejména oprávnění držet lovecké zbraně a příslušné střelivo, nosit tyto zbraně v místech, kde to bylo možné dle zvláštního právního předpisu (zejména pak v honitbě dle zákona č. 23/1962 Sb., o myslivosti). Vedle zbrojního průkazu však byl třeba platný lovecký lístek. Zbrojní průkaz skupiny D opravňoval především k držení zbraní určených k ochraně zdraví, života a majetku, nosit tyto zbraně při výkonu zaměstnání (pouze v místech, kam veřejnost nemá volný přístup) a střílet na schválené střelnici. Co se týče skupiny E, byl držitel zbrojního průkazu této skupiny oprávněn při výkonu zaměstnání nosit maximálně dvě zbraně určené k ochraně zdraví, života a majetku, přičemž pistole či revolvery nesměly být nošeny viditelně, což neplatilo pro příslušníky obecní policie. Držitel zbrojního průkazu skupin F a G byl oprávněn držet zbraně určené k ochraně zdraví, života a majetku a zároveň nosit tyto zbraně v počtu maximálně dvou kusů. V případě skupiny F však pouze v místech, kam neměla veřejnost volný přístup (rovněž nesměly být nošeny viditelně). Specifický charakter měl zbrojní průkaz skupiny H, jehož držitel mohl nabývat a přechovávat zbraně v souvislosti se svou podnikatelskou činností.³⁹³

Co se týče podmínek vydání zbrojního průkazu, bylo třeba dosáhnout předepsaného věku (odlišného u jednotlivých skupin zbrojního průkazu, dle § 41 ZZS 1995), způsobilosti k právním úkonům, zdravotní a odborné způsobilosti, bezúhonnosti a spolehlivosti. Zbrojní průkaz mohl být vydán jen osobě splňující všechny shora uvedené podmínky, pokud měla místo pobytu na území České republiky.³⁹⁴

Zatímco zdravotní způsobilost byla zjišťována praktickým lékařem za podmínek stanovených § 42 ZZS 1995, za účelem posouzení způsobilosti odborné byli Ministerstvem vnitra jmenováni zkušební komisaři, jejichž úkolem bylo

³⁹² § 29 zákona č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu

³⁹³ § 30 - 37 zákona č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu

³⁹⁴ § 40 zákona č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu

dohlížet na průběh zkoušky odborné způsobilosti. Cílem zkoušky bylo ověření teoretických znalostí z oblasti dotčené právní úpravy, základů zdravotní péče a rovněž praktických dovedností zahrnujících především bezpečnou manipulaci se zbraní a střelbu na cíl.³⁹⁵ Pokud jde o podmínku bezúhonnosti, stanoví ZZS 1995, v jakých případech nelze žadatele o vydání zbrojního průkazu považovat za bezúhonného.³⁹⁶

Zvláštní pozornost si zcela nepochybně zaslouží poslední z uvedených podmínek pro vydání zbrojního průkazu, označená jako „spolehlivost“. Naplnění podmínky spolehlivosti bylo podrobeno přezkumu ze strany konkrétního okresního ředitelství Policie České republiky, „*se zřetelem na ochranu života, zdraví, majetkových a jiných práv osob, jakož i veřejných zájmů*“.³⁹⁷ Obdobně jako tomu bylo v případě podmínky bezúhonnosti, bylo dále stanoveno, za jakých okolností nebylo možné žadatele považovat za spolehlivého. Podmínka spolehlivosti nebyla naplněna u osob, které prokazatelně požívaly alkoholické nápoje, případně omamné a psychotropní látky. Dále pak u osob, které byly v posledních třech letech pravomocně uznány vinnými z přestupku „*1. neoprávněného získání nebo přechovávání výbušniny, nebo 2. použití výbušniny bez povolení k trhacím nebo ohňostrojným pracem, nebo 3. porušení povinností nebo nedodržení zákazu stanoveného obecně závaznými právními předpisy na úseku zbraní a střeliva*“.³⁹⁸ Vzhledem k tomu, že shora citovaný výčet okolností vylučujících splnění podmínky spolehlivosti žadatele o vydání zbrojního průkazu je taxativní, bylo vyloučeno, aby příslušný orgán policie za základě své volné úvahy dovedl jinou takovou okolnost neuvedenou v § 45 odst. 2 ZZS 1995.³⁹⁹

6.3.3. Zbrojní oprávnění

Zbrojní oprávnění je zcela novým druhem povolení, které bylo možné udělit dle ZZS 1995 především právnické osobě, která v souvislosti se svou podnikatelskou činností poskytuje zbraň fyzickým osobám, které jsou vůči oprávněné právnické osobě v pracovněprávním či jiném obdobném vztahu. Konkrétní fyzická osoba, které je zbraň svěřena, však musela být držitelem

³⁹⁵ NĚMEC, Zdeněk a Vlastimil HUSÁK. *Zákon o střelných zbraních a střelivu: zákon s komentářem : rejstřík*. Praha: Prospektrum, 1996. ISBN 80-7175-038-7, 68 - 70 s.

³⁹⁶ § 44 zákona č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu

³⁹⁷ § 45 odst. 1 zákona č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu

³⁹⁸ § 45 odst. 2 zákona č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu

³⁹⁹ TERYNGEL, Jiří. *Zbraně, střelivo a právo: [zákon o střelných zbraních s komentářem : související prováděcí předpisy a další informace : obrazová dokumentace : adresář]*. Praha: Orac, 2000. Iuris Context. ISBN 80-86199-21-5, 67 s.

zbrojního průkazu příslušné skupiny, což představuje hlavní odlišnost od takzvaných hromadných povolení vydávaných dle ZZS 1983. Na vydání zbrojního oprávnění neměl žadatel právní nárok, což jej odlišuje od zbrojního průkazu. Zbrojní oprávnění však mohlo být uděleno i fyzické osobě, která v rámci své podnikatelské činnosti poskytovala zbraň osobám, které jsou k tomuto podnikateli taktéž v pracovněprávním či jiném obdobném vztahu.⁴⁰⁰ Zbrojní oprávnění mohlo být vydáno jen z důvodů taxativně vymezených v § 53 odst. 1 ZZS 1995.⁴⁰¹

6.3.4. *Ostatní oblasti upravené zákonem č. 288/1995 Sb.*

Pokud jde o ostatní oblasti upravené ZZS 1995, zejména pak část jedenáctou a dvanáctou tohoto zákona, stojí zcela nepochybně za zmínku ustanovení § 76 ZZS 1995, upravující podmínky držení a nošení zbraní při „zvláštních příležitostech“. Držení a nošení zbraní je dle tohoto ustanovení zakázáno osobám účastnícím se například veřejných shromáždění, sportovních akcí či lidových zábav. Zákaz se však nevztahoval na zbraně držené kupříkladu v pouťových střelnicích a dále na osoby podílející se na pořádání akce, jejíž součástí je střelba, například trenéry a instruktory během sportovních soutěží.⁴⁰² Shora uvedené omezení se vztahuje nejen na zbraně podléhající registraci dle příslušných ustanovení ZZS 1995, nýbrž i na ty, které registraci nepodléhají, jakou jsou například vzduchovky či mechanické zbraně. Okresní ředitelství policie příslušné dle místa konání akce bylo oprávněno udělit výjimku z takového zákazu, což si lze představit například u akcí, na kterých participovaly kluby vojenské historie.⁴⁰³

Závěrem kapitoly pojednávající o právní úpravě držení a nošení zbraní dle ZZS 1995 nelze opomenout skutečnost, že tento zákon nebyl v době své účinnosti zdaleka jediným pramenem práva v oblasti držení a nošení zbraní. Podrobnosti týkající se oznamování převodu vlastnictví ke střelným zbraním podléhajícím registraci, vedení evidence zbraní, obsahové náplni a způsobu provedení zkoušky

⁴⁰⁰ NĚMEC, Zdeněk a Vlastimil HUSÁK. *Zákon o střelných zbraních a střelivu: zákon s komentářem : rejstřík*. Praha: Prospektrum, 1996. ISBN 80-7175-038-7, 82 s.

⁴⁰¹ § 53 odst. 1 zákona č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu („(1) Zbrojní oprávnění se vydá jen z důvodů a) provozování koncesovaných živností v oboru zbraní a střeliva, b) provozování soukromých bezpečnostních služeb a obdobných činností, c) uskutečňování sportovní, kulturní a zájmové činnosti, d) provozování muzejnictví nebo sbírkové činnosti, e) zabezpečování výcviku a výuky ve střelbě, f) zabezpečování úkolů veřejné správy.“)

⁴⁰² § 76 odst. 1 zákona č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu

⁴⁰³ TERYNGEL, Jiří. *Zbraně, střelivo a právo: [zákon o střelných zbraních s komentářem : související prováděcí předpisy a další informace : obrazová dokumentace : adresář]*. Praha: Orac, 2000. Iuris Context. ISBN 80-86199-21-5, 91 s.

odborné způsobilosti žadatele o vydání zbrojního průkazu, způsobu a podmínkách zabezpečení zbraní a střeliva proti zneužití, ztrátě a odcizení jsou upraveny vyhláškou Ministerstva vnitra č. 50/1996 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o střelných zbraních.⁴⁰⁴ Vyhláškou Ministerstva zdravotnictví č. 127/1996 Sb., o zdravotní způsobilosti k vydání nebo prodloužení platnosti zbrojního průkazu a o prohlášení žadatele byl blíže upraven právě postup při zjišťování zdravotní způsobilosti žadatele o vydání či prodloužení zbrojního průkazu ve smyslu ustanovení § 42 ZZS 1995.

6.4. Zákon č. 119/2002 Sb.

Jak již bylo naznačeno v úvodu této kapitoly, předmětem následujících řádků nebude podrobná analýza stávající právní úpravy, nýbrž budou rozebrány pouze nejzásadnější změny, které zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu a o změně zákona č. 156/2000 Sb., o ověřování střelných zbraní, střeliva a pyrotechnických předmětů a o změně zákona č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o střelných zbraních), ve znění zákona č. 13/1998 Sb., a zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, (zákon o zbraních) (dále jen jako „ZZ 2002“) přinesl do právního řádu České republiky, a to ve srovnání s právní úpravou předcházející (dle ZZS 1995).

Potřeba přijetí nového zákona regulujícího mimo jiné problematiku držení a nošení zbraní vyvstala především v rámci postupné harmonizace právních předpisů ve vztahu k právu Evropské unie, jelikož se Česká republika měla zakrátko stát členem tohoto uskupení. V rámci příprav na členství tedy bylo nezbytné upravit legislativu v oblasti zbraní a střeliva takovým způsobem, aby byla v souladu s příslušnými legislativními akty Evropské unie, především pak Směrnicí Rady č. 91/477/EHS ze dne 18. června 1991 o kontrole nabývání a držení zbraní (dále jen jako „směrnice z roku 1991“). Z výše uvedených důvodů tedy bylo pristoupeno k vytvoření zcela nového zákona, přestože ZZS 1995 v praxi nevykazoval nedostatky zásadního charakteru, pozbyl účinnosti po necelých sedmi letech. S účinností od 1. ledna 2003 byla tedy problematika zbraní a střeliva upravena právě ZZ 2002, který od té doby prošel mnoha novelizacemi. Přestože důvodová

⁴⁰⁴ § 1 vyhlášky Ministerstva vnitra č. 50/1996 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o střelných zbraních

zpráva upozorňuje na nezbytnost takto razantního zásahu do právní úpravy v oblasti zbraní a střeliva v podobě přijetí zcela nového zákona⁴⁰⁵, nezastávaly tento postoj zdaleka všechny dotčené subjekty. Například T. Marek upozorňuje na skutečnost, že ZZS 1995 stanovoval přísnější režim držení zbraní, než bylo vyžadováno směrnicí z roku 1991.⁴⁰⁶ Česká republika však nebyla jediným státem, který přikročil k vytvoření nového zákona z důvodu harmonizace legislativy ve vztahu ke směrnici z roku 1991. Obdobně bylo postupováno například v sousedním Slovensku, kde bylo přijetí nového právního předpisu v dané oblasti (zákon č. 190/2003 Z. z., o střelných zbraních a strelive a o zmene a doplnení niektorých zákonov) rovněž odůvodněno potřebou uvést tamější legislativu do souladu se směrnicí z roku 1991.⁴⁰⁷ Ať už byla potřeba nového předpisu neodkladná či naopak, byl ZZ 2002 nakonec přijat, přičemž účinnosti nabyl dne 1. ledna 2003.⁴⁰⁸

6.4.1. Kategorizace zbraní dle zákona č. 119/2002 Sb.

Dle dosavadní právní úpravy, jejímž základem byl ZZS 1995, byly zbraně a střelivo členěny v zásadě do tří kategorií, které představovaly zbraně zakázané, zbraně podléhající registraci a zbraně nepodléhající registraci. Směrnice z roku 1991 však vycházela ze zcela odlišného členění, jehož podobu bylo třeba implementovat do ZZ 2002. Nová právní úprava tedy nově zavádí členění zbraní, střeliva a doplňků zbraní do čtyř základních kategorií (A, B, C a D).⁴⁰⁹ Kritériem pro zařazení zbraní do jedné ze čtyř uvedených kategorií jsou především konstrukční rozdíly a jejich účinek.⁴¹⁰ Obecně vzato tedy lze konstatovat, že shora nastíněná kategorizace zbraní dle směrnice z roku 1991 a ZZ 2002 člení zbraně do skupin, počínaje zbraněmi představujícími největší riziko (kategorie A) a konče zbraněmi nejméně nebezpečnými (kategorie D). Pro správné pochopení následujících řádků je však třeba uvést, že ZZ 2002 specifickým způsobem vymezuje obsah jednotlivých kategorií, když do nich nespádají pouze zbraně, nýbrž

⁴⁰⁵ Důvodová zpráva k zákonu č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních)

⁴⁰⁶ MAREK, Tomáš. Držení a nošení zbraní podle nové právní úpravy. *Bulletin advokacie*. Česká advokátní komora, 2003, (3), 53 - 57. ISSN 1210-6348.

⁴⁰⁷ Dôvodová správa k zákonu č. 190/2003 Z. z., o strelných zbraních a strelive a o zmene a doplnení niektorých zákonov [online]. 2003 [cit. 2020-03-15]. Dostupné z: <https://www.nrsr.sk/dl/Browser/Document?documentId=135590>

⁴⁰⁸ 87 zákona č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních)

⁴⁰⁹ § 3 zákona č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních) vychází z kategorizace zbraní dle přílohy č. 1 Směrnice Rady Evropských společenství č. 91/477/EHS ze dne 18. června 1991

⁴¹⁰ KREML, Antonín a Jiří TERYNGEL. *Zákon č. 119/2002 Sb., o zbraních: Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. ISBN 978-80-7357-461-1, 10 s.

i střelivo a doplňky zbraní. Například zbraní kategorie A rozumíme na prvním místě zbraně, dále však i uvedené typy střeliva doplňků zbraní, přičemž obdobným způsobem jsou vymezeny všechny čtyři uvedené kategorie. Náležité pochopení vymezení jednotlivých kategorií zbraní dle ustanovení §§ 4 - 7 ZZ 2002 se rovněž neobejde bez nahlédnutí do přílohy č. 1 k ZZS 2002, která blíže definuje některé pojmy používané v těchto ustanoveních (například dlouhá a krátká zbraň, kulová zbraň, samočinná zbraň a podobně).⁴¹¹ Pokud jde o podmínky držení a nošení zbraní ve vztahu k jednotlivým kategoriím, bude tato problematika předmětem kapitoly 6. 4. 2. této práce. V zásadě však lze již na tomto místě shrnout, že zbraně kategorie A je v zásadě zakázáno držet a nosit, kategorie B podléhá povolení, pouhé ohlášení postačuje u kategorie C, zatímco zbraně kategorie D lze držet i nosit bez ohlášení.⁴¹² Obecně však platí pravidlo uvedené v § 8 ZZ 2002, dle kterého je oprávněn nabývat do vlastnictví, držet a nosit zbraň či střelivo pouze držitel zbrojního průkazu, případně zbrojní licence, pokud zákon nestanoví jinak.⁴¹³

Pokud jde o kategorii A, spadají sem mimo jiné vojenské a samočinné zbraně, dále pak zbraně s pevně zabudovanými tlumiči hluku, takzvané zákeřné zbraně (*„vyrobené nebo upravené tak, že lze utajit jejich účel, nebo u kterých byly původní charakter a podoba změněny tak, aby se jejich použitím mohly způsobit těžší následky, anebo zbraně maskované jako jiné předměty“*) a podobně. Mezi zakázané doplňky zbraní patří například tlumiče hluku a zaměřovače založené na principu noktovizorů.⁴¹⁴ Zbraň kategorie A je zakázáno držet, nosit a nabývat do vlastnictví, přičemž Policie České republiky je oprávněna udělit výjimku z tohoto zákazu žadateli, který je držitelem zbrojního průkazu skupiny A nebo C, popřípadě vybraných skupin zbrojní licence, a to pouze v souvislosti s výkonem vymezených činností (například sběratelská či muzejní činnost, přeprava cenných a nebezpečných zásilek, ostraha významných objektů, výuka a výcvik ve střelbě ze zbraní této kategorie a podobně). Na udělení výjimky však není právní nárok a příslušný orgán policie disponuje v této oblasti poměrně širokou diskreční

⁴¹¹ k tomu blíže viz příloha č. 1 zákona č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních)

⁴¹² Uvedené principy vycházejí z dikce Směrnice Rady Evropských společenství č. 91/477/EHS ze dne 18. června 1991

⁴¹³ § 8 zákona č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních)

⁴¹⁴ § 4 zákona č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních)

pravomocí. Výjimka může být udělena jen tehdy, není-li ohrožena bezpečnost a veřejný pořádek.⁴¹⁵

Kategorie B zahrnuje zejména krátké zbraně, ať už opakovací či samonabíjecí; dlouhé samonabíjecí zbraně se zásobníkem schopným pojmout více než tři náboje; zbraně umožňující takovou úpravu pomocí běžných nástrojů, aby byly schopny pojmout více než tři náboje či samonabíjecí zbraně se vzhledem samočinných zbraní.⁴¹⁶ Pro konkrétní představu, které typy zbraní naplňují shora z části uvedenou zákonnou definici, lze uvést především velmi rozšířené samonabíjecí pistole a revolvery, kulové i brokové samonabíjecí pušky a podobně. Zbraň kategorie B může nabývat do vlastnictví, držet a nosit pouze osoba, které bylo uděleno povolení. Povolení může být vydáno pouze držiteli zbrojního průkazu nebo zbrojní licence, přičemž musí uvést především zákonem vyžadované údaje o zbrani, kterou hodlá nabýt do vlastnictví, a rovněž důvod žádosti. Ustanovení § 5 odst. 5 obsahuje taxativní výčet okolností odůvodňujících potřebu držení zbraní, které jsou ze zákona považovány za řádný důvod ve smyslu § 12 odst. 3 písm. d) ZZ 2002, a to „*a) provozování muzejnictví nebo sběratelské činnosti; b) uskutečňování sportovní, lovecké, kulturní nebo jiné zájmové činnosti nebo příprava na povolání; c) provozování koncesovaných živností v oboru zbraní a střeliva; d) zajišťování ostrahy majetku a osob; e) zabezpečování úkolů podle zvláštního právního předpisu; nebo f) ochrana života, zdraví nebo majetku*“. Okolnosti výše uvedené pod písmeny b), c), d), a f) jsou rovněž ex lege řádnými důvody k vydání povolení k nošení zbraní kategorie B. Z výše uvedeného je tedy zjevné, že na rozdíl od režimu vydávání výjimky k držení či nošení zbraně kategorie A nemá příslušný útvar policie jakýkoliv prostor pro správní uvážení a tudíž žadatel má na vydání povolení právní nárok, pokud jsou splněny všechny zákonné podmínky.⁴¹⁷

Do kategorie C řadíme dle ZZ 2002 jednoranové nebo víceranové zbraně používající střelivo s okrajovým zápalem s délkou minimálně 280mm (například malorážky), dále pak všechny „*jednoranové nebo víceranové, opakovací nebo samonabíjecí dlouhé zbraně neuvedené v § 5 písm. d) až f)*“, vybrané typy

⁴¹⁵ TERYNGEL, Jiří a Antonín KREML. *Zákon o zbraních a střelivu s komentářem*. Praha: Orac, 2004. Digesta (Orac). ISBN 80-86199-81-9, 26 - 27 s.

⁴¹⁶ § 5 zákona č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních)

⁴¹⁷ KREML, Antonín a Jiří TERYNGEL. *Zákon č. 119/2002 Sb., o zbraních: Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. ISBN 978-80-7357-461-1, 29 - 31 s.

plynových zbraní a podobně.⁴¹⁸ Vedle malorážek jsou rovněž velmi rozšířené také jednoranové a dvouranové brokovnice (takzvané jednušky, dvojky a kozlice), a to převážně mezi myslivci. Nabývat do vlastnictví a držet (nikoliv však bez dalšího nosit) zbraň kategorie C je oprávněn pouze držitel zbrojního průkazu, případně zbrojní licence příslušné skupiny. Oprávněná osoba však má povinnost ohlásit nabytí zbraně kategorie C do vlastnictví příslušnému útvaru policie, přičemž podmínky nošení takové zbraně se řídí rozsahem oprávnění odpovídajících konkrétní skupině zbrojního průkazu a zbrojní licence.⁴¹⁹ Ve vztahu k předcházející právní úpravě je tento „ohlašovací režim“ v podstatě obdobný podmínkám držení a nošení zbraní podléhajících registraci dle ZZS 1995.⁴²⁰

Zbraněmi kategorie D jsou kupříkladu zbraně historické; jednoranové a dvouranové zbraně opatřené doutnákovými, kolečkovými či křesadlovými zámky (tzn. v zásadě předovky, kupříkladu repliky některých historických zbraní); mechanické zbraně s napínací energií přesahující 150 N (například luky a kuše); zbraně znehodnocené, které nelze opětovně uvést do střelbyschopného stavu a k jejich znehodnocení došlo v souladu s příslušným právním předpisem.⁴²¹ Nabývat, držet a nosit zbraň kategorie D je oprávněna jakákoliv fyzická osoba, která dosáhla věku osmnácti let a je způsobilá k právním úkonům, přičemž není vyloučeno, aby se shora uvedená oprávnění vztahovala i na osobu právnickou.⁴²²

6.4.2. Zbrojní průkaz

Stejně jako tomu bylo dle předcházející právní úpravy, opravňuje zbrojní průkaz fyzickou osobu k nabývání zbraní či střeliva do jejího vlastnictví, jejímu držení, popřípadě i nošení. Nově je však tento pojem spojen s legální definicí uvedenou v § 16 ZZ 2002, dle kterého se jedná o veřejnou listinu, „*kteřá fyzickou osobu opravňuje k nabývání vlastnictví a držení zbraně nebo střeliva do těchto zbraní v rozsahu oprávnění stanovených pro jednotlivé skupiny zbrojního průkazu a v rozsahu těchto oprávnění k jejich nošení*“.⁴²³ Zmíněné členění na jednotlivé

⁴¹⁸ § 6 zákona č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních)

⁴¹⁹ § 14 zákona č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních)

⁴²⁰ KOMENDA, Jan. *Zbraně a střelivo mezi paragrafy*. Brno: Josef Tůma, 2003. ISBN 80-86687-03-1, 34 s.

⁴²¹ TERYNGEL, Jiří a Antonín KREML. *Zákon o zbraních a střelivu s komentářem*. Praha: Orac, 2004. Digesta (Orac). ISBN 80-86199-81-9, 24 - 25 s

⁴²² KOVÁRNÍK, Libor a Miroslav ROUČ. *Zbraně a střelivo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-030-7, 152 - 153 s.

⁴²³ § 16 odst. 1 zákona č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních)

skupiny zbrojního průkazu však v porovnání s předcházející právní úpravou prošlo významnými změnami. Vymezení prvních tří skupin však zůstalo i nadále obdobné (A - ke sběratelským účelům, B - ke sportovním účelům, C - k loveckým účelům). Dále však došlo ke sjednocení původních skupin D a E, když byla nově definována skupina D - k výkonu zaměstnání nebo povolání. Obdobným způsobem zákonodárce přistoupil k původním skupinám F a G, které byly sloučeny do nově vymezené skupiny E - k ochraně života, zdraví a majetku.⁴²⁴ Novelou ZZ 2002⁴²⁵ došlo s účinností od 1. ledna 2004 k rozšíření shora uvedených skupin zbrojního průkazu o skupinu F - k provádění pyrotechnického výzkumu.⁴²⁶ Skupina F zbrojního průkazu však bylo vypuštěna v rámci jedné z následujících novelizací ZZ 2002 s účinností od 1. srpna 2017.⁴²⁷

Shrneme-li výše uvedené, lze na tomto místě konstatovat, že ZZ 2002 ve znění účinném od 1. srpna 2017 rozlišuje pět skupin zbrojního průkazu (A - ke sběratelským účelům; B - ke sportovním účelům; C - k loveckým účelům; D - k výkonu zaměstnání nebo povolání; E - k ochraně života, zdraví nebo majetku), zatímco předcházející právní úprava zahrnovala celkem osm skupin zbrojního průkazu. Poněkud odlišně přistupuje k této věci právní úprava slovenská definující celkem šest skupin zbrojního průkazu (A - nošení zbraně a střeliva na ochranu osoby a majetku; B - držení zbraně a střeliva na ochranu osoby a majetku; C - držení zbraně a střeliva na účelem výkonu zaměstnání či oprávnění podle jiného právního předpisu; D - držení zbraně a střeliva k loveckým účelům; E - držení zbraně a střeliva ke sportovním účelům; F - držení zbraní a střeliva k muzejním nebo sběratelským účelům).⁴²⁸ Dále je potřeba zdůraznit, že skupiny zbrojního průkazu žádným způsobem nekorespondují s se skupinami zbraní, o kterých bylo pojednáno v kapitole 6. 4. 1. této práce, jedná se tedy o pojmy zcela odlišné, jejichž obsah je

⁴²⁴ § 16 odst. 2 zákona č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních)

⁴²⁵ zákon č. 228/2003 Sb., kterým se mění zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu a o změně zákona č. 156/2000 Sb., o ověřování střelných zbraní, střeliva a pyrotechnických předmětů a o změně zákona č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o střelných zbraních), ve znění zákona č. 13/1998 Sb., a zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, (zákon o zbraních), ve znění zákona č. 320/2002 Sb., a zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

⁴²⁶ § 16 odst. 2 zákona č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních), ve znění účinném od 01. ledna 2004 do 31. července 2017

⁴²⁷ zákon č. 229/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

⁴²⁸ SOLEJ, Andrej a Tatiana SOLEJOVÁ. *Zákon o strelných zbraniach a strelive: komentár*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017. Komentáre. ISBN 978-80-8168-668-9, 66 - 67 s.

třeba vnímat zcela nezávisle na sobě, přičemž jsou vzájemně provázány prostřednictvím oprávnění, která zákon přiznává držiteli konkrétních skupin zbrojního průkazu ve vztahu k jednotlivým kategoriím zbraní (například dle ustanovení § 28 odst. 4 ZZ 2002 je držitel zbrojního průkazu skupiny E oprávněn „a) nabývat do vlastnictví a držet, popřípadě nosit zbraň kategorie B, na kterou mu bylo vydáno povolení, nebo zbraň kategorie C; b) nabývat do vlastnictví střelivo pouze do zbraně, kterou je oprávněn držet, a to po předložení průkazu zbraně; toto střelivo je oprávněn také držet nebo nosit a c) nosit nejvíce 2 zbraně a střelivo do těchto zbraní; zbraně ani střelivo nesmí nosit viditelně.“).⁴²⁹

Zbrojní průkaz vydává příslušný útvar Policie České republiky, a to na žádost fyzické osoby na předepsaném tiskopise, přičemž je třeba připojit zejména posudek o zdravotní způsobilosti, doklad o odborné způsobilosti a fotografii.⁴³⁰ Zbrojní průkaz může být vydán pouze fyzické osobě splňující podmínky uvedené v ustanovení § 18 odst. 1 ZZ 2002 („a) má místo pobytu na území České republiky, b) dosáhla předepsaného věku (§ 19), c) je způsobilá k právním úkonům, d) je zdravotně způsobilá (§ 20 a 20a), e) je odborně způsobilá (§ 21), f) je bezúhonná (§ 22) a g) je spolehlivá (§ 23).“). Pokud jde o požadavek na dosažení určitého věku, zůstal zachován princip předchozí právní úpravy, tedy že hranice je odlišná pro jednotlivé skupiny zbrojního průkazu. Podstatnou změnou je zvýšení věkové hranice u zbrojního průkazu skupiny A na jednadvacet let, jelikož i sběratelská činnost přináší určitá rizika v tom smyslu, že držitel zbrojního průkazu této skupiny může vlastnit i relativně velké množství zbraní všech typů. Stále však platí, že v některých případech může být zbrojní průkaz skupiny B a C vydán i osobě mladší osmnácti let.⁴³¹ Bližší podmínky týkající se zkoušky odborné způsobilosti jsou stanoveny prováděcí vyhláškou⁴³², která navazuje na příslušná ustanovení ZZ 2002.

Jak již bylo v předcházejícím výkladu naznačeno, rozsah oprávnění držitele zbrojního průkazu je u jednotlivých skupin odlišný. Držitel zbrojního průkazu skupiny A tedy má právo pro sběratelské účely nabýt a držet zbraň kategorie A, pokud mu byla udělena výjimka za podmínek stanovených ustanovením v § 9 a násl. ZZ 2002. Pokud bylo držiteli zbrojního průkazu skupiny A uděleno povolení,

⁴²⁹ § 28 odst. 4 zákona č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních)

⁴³⁰ § 17 zákona č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních)

⁴³¹ KOMENDA, Jan. *Zbraně a střelivo mezi paragrafy*. Brno: Josef Tůma, 2003. ISBN 80-86687-03-1, 42 s.

⁴³² vyhláška č. 221/2017 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o zbraních.

může rovněž nabývat a držet zbraně kategorie B a kategorie C. Co se střeliva týče, může držitel zbrojního průkazu skupiny A nabývat a držet střelivo maximálně v počtu tří kusů totožného druhu, případně jedno nejmenší spotřebitelské balení. Podstatné však je, že žádnou z výše uvedených zbraní nelze na základě zbrojního průkazu skupiny A nosit, pouze držet.⁴³³

Shodná oprávnění přiznává ZZ 2002 držitelům zbrojního průkazu skupin B a C (tedy ke sportovním a loveckým účelům). Držitelé zbrojního průkazu těchto skupin jsou oprávněni v mezích účelu užívání nabýt a držet sportovní či loveckou zbraň skupiny B a C, popřípadě i zakázaný doplněk zbraně na základě udělené výjimky. Zbraň kategorie B samozřejmě nelze nabývat bez příslušného povolení, stejně jako tomu je v případě všech skupin zbrojního průkazu.⁴³⁴ Co se týče oprávnění nosit zbraň kategorie B a C, náleží držiteli dotčených skupin zbrojního průkazu pouze v případech stanovených zákonem, a to na střelnici, případně v honitbě (v souladu se zákonem č. 449/2001 Sb., o myslivosti).⁴³⁵ Pokud jde o vymezení pojmů „sportovní zbraň“ a „lovecká zbraň“, jejich definice je obsažena v bodech 18. a 19. přílohy č. 1 k ZZ 2002 („18. Sportovní zbraň - střelná zbraň, určená pravidly sportovní střelby pro národní a mezinárodní disciplíny; 19. Lovecká zbraň - střelná zbraň, určená k lovu zvěře odstřelem podle zákona o myslivosti.“).⁴³⁶

Pokud jde o zbrojní průkaz skupiny D (k výkonu zaměstnání nebo povolání), je jeho držitel oprávněn držet a nosit zbraň kategorie A, B nebo C, „na kterou má jeho zaměstnavatel vydán průkaz zbraně k účelům, pro které byla vydána zbrojní licence; k této zbraně je oprávněn držet nebo nosit i střelivo“.⁴³⁷ Na veřejnosti a všech místech veřejnosti přístupných je držitel zbrojního průkazu skupiny D oprávněn nosit maximálně dvě zbraně kategorie A, B a C, nikoli však viditelně.⁴³⁸ Typickým příkladem osob držících a nosících zbraně na základě zbrojního průkazu skupiny jsou strážníci obecní policie, přičemž dotčené zbraně

⁴³³ KREML, Antonín a Jiří TERYNGEL. *Zákon č. 119/2002 Sb., o zbraních: Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. ISBN 978-80-7357-461-1, 68 - 69 s.

⁴³⁴ § 28 odst. 1 písm. a) zákona č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních)

⁴³⁵ TERYNGEL, Jiří a Antonín KREML. *Zákon o zbraních a střelivu s komentářem*. Praha: Orac, 2004. Digesta (Orac). ISBN 80-86199-81-9, 62 - 63 s.

⁴³⁶ body 18 a 19 přílohy č. 1 zákona č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních)

⁴³⁷ § 28 odst. 3 písm. a) zákona č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních)

⁴³⁸ § 28 odst. 3 písm. b) zákona č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních)

jsou právě ve vlastnictví obcí, které jsou zároveň držitelé zbrojní licence. Pro strážníky obecní policie a zaměstnance České národní banky zajišťující ochranu jejich objektů stanoví zákon výjimku ze zákazu viditelného nošení zbraní.⁴³⁹

Konečně tedy k poslední skupině zbrojního průkazu, a to skupině E (k ochraně života, zdraví nebo majetku). Držitel zbrojního průkazu této skupiny je oprávněn nabývat, držet a nosit zbraň kategorie B (pokud mu bylo vydáno příslušné povolení k jejímu nabytí), případně zbraň kategorie C.⁴⁴⁰ Co se týče zbraní kategorie A, bylo možné je nabývat a držet, pokud byla držitelé zbrojního průkazu skupiny E udělena příslušná výjimka, uvedené oprávnění však bylo vypuštěno novelou ZZ 2002, a to s účinností od 1. února 2009.⁴⁴¹ V případě skupiny E zbrojního průkazu hraje mimořádně důležitou úlohu oprávnění nosit zbraň kategorie B a C, neboť v opačném případě by byly možnosti naplnění cíle tohoto institutu, tedy ochrana života, zdraví a majetku, velmi omezené. Zbraně nabyté a držené v souladu se ZZ 2002 však nemůže ani držitel zbrojního průkazu skupiny E nosit neomezeně, neboť není oprávněn nosit zbraň viditelně, navíc je omezen v počtu nošených zbraní, a to maximálně na dva kusy a střelivo do těchto zbraní.⁴⁴² Dále je však třeba poukázat na skutečnost, že požadavek na skryté nošení zbraně jakýmkoliv způsobem nebrání tomu, aby držitel zbrojního průkazu skupiny E nabyl, držel a případně i nosil dlouhou zbraň v smyslu uvedeném v bodu 10 a 11 přílohy č. 1 ZZ 2002 („10. Krátká zbraň - palná zbraň, jejíž délka hlavně nepřesahuje 300 mm nebo jejíž celková délka nepřesahuje 600 mm. 11. Dlouhá zbraň - palná zbraň, která není krátkou zbraní.“)⁴⁴³, přestože skryté nošení dlouhé zbraně je v mnohých případech téměř nemožné. Dlouhá zbraň však může být použita k ochraně života, zdraví a majetku především v místech, do kterých nemá přístup veřejnost, a to například v domě či jiných objektech. Z výše uvedeného je zřejmé, že se zbrojním průkazem skupiny E jsou spojena nejspíše nejširší oprávnění,

⁴³⁹ KREML, Antonín a Jiří TERYNGEL. *Zákon č. 119/2002 Sb., o zbraních: Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. ISBN 978-80-7357-461-1, 70 s.

⁴⁴⁰ § 28 odst. 4 písm. a) zákona č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních)

⁴⁴¹ čl. 1 zákona č. 484/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu a o změně zákona č. 156/2000 Sb., o ověřování střelných zbraní, střeliva a pyrotechnických předmětů a o změně zákona č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o střelných zbraních), ve znění zákona č. 13/1998 Sb., a zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, (zákon o zbraních), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

⁴⁴² § 28 odst. 4 písm. c) zákona č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních)

⁴⁴³ body 10 a 11 přílohy č. 1 zákona č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních)

pokud jde o držení a nošení zbraní, což například J. Komenda ve svém komentáři k ZZ 2002 označuje za „největší překvapení nového zákona“.⁴⁴⁴ Nutno však podotknout, že autor tohoto komentáře vycházel z právní úpravy účinné v době před přijetím shora zmíněné novelizace ZZ 2002, kterou bylo vypuštěno oprávnění na základě výjimky nabývat, držet na nosit i zbraně kategorie A.

Závěrem této kapitoly pojednávající o zbrojním průkazu a oprávněních jeho držitelů dle ZZ 2002 považují za vhodné zdůraznit, že není výjimkou, aby jedna fyzická osoba byla držitelem zbrojního průkazu více libovolně zvolených skupin zbrojního průkazu, tedy dokonce i všech shora definovaných skupin (A - E). V takovém případě držitelé náležejí oprávnění plynoucí ze všech těchto skupin, jak byly výše rozebrány. Vymezení jednotlivých skupin zbrojního průkazu se rovněž odráží v požadavcích na jeho držitele, především pak v oblasti věku (§ 19 ZZ 2002) a odborné způsobilosti (§ 21 ZZ 2002), přičemž v obecné rovině konstatovat, že nejpřísnější požadavky jsou kladeny na žadatele o vydání zbrojního průkazu skupiny E, zejména pak pokud jde o teoretickou i praktickou část zkoušky odborné způsobilosti, neboť v rámci teoretické části musí dosáhnout vyššího počtu bodů než je tomu u ostatních skupin a zároveň je třeba dosáhnout stanovených výsledků v rámci praktické části.⁴⁴⁵

6.4.3. Zbrojní licence

Ustanovení § 31 ZZ 2002 definuje zbrojní licenci jako veřejnou listinu opravňující fyzickou či právnickou osobu k nabývání vlastnictví ke zbraním či střelivu a jejich přechovávání. Stejně jako je tomu u zbrojního průkazu, rozlišuje ZZ 2002 podle rozsahu příslušných oprávnění na jednotlivé skupiny označené písmeny A - J (například vývoj, výroba zbraní nebo střeliva; opravy, úpravy nebo znehodnocování zbraní nebo střeliva; výuka nebo výcvik ve střelbě a podobně).⁴⁴⁶ Zbrojní licence tedy nahradila institut zbrojního oprávnění dle ZZS 1995.⁴⁴⁷

⁴⁴⁴ KOMENDA, Jan. *Zbraně a střelivo mezi paragrafy*. Brno: Josef Tůma, 2003. ISBN 80-86687-03-1, 57 s.

⁴⁴⁵ k tomu blíže viz § 3 a násl. vyhlášky č. 221/2017 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o zbraních

⁴⁴⁶ § 31 zákona č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních)

⁴⁴⁷ KOMENDA, Jan. *Zbraně a střelivo mezi paragrafy*. Brno: Josef Tůma, 2003. ISBN 80-86687-03-1, 66 s.

6.4.4. Ostatní oblasti upravené zákonem č. 288/1995 Sb.

Jak již bylo naznačeno v úvodu této kapitoly, předmětem úpravy ZZ 2002 není zdaleka jen regulace nabývání, držení a nošení zbraní a střeliva. Vedle shora uvedeného ZZ 2002 upravuje mimo jiné vývoz, dovoz a tranzit zbraní či střeliva, některé aspekty zřizování a provozování střelnic, oblast munice a pyrotechnického průzkumu, výkon státní správy v oblasti zbraní a střeliva a taktéž přestupky fyzických osob, podnikajících fyzických osob a právnických osob.

V návaznosti na kapitoly 6. 4. 2. a 6. 4. 3. považují za vhodné věnovat několik následujících řádků problematice registrace zbraní, jelikož z dotčených ustanovení ZZ 2002 vyplývá celá řada povinností, které osoby hodlající využít svých oprávnění a tedy držet či nosit zbraň v souladu s tímto zákonem nemohou bez dalšího přehlédnout. Obecně platí, že registraci provedené příslušným útvarům Policie České republiky podléhají všechny zbraně kategorie A, B a C, přičemž musí být dotčená zbraň tomuto orgánu předložena. Doklad o registraci zbraně představuje tzv. průkaz zbraně, který je zákonem výslovně označen za veřejnou listinu.⁴⁴⁸ Průkaz zbraně je listina, která se vydává ke každé zbrani samostatně, přičemž se jedná v podstatě o období technického průkazu motorového vozidla. Uvedený způsob registrace zbraní, zejména pak vydávání průkazů zbraně, představuje zcela specifický přístup, který Česká republika uplatňuje jako jediná členská země Evropské unie.⁴⁴⁹ Pokud jde o povinnosti fyzických a právnických osob související s registrací zbraní, považují za dostatečné odkázat na tomto místě na příslušná ustanovení ZZ 2002, především pak ustanovení § 42 odst. 1 a 2 ZZ 2002.⁴⁵⁰

⁴⁴⁸ § 41 odst. 1, odst. 2 zákona č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních)

⁴⁴⁹ KREML, Antonín a Jiří TERYNGEL. *Zákon č. 119/2002 Sb., o zbraních: Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. ISBN 978-80-7357-461-1, 107 s.

⁴⁵⁰ § 42 odst.1, odst. 2 zákona č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních) („(1) Fyzická nebo právnická osoba, která nabyde vlastnictví ke zbrani kategorie A, B nebo C, na kterou nemá vydán průkaz zbraně, je povinna tuto skutečnost oznámit na předepsaném tiskopise, jehož vzor stanoví prováděcí právní předpis, příslušnému útvaru policie do 10 pracovních dnů ode dne nabytí vlastnictví a současně předložit zbraň. V případě nabytí vlastnictví zbraně děděním (§ 66) počíná běh lhůty k ohlášení dnem, kdy rozhodnutí soudu o dědictví nabylo právní moci. (2) Fyzická nebo právnická osoba, která převede vlastnictví ke zbrani kategorie A, B nebo C, na kterou má vydán průkaz zbraně, na jinou osobu, je povinna tento převod oznámit do 10 pracovních dnů ode dne převedení zbraně, není-li dále stanoveno jinak, příslušnému útvaru policie na předepsaném tiskopise, jehož vzor stanoví prováděcí právní předpis, a současně odevzdat průkaz zbraně.“)

Za zmínku zcela nepochybně stojí také institut evropského zbrojního pasu (dále jen jako „EZP“), který je v čl. 1 odst. 3 směrnice z roku 1991 ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2017/853 ze dne 17. května 2017, kterou se mění směrnice z roku 1991 vymezen jako „*doklad, který vydávají příslušné orgány členského státu na žádost osoby, která se v souladu se zákonem stane držitelem a uživatelem palné zbraně...Evropský zbrojní pas je nepřenositelný doklad, v němž je uvedena palná zbraň nebo palné zbraně, které drží a užívá držitel zbrojního pasu*“.⁴⁵¹ Na tuto definici navazuje ustanovení § 49 ZZ 2002, které akcentuje oprávnění vézt s sebou zbraň zapsanou v EZP a střelivo do této zbraně při cestách do jiných členských států Evropské unie, pokud dotčený stát povolil cestu s touto zbraní.⁴⁵² V případě, že držitel EZP veze zbraň v něm zapsanou do jiného členského státu v souvislosti s loveckou nebo sportovní činností, lze tak učinit bez předchozího povolení, pokud je možné prokázat účel cesty. Uvedená výjimka se však neuplatní v případě, kdy je nabývání a držení takové zbraně v dotčeném státě zakázáno nebo vázáno na vydání povolení.⁴⁵³

6.5. Regulace držení a nošení zbraní v právu Evropské unie

Již v úvodu této kapitoly bylo avizováno, že stěžejním právním aktem Evropské unie upravujícím problematiku držení a nošení zbraní je směrnice z roku 1991. V roce 2017 však došlo k poměrně výrazné novelizaci této směrnice, a to směrnicí Evropského parlamentu a Rady (EU) ze dne 17. května 2017 č. 2017/853, kterou se mění směrnice z roku 1991 (dále jen jako „*novela směrnice*“). Samotnému procesu přípravy a schvalování konečného znění novely směrnice byla dle mého názoru v tuzemském mediálním prostoru věnována značná pozornost, což rovněž potvrzuje enormní zájem české společnosti o tuto problematiku. Je zcela nepochybné, že předmětné legislativní změny byly motivovány celou řadou teroristických útoků, ke kterým docházelo v předchozích několika letech, z nichž některé byly spáchány za pomoci palných zbraní.⁴⁵⁴ Vzhledem k výše uvedeným

⁴⁵¹ čl. 1 odst. 3 směrnice Rady o kontrole nabývání a držení zbraní č. 91/477/EHS ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/853 ze dne 17. května 2017

⁴⁵² § 49 odst. 1 zákona č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních)

⁴⁵³ TERYNGEL, Jiří a Antonín KREML. *Zákon o zbraních a střelivu s komentářem*. Praha: Orac, 2004. Digesta (Orac). ISBN 80-86199-81-9, 96 - 97 s.

⁴⁵⁴ směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) ze dne 17. května 2017 č. 2017/853, kterou se mění směrnice Rady 91/477/EHS o kontrole nabývání a držení zbraní („2. Některé aspekty směrnice 91/477/EHS je třeba přiměřeným způsobem dále zlepšit s cílem zamezit zneužívání palných zbraní pro trestnou činnost a s ohledem na nedávné teroristické činy. V této souvislosti vyzvala Komise ve svém sdělení ze dne 28. dubna 2015 o Evropském programu pro bezpečnost k revizi uvedené

podnětům bylo přistoupeno k novelizaci směrnice z roku 1991, přičemž pozornost byla věnována především přeřazení některých typů zbraní do kategorie A, která byla definována výše. Stručně řečeno se měla novela směrnice dotknout těchto typů zbraní: 1) zbraně původně vyrobené jako samočinné, které byly následně „upraveny“ na samonabíjecí; 2) dlouhé zbraně, u kterých kapacita zásobníku přesahuje deset nábojů, krátké zbraně s kapacitou zásobníku větší než dvacet nábojů; 3) dlouhé zbraně, jejichž délku lze například pomocí sklopné či skládací pažby zmenšit na méně než šedesát centimetrů. Shora uvedené zbraně tedy byly nově zařazeny do kategorie A, to znamená mezi zbraně, které mohou být soukromými subjekty nabývány a drženy pouze na základě výjimky.⁴⁵⁵ Již v průběhu příprav vyvolala plánovaná podoba novely směrnice vlnu nesouhlasu, zejména pak z řad držitelů zbrojních průkazů a vlastníků zbraní, kteří svůj postoj vyjádřili peticí, kterou podepsal i tehdejší předseda Senátu Jaroslav Kubera, přičemž dotčená petice zahrnovala více než sto tisíc podpisů.⁴⁵⁶

Novele směrnice bylo vytýkáno zejména to, že nepřiměřeným způsobem zasahuje do práv dosavadních vlastníků zbraní, čímž narušuje princip právní jistoty a legitimního očekávání. Dále nebyla hodnověrným způsobem zhodnocena potřeba zákazu držení některých typů zbraní, neboť nebylo vycházeno z jakýchkoliv relevantních statistik a údajů, které by poukazovaly na příčinnou souvislost mezi zhoršenou bezpečností situací a legálním vlastnictvím shora uvedených zbraní. Novele směrnice bývá rovněž často vytýkáno, že není způsobilá dosáhnout svého cíle, a to především co se týče problematiky kapacity zásobníků a sklopných či teleskopických pažeb zkracujících délku dlouhé zbraně, neboť toto příslušenství nebylo dosud žádným způsobem evidováno a bude tedy nadále dostupné na „černém trhu“, aniž by tomu bylo možno jakkoliv zabránit.⁴⁵⁷

směrnice a ke společnému přístupu ke znehodnocování palných zbraní, aby se zabránilo uschopnění znehodnocených palných zbraní ke střelbě a jejich využití pachateli trestné činnosti.“)

⁴⁵⁵ HRADEČNÝ, Vojtěch a Adéla HAVELKOVÁ. Novela směrnice o nabývání a držení zbraní. *Správní právo*. Ministerstvo vnitra České republiky, 2018, (4 - 5), 248 - 256. ISSN 0139-6005.

⁴⁵⁶ ČTK. Kubera podepsal petici podporující držení zbraní. Dokument kritizuje evropskou směrnici. *Lidovky.cz* [online]. 12. června 2019 [cit. 2020-03-22]. ISSN 1213-1385. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/kubera-podepsal-petici-podporujici-drzeni-zbrani-dokument-kritizuje-evropskou-smernici.A190612_125023_in_domov_ele

⁴⁵⁷ HRADEČNÝ, Vojtěch a Adéla HAVELKOVÁ. Novela směrnice o nabývání a držení zbraní. *Správní právo*. Ministerstvo vnitra České republiky, 2018, (4 - 5), 248 - 256. ISSN 0139-6005.

Se všemi shora uvedenými výtkami na adresu novely směrnice se zcela ztotožňuji, přičemž dosavadní právní úpravu této oblasti v České republice považuji za zcela dostatečnou a dobře fungující. V případě implementace novely směrnice do právního řádu České republiky prostřednictvím chystané novelizace ZZ 2002 by dle mého názoru mohlo dojít k výraznému znepréhlednění současné legislativy, kteroužto domněnku částečně potvrzuje v současnosti projednávaná podoba novely ZZ 2002⁴⁵⁸, která má docílit splnění implementační povinnosti ve vztahu k novele směrnice, přičemž blíže bude o tomto legislativním záměru pojednáno v následujících řádcích.

Vláda České republiky svým usnesením ze dne 14. června 2017 vzala na vědomí zhodnocení novely směrnice a vyslovila souhlas s podáním žaloby k Soudnímu dvoru Evropské unie (dále jen jako „SDEU“) na neplatnost novely směrnice. Vládnímu zmocněnci pro zastupování České republiky před SDEU bylo uloženo, aby připravil příslušnou žalobu.⁴⁵⁹ Žaloba byla podána dne 9. srpna 2017 spolu s návrhem na odložení provádění novely směrnice. Česká republika uvedla následující žalobní důvody: 1) překročení pravomocí příslušných orgánů Evropské unie, jelikož skutečným cílem novely směrnice nebylo odstranění překážek vnitřního trhu, nýbrž údajná prevence páčání trestné činnosti, v kteréžto oblasti dotčené orgány Evropské unie nemají pravomoc přijímat harmonizační opatření; 2) překročení zásady proporcionality, jelikož nebyla dostatečně zkoumána přiměřenost z ní vyplývajících opatření; 3) rozpor se zásadou právní jistoty; 4) diskriminační povaha ustanovení novely směrnice, kterým je částečně zvýhodněna Švýcarská konfederace s ohledem na tamní systém zanechání vojenských zbraní v držení osob, které prošly vojenským výcvikem.⁴⁶⁰ Rozhodnutí ve věci samé předcházelo usnesení ze dne 27. února 2018, kterým bylo rozhodnuto o zamítnutí návrhu na předběžné opatření, jelikož SDEU došel k závěru, že nejsou dány důvody

⁴⁵⁸ *Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, sněmovní tisk č. 92/0* [online]. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2018 [cit. 2020-03-22]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=92&CT1=0>

⁴⁵⁹ *Usnesení vlády České republiky ze dne 14. června 2017 č. 443 o dalším postupu České republiky ve věci Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/853 ze dne 17. května 2017, kterou se mění směrnice Rady 91/477/EHS o kontrole nabývání a držení zbraní* [online]. Vláda České republiky, 2017 [cit. 2020-03-22]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/attachment/-/down/RCIAANGCDBS3>

⁴⁶⁰ REDAKCE. Vláda: ČR podala žalobu k SDEU proti Evropskému parlamentu a Radě na neplatnost směrnice o kontrole zbraní. *Právní rozhledy* [online]. C. H. Beck, (18), II a násl. [cit. 2020-03-22]. ISSN 1210-6410. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>

k odložení provádění novely směrnice.⁴⁶¹ Generální advokátka Eleanor Sharpston dne 11. dubna 2019 navrhla zamítnutí žaloby České republiky.⁴⁶² Rozhodnutí ve věci samé bylo vyneseno dne 3. prosince 2019, přičemž žaloba byla ze strany SDEU zamítnuta.⁴⁶³ Pokud jde o odůvodnění rozsudku, kterým byla zamítnuta žaloba na neplatnosti novely směrnice, nebude na tomto místě blíže rozebráno, neboť se dle mého názoru jedná především otázku spadající do oboru práva Evropské unie a z pohledu tématu této práce nemá příliš velký význam. Z mého pohledu však SDEU došel k očekávaným závěrům, když svým způsobem posvětil snahu příslušných orgánů Evropské unie o zpřísnění podmínek legálního držení zbraní, přestože se s tímto rozhodnutím neztotožňují.

Považuji za nereálné, aby novela směrnice byť jen částečně naplnila svůj cíl, tedy zlepšení bezpečnostní situace, respektive zabránění páčání teroristických útoků, neboť příčinná souvislost mezi legálním držením zbraní nově zařazených do kategorie zakázaných („A“) a rizikem páčání teroristických útoků nebyla nikdy hodnověrně doložena. Dle mého názoru je rovněž pravomoc příslušných orgánů přijímat právní akty v této oblasti přinejmenším sporná, na což bylo v žalobě taktéž upozorněno. Rovněž přímý rozpor novely směrnice s principy proporcionality a právní jistoty považuji za zcela zjevný, o čemž svědčí především počet subjektů, na které dopadne regulace obsažená v tomto aktu, a to mnohdy i retroaktivně. Zamítnutí směrnice vzbudilo rovněž pozornost mnohých zainteresovaných subjektů, když své nesouhlasné stanovisko se závěry SDEU vyjádřila například Českomoravská myslivecká jednota.⁴⁶⁴

Přestože Česká republika učinila některé kroky směřující ke zneplatnění novely směrnice, uložila vláda ministru vnitra, aby do 10. prosince 2017 předložil novelu ZZ 2002, kterou bude „*v nejnútnejším rozsahu provedena implementace směrnice Evropského parlamentu a Rady 2017/853*“ a zároveň nejpozději 31.

⁴⁶¹ Usnesení místopředsedy Soudního dvora ve věci C - 482/17 R. Dostupné z: <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-482/17>

⁴⁶² Stanovisko generální advokátky Eleanor Sharpston ze dne 11. dubna 2019 ve věci C - 482/17. Dostupné z: <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-482/17>

⁴⁶³ Rozsudek Soudního dvora ze dne 03. prosince 2019 ve věci C-482/2017. Dostupné z: <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-482/17>

⁴⁶⁴ STRAKA, Bohumil a Vlastimil WAIC. *Vyjádření k zamítnutí žaloby proti zbraňové směrnici* [online]. Českomoravská myslivecká jednota, 2019, 03. 12. 2019 [cit. 2020-03-23]. Dostupné z: <https://www.cmmj.cz/k-zamitnuti-zaloby-proti-zbranove-smernici/>

května 2019 předložil návrh zcela nové právní úpravy dané oblasti.⁴⁶⁵ Důvodová zpráva k připravované novele ZZ 2002 uvádí, že dopady legislativní změny provedené v souvislosti s implementací novely směrnice zahrnou řádově několik desítek tisíc kusů samonabíjecích zbraní, které jsou dosud zařazeny do kategorie B.⁴⁶⁶

Předmětná novela ZZ 2002 počítá se zavedením nových kategorií zbraní A-I a C-I, přičemž stávající čtyři kategorie (A, B, C a D) zůstanou zachovány. Do kategorie A-I mají být zařazeny mimo jiné krátké samonabíjecí zbraně schopné vystřelit více než jednadvacet nábojů bez nutnosti opětovného nabití, dále pak dlouhé samonabíjecí zbraně umožňující vystřelit více než jedenáct nábojů bez nutnosti opětovného nabití a nakonec dlouhé samonabíjecí zbraně vybavené „sklopnou“ ramenní opěrou, pokud je jejich délka po sklopení či zasunutí menší než 600 mm. Zbraně kategorie A-I by měla být oprávněná nabýt, držet a nosit pouze osoba, které bude v souladu s nově vloženým ustanovením § 11a udělena výjimka ze strany Policie České republiky, přičemž jsou stanoveny mírně benevolentnější podmínky pro sportovní střelce. Kategorie C-I má zahrnovat zbraně jinak řazené do kategorií A, A-I, B, případně C, pokud došlo k jejich znehodnocení v souladu s nařízením Komise (EU) č. 2015/2403 ze dne 15. prosince 2015, kterým se stanoví společné pokyny o normách a technikách znehodnocování střelných zbraní k zajištění toho, aby znehodnocené střelné zbraně byly nevratně neschopné střelby. Nabýt, držet a nosit zbraň kategorie C-I by měla být oprávněna osoba plně svéprávná a bezúhonná osoba starší osmnácti let.⁴⁶⁷ S ohledem na skutečnost, že vládou navržená novela ZZ 2002 dosud nebyla schválena, považuji její podrobnější rozbor v tuto chvíli za nadbytečný. S ohledem na výše naznačené změny ZZ 2002, které jsou plánovány v souvislosti s implementací novely směrnice, je zřejmé, že se jedná pouze o dočasné řešení, kterým bude implementační povinnosti učiněno za

⁴⁶⁵ *Usnesení vlády České republiky ze dne 23. října 2017 č. 740 o Analýze legislativního řešení dopadů revidované směrnice o zbraních* [online]. Vláda České republiky, 2017 [cit. 2020-03-24]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/djv-agenda?date=2017-10-23>

⁴⁶⁶ *Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, sněmovní tisk č. 92/0* [online]. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2018 [cit. 2020-03-22]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=92&CT1=0>

⁴⁶⁷ *Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, sněmovní tisk č. 92/0* [online]. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2018 [cit. 2020-03-22]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=92&CT1=0>

dost. Jednalo by se však o natolik významný zásah do struktury ZZ 2002, že se potřeba přijetí zcela nového zákona vyhovujícího požadavkům práva Evropské unie jeví jako nevyhnutelná.⁴⁶⁸

Ministerstvo vnitra již na svých webových stránkách zveřejnilo paragrafové znění pracovního návrhu nového zákona upravujícího dotčenou problematiku⁴⁶⁹, ze kterého je zřejmá snaha o vytvoření takového právního předpisu, kterým budou dostatečně implementovány všechny požadavky novely směrnice na straně jedné a dojde k zpřehlednění právní úpravy oproti stavu, který by měl nastat po přijetí shora uvedené novely ZZ 2002, na straně druhé. Mezi nejzásadnější plánované změny v oblasti držení a nošení zbraní zcela nepochybně patří odlišná kategorizace zbraní. Nově je počítáno s rozdělením zbraní do tří základních kategorií (R - zbraně podléhající registraci; PO - zbraně podléhající oznámení a NO - zbraně nepodléhající oznámení, přičemž kategorie R má být dále členěna na R1, R2, R3 a R4. Návrh zákona již nepočítá s pojmem „zbrojní průkaz“, kterýžto institut hodlá nahradit takzvaným zbrojním oprávněním nově členěným na pouhé tři skupiny (A - pro výkon povolání nebo přípravu na něj v případech stanovených zákonem; B - pro zájmovou činnost; C - pro ochranu života, zdraví a majetku).⁴⁷⁰ S ohledem na skutečnost, že se prozatím jedná o pouhý pracovní návrh a řádným legislativním procesem dosud neprošla ani výše zmíněná novela, kterou by mělo být prozatím vyhověno požadavkům novely směrnice, je třeba brát uvedený návrh spíše s rezervou a čas na jeho podrobnější analýzu nastane později. Nedojde-li však k zásadnímu obratu co se týče vládnoucí politické reprezentace, očekávám, že finální legislativní návrh bude v základních rysech vycházet právě z uveřejněného pracovního návrhu.

6.6. Držení a nošení zbraní v ústavním pořádku České republiky

Snaha příslušných orgánů Evropské unie o zpřísnění podmínek držení a nošení zbraní, o čemž bylo pojednáno v přecházející kapitole, vyvolala různorodé

⁴⁶⁸ REDAKCE. Vláda schválila návrh novely zákona o zbraních, a vyhověla tak transpoziční povinnosti. *Právní rozhledy* [online]. C. H. Beck, 2014, (4), I. a násl [cit. 2020-03-22]. ISSN 1210-6410. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>

⁴⁶⁹ 2. pracovní návrh nového zákona o zbraních: květen 2019 [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, 2019 [cit. 2020-03-25]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/zbrane-strelivo-bezpecnostni-material-84336.aspx>

⁴⁷⁰ Shrnutí obsahu pracovní verze nového zákona o zbraních: leden 2019 [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, 2019 [cit. 2020-03-25]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/zbrane-strelivo-bezpecnostni-material-84336.aspx>

reakce. Na prvním místě se jednalo o kroky zmíněné výše, tedy podání žaloby na neplatnost novely směrnice a současně probíhající přípravu nové legislativy odpovídající požadavkům stanoveným právem Evropské unie. Vedle toho se však projeví i nezanedbatelné snahy o zakotvení některých práv souvisejících s držním a nošením zbraní v rámci ústavního pořádku České republiky.

Na prvním místě považují za nutné alespoň krátce pojednat o návrhu ústavního zákona, kterým se mění ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění ústavního zákona č. 300/2000 Sb. (dále jen jako „ÚZBČR“) předloženém skupinou poslanců v čele s Milanem Chovancem. Návrh opatřený poměrně rozsáhlou důvodovou zprávou spočívá v doplnění čl. 3 ÚZBČR⁴⁷¹ o třetí odstavce v následujícím znění: „*Občané České republiky mají právo nabývat, držet a nosit zbraně a střelivo k naplňování úkolů uvedených v odstavci 2. Toto právo může být zákonem omezeno a zákonem mohou být stanoveny další podmínky jeho výkonu, je-li to nezbytné pro ochranu práv a svobod druhých, veřejného pořádku a bezpečnosti, životů a zdraví nebo pro předcházení trestným činům.*“⁴⁷² Cílem navrhovaného zákona mělo být dobrovolné zařazení některých soukromých držitelů palných zbraní do státem organizovaného rámce zajištění bezpečnosti České republiky, aniž by byl dotčen čl. 1 odst. 1 ÚZBČR. Důvodová zpráva výslovně uvádí, že účelem navrhovaného zákona není zakotvení držení zbraní a střeliva jako základního lidského práva, jak to činí kupříkladu druhý dodatek Ústavy Spojených států amerických, kterýžto přístup rovněž odpovídá názoru vyslovenému v nález Ústavního soudu ze dne 17. února 1999, sp. zn. Pl. ÚS 16/98.⁴⁷³ Navrhovaná novela ÚZBČR měla rovněž využít prostoru vymezeného výjimkami novely směrnice. Bližší podmínky výkonu práva některých vlastníků zbraní podílet se na zajišťování bezpečnosti České republiky v souladu s navrhovaným ustanovením měl stanovit zvláštní zákon, který však předložen

⁴⁷¹ čl. 3 ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky („(1) *Bezpečnost České republiky zajišťují ozbrojené síly, ozbrojené bezpečnostní sbory, záchranné sbory a havarijní služby. (2) Státní orgány, orgány územních samosprávných celků a právnické a fyzické osoby jsou povinny se podílet na zajišťování bezpečnosti České republiky. Rozsah povinností a další podrobnosti stanoví zákon.*“)

⁴⁷² *Návrh poslanců Romana Váni, Milana Chovance, Igora Jakubčika, Zuzky Bebarové Rujbrové, Bronislava Schwarze a dalších na vydání ústavního zákona, kterým se mění ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění ústavního zákona č. 300/2000 Sb., sněmovní tisk č. 1021/0* [online]. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2017 [cit. 2020-03-22]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=1021&CT1=0>

⁴⁷³ Nález Ústavního soudu ze dne 17. února 1999, sp. zn. Pl. ÚS 16/98

nebyl.⁴⁷⁴ Právě v absenci předložení zákona, který by měl navazovat na navrhované ustanovení ÚZBČR, spatřuji největší slabinu tohoto návrhu, neboť z jeho stávající podoby není zřejmé, jakým konkrétním způsobem by se občané měli na zajišťování bezpečnosti podílet. Potřebu vypracování konkrétní podoby dotčeného „prováděcího zákona“ tedy předkladatelé novely ÚZBČR ponechali bez povšimnutí, což význam navrhovaného ústavního zákona do značné míry snižuje. Co se týče významu navrhované novely ÚZBČR ve vztahu k novým požadavkům novely směrnice na podmínky držení a nošení zbraní, ztotožňuji se s názorem vysloveným V. Hradečným a A. Havelkovou⁴⁷⁵, tedy že výjimka stanovená v bodě 16 novely směrnice⁴⁷⁶ nevyžaduje jakékoliv zakotvení z ní vyplývajících práv v ústavním pořádku. Dotčený návrh zákona novelizujícího ÚZBČR tedy považuji za nedotažený, přičemž jeho význam z hlediska realizace uvedené výjimky stanovené novelou směrnice je dle mého názoru zcela zanedbatelný. Přestože byl dotčený návrh zákona pozměňujícího čl. 3 ÚZBČR schválen Poslaneckou sněmovnou⁴⁷⁷, v Senátu nenašel dostatečnou podporu⁴⁷⁸, a součástí právního řádu České republiky se tedy nestal.

Právě v Senátu se o dva roky později začal psát příběh dalšího legislativního záměru, jehož cílem bylo zakotvit v Listině základních práv a svobod (dále jen jako „LZPS“)⁴⁷⁹ právo, které v některých aspektech souvisí s problematikou držení a nošení zbraní. Skupina senátorů v čele s Martinem Červíčkem předložila návrh

⁴⁷⁴ *Návrh poslanců Romana Váni, Milana Chovance, Igora Jakubčíka, Zuzky Bebarové Rujbrové, Bronislava Schwarze a dalších na vydání ústavního zákona, kterým se mění ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění ústavního zákona č. 300/2000 Sb., sněmovní tisk č. 1021/0* [online]. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2017 [cit. 2020-03-22]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=1021&CT1=0>

⁴⁷⁵ HRADEČNÝ, Vojtěch a Adéla HAVELKOVÁ. *Novela směrnice o nabývání a držení zbraní. Správní právo*. Ministerstvo vnitra České republiky, 2018, (4 - 5), 248 - 256. ISSN 0139-6005.

⁴⁷⁶ bod 16 směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) ze dne 17. května 2017 č. 2017/853, kterou se mění směrnice Rady 97/477/EHS o kontrole nabývání a držení zbraní („Členské státy by měly mít rovněž možnost povolit jednotlivcům nabývat a držet jinak zakázané palné zbraně, jejich hlavní části a střelivo zařazené do kategorie A za účelem národní obrany, jako například v rámci dobrovolného vojenského výcviku poskytovaného podle vnitrostátního práva.“)

⁴⁷⁷ REDAKCE. *Návrh novely ústavního zákona o bezpečnosti České republiky* posuzuje Senát. *Právní rozhledy* [online]. C. H. Beck, 2017, (22), I. a násl. [cit. 2020-03-26]. ISSN 1210-6410. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>

⁴⁷⁸ *Návrh ústavního zákona, kterým se mění ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění ústavního zákona č. 300/2000 Sb., senátní tisk č. 165* [online]. Senát Parlamentu České republiky, 2017 [cit. 2020-03-29]. Dostupné z: https://www.senat.cz/xqw/xervlet/psenat/historie?cid=psenat_historie.pHistorieTisku.list&forEach.action=detail&forEach.value=s4154

⁴⁷⁹ Usnesení předsednictva České národní rady ze dne 16. prosince 1992 o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky (2/1993 Sb.)

ústavního zákona, kterým se mění LZPS, ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb., konkrétně čl. 6 LZPS⁴⁸⁰, který má být doplněn větou následujícího znění: „Právo bránit život svůj či život jiného člověka i se zbraní je zaručeno za podmínek, které stanoví zákon.“ Nově tedy má být uvedené právo zakotveno v LZPS, slovy důvodové zprávy by tedy mělo být „povýšeno na ústavní úroveň“. Hovoří-li dotčený návrh změny LZPS o zbraní, nemyslí tím výhradně zbraň střelnou respektive palnou, nýbrž zbraň ve smyslu ustanovení § 118 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník („...zbraní se tu rozumí, pokud z jednotlivého ustanovení trestního zákona nevyplývá něco jiného, cokoli, čím je možno učinit útok proti tělu důraznějším.“). Pokud jde o zákonem stanovené podmínky, za kterých by eventuálně bylo možné využít práva bránit život svůj či jiných s použitím zbraně ve smyslu navrhovaného ustanovení LZPS, je zde nepochybně odkazováno především na ustanovení § 29 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník upravujícího institut nutné obrany. Související problematika držení a nošení zbraní, v současnosti upravená ZZ 2002, by dle důvodové zprávy neměla být žádným způsobem dotčena, jelikož jakékoliv změny dalších zákonů nejsou dle předkladatelů nutné, stejně tak není třeba přijetí jakéhokoliv „prováděcího“ zákona.⁴⁸¹ Ve srovnání s návrhem na změnu ÚZBČR, o které bylo pojednáno výše, se dle mého názoru uvedený legislativní záměr spočívající v doplnění LZPS o výslovné zakotvení práva bránit život svůj či život jiného i s použitím zbraně jeví mnohem méně kontroverzně a neměl bych žádné výhrady k jeho přijetí. Ústavním pořádkem zakotvené právo na obranu života, jak je formulováno v dotčeném návrhu, by zcela jistě nepřineslo žádné negativní dopady, především co se týče aplikace § 29 trestního zákoníku či jiných dotčených právních předpisů. Přestože by přijetí uvedeného návrhu nepřineslo žádný zásadní obrat v aplikační praxi, považuji toto symbolické „povýšení“ dotčeného práva na ústavní úroveň za vhodné, nikoliv však za nezbytné. Senát dotčený návrh projednal na své schůzi konané dne 31. října 2019 a přikázal jej Ústavněprávnímu výboru a Výboru pro zahraniční věci,

⁴⁸⁰ čl. 6 Listiny základních práv a svobod („(1) Každý má právo na život. Lidský život je hoděn ochrany již před narozením. (2) Nikdo nesmí být zbaven života. (3) Trest smrti se nepřipouští. (4) Porušením práv podle tohoto článku není, jestliže byl někdo zbaven života v souvislosti s jednáním, které podle zákona není trestné.“)

⁴⁸¹ *Návrh senátního návrhu ústavního zákona senátora Martina Červíčka a dalších senátorů, kterým se mění Listina základních práv a svobod, ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb., senátní tisk č. 135 [online]. Senát Parlamentu České republiky, 2019 [cit. 2020-03-22]. Dostupné z: <https://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/historie?O=12&T=135>*

obranu a bezpečnost a dále požádal o stanovisko Stálou komisi Senátu pro Ústavu ČR a parlamentní procedury.⁴⁸²

6.7. *Shrnutí*

Ve spojitosti se společenskými a politickými změnami souvisejícími s pádem komunistického režimu v roce 1989 nastal prudký obrat taktéž v oblasti právní úpravy držení a nošení zbraní. K přijetí zcela nové právní úpravy regulující tuto problematiku došlo v roce 1995, kdy byl přijat ZZS 1995, tedy zcela nový zákon odpovídající poměrům demokratického právního státu. Nově tedy právní úprava držení a nošení zbraní vycházela z toho, že na vydání povolení k držení a nošení zbraně (zbrojního průkazu) měl právní nárok každý, kdo splnil zákonem vymezené podmínky. Výše uvedené samozřejmě zdaleka neplatilo pro všechny typy zbraní, jak je zřejmé z předcházejícího výkladu, neboť stále zůstala kategorie zbraní zakázaných, které bylo a je možné držet či nosit jen a pouze na základě udělené výjimky. Přesto se však zájemcům z řad širší veřejnosti otevřela cesta k tomu, aby mohli řádně a legálně užívat zbraně k mnoha účelům, zájmovou sportovní střelbou počínaje a vykonáváním související podnikatelské činnosti konče. Tento přístup tehdejších zákonodárců považuji za zcela přelomový, neboť jak bylo řečeno v předcházejících kapitolách, právní nárok na vydání příslušných povolení, přesně vymezené zákonné požadavky na osobu žadatele a v neposlední řadě také jasně ohraničené meze správního uvážení dotčených orgánů veřejné moci nezakotvoval ani jeden ze zákonů, o kterých bylo v této práci pojednáno, samozřejmě s výjimkou ZZ 2002. Zcela přelomovým způsobem bylo nově přistoupeno k problematice registrace zbraní, kdy došlo k zavedení nového institutu průkazu zbraně jakožto veřejné listiny deklarující řádnou registraci každé jednotlivé zbraně za podmínek stanovených zákonem. Porevoluční vývoj v oblasti právní úpravy držení a nošení zbraní na území České republiky tedy zcela nepochybně představuje velmi významnou kapitolu pro dějiny tohoto pododvětví správního práva.

⁴⁸² *Usnesení Senátu ze dne 31. října 2019 č. 260 k návrhu senátního návrhu ústavního zákona senátora Martina Červíčka a dalších senátorů, kterým se mění Listina základních práv a svobod, ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb. /senátní tisk č. 135/ - 1. čtení* [online]. Senát Parlamentu České republiky, 2019 [cit. 2020-03-29]. Dostupné z: <https://www.senat.cz/xqw/xervlet/psenat/historie?O=12&T=135>

Rozpad takzvaného „východního bloku“ znamenal rovněž zapojování České republiky do odlišných mezinárodních struktur, především pak Evropské unie a Severoatlantické aliance, což se projevilo také v oblasti právní úpravy držení a nošení zbraní. Nová právní úprava v podobě ZZ 2002 byla přijata právě za účelem zajištění souladu právního řádu České republiky s příslušnými normami Evropské unie. Nově bylo zavedeno členění zbraní do čtyř kategorií a zároveň byly odlišným způsobem vymezeny jednotlivé skupiny zbrojního průkazu. Co se týče registrace zbraní, zůstala tato oblast bez zásadních změn koncepčního charakteru. Nová právní úprava si přes některé změny zachovala předchozím zákonem nastavený trend co se týče přístupu širší veřejnosti ke zbraním a možností jejich legálního užívání. Právě v souvislosti s členstvím České republiky v Evropské unii se však začala psát nová kapitola v dějinách právní úpravy držení a nošení zbraní, jelikož právě tato nadnárodní organizace je v posledních několika letech původcem snah o celoplošné zpřísnění podmínek stanovených v jednotlivých členských státech pro legální držení a nošení zbraní civilními osobami. Uvedené snahy se prozatím projevily zejména přijetím novely směrnice z roku 1991, která zejména prostřednictvím změn v kategorizaci zbraní dle mého názoru neobhajitelným způsobem zasahuje do práv stávajících vlastníků zbraní, přestože dosažení cíle novely směrnice, tedy zajištění bezpečnosti a prevence páchání trestné činnosti, považuji za nemožné. Z mého pohledu je novela směrnice projevem spíše politické vůle směřující k vytvoření dojmu, že jsou činěny alespoň nějaké kroky k odvrácení hrozby opakování teroristických útoků, ke kterým zejména v západní Evropě docházelo v posledních letech.

Přístup příslušných orgánů Evropské unie k problematice držení a nošení zbraní byl podnětem k zahájení vážných diskusí o zakotvení některých souvisejících subjektivních práv do ústavního pořádku České republiky, což se projevilo především předložením návrhů na novelizaci ÚZBČR a později i LZPS, o kterých bylo blíže pojednáno v kapitole 6. 6. této práce. Samotná skutečnost, že se v současné době vážně uvažuje o zakotvení některých práv do značné míry navazujících na problematiku držení a nošení zbraní v rámci ústavního pořádku, nemá v dějinách českého práva obdoby a zcela určitě se v současné době začíná psát nová kapitola zkoumané problematiky, ve které spolu budou svádět pomyslný souboj zastánci názoru převažujícího ve většině států západní Evropy a orgánech Evropské unie prosazující zpřísnění podmínek kladených na zájemce o držení a

nošení zbraně z řad veřejnosti a na druhé straně stoupenci liberálního přístupu k této problematice, ze kterého vychází současná právní úprava. Nutno podotknout, že na současné politické scéně mají své zastoupení obě uvedené skupiny, přičemž liberální tábor dle mého názoru v současné době mírně převažuje, čemuž napovídají i reakce České republiky na předmětnou novelu směrnice. Každopádně lze v tuto chvíli jen velice těžko predikovat, jakým směrem se právní úprava dotčené problematiky posune v budoucnu, neboť přijetí nového zákona o zbraních a střelivu je prozatím v nedohlednu, přestože je ze strany Ministerstva vnitra již připravován.

Období mezi léty 1989 a 2020 lze každopádně označit jako střelcům zaslíbené, neboť v České republice vzniklo takové právní prostředí, ve kterém je za předpokladu splnění zákonných podmínek otevřen přístup ke zbraním a souvisejícím činnostem zájemcům z řad širší veřejnosti, kteří uvedených oprávnění relativně hojně využívají. Pro představu je na místě uvést, že dle údajů uvedených v důvodové zprávě k ZZS 1983, které byly již zmíněny v kapitole 5. 3. této práce, bylo v první polovině osmdesátých let minulého století na území tehdejší Československé socialistické republiky evidováno přibližně čtyři sta tisíc loveckých brokových zbraní, devadesát pět tisíc dlouhých kulových zbraní a osmdesát tisíc krátkých kulových zbraní (především pistolí a revolverů).⁴⁸³ Celkem se tedy jednalo necelých šest set tisíc kusů zbraní, přičemž je třeba brát v úvahu skutečnost, že tento počet zahrnuje i území Slovenska. Ke dni 30. června 2018 bylo v České republice legálně drženo více než osm set šedesát tisíc kusů zbraní řazených do kategorie A, B a C, jak byly vymezeny v kapitole 6. 4. této práce. K těmto dnům bylo v České republice vydáno přes tři sta tisíc zbrojních průkazů všech skupin.⁴⁸⁴ Z výše uvedených údajů je tedy zjevné, že počet držených zbraní od první poloviny osmdesátých let minulého století podstatně vzrostl, což plně odpovídá charakteru právní úpravy.

Podobu právní úpravy držení a nošení zbraní, jak se vyvinula v průběhu posledních tří desetiletí, tedy hodnotím jako vyhovující, neboť proporcionálně zajišťuje rovnováhu mezi restriktivním přístupem akcentujícím zejména požadavek

⁴⁸³ *Vládní návrh zákona o zbraních a střelivu, tisk 112: Část 2* [online]. Federální shromáždění Československé socialistické republiky, 1983 [cit. 2020-02-16]. Dostupné z: https://www.psp.cz/eknih/1981fs/tisky/t0112_02.htm

⁴⁸⁴ *Statistické údaje o zbraních* [online]. Policie České republiky, 2018 [cit. 2020-03-07]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-udaje-o-zbranich.aspx>

ochrany bezpečnosti a veřejného pořádku na straně jedné a právo občanů splňujících přiměřené zákonné podmínky na přístup ke zbraním s výjimkou některých zákonem vymezených typů na straně druhé. Vzhledem k výše uvedenému tedy nepovažuji jakékoliv radikální zásahy do současné právní úpravy za potřebné, jelikož není zatížena jakýmkoliv systémovými nedostatky.

Přestože je v posledních letech problematika držení a nošení zbraní až příliš často dáována do souvislostí s možností sebeobranou a někdy dokonce i zajišťováním obrany státu jako takového, o čemž bylo pojednáno zejména v první části kapitoly 6. této práce, jedná se dle mého názoru spíše o okrajovou otázku, jejíž význam může vzrůst až v některých mezních situacích. Za běžných okolností, jaké ve střední Evropě panují v posledních několika desítkách let, je úkolem práva v oblasti zbraní a střeliva především nastavení jasných „mantinelů“, pokud jde o výkon práva na sběratelské, sportovní či lovecké vyžití široké veřejnosti a otázka užívání palných zbraní za účelem faktického zajišťování vlastní bezpečnosti je v současné době spíše marginální. Vyjma některých držitelů zbrojních průkazů, kteří mají svou zbraň obrazně řečeno „v šuplíku“ a fakticky ji vlastně nijak nepoužívají, je hlavní náplní vlastníků zbraní dle mého názoru především výkon sběratelské, sportovní či lovecké činnosti. Jinak řečeno si nemyslím, že by desítky tisíc občanů České republiky s obavami sledující některé tendence směřující k omezování držení a nošení zbraní byli paranoidní lidé toužící po tom, aby mohli nosit zbraň na každém kroku z obavy před teroristickým útokem, což mnohdy ve sdělovacích prostředcích mezi řádky zaznívá. Právní úprava by tedy dle mého názoru měla reflektovat shora uvedené okolnosti a stanovit přiměřené požadavky k tomu, aby mohly být zmíněné aktivity dále rozvíjeny, což je v současné době prozatím splněno.

Závěr

Závěrem této práce je tedy třeba shrnout závěry z ní vyplývající a zhodnotit naplnění stanovených cílů, tedy na prvním místě zmapování historického vývoje právní úpravy držení a nošení zbraní na území České republiky, zasazení zkoumané problematiky do širších historických souvislostí a nakonec provedení alespoň částečné komparace přístupu k některým vybraným institutům, který byl v průběhu historického vývoje zastáván tehdejšími zákonodárci. Na tomto místě je tedy třeba shrnout získané poznatky, které ve svém souhrnu podávají ucelený obraz o podobě právní úpravy držení a nošení zbraní na území dnešní České republiky od středověku po současnost.

Snahy o právní regulaci, zejména pokud jde o nošení zbraní, se již od středověku projevovaly především ve městech. Účelem i těch nejstarších právních norem omezujících nošení zbraní bylo beze sporu zajištění bezpečnosti a rovněž zabránění možným ozbrojeným vystoupením obyvatelstva proti tehdejším orgánům veřejné moci. Co se týče právní úpravy držení zbraní, nebyla této problematice ve středověku věnována zásadní pozornost, jelikož v tehdejších poměrech by jakákoliv právní regulace držení zbraní postrádala smysl, neboť by takové právní normy byly prakticky nevymahatelné. Výše uvedené potvrzují rovněž některé prameny, na jejichž základě si lze vytvořit poměrně přesnou představu o faktické bezpečnostní situaci ve středověkých a raně novověkých městech, ve kterých bylo všech druhů zbraní včetně palných hojně užíváno, a to v přímém rozporu s tehdy platným právem. Opomenout nelze ani odlišný přístup k dotčené problematice v jednotlivých městech. S postupným rozšiřováním palných zbraní vznikaly také právní normy upravující nakládání s nimi, které již byly velmi často obsaženy v pramenech práva zemského. Ani zemské právo však nedosáhlo výrazně vyšší míry vymahatelnosti.

V návaznosti na výše uvedené lze konstatovat, že právní úprava držení a nošení zbraní platná na území dnešní České republiky zejména ve středověku a raném novověku vykazovala dva základní charakteristické znaky - značný partikularismus na straně jedné a velmi omezenou vymahatelnost na straně druhé. Shora naznačený stav svým způsobem přetrvával až do poloviny devatenáctého století, kdy bylo v tehdejší habsburské monarchii přikročeno k přijetí prvního právního předpisu, kterým byla komplexně upravena mimo jiné i problematika

držení a nošení zbraní, a to tzv. zbrojního patentu z roku 1852. Již od středověku se však začala formovat společenství pokládající základy později vzniknuvší sportovní střelbě, která se postupem doby stala velmi vyhledávanou aktivitou.

Právě rok 1852 tedy představuje výrazný mezník v oblasti právní úpravy držení a nošení zbraní. Zbrojní patent dosud roztržitou právní úpravu sjednotil, nadále tedy panovaly shodné právní poměry mimo jiné i celém na území dnešní České republiky. Tento přelomový právní předpis vycházel z principu vyčlenění kategorie takzvaných zapovězených zbraní, přičemž všechny ostatní bylo z pravidla možné legálně držet bez nutnosti jakéhokoliv povolení a nosit na základě povolení označovaného jako zbrojní pas. Zbrojní patent z roku 1852 jakožto základní právní předpis upravující oblast držení a nošení zbraní zůstal v platnosti i po zániku habsburské monarchie, pouze však v Čechách a na Moravě, přičemž pro území Slovenska byla převzata odlišná dosavadní právní úprava. Vzhledem k tomu, že ZZS 1938 nikdy nenabyl účinnosti, zůstala právní úprava držení a nošení zbraní v obou částech meziválečné Československé republiky nejednotná až do jejího zániku. Poměry panující v oblasti držení a nošení zbraní mezi léty 1852 a 1938 lze označit jako na svou dobu relativně liberální, neboť právní prostředí, jehož základem byl právě zbrojní patent, umožnilo rozvoj legálního držení, nošení a užívání zbraní. Právě v době účinnosti zbrojního patentu se střelba stala velmi vyhledávanou volnočasovou aktivitou a sportem. Nelze však opomenout již v této práci několikrát zmíněný aspekt právní úpravy platné v dotčeném období, a to absenci právního nároku na vydání takzvaného zbrojního pasu a z toho plynoucí téměř neomezenou diskreční pravomoc příslušných orgánů, čímž se tehdejší poměry velmi odlišovaly od těch současných. Přesto však lze právní úpravu držení a nošení zbraní vycházející ze zbrojního patentu s přihlédnutím k době jejího vzniku označit za zdařilou.

Období vymezené léty 1939 - 1945 přineslo zcela diskontinuální přístup k problematice držení a nošení zbraní. Orgány tehdejší okupační moci vyvinuly maximální možné úsilí směřující k odzbrojení obyvatelstva nově vzniknuvšího Protektorátu Čechy a Morava za účelem zamezení odbojové činnosti, případně jinému ozbrojenému vystoupení obyvatelstva proti okupantům. Co nejrychlejší odzbrojení obyvatelstva bylo ze strany okupační moci považováno za natolik důležité, že k uložení povinnosti odevzdání všech zbraní a munice, jejichž vlastníkem nebyl stát, došlo již 15. března 1939.

Právní úprava držení a nošení zbraní byla předmětem zájmu i v období následujícím, tedy od konce druhé světové války do roku 1989. Zanedlouho po převzetí moci komunisty byl vydán zcela nový právní předpis, který velmi stručně upravoval některé aspekty dotčené problematiky, přičemž byl ponechán velmi široký prostor podzákonným právním předpisům, kterýžto přístup se z dnešního jeví jako zcela nepřijatelný a odporující zásadám demokratického právního státu. Takto vymezený právní rámec ponechával příslušným orgánům velmi širokou diskreční pravomoc, přičemž na vydání potřebných povolení stále nebyl právní nárok ani v případě, že žadatel splňoval všechny zákonné podmínky. Dotčené orgány byly vedle samotných zákonů a prováděcích právních předpisů dále vázány rovněž některými vnitřními předpisy, které taktéž zdůrazňovaly potřebu zabránit přístupu ke zbraní těm osobám, které nebyly z pohledu tehdejšího komunistického režimu považovány za důvěryhodné. Způsob, jakým byly všechny dotčené normy aplikovány, měl tedy za následek, že podmínky pro držení a nošení zbraní byly v uvedeném období mnohem restriktivnější, než se může zdát při letném prostudování dotčených právních předpisů. Vzhledem k tomu, že příslušné orgány veřejné správy disponovaly širokou diskreční pravomocí, jak již bylo výše uvedeno, nemusela být faktická aplikace vždy zcela jednotná, kterýžto problém byl dále umocněn tím, že možnosti nestranného a nezávislého přezkumu dotčených rozhodnutí ze strany soudů byly v tehdejší době velmi omezené. Právní úprava držení a nošení zbraní v letech 1945 - 1989 tedy byla fakticky mnohem restriktivnější, než tomu bylo před druhou světovou válkou, ať již v době existence habsburské monarchie či meziválečného Československa. Dle mého názoru nelze přístup komunistického režimu k problematice držení a nošení zbraní hodnotit v žádném směru pozitivně, neboť se dotčená legislativa stala nástrojem upevnění moci tehdejší vládnoucí garnitury, stejně jako tomu bylo v některých dalších pododvětvích správního práva. Za jediný krok, který dle mého názoru může být hodnocen kladně, považuji sjednocení dosud roztržštěné právní úpravy, neboť oba dotčené zákony (ZZS 1949 i ZZS 1983) platily rovněž na území Slovenska.

Politické i společenské změny, které nastaly v důsledku takzvané sametové revoluce, se projeví rovněž v oblasti právní úpravy držení a nošení zbraní. V roce 1995 byl přijat zcela nový zákon upravující dotčenou problematiku, který přinesl celou řadu přelomových změn. Na prvním místě je třeba uvést, že ZZS 1995 vycházel z členění zbraní do tří hlavních kategorií (zbraně zakázané, zbraně

podléhající a nepodléhající registraci). Zbraně podléhající registraci mohl nabývat do vlastnictví a užívat způsobem stanoveným zákonem pouze držitel zbrojního průkazu členěného na jednotlivé skupiny podle rozsahu oprávnění a účelu užívání zbraně. Na vydání zbrojního průkazu měl právní nárok každý žadatel, který splnil přesně formulované podmínky stanovené zákonem, kterýžto přístup spatřuji za zcela přelomový, neboť dosavadní právní úprava se řídila principem zcela opačným. Významné změny nastaly taktéž v oblasti registrace zbraní, neboť byl nově zaveden institut „průkazu zbraně“ jakožto dokladu osvědčujícího registraci každé jednotlivé zbraně. Na shora uvedené principy zavedené ZZS 1995 bylo navázáno i následující právní úpravou, jejímž základem byl ZZ 2002, jehož stěžejním cílem byla harmonizace českého práva s příslušnými předpisy Evropské unie v souvislosti s plánovaným přistoupením České republiky do této nadnárodní organizace. Jak již bylo výše uvedeno, hlavní změna nastala především v oblasti kategorizace zbraní, která v zásadě odpovídá dotčeným ustanovením směrnice z roku 1991. Právní úpravu držení a nošení zbraní vzniknuvší v České republice po roce 1989 lze charakterizovat jako relativně liberální a tím pádem i splňující požadavky, které by v demokratickém právním státě měly být kladeny na podobu právní regulace této oblasti. Z mého pohledu je zcela stěžejní, že dotčené právní předpisy v současnosti zaručují právo nabýt, držet a nosit zbraně v případě, že jsou splněny jasně vymezené zákonné podmínky a tím pádem je širší veřejnosti umožněno zbraně užívat způsobem, který zákon stanoví.

Přestože je právní úprava, jejímž základem je ZZ 2002, dle mého názoru zdařilá, neboť přiměřeně vyvažuje zájem na zachování bezpečnosti a veřejného pořádku na straně jedné a právo vykonávat činnosti spojené s držením a nošením zbraní na straně druhé, a nepovažuji tedy za nutné přikračovat ke změnám koncepčního charakteru, připravuje se v současné době zcela nový zákon upravující problematiku držení a nošení zbraní. Cílem nového právního předpisu je opět potřeba harmonizace české právní úpravy s novelou směrnice, kterou došlo především ke změnám v oblasti kategorizace zbraní, o čemž bylo blíže pojednáno v kapitole 6. 5. této práce. Jak bylo dále uvedeno, vedle vypracování novely ZZ 2002 přechodně implementující příslušná ustanovení novely směrnice a současně probíhající přípravy zcela nového zákona upravujícího dotčenou problematiku byla snaha příslušných orgánů Evropské unie o zpřísnění podmínek držení a nošení zbraní rovněž podnětem k zahájení diskuse o možném zakotvení některých

souvisejících subjektivních práv v rámci ústavního pořádku České republiky, které však doposud nebyly dotaženy do zdárného konce. Jak již bylo uvedeno v kapitole 6. 5., pozitivně hodnotím pouze v současnosti projednávaný návrh novelizace čl. 6 odst. 4 LZPS vypracovaný skupinou senátorů. Na tomto místě je však třeba upozornit na skutečnost, že ani jeden z výše rozebraných návrhů není způsobilý zbavit Českou republiku povinnosti implementovat do svého právního řádu normy obsažené v novele směrnice.

V průběhu několik set let trvajících vývoje právní úpravy držení a nošení zbraní, jehož komplexní analýza byla hlavním předmětem této práce, si nelze nepovšimnout, že přístup veřejné moci k dotčené problematice v zásadě vychází ze dvou protichůdných idejí. Na prvním místě se jedná o přístup, který si na tomto místě dovoluji označit jako „restriktivní“, kdy je kladen důraz na co nejmenší míru rozšíření zbraní v rukou širší veřejnosti, přičemž příslušné orgány disponují širokou diskreční pravomocí, pokud jde o udělování povolení nutných k držení a nošení zbraní. Tento přístup byl zastáván zejména v období mezi léty 1948 - 1989, s cílem zamezit přístupu ke zbraní těm osobám, které nebyly tehdejší vládnoucí garniturou považovány za spolehlivé. Komunistický režim tedy nejen prostřednictvím právních předpisů poskytl příslušným orgánům veřejné moci široký prostor pro správní uvážení, v jehož rámci byly dále usměrňovány prostřednictvím interních norem. Hovoříme-li o restriktivním přístupu veřejné moci k oprávnění fyzických i právnických osob držet a nosit zbraně, nelze rovněž opomenout období mezi léty 1939 - 1945, jelikož tehdy platné předpisy stanovovaly ještě přísnější podmínky, než tomu bylo v období komunistického režimu.

Na druhé straně pomyslné barikády stojí naopak přístup pro účely této práce označený jako „liberální“, který vychází ze zcela opačného pojetí právní úpravy držení a nošení zbraní, přičemž za stěžejní považuji právě skutečnost, že jakákoliv osoba splňující přesně stanovené zákonné podmínky má právní nárok na vydání příslušných povolení a je tedy oprávněna nabývat, držet, nosit a užívat zbraně v souladu s příslušnými právními předpisy, nejedná-li se o zbraně, jejichž nabývání a užívání je zákonem zakázáno. Za příklad zcela jistě poslouží přístup uplatňovaný v České republice a sousedním Slovensku po roce 1989, neboť právní řády obou nástupnických zemí bývalého Československa lze nepochybně označit za liberální, porovnááme-li je zejména s legislativou některých států západní Evropy.

Na pomezí obou výše definovaných idejí stojí přístup uplatňovaný od poloviny devatenáctého století do roku 1939, tedy v období, kdy základ tehdejší právní úpravy představoval zbrojní patent z roku 1852, neboť aplikace dotčených právních předpisů s přihlédnutím k tehdejším poměrům v zásadě odpovídala zásadám demokratického právního státu, především pak principu rovnosti před zákonem. Z dostupné judikatury pocházející především z období tzv. první republiky je zřejmé, že v rámci soudního přezkumu rozhodnutí a postupu příslušných orgánů v oblasti zbraní a střeliva kladl především tehdejší Nejvyšší správní soud důraz na řádné odůvodnění dotčených rozhodnutí. Ze strany soudní moci tedy byla nepochybně vyvíjena snaha o omezení libovůle příslušných orgánů veřejné správy. Z výše uvedeného je tedy zjevné, že způsob aplikace právních předpisů upravujících oblast držení a nošení zbraní velmi závisí na tom, jaká míra ochrany je ve zkoumaném období poskytována právě veřejným subjektivním právům.

Z provedené analýzy právní úpravy držení a nošení zbraní od středověku po současnost je dále zřejmé, že na počátku bylo předmětem regulace především nošení a užívání zbraní, a to nejen zbraní palných. Pokud jde o podmínky držení, nabývání, registrace a evidence zbraní, byla tato oblast právně upravena až mnohem později. Dokonce i zbrojní patent z roku 1852 vycházel z toho, že k držení zbraně nebylo třeba jakékoli povolení, nejednalo-li se o tzv. zapovězenou zbraň, jak již bylo uvedeno výše. Přesto však lze uvedený zbrojní patent označit za první moderní právní předpis, kterým byla na území dnešní České republiky komplexně upravena problematika držení a nošení zbraní. S přihlédnutím k době jeho vzniku a tehdejším poměrům mám rovněž za to, že právě v době účinnosti zbrojního patentu z roku 1852 byl položen základ současného vnímání této problematiky, neboť se jednalo o předpis na svou dobu relativně liberální a právě v období mezi léty 1852 - 1939 došlo k nepochybně k rozšíření zbraní v rukou širší veřejnosti a rovněž k rozvoji s tím souvisejících aktivit, mimo jiné i sportovní střelby. Vzhledem k tomu, že uvedené závěry nelze opřít o relevantní statistické údaje, lze tak dle mého názoru dovozovat na základě provedené analýzy dostupných pramenů. S přihlédnutím k tehdejším poměrům byly zbraně v našich končinách relativně hojně rozšířeny i v období mezi léty 1945 - 1989, přičemž se jednalo zejména o dlouhé zbraně určené k loveckým účelům a provozování sportovní střelby mimo tehdejší organizovaná uskupení bylo velmi komplikované, mnohdy až nemožné. Přestože počet zbraní

v civilním sektoru byl na svou dobu relativně vysoký, nelze opomenout skutečnost, že tehdejší právní prostředí umožňovalo velmi snadno znemožnit přístup ke zbraním těm osobám, které nebyly z pohledu tehdejší vládnoucí garnitury považovány za důvěryhodné, na což bylo v přecházejících řádcích již několikrát upozorňováno. Celkově vzato se tedy určitě nejednalo o dobu střelcům zaslíbenou. K opětovnému uvolňování poměrů došlo až po roce 1989, když v polovině devadesátých let minulého století vznikla taková právní úprava, která dle mého názoru odpovídala poměrům demokratického právního státu a byla založena na obdobných principech, jako je tomu v současnosti. Z mého pohledu tedy právě období následující po roce 1989 přineslo do oblasti držení a nošení zbraní takové právní prostředí, ve kterém je v relativní rovnováze zájem na zachování bezpečnosti na straně jedné a právo fyzických a právnických osob svobodně rozvíjet své aktivity spojené s vlastnictvím a užíváním zbraní na straně druhé.

Shrnutím shora uvedeného lze konstatovat, že v polovině devatenáctého století byla dosavadní právní úprava, jejímž předmětem byla zejména právní regulace nošení zbraní s cílem zajistit alespoň nějakou míru veřejné bezpečnosti, nahrazena právní úpravou komplexní a na svou dobu relativně liberální, přičemž nebylo ničím výjimečným, aby fyzické osoby z řad širší veřejnosti legálně nabývaly palné zbraně a v souladu s příslušnými právními předpisy je také užívaly, ať už k účelům sportovním, loveckým, sběratelským či jakýmkoliv jiným. Změna v podobě velmi restriktivních opatření, pokud jde o držení a nošení zbraní fyzickými osobami, nastala v souvislosti s působením okupační moci především na území nově vzniklého Protektorátu Čechy a Morava v roce 1939. Po skončení druhé světové války však nenastal „návrat ke kořenům“, naopak etablojící se komunistický režim pojal dotčenou problematiku „po svém“, jak již bylo výše uvedeno. Po roce 1989 vznikla v obou nástupnických státech bývalého Československa liberální právní úprava držení a nošení zbraní odpovídající základním principům fungování demokratického právního státu, která umožnila opětovný rozvoj aktivit spojených s držením a nošením zbraní. Po přijetí ZZ 2002 již nebylo přistoupeno k žádným legislativním krokům, které by přinášely zásadní změny koncepce právní úpravy dotčené oblasti. Jak již bylo výše uvedeno, problematika právní úpravy držení a nošení zbraní opět vzešla do širšího povědomí v souvislosti s novelou směrnice, kterou došlo zejména k zařazení některých typů zbraní do kategorie A, přičemž by takové zbraně bylo možné nabývat jen ve zcela

výjimečných případech. Vzhledem k implementační povinnosti členských států ve vztahu k novele směrnice, lze tedy hovořit o opětovném zpřísnování podmínek stanovených pro držení a nošení zbraní, čímž má být reagováno na zhoršující se bezpečnostní situaci především v západní Evropě. Přestože konkrétní podoba implementace příslušných ustanovení novely směrnice do právního řádu České republiky není v době vzniku této práce ještě známa, lze na tomto místě konstatovat, že opět nastávají časy pomyslného „utahování šroubů“, což vyvolalo v České republice vlnu znepokojení, neboť plánované restrikce s velkou pravděpodobností zasáhnou do práv velkého množství vlastníků zbraní, jichž se novela směrnice týká. Z mého pohledu se však nejedná o krok správným směrem, neboť problém zhoršující se bezpečnostní situace se týká především států západní Evropy, ve kterých jsou podmínky držení a nošení zbraní v porovnání s Českou republikou mnohem restriktivnější a nelze předpokládat, že by právě implementace novely směrnice do tuzemského právního řádu jakkoli přispěla k naplnění zamýšleného cíle. Naopak jsem přesvědčen o tom, že současná právní úprava držení a nošení zbraní v České republice nevyžaduje změny koncepčního charakteru a není tedy třeba přistupovat k podobným nepromyšleným změnám, jaké přináší předmětná novela směrnice, jejichž důsledkem by byl jen a pouze nepřiměřený zásah do práv osob, které své zbraně nabyly a užívají v souladu s příslušnými právními předpisy.

Jakým způsobem se situace ve zkoumané oblasti bude vyvíjet v budoucnu lze jen těžko predikovat, neboť na jedné straně je dána implementační povinnost vyplývající z členství v Evropské unii a naproti tomu přetrvává odmítavý postoj České republiky k řečeným záměrům této nadnárodní organizace. Odhlédneme-li však na okamžik od implementační povinnosti členských států vyplývající ze zakladatelských aktů Evropské unie, měly by úvahy o dalším směřování právní úpravy držení a nošení zbraní v České republice vyplývat především z odpovědi na otázku, zda je bezpečnostní situace na našem území v současné době natolik narušená, aby při zachování principu proporcionality bylo na místě uvažovat o výraznějších restrikcích držení a nošení zbraní. Odpovíme-li na tuto otázku kladně, je rovněž třeba zkoumat příčiny zhoršení bezpečnostní situace. Jinými slovy řečeno, zda je příčinou zhoršení právě stávající podoba právní úpravy dotčené oblasti. Z mého pohledu na tomu tak není, neboť v drtivé většině hodnocení bezpečnostní situace v jednotlivých státech se právě Česká republika pravidelně umísťuje na předních příčkách. S ohledem na výše uvedené mám tedy za to, že by stávající

podoba právní úpravy držení a nošení zbraní měla zůstat v nezměněné podobě a snahy zákonodárců by měly směřovat spíše k odstraňování některých dílčích nedostatků a nikoli ke koncepčním změnám. Ať už bude podoba legislativních změn souvisejících s novelou směrnice jakákoliv, poukazuje situace vzniknuvší právě v oblasti držení a nošení zbraní na značný význam aktivního a konstruktivního přístupu jakéhokoliv členského státu již ve fázi přípravy jednotlivých právních aktů Evropské unie, jelikož právě nedostatečná aktivita v průběhu legislativního procesu byla zástupcům České republiky mnohdy vytýkána.

V rámci úvah *de lege ferenda* je rovněž potřeba přihlédnout k tomu, že nejpozději v polovině devatenáctého století bylo na území České republiky nastoleno relativně liberální právní prostředí, díky čemuž lze rozšíření zbraní v rukou širší veřejnosti a hojné vykonávání aktivit s tím souvisejících zcela nepochybně označit za tradici, která přetrvala i po čtyřiceti letech komunistického režimu. Z výše uvedených důvodů by tedy dle mého názoru mělo být učiněno maximum pro to, aby právní úprava držení a nošení zbraní v České republice zůstala i v budoucnu v současné podobě, alespoň pokud jde o její základní charakteristické rysy, a to 1) skutečnost, že mezi zbraně kategorie A budou řazeny pouze takové, u kterých je dán skutečně odůvodněný zájem na tom, aby jejich držení a nošení bylo připuštěno jen ve výjimečných případech; 2) aby zůstal zachován právní nárok žadatele na vydání příslušných povolení, především pak zbrojního průkazu příslušné skupiny, pokud žadatel splňuje zákonné podmínky; 3) zachování stávající podoby právě zmíněných zákonných podmínek.

S ohledem na to, že tato práce je koncipována jako komplexní analýza právní úpravy držení a nošení zbraní od středověku po současnost, může být rovněž přínosem pro další zkoumání dotčené problematiky, neboť dané téma zcela nepochybně nebylo na předcházejících stránkách vyčerpáno. Vzhledem k tomu, že předmětná problematika dosud nebyla uceleně zpracována, považuji její komplexní zmapování a provedenou analýzu za vhodný odrazový můstek k dalšímu bádání, které již může být zaměřeno kupříkladu na bližší zkoumání aplikační praxe v úzeji vymezeném období, podrobnější komparaci dané problematiky napříč jednotlivými obdobími či státními útvary a podobně. Dále se rovněž nabízí možnost nahlédnutí do oblasti podnikání v oblasti výroby a prodeje zbraní, neboť tato práce byla zaměřena spíše na jejich držení a nošení fyzickými osobami, a to bez bližší

souvislosti s jejich podnikatelskou činností. Přes poněkud širší pojetí této práce tedy stále existuje celá řada pomyslných „bílých míst“, která si zcela jistě zasluhují pozornost právněhistorického bádání.

Úplným závěrem je tedy na místě konstatování, že držení a nošení zbraní stejně jako některé související aktivity mají v našich končinách dlouhou tradici. Nezbyvá tedy než doufat, že tomu tak zůstane i v budoucnu, neboť zamýšlené restriktce v této oblasti naší společnosti zcela jistě nepřinesou větší míru bezpečnosti, jak mnohdy zaznívá z úst některých zainteresovaných osob. Naopak je na místě obezřetnost vůči všem, byť třeba i dobře míněným zásahům do práv a svobod, přestože se nejedná o práva explicitně chráněná ústavním pořádkem. Obezřetnost by měla být o to výraznější, když vezmeme v potaz skutečnost, že až s odstupem více než sto čtyřiceti let od vydání prvního právního předpisu komplexně upravujícího problematiku držení a nošení zbraní vzniklo takové právní prostředí, ve kterém je za předpokladu splnění přiměřených zákonných podmínek možné, aby osoby z řad širší veřejnosti měly možnost nabývat a užívat zbraně, a tím pádem i svobodně rozvíjet související aktivity, ať už se jedná o sběratelství, myslivost či sport. Na druhé straně nestál nikdo jiný než oba totalitní režimy dvacátého století, jejichž cílem bylo mimo jiné tyto práva a svobody vymýtit, respektive z nich učinit jakousi výsadu náležící těm, kteří jim nestáli v cestě. V souvislosti s byť potenciálním omezováním některých práv a svobod bývají často připomínány i některé citáty britského spisovatele George Orwella, na úplný závěr si tedy připomeňme alespoň jeden z nich: *„Totalitní stát může dělat velké věci, ale jednu věc udělat nemůže: nemůže dát dělníkovi v továrně pušku a říct mu, aby si ji vzal domů a měl ji v ložnici. Puška visící na zdi dělníkova příbytku nebo farmářovy chýše je symbolem demokracie. A je naším úkolem dohlédnout, aby tam zůstala.“*

Summary

The rigorous thesis is about the historical development of legislation dealing with possession and carrying weapons in the area of present Czech Republic. The aim of this thesis is mainly to analyse the legal regulation of the researched issues from the Middle Ages to the present, including setting in broader historical contexts, then to map the basic development trends in the area and also to compare selected legal institutes, or approach to them in different periods.

Due to the fact that the issue of the historical development of the legal regulation of possession and carrying has not yet been comprehensively elaborated from a legal point of view, this work also aims to increase general awareness of the topic in the eyes of professional and lay public and lay the foundations for further legal historical research. For clarity, the work was divided into six basic chapters. The introductory chapter is somewhat different from the others as it contains definitions of basic terms that are used in the thesis. The following chapter deals with the period preceding the year 1852, when the first modern legal regulation of the given topic was issued in the territory of today's Czech Republic. The third chapter deals with the period between the years 1852 and 1939 and focuses on the analysis of the Armaments Act of 1852, which represents relatively liberal legislation of its kind and became the basis of legislation until 1939.

There is also an insight into the relevant case law, on the basis of which it is possible to form a comprehensive idea of the form of application practice, specifically the requirements for the decision-making of the relevant public authorities by the courts empowered to review them. The fourth chapter is devoted to the Second World War, the subject of which is mainly the analysis of legislative acts issued by the occupation administration of Nazi Germany in order to disarm the population of the Protectorate of Bohemia and Moravia in order to prevent any resistance activities.

The following chapter is devoted to the period between 1945 - 1989, when the legal regulation of possession and carrying of weapons was significantly influenced by communist ideology and its approach to the rule of law as a whole. Due to the fact that the application practice often did not correspond to the legal regulation in the mentioned period, in the fifth chapter pays attention to the relevant

implementing decrees and especially to the internal regulations of public administration bodies.

The final chapter deals with the period following 1989, when the legislation on the possession and carrying of weapons corresponding to the basic principles of a democratic state governed by the rule of law, based on the new Firearms Act of 1995, was created. In connection with the gradual integration of the Czech Republic into international structures, especially the European Union, the need arose to bring national legislation into line with the law of this supranational organization. The requirements of European Union law in the field of weapons and ammunition have been implemented into the legal order of the Czech Republic through the Firearms and Ammunition Act of 2002, which is the basis of the legal regulation of the researched issue up to the present.

The final chapter also contains a dissertation devoted to recent changes in European Union law, namely the amendment of the 1991 Directive on control of the acquisition and possession of weapons, the implementation of this amendment into the legal order of the Czech Republic will undoubtedly result in a significant change in the current form of the legal regulation of possession and carrying of weapons, specifically in the area of acquisition and possession of certain types of firearms.

An amendment to the Weapons Act of 2002, corresponding to the requirements of European Union law, is currently being discussed, and a completely new law comprehensively regulating the issue of weapons and ammunition is being prepared. Efforts to tighten the conditions for possession and carrying of weapons by the relevant European bodies, which resulted in the adoption of the above-mentioned amendment to the 1991 Directive, provoked a discussion in the Czech Republic on the possible enshrinement of certain rights related to possession and carrying of weapons within on the Security of the Czech Republic (Constitutional Act on the Security of the Czech Republic) and the Charter of Fundamental Rights and Freedoms, to which one of the subchapters is also devoted.

The chapter dealing with the period after 1989 also contains a comparison of selected aspects of the researched issues, how they were approached in the Czech Republic and Slovakia, because since 1949 the conditions in both parts of the

former Czechoslovakia were governed by identical legislation. But later both the legal orders embarked their own paths, although they are still very close.

The individual chapters contain at least a brief insight into the field of shooting clubs and other groups whose activities are related to the possession and carrying of weapons. In connection with the analysis of the legal regulation of the issue in question, it is possible to form a comprehensive idea of the conditions prevailing in individual periods, specifically the spread of weapons among the general public and their role in the society. These are mainly associations whose historical role consisted mainly in ensuring the defence of cities and over time played a more representative role, as well as communities engaged in shooting as a sport or leisure activity.

Seznam použitých pramenů

Odborná literatura

ADAMOVIÁ, Karolína a Ladislav SOUKUP. *Prameny k dějinám práva v českých zemích*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-271-4.

BEŇA, Jozef. *Vývoj slovenského právneho poriadku*. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Právnická fakulta, 2001. ISBN 80-8055-477-3.

BEŇA, Jozef a Tomáš GÁBRIŠ. *Dejiny práva na Slovensku*. Bratislava: Univerzita Komenského, Právnická fakulta, 2015. Učebnice Právnickej fakulty. ISBN 978-80-7160-391-7.

BOHUSLAV, Josef Václav. *Sbírka nálezů Nejvyššího správního soudu ve věcech administrativních* [online]. Praha: Právnické vydavatelství V. Tomsa [cit. 2019-12-31]. Dostupné z: <http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/periodical/uuid:6a0e36a0-1b66-11e7-94e5-001018b5eb5c>

BRANDL, Vincenc. *Kniha Drnovská*. Brno: V. Brandl, 1868.

BRYCH, Jan, Ladislav JANOUŠEK a František PARKAN. *Historie střelectví z ručních palných zbraní: střelecké soutěže, spolky, disciplíny, organizace od 14. století do současnosti*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2018. ISBN 978-80-246-3865-2.

ČÁDA, František. *Zemské zřízení moravské z roku 1535 spolu s tiskem z roku 1562 nově vydaným*. Praha: Československá akademie věd a umění, 1937.

HENDRYCH, Dušan. *Právnický slovník*. 3., podstatně rozš. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckovy odborné slovníky. ISBN 978-80-7400-059-1. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>

FLODR, Miroslav. *Brněnské městské právo: zakladatelské období (-1359)*. Brno: Matice moravská, 2001. Knižnice Matice moravské. ISBN 80-86488-00-4.

HARTINK, A. E. *Encyklopedie pušek a karabin*. Praha: Rebo Productions, c1997. ISBN 80-85815-87-7.

HRAZDÍRA, Ivo, Libor KOVÁRNÍK a František NOVOTNÝ. *Použití zbraně a zákon*. Praha: Eurounion, 2000. ISBN 80-85858-83-5.

- JANIŠOVÁ, Jana. *Zřízení zemské Markrabství moravského z roku 1604*. Praha: Scriptorium, 2015. ISBN 978-8088013-17-4.
- JÁNOŠÍKOVÁ, Petra, Vilém KNOLL a Alena RUNDOVÁ. *Mezníky českých právních dějin*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-251-6.
- JIREČEK, Hermenegild. *Obnovené právo a zřízení Zemské dědického království Českého: Verneuerte Landes-Ordnung des Erb-Königreichs Böhmen : 1627*. Praha: F. Tempský, 1888.
- JIREČEK, Hermenegild, ed. *Verneuerte Landes-Ordnung des Erb-Markgrafthums Mähren: Obnovené zřízení zemské dědičného markhrabství moravského*. Brno: H. Jireček, 1890.
- JIREČEK, Hermenegild a Josef JIREČEK. *Zřízení zemská království českého XVI. věku*. Praha: Všehrad, 1882.
- JIREČEK, Josef a Hermenegild JIREČEK. *M. Brikcího z Licka Práva městská: Dle textu z r. 1536*. Praha: Právnícká jednota, 1880.
- KOMENDA, Jan. *Zbraně a střelivo mezi paragrafy*. Brno: Josef Tůma, 2003. ISBN 80-86687-03-1.
- KOVÁRNÍK, Libor a Miroslav ROUČ. *Zbraně a střelivo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-030-7.
- KREML, Antonín a Jiří TERYNGEL. *Zákon č. 119/2002 Sb., o zbraních: Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. ISBN 978-80-7357-461-1.
- KREUZ, Petr a Ivan MARTINOVSKÝ, ed. *Vladislavské zřízení zemské: a navazující prameny (Svatováclavská smlouva a Zřízení o ručnicích)*. Praha: Scriptorium, 2007. ISBN 978-80-86197-91-3.
- KROFTA, Kamil. *Přehled dějin selského stavu v Čechách a na Moravě*. Praha: Kamil Krofta, 1919.
- KUKLÍK, Jan. *Vývoj československého práva 1945-1989*. Praha: Linde, 2009. ISBN 978-80-7201-741-6.
- LAŠTOVKA, Karel. *Československé správní právo: Část zvláštní*. Praha: Melantrich, 1936.

- MACEK, Josef. *Jagellonský věk v českých zemích: 1471-1526*. Praha: Academia, 2002. ISBN 80-200-0976-0.
- MACEK, Pavel a Lubomír UHLÍŘ. *Dějiny policie a četnictva*. Praha: Themis, 1997. ISBN 80-85821-52-4.
- MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-87212-39-4.
- MALÝ, Karel. *Trestní právo v Čechách v 15.-16. století*. 2. přepr. a dopl. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 1989.
- NĚMEC, Zdeněk a Vlastimil HUSÁK. *Zákon o střelných zbraních a střelivu: zákon s komentářem : rejstřík*. Praha: Prospektrum, 1996. ISBN 80-7175-038-7.
- PALACKÝ, František. *Dějiny národu českého w Čechách a w Moravě: Díl V. Wěk Jagellonský*. Praha: Fridrich Tempský, 1867.
- PRAŽÁK, Jiří, FIEDLER, František, ed. *Rakouské právo správní: Část druhá: Nástin zvláštní části správního práva*. V Praze: Jednota právnická, 1906. Rakouské právo veřejné.
- SCHELLE, Karel, Ilona SCHELLEOVÁ a Ladislav VOJÁČEK. *Proměny státu a práva v druhé polovině 19. století: vybrané problémy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. ISBN 80-86861-91-0.
- SCHELLE, Karel a Jaromír TAUCHEN, ed. *Encyklopedie českých právních dějin: V. Svazek*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o. v koedici s Key Publishing, 2016. ISBN 978-80-7380-638-5.
- SCHIEBL, Jaroslav. *Měšťan ve zbroji: Příspěvky k dějinám ozbrojeného měšťanstva a válečnictví města Plzně, II. Díl*. Plzeň: Národní garda v Plzni, 1930.
- SCHIEBL, Jaroslav. *Měšťan ve zbroji: Příspěvky k dějinám ozbrojeného měšťanstva a válečnictví města Plzně, I. Díl*. Plzeň: Ozbrojená jednota v Plzni, 1929.
- SOLEJ, Andrej a Tatiana SOLEJOVÁ. *Zákon o strelných zbraniach a strelive: komentár*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017. Komentáre. ISBN 978-80-8168-668-9.

STRNAD, Josef. *Listář královského města Plzně a druhy poddaných osad: Část II. Od r. 1450 - 1526*. Plzeň: Městské historické museum v Plzni, 1905.

TERYNGEL, Jiří. *Zbraně, střelivo a právo: [zákon o střelných zbraních s komentářem : související prováděcí předpisy a další informace : obrazová dokumentace : adresář]*. Praha: Orac, 2000. Iuris Context. ISBN 80-86199-21-5.

TERYNGEL, Jiří a Antonín KREML. *Zákon o zbraních a střelivu s komentářem*. Praha: Orac, 2004. Digesta (Orac). ISBN 80-86199-81-9.

TOMEK, Václav Vladivoj. *Dějepis města Prahy: Díl VIII*. Praha, 1891.

VESELÝ, František Xaver. *Všeobecný slovník právní: příruční sborník práva soukromého i veřejného zemí na radě říšské zastoupených : se zvláštním zřetelem na nejnovější zákonodárství a poměry právní zemí koruny české*. Díl pátý. V Praze: F.X. Veselý, 1899.

VOJÁČEK, Ladislav, Jozef KOLÁRIK a Tomáš GÁBRIŠ. *Československé právní dějiny (1918-1992)*. Bratislava: EUROKÓDEX, 2011. ISBN 978-80-89447-42-8.

VOJÁČEK, Ladislav, Karel SCHELLE a Vilém KNOLL. *České právní dějiny*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-257-8.

VYHNANOVSKÝ, František. *Zbraně a střelivo: Komentované předpisy platné v zemi České a Moravskoslezské*. Praha: Československý kompas, 1936.

WINTER, Zikmund. *Kulturní obraz českých měst: Život veřejný mezi r. 1420 - 1620, Díl první*. V Praze: Spisy muzejní, 1890.

WINTER, Zikmund. *Kulturní obraz českých měst: Život veřejný v XV. a XVI. věku, Díl druhý*. V Praze: Matice česká, 1892. Spisy musejní (Matice česká).

Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí [online]. Praha: J. Otto, 1904 [cit. 2019-12-26]. Dostupné z: <http://www.digitalniknihovna.cz/nkp/uuid/uuid:7e11fe20-043e-11e5-95ff-5ef3fc9bb22f>

Ottův slovník naučný: Ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí. Dvacátýdruhý díl. Praha: J. Otto, 1904.

Články v odborných periodících

BAČKOVSKÁ, Milena. Zákon o zbraních po roce a půl své účinnosti. *Právní zpravodaj*. C. H. Beck, 2004, (8), 14 a násl. ISSN 1212-8694.

HRADEČNÝ, Vojtěch a Adéla HAVELKOVÁ. Novela směrnice o nabývání a držení zbraní. *Správní právo*. Ministerstvo vnitra České republiky, 2018, (4 - 5), 248 - 256. ISSN 0139-6005.

JÁNOŠÍKOVÁ, Petra a Knoll VILÉM. Ke kodifikaci městského práva v Čechách. In: JAROMÍR, Tauchen. *Soubor publikovaných příspěvků k historii soukromého práva*. Ostrava: Key Publishing, 2010. ISBN 978-80-904522-3-7.

KUKLÍK, Jan. Role ústavního dekretu prezidenta republiky o obnovení právního pořádku při obnově samostatného Československa. *Právník*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2018, 2018(10), 837 - 853. ISSN 0231-6625.

MAREK, Tomáš. Držení a nošení zbraní podle nové právní úpravy. *Bulletin advokacie*. Česká advokátní komora, 2003, (3), 53 - 57. ISSN 1210-6348.

REDAKCE. Návrh novely ústavního zákona o bezpečnosti České republiky posuzuje Senát. *Právní rozhledy* [online]. C. H. Beck, 2017, (22), I. a násl. [cit. 2020-03-26]. ISSN 1210-6410. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>

REDAKCE. Vláda schválila návrh novely zákona o zbraních, a vyhověla tak transpoziční povinnosti. *Právní rozhledy* [online]. C. H. Beck, 2014, (4), I. a násl [cit. 2020-03-22]. ISSN 1210-6410. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>

REDAKCE. Vláda: ČR podala žalobu k SDEU proti Evropskému parlamentu a Radě na neplatnost směrnice o kontrole zbraní. *Právní rozhledy* [online]. C. H. Beck, (18), II a násl. [cit. 2020-03-22]. ISSN 1210-6410. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>

SALÁK, Pavel. Nově o zbraních a střelivu. *Právní rádce* [online]. *Economia*, 2002, 27. 8. 2002 [cit. 2020-03-14]. Dostupné z: <https://pravnicaradce.ihned.cz/c1-11416410-nove-o-zbranich-a-strelivu>

SOUKUP, Ladislav. Snahy o regulaci tuláckého života Cikánů v prvním desetiletí ČSR. *Acta Universitatis Carolinae - IURIDICA*. 2013, (1), 117 - 132. ISSN 0323-0619.

TAUCHEN, Jaromír. Právní řád a publikace právních předpisů v Protektorátu Čechy a Morava. In: *Dny práva 2012 - Days of Law 2012*. Brno: Masarykova univerzita, 2013, 701 - 716. ISBN 978-80-210-6319-8.

Právní předpisy

zákon č. 117 ze dne 27. května 1852 č. 117 ř. z. o zločinech, přečinech a přestupcích

císařský patent č. 223 ř. z. ze dne 24. října 1852 o ustanoveních týkajících se výroby, obchodu a držení zbraní a věcí muničních a nošení zbraní (zbrojní patent)

císařský patent ze dne 3. prosince 1852 č. 250 ř. z., zákon lesní

nařízení ze dne 29. ledna 1853 č. 16 ř. z., jímž se provádí zbrojní patent

nařízení ze dne 20. srpna 1857 č. 159 ř. z., kterým se vydávají vysvětlivky k zbrojnímu patentu

zákon ze dne 1. června 1866 č. 49 čes. z. z., honební zákon pro Čechy

zákon ze dne 21. února 1885 č. 41 čes. z. z., v příčině zevnějšího označení strážníků zřízenců přísežných, ustanovených k ochraně zemědělských plodin a honitby

zákon č. 11/1918 Sb. z. a n., o zřízení samostatného státu československého

nařízení zemského politického správce v Praze č. 162/1919 Sb. z. a n., o zastavení oprávnění míti nebo nositi zbraně v Čechách

zákon č. 300/1920 Sb. z. a n., o mimořádných opatřeních

zákon č. 50/1923 Sb. z. a n., na ochranu republiky

zákon č. 117/1920 Sb. z. a n., o potulných cikánech

zákon č. 125/1927 Sb. z. a n., o organizaci politické správy

zákon č. 31/1929 Sb. z. a n., kterým se mění a doplňují trestní zákony a trestní řády

nařízení č. 186/1929 Sb. z. a n., o některých přesunech působnosti zemských úřadů na úřady okresní

nařízení č. 17/1934 Sb. z. a n., jímž se zrušují bývalá uherská nařízení vydaná podle zák. čl. LXIII/1912, o výjimečných opatřeních

zákon č. 81/1938 Sb. z. a n., o zbraních a střelivu

nařízení zemského presidenta v Praze č. 174/1938 Sb. z. a n., o zákazu a zastavení oprávnění držeti nebo nositi zbraně a střelivo a zákazu držeti výbušniny

nařízení zemského presidenta v Brně č. 175/1938 Sb. z. a n., o zákazu a zastavení oprávnění držeti nebo nositi zbraně a střelivo a zákazu držeti výbušniny

zákon č. 1/1939 Sl. z., o samostatnom Slovenskom štáte

zákon č. 162/1949 Sb., o zbraních a střelivu

nařízení vrchního velitele německé armády k obyvatelstvu v Čechách a na Moravě ze dne 15. března 1939

výnos Vůdce a říšského kancléře o Protektorátu Čechy a Morava ze dne 16. března 1939

nařízení o právu vydávati právní předpisy v Protektorátu Čechy a Morava ze dne 7. června 1939

nařízení ze dne 1. srpna 1939 o držení zbraní v území Protektorátu Čechy a Morava

nařízení ze dne 6. května 1940, kterým se mění nařízení ze dne 1. srpna 1939 o držení zbraní na území Protektorátu Čechy a Morava

ústavní dekret prezidenta republiky č. 11 Úředního věstníku ze dne 3. srpna 1944, o obnovení právního pořádku

zákon č. 195/1946 Sb., o použitelnosti předpisů z doby nesvobody

zákon č. 225/1947 Sb., o myslivosti

zákon č. 162/1949 Sb., o zbraních a střelivu

nařízení ministra vnitra č. 290/1949 Sb., kterým se stanoví počátek účinnosti zákona o zbraních a střelivu

vyhláška ministerstva vnitra a národní obrany č. 34/1950 Ú. 1., kterou se vydávají podrobnější předpisy k provedení zákona o zbraních a střelivu

zákon č. 92/1951 Sb., o branné výchově

vyhláška ministerstva vnitra č. 365/1953 Ú. 1., kterou se vydávají podrobnější předpisy k provedení zákona o zbraních a střelivu

vyhláška ministerstev zemědělství a vnitra č. 7/1955 Ú. 1., o loveckých zbraních

vyhláška ministerstva vnitra č. 124/1961 Sb., o střelných zbraních a střelivu

zákon č. 23/1962 Sb., o myslivosti

vyhláška ministerstva zemědělství, lesního a vodního hospodářství č. 24/1962 Sb., kterou se vydávají prováděcí předpisy k zákonu o myslivosti

vyhláška ministerstva vnitra č. 124/1961 Sb., o střelných zbraních a střelivu

zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

nařízení ministerstva vnitra ze dne 27. června 1962 č. 34, směrnice o střelných zbraních a střelivu

zákon č. 147/1983 Sb., o zbraních a střelivu

vyhláška federálního ministerstva vnitra č. 10/1984 Sb., kterou se vydávají podrobnější předpisy o zbraních a střelivu

nařízení ministra vnitra Československé socialistické republiky ze dne 22. března 1984 č. 5, kterým se vydávají „Instrukce o zbraních a střelivu“ a „Směrnice pro držení a nošení soukromých kulových zbraních a střeliva příslušníky Sboru národní bezpečnosti, Pohraniční stráž a vojáky vojsk ministerstva vnitra“

zákon č. 49/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 147/1983 Sb., o zbraních a střelivu

vyhláška federálního ministerstva vnitra č. 264/1990 Sb., kterou se mění a doplňuje vyhláška federálního ministerstva vnitra č. 10/1984 Sb., kterou se vydávají podrobnější předpisy o zbraních a střelivu

směrnice Rady č. 91/477/EHS ze dne 18. června 1991 o kontrole nabývání a držení zbraní

usnesení předsednictva České národní rady ze dne 16. prosince 1992 o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky (2/1993 Sb.)

zákon č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o střelných zbraních)

vyhláška Ministerstva vnitra č. 50/1996 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o střelných zbraních

vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 127/1996 Sb., o zdravotní způsobilosti k vydání nebo prodloužení platnosti zbrojního průkazu a o prohlášení žadatele

ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky

zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti

zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu a o změně zákona č. 156/2000 Sb., o ověřování střelných zbraní, střeliva a pyrotechnických předmětů a o změně zákona č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o střelných zbraních), ve znění zákona č. 13/1998 Sb., a zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, (zákon o zbraních)

zákon č. 190/2003 Z. z., o střelných zbraních a strelive a o zmene a doplnení niektorých zákonov

zákon č. 228/2003 Sb., kterým se mění zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu a o změně zákona č. 156/2000 Sb., o ověřování střelných zbraní, střeliva a pyrotechnických předmětů a o změně zákona č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o střelných zbraních), ve znění zákona č. 13/1998 Sb., a zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, (zákon o zbraních), ve znění zákona č. 320/2002 Sb., a zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 484/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu a o změně zákona č. 156/2000 Sb., o ověřování střelných zbraní, střeliva a pyrotechnických předmětů a o změně zákona č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o střelných zbraních), ve znění zákona č. 13/1998 Sb., a zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, (zákon o zbraních), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

nařízení Komise (EU) č. 2015/2403 ze dne 15. prosince 2015, kterým se stanoví společné pokyny o normách a technikách znehodnocování střelných zbraní k zajištění toho, aby znehodnocené střelné zbraně byly nevratně neschopné střelby

zákon č. 229/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

vyhláška č. 221/2017 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o zbraních

směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2017/853 ze dne 17. května 2017, kterou se mění směrnice Rady 91/477/EHS o kontrole nabývání a držení zbraní

Judikatura

nález Nejvyššího správního soudu č. 7477 ze dne 4. května 1923 (Boh. 2306/1922)

nález Nejvyššího správního soudu č. 20.579 ze dne 5. listopadu 1925 (Boh. 5058/1925)

nález Nejvyššího správního soudu č. 18051 ze dne 21. října 1927 (Boh. 6820/1927)

nález Nejvyššího správního soudu č. 13.032 ze dne 16. června 1925 (Boh. 4798/28)

rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 22. června 1929, sp. zn. Zm II 70/29 (3538)

nález Nejvyššího správního soudu č. 16053 ze dne 7. září 1929 (Boh. 8093/1929)

nález Nejvyššího správního soudu č. 13719 ze dne 26. září 1931 (Boh. 9396/1931)

rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 4. února 1993, sp. zn. 15 Ca 325/92 (R 27/1994)

nález Ústavního soudu ze dne 17. února 1999, sp. zn. Pl. ÚS 16/98

rozsudek Soudního dvora ze dne 03. prosince 2019 ve věci C-482/2017

Internetové zdroje

Österreichische Nationalbibliothek: ALEX Historische Rechts- und Gesetzestexte Online [online]. Dostupné také z: <http://alex.onb.ac.at/>

Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o střelných zbraních) [online]. 1995 [cit. 2020-05-23]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/#>

[Důvodová zpráva k zákonu č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu a o změně zákona č. 156/2000 Sb., o ověřování střelných zbraní, střeliva a pyrotechnických předmětů a o změně zákona č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu \(zákon o střelných zbraních\), a zákona č. 455 /1991 Sb., o živnostenském podnikání \(živnostenský zákon\), ve znění pozdějších předpisů, \(zákon o zbraních\) \[online\]. 2002 \[cit. 2020-05-23\]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/#>](#)

Dôvodová správa k zákonu č. 190/2003 Z. z., o strelných zbraniach a strelive a o zmene a doplnení niektorých zákonov [online]. 2003 [cit. 2020-03-15]. Dostupné z: <https://www.nrsr.sk/dl/Browser/Document?documentId=135590>

Usnesení místopředsedy Soudního dvora ve věci C - 482/17 R. Dostupné z: <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-482/17>

Statistické údaje o zbraních [online]. Policie České republiky, 2018 [cit. 2020-03-07]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-udaje-o-zbranich.aspx>

Stanovisko generální advokátky Eleanor Sharpston ze dne 11. dubna 2019 ve věci C - 482/17. Dostupné z: <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-482/17>

ČTK. Kubera podepsal petici podporující držení zbraní. Dokument kritizuje evropskou směrnici. Lidovky.cz [online]. 12. června 2019 [cit. 2020-03-22]. ISSN 1213-1385. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/kubera-podepsal-petici-podporujici-drzeni-zbrani-dokument-kritizuje-evropskou-smernici.A190612_125023_ln_domov_ele

STRAKA, Bohumil a Vlastimil WAIC. Vyjádření k zamítnutí žaloby proti zbraňové směrnici [online]. Českomoravská myslivecká jednota, 2019, 03. 12. 2019 [cit. 2020-03-23]. Dostupné z: <https://www.cmmj.cz/k-zamitnuti-zaloby-proti-zbranove-smernici/>

MAZANEC, Michal. Historie. Nejvyšší správní soud [online]. [cit. 2020-02-24]. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Historie/art/4?menu=174>

Kvalifikační práce

KALOUSEK, Štěpán. *Právní úprava držení zbraní v 18. a 19. století*. Brno, 2009. Diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně, Právnická fakulta.

Ostatní prameny

Vládní návrh zákona o zbraních a střelivu, tisk 796: Část 1 [online]. Poslanecká sněmovna Národního shromáždění republiky Československé, 1937 [cit. 2020-01-08]. Dostupné z: http://www.psp.cz/eknih/1935ns/ps/tisky/t0796_01.htm

Vládní návrh zákona o zbraních a střelivu, tisk 796: Část 2 [online]. Poslanecká sněmovna Národního shromáždění republiky Československé, 1937 [cit. 2020-01-08]. Dostupné z: http://www.psp.cz/eknih/1935ns/ps/tisky/t0796_02.htm

Zpráva výboru ústavně-právního a branného o vládním návrhu zákona o zbraních a střelivu, tisk 1111: Část 2 [online]. Poslanecká sněmovna Národního shromáždění republiky Československé, 1937 [cit. 2020-01-08]. Dostupné z: http://www.psp.cz/eknih/1935ns/ps/tisky/t1111_02.htm

Zpráva výboru ústavně-právního a branného o vládním návrhu zákona o zbraních a střelivu, tisk 1111: Část 1 [online]. Poslanecká sněmovna Národního shromáždění republiky Československé, 1937 [cit. 2020-01-08]. Dostupné z: http://www.psp.cz/eknih/1935ns/ps/tisky/t1111_01.htm

Vládní návrh zákona o zbraních a střelivu, tisk 284 [online]. Národní shromáždění republiky Československé, 1949 [cit. 2020-02-01]. Dostupné z: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0284_00.htm

Zpráva výboru branného a bezpečnostního k vládnímu návrhu zákona o zbraních a střelivu, tisk 316 [online]. Národní shromáždění republiky Československé, 1949 [cit. 2020-02-01]. Dostupné z: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0316_00.htm

Vládní návrh zákona o zbraních a střelivu, tisk 112: Část 3 [online]. Federální shromáždění Československé socialistické republiky, 1983 [cit. 2020-02-16]. Dostupné z: https://www.psp.cz/eknih/1981fs/tisky/t0112_03.htm

Vládní návrh zákona o zbraních a střelivu, tisk 112: Část 2 [online]. Federální shromáždění Československé socialistické republiky, 1983 [cit. 2020-02-16]. Dostupné z: https://www.psp.cz/eknih/1981fs/tisky/t0112_02.htm

Vládní návrh zákona o zbraních a střelivu, tisk 112: Část 1 [online]. Federální shromáždění Československé socialistické republiky, 1983 [cit. 2020-02-16]. Dostupné z: https://www.psp.cz/eknih/1981fs/tisky/t0112_01.htm

Návrh poslanců Federálního shromáždění Blanky Hykové, Ladislava Lise, Vladimíra Mikule, Karola Stome a Josefa Bartončíka Zákon ze dne 1990, kterým se mění a doplňuje zákon č. 147/1983 Sb., o zbraních a střelivu, tisk 258 [online]. Federální shromáždění Československé socialistické republiky, 1990 [cit. 2020-02-27]. Dostupné z: https://www.psp.cz/eknih/1986fs/tisky/t0258_00.htm

Vládní návrh - zásady zákona o střelných zbraních a střelivu, tisk 577: Část 2 [online]. Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna, 1993 [cit. 2020-02-28]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/1993ps/tisky/t057700b.htm>

Vládní návrh - zásady zákona o střelných zbraních a střelivu, tisk 577: Část 1 [online]. Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna, 1993 [cit. 2020-02-28]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/1993ps/tisky/t057700a.htm>

Společná zpráva výborů Poslanecké sněmovny k vládnímu návrhu zákona o střelných zbraních a střelivu (zákon o střelných zbraních), tisk 1804 [online]. Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna, 1995 [cit. 2020-02-28]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/1993ps/tisky/t180400.htm>

Návrh poslanců Romana Váni, Milana Chovance, Igora Jakubčíka, Zuzky Bebarové Rujbrové, Bronislava Schwarze a dalších na vydání ústavního zákona, kterým se mění ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění ústavního zákona č. 300/2000 Sb., sněmovní tisk č. 1021/0 [online]. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2017 [cit. 2020-03-22]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=1021&CT1=0>

Návrh ústavního zákona, kterým se mění ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění ústavního zákona č. 300/2000 Sb., senátní tisk č. 165 [online]. Senát Parlamentu České republiky, 2017 [cit. 2020-03-29]. Dostupné z:

https://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/historie?cid=pssenat_historie.pHistorieTisku.list&forEach.action=detail&forEach.value=s4154

Usnesení vlády České republiky ze dne 14. června 2017 č. 443 o dalším postupu České republiky ve věci Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/853 ze dne 17. května 2017, kterou se mění směrnice Rady 91/477/EHS o kontrole nabývání a držení zbraní [online]. Vláda České republiky, 2017 [cit. 2020-03-22].

Dostupné z: <https://apps.odok.cz/attachment/-/down/RCIAANGCDBS3>

Usnesení vlády České republiky ze dne 23. října 2017 č. 740 o Analýze legislativního řešení dopadů revidované směrnice o zbraních [online]. Vláda České republiky, 2017 [cit. 2020-03-24]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/djv-agenda?date=2017-10-23>

Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, sněmovní tisk č. 92/0 [online]. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2018 [cit. 2020-03-22].

Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=92&CT1=0>

Návrh senátního návrhu ústavního zákona senátora Martina Červíčka a dalších senátorů, kterým se mění Listina základních práv a svobod, ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb., senátní tisk č. 135 [online]. Senát Parlamentu České republiky, 2019 [cit. 2020-03-22]. Dostupné z:

<https://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/historie?O=12&T=135>

Shrnutí obsahu pracovní verze nového zákona o zbraních: leden 2019 [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, 2019 [cit. 2020-03-25]. Dostupné z:

<https://www.mvcr.cz/clanek/zbrane-strelivo-bezpecnostni-material-84336.aspx>

Usnesení Senátu ze dne 31. října 2019 č. 260 k návrhu senátního návrhu ústavního zákona senátora Martina Červíčka a dalších senátorů, kterým se mění Listina základních práv a svobod, ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb. /senátní tisk č. 135/ - 1. čtení [online]. Senát Parlamentu České republiky, 2019 [cit. 2020-03-29]. Dostupné z: <https://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/historie?O=12&T=135>

2. pracovní návrh nového zákona o zbraních: květen 2019 [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, 2019 [cit. 2020-03-25]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/zbrane-strelivo-bezpecnostni-material-84336.aspx>